

Persian Historiography of Kashmir during the Ġahāngīr Period I:*

The *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*

OGURA, Satoshi

The *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr* is an abridged chronicle of Kashmir composed by an anonymous author during the period of the fourth Mughal emperor Ġahāngīr. It includes accounts of the legend of Kashmir's creation, the deeds of rulers from Gonanda I to Sultan Šams al-Dīn II in 1538, and Akbar's annexation of the valley in 1586. This work is most likely identical with the Persian abridged history of Kashmir mentioned by François Bernier in his travelogue. In my 2011 paper, I assumed this work was abridged from Muḥammad Ḥusayn's Persian translation of the *Rājataranġinīs* completed in 1618, which Ḥaydar Malik relied on in writing his *Tārīḥ-i Kašmīr*. However, a perusal of the manuscript of the Bodleian Library, Fraser 160, reveals that this work is identical to Muḥammad Ḥusayn's translation, whose text is later than that of the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*.

After the introduction, in section 2, based on this new finding, I reconstruct the processes of textual transmission from the *Rājataranġinīs* to Ḥaydar Malik's *Tārīḥ-i Kašmīr*, in which the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr* is re-located in the process of the textual transmission as an abridged text from a revised edition of Muḥammad Šāhābādī's Persian translation completed in Akbar's lifetime.

In section 3 then, I present the collated text of the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr* with annotations on variants.

1. Introduction	2-5. What was the source of the <i>Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr</i> ?
2. (Re) locating the <i>Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr</i>	2-6. Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī's unification of historical information
2-1. Bernier's accounts	3. Text
2-2. Manuscripts	3-1. Editorial policy
2-3. Hypothesis in Ogura 2011	
2-4. The <i>Intihāb</i> 's relation to the text of the Bodleian Library, Fraser 160	

Keywords: Kashmir, *Rājataranġinīs*, Mughal Persian historiography, Persian translation of Sanskrit classic, François Bernier.

* This work was supported by JSPS KAKENHI Grant Number 14J03352. I am indebted to Masatomo Kawamoto for his support in working at the Bodleian Library.

1. Introduction

Immediately after the third Mughal emperor Akbar's (r. 1556–1605) first royal visit to Kashmir in 997/1589,¹⁾ he received a manuscript of the Sanskrit chronicles of Kashmir, the *Rājataranṅiṅīs* of Kalhaṇa, Jonarāja, Śrīvara, and Śuka. Interested in its contents, the emperor ordered it translated into Persian. A Muslim intellectual named Mullā Šāh Muḥammad Šāhābādī began the translation in mid-July, completing it within a couple of months with the help of Kashmiri pandits (AA: 1, 116; 578; KRT_P: 46).²⁾ Two years later, 'Abd al-Qādir Badā'ūnī,³⁾ a Muslim chronicler who fulfilled a central role of the translation project at Akbar's court, revised and simplified Šāhābādī's original translation (MT: 2, 374; Rizvi 1975: 218–219; Abbas 1987: 75). Šāhābādī's Persian translation of the *Rājataranṅiṅīs* or Badā'ūnī's revision was referred to by a number of historians of the period who used Persian in composition including Abū al-Faḍl, Niẓām al-Dīn Aḥmad, Ṭāhīr Muḥammad Sabzawārī, and Firišta. They relied heavily on the translation in composing the parts on the history of Kashmir in their chronicles (Ogura 2011: 44–45). The case of Kashmir in Indo-Persian historiography warrants investigation insofar as we can trace the processes of transmission of historical information from the Sanskrit *taranṅiṅī* to the Persian *tārīḥ* in detail, since the cases of other South Asian regions cannot be compared.⁴⁾

During the period of the fourth Mughal emperor Ġahāngīr (r. 1605–27), in addition to composing general histories of the Indian subcontinent or world histories, Persian provincial chronicles of Kashmir were vigorously composed.⁵⁾ The most circulated work

-
- 1) Akbar reached Srinagar on 15 June 1589 (AN: 3, 542; ṬA: 2, 407). In the case that two dates with a slash are written, the former means a Hijri date while the latter means a CE date.
 - 2) Šāhābādī sometimes asked Kashmiri pandits about topographical information which is not referred to in the original Sanskrit text (KRT_P: 97).
 - 3) For Badā'ūnī's activities as a translator, see (Abbas 1987: 65–85).
 - 4) Indeed, when reading the parts on the history of Kashmir in the *Ṭabaqāt-i Akbarī* and the *Gulšān-i Ibrāhīmī*, in most cases we can identify their counterparts of accounts found in the *Rājataranṅiṅīs*, until the events of 1538, when Śuka finished his historiography. For the case of historiographies in multiple languages in Bengal, see (Chatterjee 2009). Mashita 2011 provides an in-depth survey of India's pre-Islamic history recorded in Persian general histories of India, Persian world general histories, and Persian provincial history of Delhi completed between the thirteenth century and the eighteenth century, claiming the GI's importance as the pioneering work that integrated "Indian History" and "Islamic History." For a general observance of Persian historiography during the Mughal period, see (Conermann 2002).
 - 5) In this and some future articles, I conveniently employ the periodization "the Ġahāngīr period," as Storey and Dale devoted a subsection to the Ġahāngīr period in their treatises on Indo-Persian historiography (Storey 1970–1977: 1, 556–564; Dale 2012: 593–594). In terms of the history of Persian historiography of Kashmir, the Akbar period was characterized by the compilations of the AA and ṬA relying on Šāhābādī's translation, which respectively established two types of framework, and the absence of the composition of a provincial history. During the Ġahāngīr period, while Indian histories including the GI and MR and world general histories including the RT relied faithfully on the type established by the ṬA (GI: 2, 333–367; MR: 1, 199–230; RT: 283v–292r), as we will see in this article, provincial chronicles added new information about Kashmir's past, and sometimes revised the information given by Šāhābādī. This renovation was once stopped with the completion of the THM, and not continued in the Šāh Ġahān period.

among them, Ḥaydar Malik's *Tārīḥ-i Kašmīr* (completed 1030/1620–21, henceforth TḤM), established the model for such regional chronicles (Hasan 2002: 11). Indeed, some authors of Persian local histories of Kashmir, Nārāyan Kaul⁶⁾ and Muḥammad A'zam Dīdahmarī⁷⁾ for example, followed Ḥaydar Malik's style of narrative-structure to some extent in addition to using the TḤM as a source. Thanks to Raja Bano, a critical edition of the TḤM is available.

However, other chronicles composed during the Ġahāngir period remain difficult to utilize. One is the *Bahāristān-i Šāhī* (completed in or after 1023/1614, henceforth BS), composed by an anonymous author. Although this work is a contemporary source for the late Šāhmīrids and the Čakids, and it offers fair amount of primary and unique information, scholars have been forced to rely on Kashi Nath Pandit's rough and inaccurate English translation (Pandit 1991) or peruse manuscripts in the British Library. This is due to the inaccessibility of Akbar Ḥaydarī Kašmīrī's edition, which was published in Badgām, a small town outside Srinagar in 1982; few foreign libraries hold this edition.⁸⁾

Another is the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*, also composed by an anonymous author (henceforth the *Intihāb*). This unedited work covers the history of Kashmir from the legend of the making of Kashmir valley to the enthronement of Šāhmīrī sultan Šams al-Dīn II (r. 1538), and Akbar's annexation of Kashmir in 1586.⁹⁾ As Srikanth Kaul pointed out, the content of the *Intihāb* overlaps with that of the *Rājatarāngiṇī*s, from the beginning of the KRT to the end of the ŚRT (JRT1: vv. 23–24). Moreover, the *Intihāb* has narratives about the creation of Kashmir not recorded in the KRT: the legend of the cannibalistic demon Jalodbhava in Satī's lake, Kaśyapa's prey, and Viṣṇu's killing of Jalodbhava; the contents of these narratives resemble a story in the *Nilamata Purāṇa*, a Sanskrit *purāṇa* possibly completed in the eighth century that introduces the holy places (*tīrtha*) in the valley and their legends (NP: vv. 71–187).¹⁰⁾ As clarified below, the *Intihāb* was the earliest surviving

6) Nārāyan Kaul was a non-Muslim *munṣī* flourished in the first quarter of the eighteenth century. Requested by 'Arif Ḥān, the contemporary *nā'ib* and *dīwān* of the *ṣuba* of Kashmir, he completed his *Tārīḥ-i Kašmīr* in 1122/1710–11 (Storey 1970–77: 1, 681–682).

7) Muḥammad A'zam b. Ḥayr al-Zamān Ḥān Dīdahmarī Muḡaddidī (d. 1185/1771–72) was a disciple of Muḥammad Murād Naqšbandī. In addition to some treatises on the Naqšbandiyya, he completed a provincial history of Kashmir the *Wāqī'āt-i Kašmīr* in 1160/1747 (Storey 1970–77: 1, 683). The *Wāqī'āt-i Kašmīr* was utilized by British orientalist since the early nineteenth century (Wilson 1825).

8) Even the scholars of Indian Kashmir origin such as Moḡammad Iṣḥāq Khān and Muḥammad Ashraf Wānī access not the Badgām edition but the manuscripts (Khan 2002: 284; Wani 2005: 317).

9) Historical events between 1538 and 1586 are skipped over (Pms: 118r–118v; Mms: 90r).

10) Although the outline of the *Intihāb*'s statement on the legend of the origin of Kashmir is in accord with the outline of the NP: vv. 71–187, the former gives slightly different details from those of the latter. For example, whereas the NP states a number of Indic deities rushed on Kashmir for the purpose of eliminating Jalodbhava (NP: vv. 151–167), the *Intihāb* refers only to Viṣṇu and Brahmā (Pms: 2r; Mms: 2r). In addition, according to the NP, Viṣṇu ordered Ananta to plough the mountain whereby making an outflow of the water of Satisara (NP: 174; Kumari 1968: 16–17; Kumari 1973: 40–49; Fujii 1994: 56), and refers neither to Viṣṇu's cakra nor to his cutting of the mountain in contrast to the *Intihāb*'s descriptions (Pms: 2v; Mms: 2r). To my knowledge, there is no Sanskrit source that gives a completely same narrative of the legend ↗

Persian work to introduce the *Nilamata*-based narrative of the valley to the Persian cosmopolis.¹¹⁾ The *Intihāb* is also important for its relation to the records in *Travels in the Mughal Empire* by the French physician and traveler François Bernier (1620–88). Bernier, a faithful disciple of the philosopher and mathematician Pierre Gassendi (1592–1655), served as a physician at the Mughal court until 1669, and was the first European to enter the valley of Kashmir. His *Travels*, which mention that Bernier possessed a Persian manuscript of Kashmir’s abridged history, gained popularity in Europe and deeply influenced Karl Marx’s and other Western philosophers’ views on India. Suffice to say, creating a collated text of this work is important for fully clarifying the history of historiography of Kashmir.

In this paper, I deal with the following two topics. First, I reconstruct the processes of textual transmission between four Persian chronicles of Kashmir composed during the Ġahāngīr period: the *Intihāb*, the BS, the THM, and the text of the Bodleian manuscript, Fraser 160 (henceforth Oms), which is generally known as Ḥasan b. ‘Alī Kašmīrī’s *Tārīḥ-i Kašmīr*. I previously discussed the relationship among the first three texts in Ogura 2011. However, a perusal of the Oms during my visit to Oxford in September 2013 led me to modify my previous opinion. These analyses offer criteria in collating the *Intihāb*’s text and making annotations, as well as to contribute to clarifying the detailed circumstances how the source of the THM was prepared. Second, I show a collated text of the *Intihāb*.

2. (Re) locating the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*

2-1. Bernier’s accounts

As discussed in Ogura 2011, Bernier mentions “an abridged Persian history of Kashmir composed under Ġahāngīr’s order” three times in his *Travels*. The first reference appears in Bernier’s address to the readers. He describes his plan to translate the abridged history into French and to publish a travelogue of his travel in India (Bernier: 40; Constable 1891: Lvii). The second, in narrating the achievements of the contemporary governor of Kashmir Diyānat Ḥān, Bernier suddenly mentions that the abridged history’s content is based on

↗ with that of the *Intihāb*. These differences doubt that the epitomizer of the *Intihāb* or the author of its source referred to a manuscript of the NP. More possibly, this legend was taught by an informant who was probably a non-Muslim of Kashmir origin through oral conversations. As a matter of convenience, I henceforth call the legend of the creation of Kashmir recorded in the *Intihāb*, “the *Nilamata*-based narrative.”

11) The concept of “Persian cosmopolis,” which spanned great swaths of South, Central, and South West Asia from about the tenth century on, has been put forward by Richard Eaton and Phillip Wagoner in a contrastable notion with what Sheldon Pollock calls “Sanskrit cosmopolis (Pollock 2006: 10–19, 234–237).” The two concepts both focus on, in addition to the trans-regional and cosmopolitan tendencies without any actual political unity, the mutual interactions of each other in South Asia, rejecting the assumption that the two cosmopolises were antagonistic, or even very different (Eaton and Wagoner 2014: 18–26). In studying cultural history of South Asia, this concept is often more useful than “Persianate” claimed by Marshall Hodgson and “Persophonie” claimed by Bert Fragner because these two do not much take the presence of a lingua franca other than Persian and Arabic, i.e. Sanskrit into consideration. See also (Dudney 2016: 72, n. 32).

chronicles written in a vernacular Indian language (i.e. Sanskrit) (Bernier: 186; Constable 1891: 186). The third is in a letter to François Boysson de Merveilles written in 1665 in which Bernier quotes accounts from the abridged history mentioning that the valley of Kashmir was a big lake, which Kaśyapa had miraculously emptied by creating an outlet for the water (Bernier: 404; Constable 1891: 393–394). Aurel Stein, Frédéric Tinfuey, and Chitrlekha Zutshi thought Bernier was referring to Ḥaydar Malik’s TḤM (Stein 1900: 2, 389; Bernier: 461; Zutshi 2014: 192, n. 20), relying upon an annotation included in the first revision of the English translation of Bernier’s *Travels* (Constable 1891: 393, n. 2). The TḤM was the only Persian provincial history of Kashmir composed during the Ġahāngīr period known by English scholars of the late nineteenth century, and the annotator Archibald Constable did not know the *Intihāb*. Constable’s annotations have been rarely examined in spite of vigorous findings of new historical sources in the twentieth century. However, two scholars, Srikanth Kaul and Francis Richard, who perused the manuscripts of the *Intihāb*, identified the “abridged history” with the *Intihāb* (JRT1: 23, n. 1; Richard 2013: 1, 344–345). Indeed, the fact the author of the *Intihāb* clearly explains that the work was composed under Ġahāngīr’s order (Pms: 1v; Mms: 1v) questions Constable’s assumption. Since Bernier repeatedly emphasizes that the history of Kashmir he had in his possession was an abridgement, it is more likely that the Persian chronicle in Bernier’s possession had a counterpart with the French word *abrégé*. That is, Bernier translated the Arabic word *intihāb* into *abrégé*, while Ḥaydar Malik’s *Tārīḥ-i Kašmīr* does not mention that it is an abridged work. In addition, Bernier narrates that the means of making an outlet of the water was “cutting the mountain (*en coupant la montagne*)” (Bernier: 404; Constable 1891: 393); Ḥaydar Malik states not Viṣṇu’s cutting the mountain but lifting up (*bar dāšt*) (TḤM: 6), while the *Intihāb* states that he cut (*burīd*) the mountain (Pms: 2v; Mms: 2r). Furthermore, the fact that a manuscript of the *Intihāb* was in the possession of professors at the Collège Royal in Paris, as we will see below, supports the possibility that the work was related to Bernier’s travels in India. Therefore, I agree with Kaul and Richard, and argue that Bernier had a manuscript of the *Intihāb* in his possession.

2-2. Manuscripts

Only two manuscripts have been found to date: one in Paris and another in Munich. No manuscript of the *Intihāb* is found in any library in India or Pakistan, or even in Srinagar.¹²⁾

1) P ms.

Bibliothèque nationale de France, Paris

Supplément persan 254

ff. 118

ll. 15

Size: 22*13

12) See (Department of Libraries and Research, Jammu and Kashmir Government 2011: 7–134).

Script: Nasta‘liq

Not dated

Although this manuscript has no colophon, the Pms was certainly in Paris by the end of the seventeenth century.¹³⁾ According to Francis Richard, Claude Bérault (ca. 1630–1705), who occupied the Syriac chair at the Collège Royal from 1696 to 1705,¹⁴⁾ had this manuscript in his possession. Then, possibly after Bérault’s death, it was in the private library of abbé Eusèbe Renaudot (1646–1720),¹⁵⁾ a French theologian and Orientalist. When Renaudot died in 1720, his collection was transferred to the Saint-Germain-des-Prés.¹⁶⁾ As a result of the French Revolution, the Pms was confiscated from the cathedral in 1794, and added to the collection of Persian manuscripts at the Bibliothèque nationale de France (Richard 2003: 10; Richard 2013: 1, 345). As is well known, before and after his travels, Bernier maintained close relationship with contemporary literary figures and scientists, some of whom were professors at the Collège Royal. For example, Bernier had debates with the mathematician Jean-Baptiste Morin (1583–1656) until 1654 in defense of Gassendi’s theories. Moreover, after returning to Paris in 1669, Bernier frequently visited the salon held by Marguerite Hessein, dame de la Sablière (1636–93), where he completed his second major work, the *Abrégé de la philosophie de Gassendi* (Akagi 1993: 459–464). Furthermore, when Bernier died in 1688, his friend Barthélemy d’Herbelot (1625–95), a famous French orientalist who occupied the Syriac chair at the Collège Royal from 1692 (Chisholm 1911: 338),¹⁷⁾ arranged for his funeral (Constable 1891: xxii); after d’Herbelot’s death, his chair-position was succeeded by Bérault. The genesis of the Pms, Bernier’s career, and the fact that only two manuscripts of the *Intihāb* have been found to date lead us to suppose (though not propose conclusively) that Bernier himself brought the Pms from the Mughal court to Paris.

2) M ms.

Bayerische Staatsbibliothek, München

Cod. Pers. 267¹⁸⁾

ff. 90

13) Therefore, the dating of this manuscript given by Storey (the early 18th century) should be revised (Storey 1970–77: 1, 681). Indeed, Richard presumes that the Pms was copied between 1605 and 1660, i.e. from Ġahāngīr’s enthronement to Bernier’s stay at the Mughal court (Richard 2013: 1, 345).

14) Bérault’s main work is an edition of the *Stace ad Usum Delphini* (Paris, 1685) (Ackermann 1834: 205).

15) The main work of Renaudot is the *Historia Patriarcharum Alexandrinorum*, the Latin translation of the *Ta’riḥ Baṭarika Kanīsa al-Iskandariya al-Qibṭiya* attributed to Severs ben al-Muqaffa’ (Paris 1713).

16) The Pms has the information that this was from Renaudot’s collection, and the access number at the Saint-Germain-des-Prés (no. 551) on the inside of the front cover.

17) The main work of d’Herbelot is *Bibliothèque orientale*, which is based on Katip Çelebi’s *Kaṣf al-Ḍunūn*, as well as a number of Arabic, Persian, and Turkic sources.

18) See also Aumer 1866: 99–100. Marshall misunderstood that the Mms is a manuscript of the THM (Marshall 1967: 528).

ll. 14–15

Size: 18*13

Script: Nasta‘līq

Not dated

By and large, the Mms seems to preserve the more faithful text to the *Intihāb*'s archetype than the Pms, although these two manuscripts both contain a large number of corruptions of personal and topographical names. In fact, perusal of the two manuscripts doubts that the Mms was copied from the Pms on the basis of lacunae in the Pms. The Pms lacks the words in parenthesis in folio 22r: *wa akṭar-i Hindūstān rā tashīr kardā ba-qaṣḍ-i Uğğayn ki dār al-mulk-i rāḡa Vikramāditya [būd, rawāna gardīd. dar ān zamān pīsar-i Vikramāditya] rā ki Silāditya nām dāšt, dušmanān maḡlūb dāšta wilāyat-i pidar-i ū rā mutašarrif gašta būdand* “He after conquering most part of Hindustan, [set forth] Ujjayn, the capital of King Vikramāditya. [At that time Vikramāditya’s son], whose name was Silāditya, was overcome by enemies, and his father’s domain was conquered.” Of course, without the words in brackets the sentences do not make sense. Another lacuna lies in folio 66v: *wa har ḡā tawaqquf mīnamūd [wa Ačal ba‘d az ānki bā rānī mulāqāt namūd, az ū] dar ḡāst tā ū rā ba-saltanat bar dārānd* “He paused at every place. [Acala after meeting the queen], requested [her] to enthrone him.” These two manuscripts, however, provide us with such insufficient evidence for judging at the best.¹⁹⁾ It is, honestly speaking, impossible to conclude that the Pms was copied from the Mms. I therefore present here not a critical edition of the *Intihāb* but a collated text, in which the Mms forms the basis.

2-3. Hypothesis in Ogura 2011

In my 2011 paper, I confirmed the authorship of the Persian translation of the *Rājatarāngīnīs* made in the Akbar period, whose text has been surviving in the three manuscripts,²⁰⁾ and clarified the fact that the BS relied on Rašīd al-Dīn’s *Ġāmi’ al-Tawārīḥ* for composing ancient history of Kashmir.²¹⁾ In addition, I examined the textual relationship between the

19) It is true that they contain a number of misspellings of Sanskrit proper names and loanwords. However, those misspellings cannot be evidence because a scribe was able to correct a misspelling referring to other source when he copied a manuscript.

20) Kolkata Asiatic Society, Persian Society Collection 1698 (Ivanow 1924: 771–772); British Library, India Office Islamic 2442 (Ethé 1903–37: 1, 201–202); British Library, Add. 24,032 (Rieu 1879–95: 1, 296). All three include Šāhābādī’s original translation. In his descriptive catalogue of Persian translations of Indian works, Sharif Husain Qasemi informs that Rampur Raza Library, F. 2136 and “Tonk 114” are the manuscripts of Šāhābādī’s translation (Qasemi 2014: 1). Actually, the Rampur manuscript is not of Šāhābādī’s translation but a copied work from Nārāyan Kaul’s *Tārīḥ-i Kaśmīr* (Ogura 2016). In addition, through a manuscript survey at Abul Kalam Azad Arabic and Persian Research Institute of Tonk in August 2015, I found that the library does not hold any Persian manuscript related to the provincial history of Kashmir. I suppose that Qasemi confused it with other manuscripts when composed the catalogue.

21) A result of Ogura 2011 revised the schema of transmission of historical information from the *Rājatarāngīnīs* to the Persian chronicles of the early Mughal period previously shown by Walter Slaje (Slaje 2004: 14; Slaje 2005: 51).

Intihāb and the THM. This led me to assume a common source for these two texts, namely, Muḥammad Ḥusayn's translation of the *Rājatarāṅgiṅīs*, on the basis of Ḥaydar Malik's testimony and their narratives regarding the creation of the valley. In the introductory part of the THM, Ḥaydar Malik says he obtained a Sanskrit manuscript of the *Rājatarāṅgiṅīs*²²⁾ and requested a Muslim intellectual named Muḥammad Ḥusayn to translate it into Persian for the purpose of utilizing the translation in composing his chronicle. For the discussions at the following subsections, I quote the entire transcription and translation in spite of prolixity:

In the year of 1027 AH, corresponding to the twelfth regnal year of the great king who adorns the throne of sovereignty and monarchy, the decorator of the royal seat of good fortune and good luck, the builder of the customs of justice and good deeds, the Moon coming up on the wall of oppression and tyranny (?), the composer of hemistiches at the workshop of real and unreal (metaphoric), Abū al-Muẓaffar Ğahāngīr Šāh-i Ğāzī—May God the Exalted extend his reign everlastingly—, the lowest of creatures, Ḥaydar Malik, son of Ḥasan Malik, son of His Excellency, His Eminence, His Glory, His Felicity, the lucky star at the zodiac signs of decency and good luck, the Moon on the zenith of glory and accomplishment, the essence of the men of dignity and glory, the foremost of the possessor of honor and good fortune—May God have mercy upon him—, surnamed Kamāl al-Dīn Muḥammad Nāḡī b. Malik Nuṣrat who was from the ancestors of Čand family, had wanted to make clear the situation of his forefathers and ancestors who had bravery and decency. For example, when, from where, and in which king's reign did they come to Kashmir because of the vicissitude of fate? Therefore, [I] obtained a manuscript of the aforementioned chronicle of Kashmir which Kashmiri wise men call practically the *Rājatarāṅgiṅīs*, and, according to his (Ğahāngīr's) order and situation, ordered Faqīr Mullā Muḥammad Ḥusayn to bring their situation and [the situations of] other Sultans who had royal fortune and other emirs in the domain of Kashmir, the paradise on the side of God, to the threads of narration and the strings of writing. [I also ordered] to translate the *Rājatarāṅgiṅīs* into Persian in detail. If so, their situation will not disappear on the pages of days and on the tablets of [repeated] night and day, and the sign of perfect oblivion will not appear from the minds adorned with holiness of virtuous wise men.²³⁾ (THM: 4–5)

22) Although Ḥaydar Malik does not write definitely that the manuscript(s) in his possession contained a text in Sanskrit, it seems reasonable to suppose that he possessed a Sanskrit manuscript because we have no historical evidence that the *Rājatarāṅgiṅīs* were translated into any other language than Persian by 1618. In fact, he refers also to the *Rājatarāṅgiṅī* of Kalhaṇa that was composed in “an Indian language (*zabān-i Hindī*)” i.e. Sanskrit (THM: 42), and the author of the Oms text whom I will deal with below states that the *Rājatarāṅgiṅīs* were written in Śāradā script (Oms: 3v). His reference to both KRT and JRT (see below) suggests the manuscripts in Ḥaydar Malik's possession contained multiple *Rājatarāṅgiṅīs*.

23) *dar tāriḥ-i sana-yi hazār wa bist wa haft-i hiḡrī mutābiq-i sana-yi dawāzdah-i ḡlūs-i ḥadīw-i sarīr-ārā'i-yi sallānat wa šahriyārī, zīnat-baḡš-i masnad-i iqbāl wa baḥtiyārī, bānī-yi marāsim-i 'adl wa iḡsān, mahī-yi bunyān-i ḡlum wa 'udwān, nāẓim-i maṣāli'-i kārḡāna-yi ḥaqīqi wa maḡāzī, Abū al-Muẓaffar* ↗

Although Ḥaydar Malik does not mention the *Intihāb*, a textual comparison of the *Intihāb* and the TḤM suggests a referential relationship. For example, both contain the same story regarding the legend of Kashmir’s creation—Sati’s lake and Jalodbhava—; in this story, almost all words correspond between the two histories (Pms: 1v–2v; Mms: 1v–2v; TḤM: 5–6). By contrast, neither the KRT nor Šāhābādī’s translation records this story (Ogura 2011: 39–44). In addition, no surviving Mughal Persian chronicle from the Akbar period contains this story. Thus, as far as analyzing the surviving Persian chronicles, the *Nīlamata*-based narrative of Kashmir’s origin appeared suddenly during the Ġahānīr period. For these reasons, I considered that the *Intihāb* was not simply abridged from Šāhābādī’s translation or Badā’ūnī’s revision. Rather it relied on the second translation by Muḥammad Ḥusayn whom Ḥaydar Malik mentioned. That is, the manuscript of the *Rājataranḡinīs* had additional verses derived from the *Nīlamata* before the KRT’s part, whose information was transmitted to the *Intihāb* and the TḤM.

The above analysis is not adequate to conclude that the *Intihāb* was not abridged from the TḤM but from Muḥammad Ḥusayn’s translation. It is evidential for solving this problem that only the TḤM contains the anecdotes about Sufis, such as Rinchen’s conversion by the hand of Bābā Bulbul (TḤM: 52) and ‘Alī Hamadānī (d. 1385)’s arrival in Kashmir (TḤM: 56–57). The *Intihāb* more faithfully follows Jonarāja’s *Rājataranḡinī*, whose verses mention only the coming of ‘Alī’s son Muḥammad Hamadānī (JRT: vv. 571–572; Pms: 80v; Mms: 61v). If the author of the *Intihāb* relied on the TḤM, he must have written the stories about Bābā Bulbul and ‘Alī Hamadānī, since not only would omission of the anecdotes of other Sufis than Muḥammad Hamadānī require perusing the original Sanskrit text, but also a Muslim chronicler might have had no motive for omission. Therefore, it is likely that Ḥaydar Malik inserted the anecdotes about Sufis. These facts lead to the hypothesis that both the *Intihāb* and the TḤM relied on Muḥammad Ḥusayn’s translation. The epitomized version is the *Intihāb*, while the TḤM is a lengthened text that inserted anecdotes and other additional information.

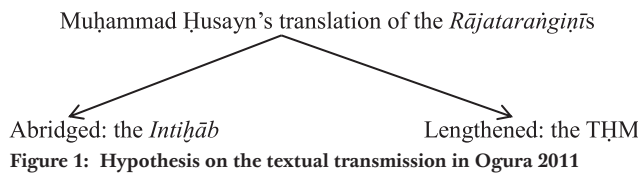

Figure 1: Hypothesis on the textual transmission in Ogura 2011

↗ Ġahāngīr šāh-i ġāzī ḥallada Allāh^u ta’ālā mulk^o-hu abad^m kamtarīn-i ḥalā’iq Ḥaydar Malik ibn-i Ḥasan Malik bun-i ‘ālī-ḡanāb ma’ālī-intisāb ḡalālat-ma’āb sa’ādat-iktisāb aḥtar-i burḡ-i ḥiṣmat wa baḥiyārī māh-i awḡ-i ḡalālat wa kāmgārī ‘umda-yi arbāb-i ḡāh wa ḡalāl zubda-yi aṣḥāb-i ‘izz wa iqbal rahmat Allāh^h mulaqqab ba-Kamāl al-Dīn Muḥammad Nāḡī Čādūra ki az aḡdād-i Čandānšt, miḥwāst ki aḥwāl-i ābā’ wa aḡdād-i ḥ^uud rā ki hama waqt ahl-i šawqat wa ḥiṣmat būda’and, ma’lūm kunad ki dar čī waqt wa az kuḡā wa dar ‘ahd-i kudām rāḡa banābar taṣārīf-i ayyām ba-Kašmīr āmada’and. li-ḥādā nuṣḥa-yi tāriḥ-i Kašmīr ki sābiq-i madkūr šud ki ba-iṣṭilāḥ-i dānāyān-i Kašmīr nāmānd ān rā RAZH TRNG miḡuyand, ba-dast āwarda ḥasb al-amrⁱ wa aḥwāl^{-hi} faqīr Mullā Muḥammad Ḥusayn namūda’and ki aḥwāl-i iṣān rā wa sā’ir-i salāṭīn-i arbāb-i dawlat wa umarā’-yi mulk-i Kašmīr-i ḡannat ‘an Allāh^h ba-silk-i taḥrīr wa simṭ-i taqrīr dar āwarda mašrūḥ^m ba-fārsī tarḡuma namāyad tā āṭār-i aḥwāl-i iṣān az ṣaḥā’if-i rūzḡār wa alwāḥ-i layla wa nahār maḥw na-gardad wa az ḥawāṭīr-i qudsī-ma’āṭīr-i dānāyān-i faḡḡilat šī’ār-i nasy^m mansiy^m na-šawad.

This hypothesis presupposes that Muḥammad Ḥusayn's translation remained faithful to the *Rājataranḡiṅīs* without inserting additional information, and does not contain the anecdotes of other Sufis than Muḥammad Hamadānī. If it was not faithful, we cannot explain the reasons for the elisions on the *Intihāb*'s. At the time when Ogura 2011 was published, I had not found a manuscript of Muḥammad Ḥusayn's translation. However, a study of the manuscript described below clarifies that the text is identical to Muḥammad Ḥusayn's translation and came later than the *Intihāb*.

2-4. The *Intihāb*'s relation to the text of the Bodleian Library, Fraser 160

Before turning to the textual analysis, I show the bibliographical information on the Oms:

Oxford University, the Bodleian Library
 Fraser 160 (Sachau & Ethé no. 315)
 Ff. 131
 Ll. 15
 Script: Nasta'liq
 Not dated

Contents

1r–3r: Introduction
 3v–73r: History of Kashmir corresponding to the KRT
 73r–123r: History of Kashmir corresponding to the JRT and ZRT chapter 1?

In folio 5r, the author notes the date when he started the composition as: Isfand 19, the 12th regnal year of Ġahāngīr/Rabī' al-awwal 8, 1027/March 5, 1618. As Sachau, Storey, and Hasan pointed out, this chronicle's narration ranges from the early mythic period to 1615–16. Its accounts largely accord with those of the *Rājataranḡiṅīs*. However, after folio 123r referring to the Zayn al-'Ābidīn period, the quality of the writing suddenly declines and from the Ḥasanšāh period (1472–84) on, the relevant folios are missing.

Storey and Hasan claim that its author was Ḥasan b. 'Alī Kašmīrī, who wrote the work at the request of Muḥammad Nāḡī, Ḥaydar Malik's grandfather. They do not mention its relation to the Persian translation of the *Rājataranḡiṅīs* (Storey 1970–77: 1, 680; Hasan 2002: 10–11; 25, n. 20). However, there are difficulties with identifying Muḥammad Nāḡī as the requestor of the Oms text. According to Ḥaydar Malik, Muḥammad Nāḡī's *laqab* is Kamāl al-Dīn (TḤM: 4); by contrast, the requestor's *laqab* recorded on the Oms is Ġalāl al-Dīn (Oms: 3r). More critically, evidence indicates that while the Oms records the date when the author started its composition: Rabī' al-awwal 8, 1027/March 5, 1618, Muḥammad Nāḡī was fourteen years old in 939 AH (TḤM: 71), which means he was born around 925/1519. If Muḥammad Nāḡī was the requestor, he lived for about a century and an almost 100-year-old man had requested composition of the Oms text; alternatively, the composer started compiling the work after ignoring Muḥammad Nāḡī's request for decades. As we have

seen, Ḥaydar Malik handed a manuscript of the *Rājatarāngīnīs* over to Muḥammad Ḥusayn in 1027/1618; this date accords with the date of the Oms. In addition, Storey questioned whether the composer's *ism* should be read as Ḥasan, likely because the letters seem to have a stroke without a dot between *sīn* and *nūn* (ḤSBN). If we think of this stroke as a miswriting of *yā'*, we can presume that the Oms's composer was the same person Ḥaydar Malik ordered to translate the *Rājatarāngīnīs*, based on the accordance of *ism* Ḥusayn. Furthermore, the fact that the Oms's introductory part has textual parallels with the TḤM points to their referential relationship. Here, I translate the sentences,

Thus, His Excellency, His Eminence, His Glory, His Felicity, the Moon on the sky of decency and good luck, the Moon on the zenith of glory and accomplishment, the essence of the men of dignity and glory, the foremost of the possessor of honor and good fortune...—May God have mercy upon him—... Ġalāl al-Dīn Malik Muḥammad Nāġī b. Malik Nuṣrat—May God the Exalted extend His shadow until the Day of Resurrection—requested [me,] ḤSBN b. 'Alī Kašmīrī who sits on a corner of a hospice for humbles and poor men—May God, praise be to Him, bring him (me) to the thing that He makes it obligatory and satisfactory, and make excellently His next world from His present world—to bring some lines regarding the statement on **the situation of the forefathers and ancestors of Čand family who had bravery and decency to the threads of narration and the strings of writing. If so, their situation will not disappear on the pages of days and the way of [repeated] night and day, and the sign of perfect oblivion will not appear from the minds adorned with holiness of contemporary wise men and virtuous sages.**²⁴⁾ (Oms: 3r)

The words in bold directly correspond to those of the TḤM, whose transcription and translation are shown above. It is not possible that such extensive parallels in the sentences on the formal eulogies for Ḥaydar Malik's grandfather, Muḥammad Nāġī and on the expected results of composing their chronicles would appear without a referential relationship between the two.²⁵⁾ These facts lead us to reasonably conclude that the man who requested Muḥammad Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī was not Muḥammad Nāġī but his grandson Ḥaydar Malik. Further, the copyist of the Oms must have neglected to write: "Ḥaydar Malik bun-i Ḥasan Malik bun-i," which must have been written in the original text. That is to say, the

24) *binā^{am} 'alā hādā 'ālī-ġanāb ma'ālī-intisāb ġalālat-ma'āb sa'ādat-iktisāb mihr-i sipīhr-i ḥiṣmat wa baḥtiyārī māh-i awġ-i ġalālat wa kāmgārī 'umda-yi arbāb-i ġāh wa ġalāl zubda-yi aṣḥāb-i 'izz wa iqbāl ... raḥmat Allāh' Ġalāl al-Dīn Malik Muḥammad Nāġī ibn-i Malik Nuṣrat madda Allāh' ta'ālā zīlāl'-hu ilā yawm' al-dīn az īn ġūša-našin-i zāwiya-yi maskanat wa faqīr' ḤSBN bun-i 'Alī Kašmīrī waffaqa-hu Allāh' subḥāna-hu li-mā yaġību wa yardāhu wa ġa'ala āḥīrat'-hu ḥayr^{am} min dunyā-hu ḡalab namūdand ki saṭrī čand dar bayān-i aḥwāl-i abā wa aġdād-i čandān ki ahl-i šawkat wa ḥiṣmat būda'and, ba-silk-i taqrīr wa SMT (emend. simṭ)-i taḥrīr dar ārad tā aḥwāl-i iṣān az ṣaḥā'īf-i rūzġār wa anwā'-i layla wa nahār maḥw na-gardad wa az ḥawāṭīr-i qudsī-ma'āṭīr-i dānāyān-i rūzġār wa ḥīradmandān-i faḍīlat šī'ār-i nasy^{am} mansīy^{am} na-šawad.*

25) These textual parallels do not appear in any other Persian chronicles that refer to the history of Kashmir.

introductory parts of the TĤM and the Oms narrate the same event that Ḥaydar Malik ordered Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī to translate the *Rājataranḡiṇīs*. The TĤM narrates from the client’s viewpoint while the Oms text narrates from the composer’s viewpoint. Therefore, we can safely reconstruct the compilation process of the TĤM. First, Ḥaydar Malik, who could not read Sanskrit, gave a Sanskrit manuscript of the *Rājataranḡiṇīs* to Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī and ordered it translated into Persian between Muḥarram 1 and Rabi‘ al-awwal 8, 1027/December 29, 1617 and March 4, 1618. Second, Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī completed the Oms text and gave it to Ḥaydar Malik. Third, Ḥaydar Malik composed his TĤM relying on Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī’s text in 1030/1620–21 (Storey 1970–77: 1, 680). The text of the Oms must be the source of the TĤM. Indeed, textual parallels between the Oms and the TĤM continue afterwards.

The textual relationship between the *Intihāb* and the Oms text is a complicated matter. The Oms surely contains the legend of the creation of Kashmir, whose text accords almost completely with that of the *Intihāb*, including a misunderstood account on the Indic astrological period of time: a *manvantara* is twenty-one cycles of four *yugas* (Pms: 2r; Mms: 2r; Oms: 3v–4v).²⁶⁾ Such a curious account found in both texts attests to the referential relationship between the *Intihāb* and the Oms text.

However, a perusal of the Oms leads us to conclude that Ḥusayn b. ‘Alī’s text came later than the *Intihāb*. The text of the Oms seems to be faithfully based on the KRT until the middle of folio 73r. From there on, the text contains a number of additional information based on sources other than the *Rājataranḡiṇīs*. For example, Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī meticulously narrates Ḥaydar Malik’s ancestor Malla Candra’s achievement in Jayasiṃha’s war with an anonymous Turkic ruler. The account is more detailed than the counterpart in the JRT (JRT: vv. 32–36) and is not found in the *Intihāb* (Oms: 73r–76r). Additional information on the Candra/Rayna clan’s members is also found in other folios. In addition, the Oms has anecdotes about Sufis, such as Rinchen’s conversion by Bābā Bulbul’s institution (Oms: 98r–100v) and the story of ‘Alī Hamadānī’s hat given to sultan Quṭb al-Dīn (Oms: 108v–109r). Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī’s source of these anecdotes was in all likelihood the BS. This is attested by his faithful quotation from the BS when the BS’s author mentions Jonarāja’s opinion when narrating Šihāb al-Dīn’s expedition (JRT: v. 391; BS: 19v, Oms: 105v).²⁷⁾ In contrast, the *Intihāb* does not contain the anecdotes of Bābā

26) TĤM accurately claims that a *manvantara* is seventy-one cycle of four *yugas*. Presumably, Ḥaydar Malik possessed accurate knowledge on Indic astrology.

27) ... *wa dar tāriḥ-i BĤY* (< ĠNY = Jonarāja) *ki ba-qalam-i Kašmīrī marqūmst wa in suḥanān manqūl šūda, āwarda‘ast ki agar hama quwwat‘hā wa mardī‘hā-yi ū rā ba-taḥḥil ba-yāram wa himmat ba-bayān-i ḡamī‘-i šuḡā‘at‘hā wa dilāwarī‘hā-yi ū gumāram, mardum ḥaml ba-mubāliḡa-yi šā‘iri namūda takdīb ḥ‘āhand kard wa taḥḥil na-ḥ‘āhand dāšt* “It is narrated in Jonarāja’s chronicle written in Śāradā script and narrating this story (of Šihāb al-Dīn) that if I (Jonarāja) write his power and manliness in detail, and try to describe all of his courage and bravery, people will attribute [these accounts] to poetical puffery, so they will refute and disbelieve.” Jonarāja’s original verse: *tasya varṇayatām śauryaṃ prasaṅgād atimānuṣam | asmākaṃ cātukāritvaṃ jñāsyate bhāvibhir janaiḥ ||* “Our descriptions of the superhuman heroism along flow of the story will be regarded by future people as flattery.”

Bulbul and ‘Alī Hamadānī but refers only to the coming of Muḥammad Hamadānī (Pms: 80v; Mms: 61v), to whom the JRT and Šāhābādī’s Persian translation too refers without mentioning Bābā Bulbul and ‘Alī Hamadānī (JRT: vv. 571–573; Lms: 41v–42r).²⁸⁾ This fact denies the possibility that the *Intihāb*’s author quoted these anecdotes from the BS or the Oms text.

The following table summarizes the above discussions.

	JRT	Lms	<i>Intihāb</i>	BS	Oms	THM
A long description of Malla Candra’s bravery	No	No	No	No	73r–76r	42–43
Bābā Bulbul and Rinchen’s conversion	No	No	No	14v–15v	98r–100v	50–52
A story of ‘Alī Hamadānī’s hat	No	No	No	23r–23v	108v–109r	56–57
Muḥammad Hamadānī’s arrival in Kashmir	571–573	41v–42r	Pms: 80v Mms: 61v	25v	111v	58

Judging from the Oms text after folio 73r and the *Intihāb*’s counterpart after Pms folio 56v and Mms folio 43v, we can conclude that the *Intihāb* is more faithful to the JRT than to the Oms text for its missing of anecdotes about Sufis. Therefore, it is likely that Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī, quoting from the *Intihāb*, added these anecdotes as well as information about Candra clan, as opposed to the hypothesis that the author of the *Intihāb* completely elided information not originating from the *Rājataranḡinīs* when he composed the *Intihāb* relying on the text of the Oms.

2-5. What was the source of the *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*?

If the *Intihāb* predates Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī’s text, what was abridged for the *Intihāb*? Frequent textual parallels with Šāhābādī’s Persian translation and the Arabic optative sentences for the Mughal emperors in the *Intihāb* provide suggestions for answering this question.

The *Intihāb* contains plenty of textual parallels with Šāhābādī’s translation. Here, I show three examples of the parallels between the two.

First, in narrating a devastating famine occurred during the reign of Tuḡjīna, they state: *Rāḡa Tunḡīr az ḡihat-i miḡnat-i ḡalā’iq paywasta dar ḡam u andūh mi-būd wa harĉa az ḡims-i ḡ^wurdanī dar sarkār-i ū būd, āhista āhista ānrā ba-ḡalq-i Allāh baḡš mi-kard.* (KRT_P: 68)

28) Here, the *Intihāb* quotes sentences from Šāhābādī’s translation. The Lms’s statement: *wa sultān dar nihāyat-martaba ḡawād būd. dānišmandān-i ‘Irāq u Ḥurāsān u Mā warā’ al-Nahr az istimā’-i ḡūd-i ū az ṣuḡbat-i salāṭīn bar āmada nazd-i ū āmadand. a’lam u biḡitarin-i iṣān Mīr Sayyid Muḡammad nām dāšt.* “The sultan was extraordinarily beneficent. Learned men in ‘Irāq, Ḥurāsān, and Mā warā’ al-Nahr left associations with sultans [in those areas] for him. The name of the best and most learned person among them was Mīr Sayyid Muḡammad.” The *Intihāb*’s statement: *wa sultān Sikandar ba-martaba-yi ḡawād būd ki az šanīdan-i āwāza-yi ḡūd-i ū dānišmandān-i ‘Irāq u Ḥurāsān u Mā warā’ al-Nahr nazd-i ū āmadand wa sarāmad-i iṣān Mīr Muḡammad nām ‘ālimi būd...* “The sultan Sikandar was so beneficent that learned men in ‘Irāq, Ḥurāsān, and Mā warā’ al-Nahr, hearing his reputation about beneficent, left for him. The chief among them was a learned man named Mīr Muḡammad...”

“King Tuñjīna was continually in deep sorrow and grief on account of miserable situation of subjects. He step by step distributed every kind of foods in his court to creatures of Allāh.”

Rāga Tunğir az ġihat-i miḥnat-i ḥalā'iq paywasta dar ġam u andūh mi-būd wa harča az ġins-i ġalla-yi puḥta u ḥām dar sarkār-i ū mi-būd, āhista āhista ānrā ba-ḥalq baḥš mi-kard. (Pms: 13r; Mms: 10v)

“King Tuñjīna was continually in deep sorrow and grief on account of miserable situation of subjects. He step by step distributed every kind of cooked and raw grains in his court to creatures.”

Second, at the point to narrate Saṃdhimati Āryarāja's revival, they state:

ān brahman ustḥ'ān'hā-yi wazīr rā nazdīk-i ḥ'ud nigāh mi-dāšt tā ānki dar šabī ki ba-ġāyat tārik būd wa ḥiḥ kas āngā na-būd, nāgāh bū-yi ḥ'uš zāhir šudan giriḥt ki ġamī'-i ān nawāḥi mu'aḥṭar gašt wa āwāz-i ġaras šanīd wa rawšanā'ī paydā šud. (KRT_P: 72)

“The Brahman kept the vizier's bones by his side. After a while, one night, covered by thick darkness and there was empty, suddenly sweet smell came to emanate and filled the whole of that area. Sounds of a bell rang out and lightness appeared.”

pas ustḥ'ān'hā-yi wazīr rā nazd-i ḥ'ud nigāh dāšt tā ānki šabī ki ba-ġāyat tārik būd wa ḥiḥ kas āngā na-būd, nāgāh rawšanā'ī did ki paydā šud. (Pms: 15r; Mms: 12r)

“He then kept the vizier's bones by his side. After a while, one night, covered by thick darkness and there was empty, suddenly he saw lightness appeared.”

Third, when narrating sulṭān Sikandar's attempt to destroy a Buddhist temple, they state: *wa ḥamīn maḍmūn rā ba-zabān-i Sanskrit ślūk niwištand wa bar warq-i mis ānrā kanda dar šandūq andāḥtand wa dar biḥ-i dīwār-i dīhra dafn kardand.* (Lms: 43v–44r)

“They wrote a *śloka* in Sanskrit about this content, carved it on a copper plate, and put the plate in a chest. They buried the chest at the root of the *tīrtha*'s wall.”

wa īn maḍmūn rā bar warqī az mis kanda dar šandūqī andāḥta dar biḥ-i dīwār-i ān 'imārat dafn karda būdand. (Pms: 83v; Mms: 64r)

“They carved this content on a copper plate, put the plate in a chest, and buried the chest at the root of the building's wall.”

These examples sufficiently attest that a direct or indirect referential relationship between Šāhābādī's translation and the *Intiḥāb*.

The Arabic optative sentences for the Mughal emperors provide us with further evidence for investigating the source of the *Intiḥāb*. In narrating the Battle of Panipat and other historical events, on the one hand, the *Intiḥāb* gives an optative sentence for the first emperor Bābur: “May God illuminate his proof (*anāra Allāh' burhān'-hu*)” (Pms:

111r, 112v, 114r; Mms: 84v, 85v, 86v). This is a typical one for a deceased person. When it refers to the preceding translation of the *Rājatarāngīnīs* during the Akbar period, on the other hand, the *Intihāb* says of Akbar: “May God extend his reign everlastingly (*ḥallada Allāh^u mulk^a-hu abad^{an}*)” (Pms: 56r; Mms: 43r).²⁹⁾ Likewise, when referring to a Persian translation of the *Rāmāyana* composed under the order of Akbar, he says: “May [God] extend his reign, and make the days of his caliphate and graciousness perpetuate (*ḥallada mulk^a-hu wa abbada ayyām^a ḥilāfat^a-hu wa ra’fat^a-hu*)” (Pms: 5v; Mms: 5r). In addition, when referring to Kashmir’s annexation to the Mughal Empire in 1586, he says of Akbar: “May God extend his reign (*ḥallada Allāh^u mulk^a-hu*)” (Pms: 118v; Mms: 90r). These three latter statements refer of course to a living ruler. Moreover, he dates the event in which Akbar ordered the translation of the *Rājatarāngīnīs* as “nowadays (*in zamān*)” (Pms: 96r; Mms: 73r). These examples suggest that the source for the *Intihāb* was composed during Akbar’s lifetime, and the *Intihāb*’s author quoted these optative sentences for Akbar from the source without alteration although he declares that the *Intihāb* was composed under Ġahāngīr’s order. It seems sufficient to conclude that the source of the *Intihāb* is Šāhābābādī’s Persian translation, which is the only surviving work composed during the Akbar period that contains the part about Kashmir’s pre-Islamic history, including detailed accounts of the reign of all non-Muslim kings from Gonanda I to Koṭā Devī (r. 1339).³⁰⁾

However, the fact that Šāhābābādī’s translation does not contain optative sentences for Akbar at the points where the *Intihāb* puts down rebuts that the latter was directly abridged from the former (KRT_P: 54; 348; Lms: 81v),³¹⁾ since the *Intihāb* itself was composed during Ġahāngīr’s reign, and it is improbable that the *Intihāb*’s author inserted these optative sentences for deceased Akbar. We should suppose that somebody else but Šāhābābādī inserted these sentences to his translation during Akbar’s lifetime.

The closing sentences of the *Intihāb* may also contribute to supposing an intermediate text between Šāhābābādī’s translation and it: *wa tā sana-yi nuḥṣad u nawad u nuh ki awliyā’-i dawlat-i qāhira Kašmīr rā girifta dāḥil-i mamālik-i maḥrūsa-yi Hindūstān sāḥtand wa sāl ba-sāl maḍkūr gardīda wa ān rā ḥukm-i intihāb na būd. banābar-i ān ḥatam namūda šud* (Pms: 118v; Mms: 90r-v). Kaul interpreted these sentences as that the history of Kashmir after Šams al-Dīn II was written by chroniclers up to the year when Akbar annexed Kashmir, i.e. 999 AH, possibly reading the relative clauses that qualify “*sana-yi...*” ends with “*girifta*” or “*sāḥtand*” (JRT1 introduction, 23–24). In actual, Kashmir was annexed to the Empire in 995/1586, and the resistance led by Ya’qūb, a prince of the last Ćak ruler Yūsufšāh, ended

29) In addition, the *Intihāb* contains a Persian optative sentence when referring to the former Persian translation of the *Rājatarāngīnī(s)* made at the court of Zayn al-‘Ābidīn (Pms: 96r; Mms: 73r).

30) It is true that the *Ā’in-i Akbarī* has the accounts of Kashmir’s pre-Islamic history; however, it cannot be the source of the *Intihāb* for the reason that it has only the accounts of selected non-Muslim kings’ reign (AA: 1, 579–585).

31) A unique appearance of an Arabic optative sentence for Akbar in Šāhābābādī’s translation—of course, as an optative for a living ruler—is found when he suddenly refers to a near-contemporary event of Akbar’s stay at Sadāšīvapura in Srinagar in translating KRT v. 7. 186 (KRT_P: 209), which the *Intihāb* does not quote.

with Akbar's first royal visit in 997/1589 (Richards 1993: 51; Hasan 2002: 281–285). Neither date accords with the account in the *Intihāb*. The year 999 AH does not relate to Kashmiri political history. In addition, if we interpret the sentences after *ki* as relative clauses that qualify “*sana-yi...*,” we cannot confirm where the main clause starts due to the insertions of *wa* (and). In my opinion, this *ki* should not be interpreted as a relative adjective but simply as an explanatory particle, and “*tā sana-yi...*” qualifies until “*sāl ba-sāl madkūr gardīda.*” In other words, the above sentences mean: “the nobles of the conquering dynasty (i.e. court historians of the Mughal Empire in addition to commanders)³²⁾ obtained [the land of] Kashmir...and [even after the annexation] they recorded [the history of Kashmir] every year until 999 AH (the year of the source's compilation). However, because I was not ordered to abridge [the remaining part after the end of the counterpart of the ŚRT, this book] is finished here.” As we have seen above, 999 AH is the year when Badā'ūnī revised Šāhābādī's translation (MT: 2, 374). Although we cannot draw a confirmed conclusion on account of the absence of a manuscript of Badā'ūnī's revised edition, it is likely that the *Intihāb*'s author relied on it in abridging.

In this hypothesis, we can consider two possibilities about the time when the *Nilamata*-based narrative was added. One is when Badā'ūnī (or other person) revised Šāhābādī's translation during Akbar's lifetime. Another is when the *Intihāb*'s author abridged during Ġahāngīr's reign. We have no evidence to conclude which one of the two is true. If a manuscript of Badā'ūnī's revised edition is found in the future, we can draw a more clarified process of textual transmission after Šāhābādī's translation.

2-6. Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī's unification of historical information

Since there is a referential relationship between the *Intihāb* and the Oms text, and the former preceded the latter, we can propose a process of textual transmission as follows. First, an anonymous author completed the *Intihāb* between October 1605 and the beginning of 1618. Second, Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī received a manuscript of the *Rājataranḡiṇīs* from Ḥaydar Malik and was asked to translate it into Persian. However, Ḥusayn, betraying the client, composed the Oms text relying instead on the *Intihāb* and the BS without referring to the manuscript. If this is true, the Oms text is not actually a translation but a reproduction on the basis of two Persian chronicles from Kashmir.

However, the Oms text suggests that Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī indeed referred to the Sanskrit manuscript provided by Ḥaydar Malik. One proof lies in the accounts of the Kārkoṭa dynasty corresponding to canto 4 of the KRT. Both the Pms and the Mms entirely lack accounts of the reign of the six Kārkoṭa kings after Lalitāditya (r. 724–760)—Kuvalayāpīḍa, Vajrāditya, Pṛthivyāpīḍa, Saṃgrāmāpīḍa I, Jajja, and Jayāpīḍa—, regarding Lalitāpīḍa as the next king of Lalitāditya (Pms: 30r; Mms: 23v). Despite its absence in the *Intihāb*, the Oms text partially narrates the reign of Jayāpīḍa and his struggle with Jajja for

32) Indeed, Niẓām al-Dīn Aḥmad filled up the vacuum of historiography after the end of the ŚRT in 1538, possibly on the basis of his own interview (TA: 3, 467–506).

throne. Curiously, this is arranged before Pratāpāditya II's reign (Oms: 36v–38v), although it must be situated after Saṃgrāmāpīḍa I's reign (KRT: 4, vv. 402–659). If Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī referred only to the *Intihāb* and the BS,³³⁾ how did he know about Jayāpīḍa's reign?

Genealogical information about the Šāhmīrids provides additional evidence that Ḥusayn b. 'Alī Kašmīrī referred to the Sanskrit text. On the one hand, according to Kaul's and Slaje's editions of the JRT, the first sultan Šams al-Dīn had two sons named Ġamšīd and 'Alā' al-Dīn, who had two sons called Šihāb al-Dīn and Quṭb al-Dīn (JRT1: v 248; JRT2: v 248). On the other hand, one manuscript of the JRT called Ś3,³⁴⁾ has the variant “*putrau* (two sons)” in place of “*pauṭrau* (two grandsons)” in verse 248. It states that Šihāb al-Dīn and Quṭb al-Dīn were also Šams al-Dīn's sons, compared to the variant in the other manuscripts stating they were Šams al-Dīn's grandsons (JRT_Ś3: 295v, ante correctionem).³⁵⁾ In its counterpart, Šāhābādī's translation states that Šihāb al-Dīn was 'Alā' al-Dīn's younger brother (*barādar-i ḥ^wurd*) (Lms: 32v). If the JRT manuscript to which Šāhābādī referred had the variant “*pauṭrau*” in verse 248, he would write that Šihāb al-Dīn was 'Alā' al-Dīn's son (*pisar*). This difference suggests that the Sanskrit manuscript at Akbar's court in all likelihood had, like the Ś3, the variant “*putrau*” in JRT 248, and Šāhābādī interpreted that Šams al-Dīn had four sons. As a result of relying on Šāhābādī's translation, the *Ṭabaqāt-i Akbarī*, the *Gulšan-i Ibrāhīmī*, and the *Ma'āṭir-i Raḥīmī* state that Šams al-Dīn had four sons (ṬA: 3, 425; 428; GI: 2, 399; MR: 1, 200).³⁶⁾ The *Intihāb*, like the abovementioned chronicles, says that Šihāb al-Dīn was 'Alā' al-Dīn's younger brother (Pms: 72r; Mms: 55r). Whereas most JRT manuscripts say that Šihāb al-Dīn was 'Alā' al-Dīn's son, the “four brothers view” was common among Mughal chroniclers between the Akbar period and the early Ġahāngīr period.³⁷⁾

33) For the absence of these Kārkoṭa kings' accounts in the BS, see (Ogura 2011: 47–52).

34) Kashmir University, Oriental Research Library, accession no. 213. Dated Śaka 1785/1863 (JRT1: 1; JRT2: 39).

35) *ŚiraśśāṭakaHindākhyau samabhūṣayatām ubhau | candrārḱāv iva tasyāśāṃ śūrau pauṭrau (putrau) guṇocchritau ||* “[Šams al-Dīn] had two courageous and highly qualified grandsons (“sons” in the Ś3) named Śiraśśāṭaka and Hindā who adorned this region, like the Sun and the Moon.” An anonymous scribe added the word “*pau*” at the right margin of JRT_Ś3 folio 295v.

36) The *Ā'in-i Akbarī* also states that Šihāb al-Dīn was 'Alā' al-Dīn's smaller brother, though giving the unique information that Quṭb al-Dīn was a son of Ḥasan al-Dīn (sic.) (AA: 1, 577). The appearance of unidentified Ḥasan al-Dīn is possibly due to the textual problem on the base manuscript which Brochmann utilized in his edition.

37) This finding will refute the stemma of the JRT manuscripts established by Kaul (JRT1: 10); according to his theory, the Ś3 variants would have not transmitted to the Persian translation.

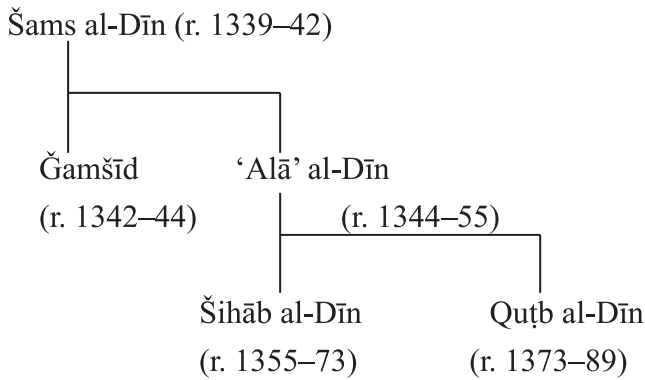

Figure 2: The Genealogy of the Šāhmīrids from the JRT editions

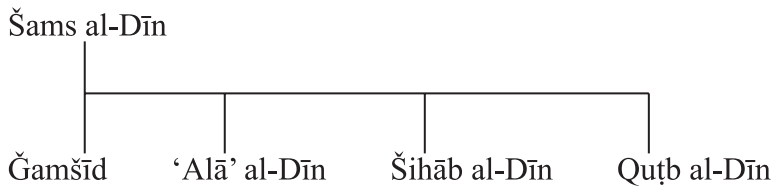

Figure 3: The Genealogy of the Šāhmīrids from the JRT_Š3, Šāhābādī’s translation, Muğal Persian chronicles, and the *Intihāb*

In contrast to those Persian texts, the BS and the Oms text clearly state that Šihāb al-Dīn was ‘Alā’ al-Dīn’s son (BS: 19r; Oms: 104r). This alternative genealogy possibly derived from the manuscript of the *Rājataranḡiṇīs* owned by the BS’s author, which may have had the variant “*pautra*” in the JRT verse 248. If this is the case, how did Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī who referred to both the BS and the *Intihāb* choose the information given by the BS rejecting the *Intihāb*’s counterpart as a false? What was Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī’s criterion? The fact that he rejected the BS’s accounts of Kashmir’s pre-Islamic history beginning with Pravarasena’s reign shows that he saw the BS as less reliable than the *Intihāb*. However, if he automatically deferred to the *Intihāb* when accounts were contradictory, he could not have chosen the genealogy from the BS. To clarify which one was more reliable, Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī should have referred to the original JRT, and the Oms account here seems to be based on the JRT verse 343.³⁸⁾

To sum up, I draw the following process of compilation. First, an anonymous author epitomized the preceding *Rājataranḡiṇīs* translation during the Ğahāngīr period before 1618, calling it the *Intihāb-i Tāriḡ-i Kašmīr*. Second, in 1027 AH (before Rabi‘ al-awwal 8, between December 29, 1617 and March 4, 1618), Ḥaydar Malik gave a manuscript of the *Rājataranḡiṇīs* to Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī, asking to have it translated into Persian. However, being less skilled in Sanskrit than Ḥaydar Malik had supposed, Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī composed the Oms text relying mainly on the preceding two Persian texts—the *Intihāb*

38) Both the JRT and the Oms state Šihāb al-Dīn was ‘Alā’ al-Dīn’s son at the story that Yoginīs give predictions to him and his companions.

and the BS—, instead of translating from the manuscript. When he found contradictions between the two sources, he checked the manuscript. In doing so, he discovered the *Intiḥāb*'s lack regarding the Kārkoṭa kings and tried to fill the vacuum. The curious accounts in the Oms of Jayāpīḍa's reign are resulted from these efforts. Regarding the Šāhmīrid genealogy, he thought the account in the BS was reliable because the manuscript had the variant “*pautra*” at the JRT verse 248. In addition, he added the information about the Candra/Rayna clan and the anecdotes about Sufis, understanding the client's intension. In other words, Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī unified two transmission lines from Šāhābādī's translation and the BS. Third, after receiving the Oms text from Ḥusayn b. ‘Alī Kašmīrī, Ḥaydar Malik completed his THM. He further interpolated a number of narratives on Islamic history such as the origin of the Būyids, Maṣū'ūr's construction of Baghdad, anecdotes about local Sufis, introductions to curious places in the valley, his personal memories, and Persian poems. The revised process of textual transmission is shown in the table below.³⁹⁾

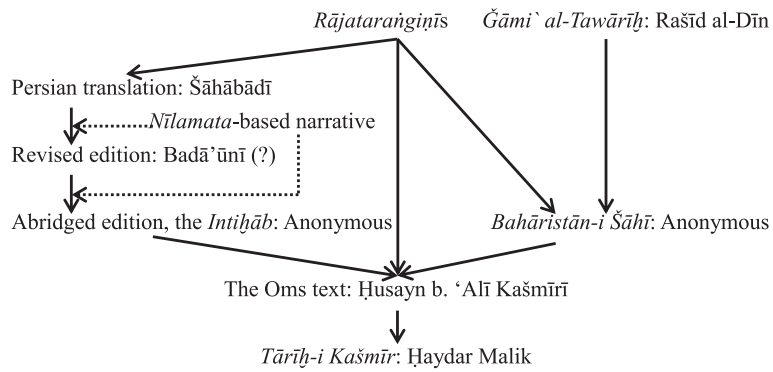

Figure 4: Revised genealogy of textual transmission

* The *Nilamata*-based narrative was inserted in the processes of Badā`ūnī's revision or making the *Intiḥāb*. Because of the impossibility to conclude that it was inserted on which one of the two occasions, I draw arrows with broken lines.

From the above analysis, we can highlight the importance of the *Intiḥāb* in the history of Persian historiography of Kashmir as follows: 1) The *Intiḥāb* serves as a clue to suppose the contents of the missing parts of Šāhābādī's translation. Since all three surviving manuscripts of his translation are fragments, they lack the counterparts of KRT canto 8, verses 136 to 2769, and ZRT canto 2, after verse 141. Although the *Intiḥāb* is an abridged work, we can, to some extent, make presumptions about the missing parts since it survives in its entirety. In particular, the fact that the *Intiḥāb* skips from the reign of Šams al-Dīn II in 1538 to Akbar's annexation of Kashmir in 1586 suggests that the appendices of

39) Now that the process of the THM's compilation has been clarified, Chitralekha Zutshi's arguments about this work which lack adequate philological analyses are not defensible (Zutshi 2013: 206–210; Zutshi 2014: 86–88; 92–108). I am preparing another paper on Ḥaydar Malik's historiography.

the ŚRT were not dedicated to Akbar, and Šāhābādī's translation ends where the ŚRT ends. Therefore, the ṬA's and the AA's accounts on the history of Kashmir after 1539 are presumably not based on the *Rājataranṅiṅīs*. 2) The *Intihāb* is the earliest surviving work that records the *Nilamata*-based narrative of the creation of Kashmir. This narrative is commonly found in the Persian chronicles of Kashmir composed after 1618 (TNK: 5r–7r; WK: 27–28). The *Intihāb*'s text should be regarded as the archetype in Persian. Indeed, the *Intihāb* maintains a faithful transliteration of Jalodbhava (the being who originated in water), namely ĞLDBHW, although Ḥaydar Malik and other historians misread the demon's name as Jaladeva (god of water) and transcribed it as ĞLDYW.

3. Text

3-1. Editorial Policy

In the collated text, the Mms forms the basis. Variants on the Pms are footnoted with the abbreviation “پ.” In addition, in consideration of the importance of this text as a historical source, I add supposed former transcriptions of corrupted spellings found on both manuscripts at the footnotes with the abbreviation “اصلاح.” When a supposed transcription is footnoted according to the following sources, I credit the Persian abbreviations:

- 1) KRT_P “ک”: from the account of Gonanda I's reign to the counterpart of the KRT's ending (Pms 3r to 56v; Mms 2v to 43v).
- 2) Lms “ل”: from the counterpart of the JRT's beginning to the counterpart of the ZRT v. 2.140 (Lms: 98v) where the text of the Lms interrupts (Pms 56v to 102v; Mms 43v to 78r).⁴⁰⁾
- 3) ṬA, vol. 3 “ط”: the remaining part (Pms 102v to the end; Mms 78r to the end).⁴¹⁾

“اصلاح” without a reference means: a) supposed Arabic transcription of a Sanskrit word found in counterparts of the Sanskrit texts of the *Nilamata Purāṇa* and the *Rājataranṅiṅīs*. The method of supposition is based on Šāhābādī's and the epitomizer's inclinations in transcribing other Sanskrit loanwords; b) corrections of miswritten Arabic and Persian words.

Folio numbers of the Pms are enclosed by the brackets “[].”

Folio numbers of the Mms are enclosed by the brackets “< >.”

For Arabic transliterations of Sanskrit personal and topographical names, as far as I could identify, I interpolate their original words in the *Rājataranṅiṅīs*, which are enclosed by the parenthesis “().”

In order to facilitate readability, I change the spellings of Persian words from those on the manuscripts according to a generally accepted Persian orthography in the following cases:

40) In addition, the supposed transcription of Pārvatī (PARBTY) at the beginning of the *Intihāb* (n. 1) is relying on the transcription on the Lms.

41) Through a textual comparison of text of the surviving folios of the Lms and its counterpart of the ṬA (ṬA: 3, 424–447), I found the latter epitomizes the text of the former without substantial alternation. I thus utilize the ṬA on behalf of the missing folios of the Lms. It is true, however, that the quality of emendations in this part inferiors to the former part.

- 1) When a single *ha* alone is spelled notwithstanding a plural suffix *hā* is added after a silent *h*, I add another *ha*, e.g. “نامهها” for “نامهها.”
- 2) When an infinitive *ī* is spelled as a *hamza* on a silent *h*, or a past participle of a verb has a second-person singular suffix, I separate *h* and *ī* adding an *alif* between the two characters for fear of confusing them with an *idāfa*, e.g. “خانه” for “خانهای.”
- 3) When a word whose spelling ends with a silent *h* has an *idāfa* relationship to the next word, I add a *hamza* on the *h* even if it is not spelled on the manuscripts.
- 4) When an Arabic accusative form is used as an adverb, I add a *tanwīn* on its *alif*.
- 5) When a *ba* is used instead of a *pa* notwithstanding the character represents the phonetic value of *p*, I change the *ba* for a *pa*, e.g. “پای تخت” for “پای تخت.”
- 6) When a *ġīm* is used instead of a *ča* notwithstanding the character represents the phonetic value of *č*, I change the *ġīm* for a *ča*, e.g. “چون” for “چون.”
- 7) When a *kāf* is used instead of a *gāf* notwithstanding the character represents the phonetic value of *g*, I change the *kāf* for a *gāf*, e.g. “گفت” for “گفت.”
- 8) I revise unintended mistakes in writing including repetitions of a same word. Their original spellings on the Mms are shown as “اصل” on the footnotes.
- 9) Personal and topographical names are transliterated in various ways according to the appearances on the manuscripts. These homogenized transcriptions are shown at the footnotes.

Postscript:

The sad news of the death of my teacher of Persian Kazuyuki Kubo reached me during the process of revising the manuscript. With great respect, I dedicate this paper to the memory of him, recalling his strict but instructive seminar of the *Ḥabīb al-Siyar*.

Bibliography

- AA: Abū al-Faḍl ‘Allāmī. 1872–77. *Ā’in-i Akbarī*, 2 vols. H. Blochmann (ed.), Calcutta: The Asiatic Society of Bengal.
- AN: Abū al-Faḍl ‘Allāmī. 1877–87. *Akbar Nāma*, 3 vols. Ā. A. ‘Alī and ‘Abd al-Raḥīm (eds.), Calcutta: The Asiatic Society of Bengal.
- Bernier: François Bernier. 2008. *Les voyages de François Bernier (1656–1669)*. F. Tinfuey (ed.), Paris: Chandeigne.
- BS: Anonymous. *Bahāristān-i Šāhī*. British Library, India Office Islamic, No. 943.
- GI: Muḥammad Qāsim Astarābādī, “Firišta.” 1874. *Gulšan-i Ibrāhīmī*. N. Kishor (ed.), Kanpur: Nawal Kishore.
- JRT1: Jonarāja. 1967. *Rājataranġinī*. S. Kaul (ed.), Hoshiarpur: Vishveshvaranand Vedic Research Institute.
- JRT2: Jonarāja. 2014. *Rājataranġinī*. W. Slaje (ed. and tr. into English), Halle: Universitätsverlag Halle-Wittenberg.
- JRT_Š3: Jonarāja. *Rājataranġinī*. Oriental Research Library, Srinagar, Sanskrit no. 213.
- KRT: Kalhaṇa. 1900. *Rājataranġinī*. M. A. Stein (ed.), Westminster: Archibald Constable and Company.
- KRT_P: Mullā Šāh Muḥammad Šāhābādī. 1974. *Rāġ taranġinī tarġuma-yi Fārsī*. Š. Āfāqī (ed.), Rāwalpindi: Iran-Pakistan Institute of Persian Studies.
- Lms: Muḥammad Šāhābādī. *Rāġ taranġinī*. British Library, Add. 24,032.
- Mms: Anonymous. *Intihāb-i Tārīḥ-i Kašmīr*. Bayerische Staatsbibliothek, Cod. Pers. 267.

- MR: 'Abd al-Bāqī Nihāwandī. 1910. *Ma' ātir-i Raḥīmī*, vol.1. Ḥ. Ḥusayn (ed.), Calcutta: The Asiatic Society of Bengal.
- MT: 'Abd al-Qādir Badā'unī. 1864–69. *Muntaḥab al-Tawāriḥ*, 3vols. A. 'Ali and K. Aḥmad (eds.), Calcutta: The Asiatic Society of Bengal.
- NP: Anonymous. 1936. *Nilamata Purāṇa*. Koenraad Stanislaus Jan Marie de Vreese (ed.), Leiden: E. J. Brill.
- Oms: Ḥusayn b. 'Ali Kaśmīrī. *Tāriḥ-i Kaśmīr*. Oxford University, Bodleian Library, Fraser 160.
- Pms: Anonymous. *Intihāb-i Tāriḥ-i Kaśmīr*. Bibliothèque nationale de France, Supplément persan 254.
- RT: Tāhir Muḥammad Sabzawārī. *Rawḍat al-Tāhirīn*. Salar Jung Museum, Persian, History, 291.
- ŚRT: Śuka. 1966. *Rājataranḡiṇī*, in *Rājataranḡiṇī of Śrīvara and Śuka*. S. Kaul (ed.), Hoshiarpur: Vishveshvaranand Vedic Research Institute.
- ṬA: Nizām al-Dīn Aḥmad Harawī. 1913–1941. *Ṭabaqāt-i Akbarī*, 3 vols. B. De and M. H. Husain (eds.), Calcutta: The Asiatic Society of Bengal.
- ṬHM: Ḥaydar Malik. 2013. *Tāriḥ-i Kaśmīr*. R. Bano (ed. and tr. into English), Srinagar: Jay Kay Books.
- TNK: Nārāyan Kaul. *Tāriḥ-i Kaśmīr*. British Library, Add. 11,631.
- WK: Muḥammad A'zam Didahmarī. 1993. *Wāqī'āt-i Kaśmīr*. Ḥ. Yazdānī (tr. into Urdu), Lahore: Iqbal Academy.
- ZRT: Śrīvara. 1966. *Zaynataranḡiṇī and Rājataranḡiṇī*, in *Rājataranḡiṇī of Śrīvara and Śuka*. S. Kaul (ed.), Hoshiarpur: Vishveshvaranand Vedic Research Institute.
- Abbas, Fauzia Zareen. 1987. *Abdul Qadir Badauni: As a Man and Historiographer*. Delhi: Idarah-i Arabiyat-i Delli.
- Ackermann, Paul. 1834. *Dictionnaire Biographique Universel et Pittoresque*, vol. 1. Paris: Aimé André, Libraire-Éditeur.
- Akagi, Shōzō. 1993. "Chishikijin, dai ryokōka, François Bernier." *Mughal tekoku shi : 17, 18 seiki dai ryokōki sōsho 5* (M. Seki et al., trs.), 455–478, Tokyo: Iwanami (in Japanese).
- Athar Ali, Muhammad. 1995. "The Use of Sources in Mughal Historiography." *Journal of the Royal Asiatic Society*, 3(5–3): 361–373.
- Aumer, Joseph. 1866. *Die persischen Handschriften der K. Hof-und Staatsbibliothek in München*. München: C. R. Schurich.
- Constable, Archibald. 1891. *Travels in the Mogul Empire A.D 1656–1668 by François Bernier: A Revised and Improved Edition Based upon Irving Brock's Translation*. Westminster: Archibald Constable and Company.
- Chatterjee, Kumkum. 2009. *The Cultures of History in Early Modern India: Persianization and Mughal Culture in Bengal*. New Delhi: Oxford University Press.
- Chisholm, Hugh. 1911. *The Encyclopedia Britannica Eleventh Edition*, vol. 13. Cambridge: Cambridge University Press.
- Conermann, Stephan. 2002. *Historiographie als Sinnstiftung: indo-persische Geschichtsschreibung während der Mogulzeit (932–1118/1516–1707)*. Wiesbaden: Reichert-Verlag.
- Dale, Stephen F. 2012. "Indo-Persian Historiography." *A History of Persian Literature Volume X: Persian Historiography* (Charles Melville, ed.), 565–609, London: I. B. Tauris.
- Department of Libraries and Research, Jammu and Kashmir Government. 2011. *Catalogue of Manuscripts*. Srinagar: Jammu and Kashmir Government.
- Dudney, Arthur. 2016. "Sabk-e Hendi and the Crisis of Authority in Eighteenth-Century Indo-Persian Poetics." *Journal of Persianate Studies*, 9: 60–82.
- Eaton, Richard M. and Wagoner, Phillip B. 2014. *Power, Memory, Architecture: Contested Sites on India's Deccan Plateau, 1300–1600*. New Delhi: Oxford University Press.
- Ethé, Carl Hermann. 1903–37. *Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of the India Office*, 2 vols. Oxford: Horace Hart.
- Fujii, Masato. 1994. "On the Textual Formation of the Nilamata-purāṇa." *A Study of Nilamata-Aspects of Hinduism in Ancient Kashmir* (Ikari Yasuke, ed.), 55–82, Kyoto: Institute for Research in Humanities, Kyoto University.
- Hasan, Mohibbul. 1959. *Kashmir under the Sultans*. Srinagar: Gulshan Publishers, 2002 (reprint).
- Ivanow, Wladimir. 1924. *Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of the Asiatic Society of Bengal*. Calcutta: Asiatic Society of Bengal.

- Kumari, Ved. 1968. *A Cultural & Literary Study of a Kašmīrī Purāṇa*. Srinagar; Jammu: J & K Academy of Art, Culture and Languages.
- Kumari, Ved. 1973. *The Nīlamata Purāṇa: A Critical Edition & English Translation*. Srinagar; Jammu: J & K Academy of Art, Culture and Languages.
- Marshall, Dara Nusserwanji. 1967. *Mughals in India: A Bibliographical Survey of Manuscripts*. London and New York: Mansell, 1985 (reprint).
- Mashita, Hiroyuki. 2011. "Indo-Islam shakai no rekishisho ni okeru 'Indo-shi' ni tsuite (Indian History depicted in Indo-Islamicate historical writings)." *Bulletin of Faculty of Letters, Kobe University*, 38: 51–107 (in Japanese).
- Ogura, Satoshi. 2011. "Transmission Lines of Historical Information on Kašmīr: From Rājatarāngiṇīs to the Persian Chronicles in the Early Muḡal Period." *Journal of Indological Studies*, 22&23: 23–59.
- Ogura, Satoshi. 2016. "A Note on the Genesis and Character of a So-Called "Persian Translation of the Rājatarāngiṇīs" in Maulana Azad Library and Rampur Raza Library." *History, Literature, and Scholarly Perspectives: South and West Asian Context (Festschrift presented in honor of Moinuddin Aqeel)* (Jawed Ahmed Khurshed and Khalid Ameen, eds.), 135–146, Karachi: Islamic Research Academy.
- Pandit, Kashi Nath. 1991. *Bahāristān-i-Shāhī: A Chronicle of Medieval Kashmir*. Calcutta: Filma KLM Private Limited.
- Pollock, Sheldon. 2006. *The Language of the Gods in the World of Men: Sanskrit, Culture, and Power in Premodern India*. Berkeley: University of California Press.
- Qasemi, Sharif Husain. 2014. *A Descriptive Catalogue of Persian Translations of Indian Works*. New Delhi: The National Mission for Manuscripts.
- Richard, Francis. 2003. *Le Livre persan*. Paris: Bibliothèque nationale de France.
- Richard, Francis. 2013. *Catalogue des manuscrits persans, Tome II : Le supplément persan*, 2 vols. Rome: Istituto per l'Oriente C.A. Nallino.
- Richards, John F. 1993. *The New Cambridge History of India: The Mughal Empire*. New Delhi: Cambridge University Press.
- Rieu, Charles. 1879–95. *Catalogue of Persian Manuscripts in British Museum*, 3 vols. London: British Museum.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. 1975. *Religious and Intellectual History of the Muslims in Akbar's Reign*. New Delhi: Munshiram Manoharlal.
- Sachau, Eduard and Ethé, Hermann. 1889–1954. *Catalogue of the Persian, Turkish, Hindūsūtānī, and Pashtū Manuscripts in the Bodleian Library*, 3 vols. Oxford: Clarendon Press.
- Slaje, Walter. 2004. *Medieval Kashmir and the Science of History*. Austin: South Asia Institute, the University of Texas at Austin.
- Slaje, Walter. 2005. "Kaschmir im Mittelalter und die Quellen der Geschichtswissenschaft." *Indo-Iranian Journal*, 48(1): 1–70.
- Storey, Charles Ambrose. 1970–77. *Persian Literature; a Bio-bibliographical Survey*, 2 vols. London: Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.
- Wani, Muhammad Ashraf. 2005. *Islam in Kashmir (Fourteenth to Sixteenth Century)*. Srinagar: Oriental Publishing House.
- Wilson, Horace Hayman. 1825. An Essay on the Hindu History of Cashmir. *Asiatic Researches*, 15: 1–119.
- Zutshi, Chitralekha. 2013. "Past as Tradition, Past as History: The Rajatarangini Narratives in Kashmir's Persian Historical Tradition." *The Indian Economic and Social History Review*, 50(2): 201–220.
- Zutshi, Chitralekha. 2014. *Kashmir's Contested Pasts: Narratives, Sacred Geographies, and the Historical Imagination*. New Delhi: Oxford University Press.

انتخاب تاریخ کشمیر

<ب1>

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه محمد وآله اجمعين و بعد بحکم امر دلپذير شاهنشاه جهانگیر شروع در تحرير انتخاب تاريخ کشمير ميرود.

مخفی نماند که مورخان هند و العهده عليهم چنین میگویند که نام کشمیر اول سَتِي سَر (Satisara) بود. وجه تسمیه اینکه پاربتی^۱ (Pārvatī) که زن مهادیو (Mahādeva) و از کوه هماچل پیدا شده است، سَتِي نام دارد. و سر حوض بزرگ را که خدا آفرین در میان دو کوه باشد، میگویند و زمین شهر کشمیر حوضی بود که محل برون رفتن آب نداشته و در میان این کوهها جمع میشود و پاربتی در آنجا می بوده بداینجهت او را سَتِي سر یعنی حوض پاربتی میگفته اند و در میان آب این حوض جلدبهو (Jalodbhava) نام دیوی هولناک خونریز مسکن داشته <2> همچنانکه عمل دیوانست، از آب بیرون آمده [2۱] مردم اطراف و جوانب را آزار میرسانیده و تا شش مننتر (Manvantara) این دیو در آن مقام می بوده و هر مننتر عبارتست از بیست و یک روزه از چهار جگ که نزدیک اهل هندوستان^۲ مشهور و تفصیل شمار مدت هر جگ در کتب ایشان مذکور است، و این دیو را برهما (Brahmā) دعاء کرده بود که تا در آب باشد هلاک نشود و کسی برو غالب نتواند آمد و کشب (Kaśyapa) نام عابد پسر ماریچ^۳ (Marīci) که نبیره برهماست، وقتی که زیارت معاود

۱ اصلاح: پاربتی (ل: ۲۵۱)

۲ پ: هند

۳ این رونویسی شاید از "ماریچ" انحراف ورزید.

میرفت، بمیرکه نام کوهیست رسید. آن ولایت^۴ خراب یافت و سبب آنرا مردم اطراف پرسید. جواب گفتند که جلدبهو دیوی مردم‌خوار مردم را بقتل آورده باز بمیان آب در می آید. دل کشب بر آن مردم بدر آمد ه هزار سال در نویدن که موضعیست نزدیک بهیره پور (Hīrapura)، عبادت کرد و مهادیو از کثرت عبادت و ریاضت برو رحم آورده سبب آن عبادت را ازو پرسید. او گفت: میخوام که شر جلدبهو ازینمقام دفع شود و مهادیو بشن (Viṣṇu) و برهما را بدفع او فرستاد. بشن تا صد سال باو جنگ کرد و کاری نساخت از جهت [ب2] آنکه او در آب میگریخت و دفع او میسر نمیشد. آخر بشن در نواحی باره‌موله (Varāhamūla) آمده آن کوه را که سد راه آب بود، به چکر که نام سلاحیست، برید و آب راه بدر رفتن پیدا کرد و زمین بتمام پیدا شد^۵ و بشن جلدبهو را بعد از رفتن آب بقتل آورد و کشمیر نام <ب2> زمین کشمیر گشت یعنی کوه کشب. پس کشب برهمنان را از اطراف هندوستان آورده در آنمقام آبادان ساخت بقصد آنکه چون آن دیو سالهای دراز آنجا ظلم کرده بود، برهمنان در عوض آن هرچند اندک وقت هم باشد، عبادت کنند تا تلافی ظلم آن ایام شود، چه عبادت اگرچه اندک باشد، تلافی ظلم بسیار میکند و چندین وقت آن زمین در تصرف برهمنان بود تا آنکه اولاد برهمنان بسیار شدند و ولایت معمور گشت.

بحاکم احتیاج پیدا کردند تا از دشمنان اطراف بدیشان مضرتی نرسد. بنابر آن اتفاق نموده در ملک جمو (Jammu) رفتند. پس راجه‌ای را آورده بر خود حاکم گردانیدند و بجهت مصالح مملکت ششم حصه از حاصل ولایت برای او مقرر ساختند و ششصد و پنجاه و سه سال حکومت آن دیار در میان اولاد راجه جمو بود تا وقتی که جنگ [31] کوروان و پاندوان شد و حاکم کشمیر در آن معرکه کشته گشت.

بعد از آن راجه آد گُپَند (Gonanda I) نام بحکومت آن مملکت رسید و از آن تاریخ چهار هزار و سی و هفت سال گذشته و بعد از معرکه کوروان و پاندوان چون ملوک طوائف شدند و چیزی از احوال سابق در میان خلایق نماند. ابتدائی

۴ پ: آن ولایت را

۵ پ: شده

احوال سلاطین کشمیر را مورخان از عهد آد گپنند نوشته اند و آد گپنند بر دست بلبهدر (Balabhadra) برادر کشن (Kṛṣṇa) کشته شد.

بعد از او پسرش راجه دمودر (Dāmodara I) نام حاکم شد و دمودر در مجلس عروسی دختر راجه <3> قندهار حاضر گشته در آنجا بر دست جادوان که اقوام کشن بودند، بقتل رسید.

بعد از آن کشن حکومت کشمیر را بزین دمودر که رانی جَسوتی (Yaśovati) نام داشت و حامله بود، داد و از آن زن پسری زائید. راجه ویال گنند^۶ (Gonanda II) نام که حاکم آنجا شد. ویال گنند^۷ در ایام حکومت با رعایا و زیردستان سلوک نیکو میکرد تا آنکه بر دست پاندوان کشته شد.

بعد از آن سی و هفت نفر بنوبت حاکم کشمیر شدند و نام ایشان در تواریخ مذکور نیست تا آنکه راجه لو (Lava) نام شخصی حاکم آن ملک گشت. چون او بغایت عادل و خوش خلق بود، رعایا از او بسیار راضی بودند. [ب3] او جمیع اطراف^۸ مسخر ساخته خاطر از طرف مخالفان جمع گردانید. و قلعه لویور و شهر لیور (Levāra) آبادان کرد و در گذشت.

راجه کشن (Kuśa) نام پسر او بعد از آن حاکم شد و اندک زمانی حکومت راند و در گذشت.

راجه کگندر (Khagendra) نام پسرش بعد از او بحکومت رسید و کگندر دو شهر که یکی کاله پور (Khāgi) و

دیگری کنه نود (Khonamuṣa) نام داشت، آبادان ساخت.

راجه سرندر (Surendra) پسرش بعد از آن حکومت یافت و او بمرتبه استقلال رسید. دو موضع آبادان گردانید

یکی سوند (Soraka) و دیگری سورو (Saurasa) نام داشت، و آن هر دو موضع را وقف محتاجان و غریبان گردانیده

۶ پ: ویال گپنند؛ اصلاح: بال گنند (ک: ۴۷)

۷ پ: ویال گپنند

۸ پ: اطراف را

جایهای خوب برای ایشان ساخت و ازو فرزندی نماند و حکومت از نسل او منقطع گشت.

گودهر (Godhara) نام شخصی که از قبیله دیگر بود، بعد از آن حاکم شد و گودهرپور و هستی هال

(Godharā-Hastīśālā) <ب3> نام دو موضع را آبادان ساخت و بفقرا بخشید و در گذشت.

راجه سُوپرن (Suvarṇa) نام پسرش بعد از آن حاکم شد و سپرن نام جوئی که بنام او مشهور است، از جائی دور

کنده آورد و یک پرگنه از آن آب آبادان شد که آدُون نام دارد.

راجه جنک (Janaka) پسرش بعد از آن حکومت یافت و این جنک بکمال اعتبار رسید [41] بنوعی که او را براجه

جنک بکمال که پدر سیتا (Sītā) باشد، تشبیه میکرده اند و او در ولایت کمراج و پرگنه وهی دو موضع تعمیر کرد و هر

دو را حالور^۹ (Jālorā) نام نهاد و در گذشت.

راجه شجی نر (Śacīnara) پسرش بعد از آن قایم مقام پدر شد و در پرگنه وهی شتاران (Śanāra) نام دهی آبادان

ساخت و در گذشت.

راجه اشوک (Aśoka) نام برادرزاده او که پسر شکون (Śakuni) است، بعد از آن حاکم شد و او موضع تکلیت و

تبتوت را تعمیر کرد و قلعه شیر نیز از عمارتهای اوست. او چون فرزند نداشت، خلل در احوال ملک راه یافت و اکثر

ولایت ویران گشت.

راجه جلوک (Jalauka) نام شخصی بعد از آن بچندگاه جلوس نمود و مفسدان را دفع و رفع کرد و ولایت کشمیر

در عهد او از سر نور وی بآبادانی نهاد و جماعة ملیحان^{۱۰} (Mleccha) که در دین با ایشان مخالف بود، بر سر او آمده

جنگ کردند. جلوک غالب آمد و مخالفان را شکست و از جهة تسخیر بملک هندوستان در آمد و تا قنوج (Kannauj)

مسخر ساخت و سوداگران معتبر و دیگر مردم را از قنوج آورده در کشمیر ساکن <4> گردانید. او عاملان خود را هفت

۹ اصلاح: جالور (ک: ۴۹)

۱۰ اصلاح: ملیچان (ک: ۴۹)

قسم ساخته هر طایفه را بجهت خدمتی نامزد نمود. [ب4] طایفه اول را بجهت داد و ستد امور ملکی، دوم برای ضبط خزانه، سیوم بجهت محافظت اسلحه و سایر اسباب جنگ، چهارم از برای سرداری سپاهسالالی لشکر، پنجم برای استصوب و طلب مشورت، ششم برای تقسیم زر خیرات و رساندن منافع بخلق، هفتم بواسطه سزوالی سپاهیان تا وقت کارزو و حاضر شوند و او آنچنان ضبط ملک و عدل و داد کرد که مردم در عهد او حکایات راجه جدشتر (Yudhiṣṭhira) که از پاندوان بود و احوال او در ترجمه مهابارت بتفصیل نوشته شده فراموش کردند و زن او که ایشانی رانی (Īśānī) نام داشت، نیز بسیار صاحب خیر و نفع رسان بود و املاک و اسباب بسیار بمحتاجان بخشید و موضع دوارپچ (Dvāreṣa) را با چند مواضع دیگر وقف غریبان و مسکینان ساخت، چنین میگویند که روزی راجه بشکار رفته بود. ناگاه زنی در غایت لاغری و ضعفی باو ملاقات نمود و گفت که من گرسنه‌ام مرا چیزی بده تا بخورم. راجه گفت: هر طعامی که دل تو میخواست باشد، بطلب تا آترا بتو بدهم. آن زن چون این سخن از راجه شنید، ناگاه بصورت دیو زنی [5] برآمده گفت که بموجب عهد خود مرا گوشت آدمی^{۱۱} بده. راجه که آزار هیچ جاننداری روا نمیداشت. گفت: من آزار کسی روا نمیدارم. بیا و از گوشت من بخور و خود را برو عرض کرد. <ب4> آن عورت دهن باز کرد تا او را لقمه خود سازد. راجه به تسلیم و تواضع تمام خود را باو سپرده پیش آمد. او چون صدق عهد و نیکی راجه را دید، باو گفت که تو خوب کسی بوده‌ای. مرا جماعه‌ای که بودان نام دارند، بجهت آزمودن تو فرستاده بودند. حالا ترا آزمودم. و از تو راضی شدم. بعد ازین تا باشی بدین نیکی مستقیم و ثابت قدم بمانی و بناهای خیر بکنی. راجه بعد از آن معابدی که در دین هندوان می‌باشند، بسیار بنا کرد و زر و جواهر بیشمار صرف فقیران نمود و شب و روز بعدل و داد زندگانی میکرد و عبادت مشغول می بود تا آنکه از عالم در گذشت.

راجه دمودر (Dāmodara II) نام شخصی که از قبایل راجه اشوک است، بعد از ان بسلطنت نشست. او بسیار عابد

بود و با کبیر (Kubera) که هندوان او را برادر بزرگ راون (Rāvaṇa) میگویند، دوستی داشت. روزی که [ب 5] بنام پدر راجه طعام وفات ساخته بودند. راجه راون شد تا در آب بهت^{۱۲} غسل کند ناگاه در راه دو برهمن باو ملاقات^{۱۳} شدند و ازو خوردنی طلبیدند. گفت من تا در آب بهت رفته غسلی نمیکنم، چیزی بکسی نمیدهم. ایشان گفتند ما آب بهت را برای تو همینجا حاضر میگردانیم. راجه چون نگاه کرد، آب بهت را دید که در پیش او روان بود، بایشان گفت که شما بچادوگری این آب را بمن نموده‌اید و اگر نه آب بهت ازینجا دور است. بروید که تا من غسل در آب بهت <5>

نمیکنم، بشما هیچ نمیدهم. چون ایشان این سخن از راجه شنیدند، گفتند که چون بما چیزی نمیدهد، از آفریدگار عزّ و جلّ میخواهیم که ترا بصورت ماری برآرد. راجه چون این دعای بد را شنید، بر پای ایشان افتاد. بزاری خواست که گناه مرا ببخشید. گفتند که دعای ما رد نمیشود. اما اگر کسی باشد که در یک روز همه راماین را که در میان اهل هند کتابیست معتبر و بحکم عالیحضرت خاقانی سلیمان نشانی ظلّ الهی اکبر شاهی - خلد ملکه و ابد ایام خلافته و رأفته - ترجمه [6] نموده شد، بتو بشنوند، باز آدمی خواهی شد و تا امروز کسی را میسر نشد که تمام راماین را در یک روز پیش او تواند خواند و در نزدیکی کشمیر جائیست. دمودر اودر (Dāmodara-Sūda) نام میگویند که آن مار حالا در همانجاست و گاه‌گاهی مردم آنرا می‌بینند والله اعلم.

بعد از آن سه برادر بشرکت بسلاطت نشستند. یکی راجه هُشک (Huṣka)، دیگری زُشک (Juṣka) سیوم کُشک (Kaniṣka) نام داشت و از این برادران هر یکی شهری بنام خود آبادان ساخته در آنجا قرار گرفتند. هُشک از آنجمله وُشکرو نام شهری ساخت و زُشک جهم‌پور و کنشک کانش‌پور و حالا آن سه شهر سه دیه خرد است و این هر سه برادر از جماعه بود بودند و بعدل و داد زندگانی میکردند و از عالم رفتند.

راجه ابه‌مکن (Abhimanyu I) بعد از آن حاکم شد و او ابه‌پور نام قصبه در پرگنه بانگل آبادان کرد و در زمان او

۱۲ پ: بجهت

۱۳ پ: ملاقی

چندر (Candra) نام برهمنی دانائی بود که تصنیفات خوب دارد.

راجه گپنند (Gonanda III) نام شخصی بعد از آن بحکومت رسید. <ب5> او بغایت عادل بود و خلق در ایام او کمال رفاهیت و خوشحالی داشتند و از جهة [ب6] عدالت و خوبی او چندین کس از فرزندگان او بسلطنة رسید و او سی و چهار سال حکومت راند و درگذشت.

راجه بیکهن (Vibhīṣaṇa I) پسرش بعد از آن جانشین پدر شد و سی و پنجسال حکومت کرد و درگذشت.

راجه اندرچیت^{۱۴} (Indrajit) پسرش بعد از پدر حکومت یافت و سی و شش سال حکومت راند و درگذشت.

راجه راوَن (Rāvaṇa) نام پسرش بعد از آن بجای پدر حاکم شد و او بسیاری را از ملک هندوستان تسخیر نمود و سی سال حکومت کرد و رفت.

راجه پهبیکهن (Vibhīṣaṇa II) پسرش بعد از آن حکومت یافت. او چون علم موسیقی را خوب ورزیده بود و اکثر اوقاتش صرف گفتن سرود و شنیدن آواز و ساز میشد، او را کتر (Kimnara) نیز میگفتند و مدت حکومت او سی و پنجسال بود.

راجه نر (Nara) پسرش بعد از آن جانشین پدر شد. او بسیار بیدادگر بود و چنین گویند که یکی از جمله بودان طلسمی میدانست چنانکه اگر میخواست او همه را میدید و هیچکس او را نمیتوانست دیدن. و باین طلسم بخانه مردم در می آمد و با زنان بیگانه فسادی [7۱] میکرد. چون راجه نیز این سخن بشنید^{۱۵}، بسیار اعراضی شد و حکم کرد تا تمام معابد و دیوارها را خراب کردند و راجه در چکدر (Cakradhara) نام قصبه که حالا داخل مزاجست^{۱۶}، ساکن میبود. و مورخان کشمیر عهده بر ایشانست میگویند که در زمان راجه نر برهمنی <ب6> بساک (Viśākha) نام بکنار حوضی

۱۴ اصلاح: اندرچیت (ک: ۵۶)

۱۵ پ: نشنید

۱۶ پ: مزاجست (Marāḡ)

رفت و آواز خلخال زنان بگوش او رسید. چُون نیک تفحص نمود، ناگاه دو دختر صاحب جمال را که هرگز بحسن ایشان کسی تصوّر نکرده بود، دید که جامه‌های آسمان رنگ پوشیده‌اند و از میوه‌های زبون که در پای درخت افتاده است، میخورند. بساک از دیدن ایشان حیران ماند و با خود گفت که اینها باین حسن و جمال چرا این میوه‌های زبون را که مردم فقیر میخورند، بکار میبرند. پس پاره‌ای از طعام و میوه خوب که همراه داشت، هر دو بایشان داد. ایشان از آنها خوردند. بعد از آن پرسید که شما دختران کیستید و اینجا چون آمده‌اید و اینچنین خوردنیهای سهل را که لایق شما نیست، چرا میخورید. یکی از آن دو خواهر که کلانتر [ب7] بود، گفت که ما دختران سُسرُو (Suśrava) نام ماریم و من ایراوتی (Irāvātī) و این همشیره من چندرلیکها (Candralekhā) نام داریم. و آنچه از حال ما و خوردنی ما پرسیدی، در فلان روز از موسم تابستان نزدیک بموضع جَوَنَه که قریب بزعفران‌زار است، پدر ما خواهد آمد و ما همراه او خواهیم بود. آنزمان تو حال ما را ازو بپرس که او بتو خواهد گفت و نشان پدر ما آنست که از هر تار موی سر او یک قطره آبی میچکد. این سخن گفته از نظر آن برهنه غایب شدند. برهنه حیران ماند و پیوسته انتظار آن روز موعود می‌بود تا آنکه آن میعاد رسید. برهنه در آنجا رفت. دید که مردم بسیار جمع شده‌اند. پدر آن دختران را بآن نشانی <ب6> که میطلبید، یافت و آن دو دختر را هم دید که نزدیک او ایستاده‌اند. برهنه با او گفت که من شما را شناختم. با من راست بگو که دختران تو چرا آنچنان میوه‌های زبون میخورند. او گفت که اگر من حکایت خود و این دختران خود را با تو بگویم، ترا بغیر از غم چیزی دیگر حاصل نخواهد شد و تو کار ما را نمی‌توانی ساختن. [81] پس ما حال خود را چرا با تو بگوئیم. برهنه مبالغه بسیار کرد که البته سرگذشت خود را بگوئید. شاید که من کارسازی شما هم توانم کرد. پس آن مار بصورت آدمی برآمده بود. گفت که ^{۱۷} آن مرد را که پایان درختی نشسته است، می‌بینی، او نگاهبان خیر است و بقوت افسونی که میداند، تمام غلها و میوها را نگاهبانی میکند و هیچکس بسبب افسون بیرخصت او از آنها نمیتواند

خورد. اگر کاری توانی کرد که او را از آن خیر باز آری و چنان کنی که لحظه از افسون خود غافل شود، آن وقت ما از غله و میوه خوب میتوانیم خورد و بعد از آنکه تو این کار بکنی، من ازین دو دختران هر کدام را که خواهی، بتو بدهم. برهنم پرسید که او را بچه نوع ازین افسون توان غافل ساخت؟ او گفت: هر غله و میوه نو که پیدا میشود، آن مرد اول آنرا بفقرا و مساکین و غربا میخوراند. بعد از آن خود میخورد. اگر تو چنان کسی که اول از هر غله و میوه‌ای که ببزد، پیش از آنکه دیگری بخورد، او را بخورانی آن وقت او از آن افسون [ب8] غافل میشود. پیس <7> بساک برهنم پیش آن شخص صاحب خیر که سیس پال (Sasyapāla) نام داشت، ملازم شد و مدتی برین گذشت. روزی او را غافل ساخته از غله که نو حاصل شده بود، طعامی پخته اول نزد او برد. او نادانسته آنرا بخورد. همانروز میگویند که آن مار تگرگ بسیار بارانید و تمام غله‌های آن ولایت را ببرد. هر چند سیس پال افسون میخواند، فایده نمیداد. بعد از آن بساک در همانجا که اول آن دختران را دیده بود، رفت و آن مرد را آنجا دید. او آن برهنم را بشهر خود برد و گفت: هر دختر مرا که از من میخواهی بتو میدهم. او چندرلیکها را که دختر خرد^{۱۸} بود، اختیار کرد و پدرش او را بآن برهنم نکاح بسته داد و آن برهنم مدتی در آنجا بود. بعد از آن از پدر زن رخصت طلبید و همراه زن خود بشهر خویش آمد و پدر زنش اسباب و اموال و جواهر بسیار باو داد. آن برهنم در شهر خود مالدارترین همه آن مردم شد. روزی پیش خانه آن برهنم پاره غله در آفتاب نهاده بودند. ناگاه اسپیی آمده [9۱] از آن غله میخورد. چندرلیکها پیش آمده دست خود بر ران آن اسب زده او را از آن غله دور کرد و بجائی که دست او رسیده بود، همانقدر جا از سُرین آن اسب طلا گشت. مردم آن اسب را بآن نشان دیده حیران گشتند و آنرا نزد راجه نر بردند. راجه اندکی خبر آن برهنم و کیفیت زن خواستن او را شنیده بود. حالا که این نشانرا در آن <7> اسپ^{۱۹} دید، فرمود تا تفحص نمایند که این نشان دست کیست. بعد از تفحص بسیار ظاهر شد که نشان دست زن بساک است. راجه کسان پیش بساک فرستاد و گفت: زن خود را بمن بده که

۱۸ پ: خورد

۱۹ پ: اسب

هرچه خاطر خواه تو باشد، عوض آن بتو میدهم. برهن گفت: اگر تمام مملکت خود را بمن میدهی، زن خود را هرگز بتو نخواهم داد. راجه فرمود تا بزور آن زن را از خانه بساک کشیده بیارند. مردمان بحکم راجه آمده خانه او را محاصره کردند. بساک از راه پنهانی دست زن خود^{۲۰} را گرفته در کنار همان حوض که اول آن دو عورت را در آنجا دیده بود، رفت و پدر زن خود را آنجا [ب9] دید و فسه ظلم راجه باو گفت. آن مار در خشم شد و بصورت اصلی خود بر آمده آنچنان نفس زهر آلود. شعله انگیز بر آن شهر دمید که آتش در تمام آن شهر افتاد و ابری در هوا پیدا شده رعد و برق جستن گرفت و همگی مردم آن شهر با راجه و اهل او سوخته گشتند و از خون و چربی سوختها جویها روان شد و^{۲۱} بشومی ظلم راجه آن همه خلق هلاک شدند و مدت حکومت راجه سه ماه چهل سال کم^{۲۲} بودند.

راجه سدّه (Siddha) پسرش بعد از بجای پدر نشست و پیشتر ازین قضیه دایه‌اش در موضع بجراره (Vijayeśvara) برده او از آن حادثه خلاص یافته بود. چون این واقعه دست داد، مردم اطراف همه جمع شده سدّه را از خانه دایه‌اش آورده بر خود حاکم ساختند و او را^{۲۳} در عدل و داد کوشید و در برابر هر ظلم <8> و بیدادی که پدرش کرده بود، احسان کرد و بر جراحات پدرش مرهم نهاد و هر خرابی که در ملک کشمیر بود، تلافی نموده همه را آبادان ساخت و سخاوت بسیار داشت و مدت شصت سال سلطنت کرده از میان خلق غایب گشت و در گذشت.

[10] راجه اُدت بلاس (Utpalākṣa) نام پسرش بعد از آن بحکومت نشست و سی سال و نیم بعدل و داد سلطنت راند و گذشت.

راجه هرنیاج (Hiraṇyākṣa) پسرش بعد از آن بجای پدر نشست و او نیز مثل پدر و جد عدالت داشت و هرن‌پور

۲۰ پ: خود زن

۲۱ پ: روان شده

۲۲ پ: سه ماه کم چهل سال

۲۳ پ: "را" ندارد

نام شهری آبادان کرد که حالا به رینیل (Ranyil) مشهور است و یکی از مواضع مقررۃ کشمیر است. او سی و هشت سال و هشت ماه حکومت کرد و در گذشت.

راجه هرنکل (Hiranyakula) پسرش بعد از آن بجای پدر نشست و شصت سال بعدل و داد سلطنت کرد و گذشت.

راجه بشکل (Vasukula) پسرش بعد از آن بحکومت نشست و او نیز شصت سال حکومت کرد و بگذشت.

راجه مهرکل (Mihirakula) پسرش بعد از آن بحکومت رسید. او بغایت شجاع و خونریز و خشناک بود و بگناهی

اندک خلقی را بقتل آورد و هیچ روزی نمیگذشت که جمعی را نکشد و اصلاً رحم پیرامن خاطرش نگذاشته بود و بر عورات و اطفال و پیران و ضعیفان که گشتن ایشان از روی عقل و نقل ممنوعست، ترحم نمیکرد. روزی زن این راجه جامه‌ای را که از سنکل دیپ (Simhaladvīpa)^{۲۴} آورده بودند و نشان [ب10] پای راجه آن دیار بر آن جامه نقش

کرده بودند، <ب8> پوشید و راجه مهرکل چون آن نقش جامه را بدید، در غضب شد و سوگند خورد که من تا

سنکل دیپ را نگیرم، بهیچ کار دیگر نپردازم. و همان روز براق کرده لشکر عظیم مستعد ساخته متوجه تسخیر

سنکل دیپ^{۲۵} شد و هر ولایتی که در راه بود، بضرب شمشیر مسخر ساخته بعضی حکام که تاب مقاومت او نداشتند،

اطاعت او را قبول کردند و راجه مهرکل در راه فیل و اسب و حشم بسیار بهم رسانید. چون بکنار دریا رسید، کشتیها

بسیار بهم رسانیده با لشکر خود در آنها نشستند بسنکل دیپ رفت و با راجه آنجا جنگ کرده غالب آمد و آن راجه را با

اکثر مردم بقتل رسانید و دیگری را بجای او نصب گردانیده حاکم ساخت و باز گشت و در راه بهر ولایتی که میرسید،

کمال ظلم و ستم ب مردم آنجا میکرد و اکثر ولایات را تاراج و قتل مینمود و اموال و اسباب بی نهایت گرفت. چون بکُتل

هستی ونج (Hastivañja) نام رسید، فیل از بالای آن کتل لغزیده بیفتاد و فریاد عظیم کرد. راجه از آن افتادن فیل

۲۴ اصلاح: سنگلدیپ (ک: ۶۲)

۲۵ اصلاح: سنگلدیپ (ک: ۶۲)

خوشحال شد. فرمود [111] تا صد فیل را یکیک از آن بالا در زیر می‌انداختند و راجه خنده خوشحالی میکرد و از آن

روز باز آن مکان به هستی ونج مشهور گشت چه هستی بزبان هندی فیل است و ونج رفتن را میگویند و دیگر

ظلمتهای^{۲۶} او نیز ازین قبیل است و از نوشتن مستغنی است و از اینجهت مرضی مهلک <9> برو مستولی شد. هرچند

طیبیان علاج میکردند، سودمند نمی افتاد و چنان شد که راجه از زندگی^{۲۷} بتنگ آمد و آتشی عظیم بر افروخته خود را

بسوخت. مدّت حکومت او هفتاد سال بود.

راجه سک^{۲۸} (Baka) نام پسرش بعد از آن بجای پدر بسلطنت نشست و با رعیت عدل و داد پیش گرفت و بدیهای

پدر را تلافی به نیکوئها کرد و در عهد او جوگی زنی^{۲۹} پیدا شد و راجه را با چند فرزندش بازی داده بافسون و جادویی

بکشت و غیر از یک پسر راجه که در آنوقت در شکم مادر بود و بعد از آن متولد گشت، باقی نماند و مدّت حکومت

راجه شصت و سه سال بود.

راجه کت^{ند} (Kṣītinanda) پسرش بعد از آن بجای پدر باتفاق ارکان دولت پدر بسلطنت نشست و مدّت سی سال

حکومت کرد و [ب11] در گذشت.

راجه وس^{ند} (Vasunanda) بعد از آن بجای پدر نشست. او بغایت دانا بود^{۳۰} و دانایانرا بعنایت اعزاز و احترام می

نمود و مدّت پنجاه و دو سال حکومت کرد و بگذشت.

راجه نر (Nara II) نام پسرش بعد از آن بجای پدر نشست و شصت سال حکومت راند و در گذشت.

۲۶ پ: ظلمهای

۲۷ پ: زندگانی

۲۸ اصلاح: بک (ک: ۶۴)

۲۹ پ: رنی

۳۰ پ: بوده

آج (Akṣa) نام پسرش بعد از آن بسطنت رسید و او هم شصت سال مثل پدر در^{۳۱} سلطنت گذرانید و در گذشت. راجه گوپاند (Gopāditya) پسرش بعد از آن بجای پدر نشست و او دیهرة بسیار ساخت. از آنجمله دیوهره (Tīrtha of Gopādrī) ایست بلند در کوهی که حالات بتخت سلیمان مشهور است و بنا کرده اوست و هنوز اثر آن باقیست و او نیز <ب9> شصت سال و شش روز بعدل و رعیت پروری حکومت کرد و در گذشت. راجه گوکرن (Gokarṇa) پسرش بعد از آن حاکم شد و مدت پنجاه و هشت سال سلطنت راند و بگذشت. راجه نرنند (Narendrāditya) پسرش بعد از آن بجای پدر نشست و مدت سی و هشت سال حکومت راند و در گذشت.

راجه اندهجدر (Andha-Yudhiṣṭhira) پسرش بعد از آن بجای پدر حاکم شد. چون چشمهای او کور بود، [121] او را اندهجدر میگفتند. او در اوایل سلطنت مدتی بعدل و خوبی سلوک میکرد و بعد از آن بنیاد ظلم و جور پیش گرفت و تمام اوقات شراب میخورد و زنان مردم را بزور میکشید و مردم خوب را از پیش خود رانده با لوندان و اهل فسق و ظلم همنشینی میکرد و انواع خرابی و فساد پیش نهاد. چون ظلم و مجور او بسیار شد، سپاهی و رعیت ازو برگشتند و حکام اطراف کشمیر از تبتی و هندی قصد ملک او کردند. ارکان دولت او چون این حال دیدند، همه اتفاق نمودند که دیگری را بجای او حاکم سازند. چون این خبر باندهجدر رسید، با دو سه کس از نزدیکان خود شبی بگریخت و بهندوستان رفت. در میان راه یکی از راجه‌ها او را شناخت و گرفته بند کرد و در آن غریبی در گذشت. و از راجه گنند سیوم تا اندهجدر که بیست و یک راجه باشند، مدت یکهزار و چارده سال و نه ماه و نو روز حکومت <10> کرده‌اند.

و چون جدشتر از ولایت کشمیر بدر رفت، اهل کشمیر اتفاق کرده یکی از اجداد راجه بکرماجیت (Vikramāditya) را که از راجه‌های مشهور ملک مالوه است و پرتاپادت (Pratāpāditya) [ب12] نام داشت، رفته از هندوستان آوردند و بسطنت بر داشتند و سلطنت از خانواده راجه گنند بدر رفت.

راجه پرتاپادت بعد از آن بسطنت نشست. چون او بحکومت رسید، با سپاهی و رعیت بغایت سلوک نیک کرد و ولایت کشمیر را آبادان ساخت و مدت سی و دو سال سلطنت کرد و در گذشت.

راجه جلوک (Jalaukas) نام پسرش بجای پدر نشست و مثل پدر در عدل و داد کوشید و مدت حکومتش بیست و دو سال بود.

راجه تنجیر (Tuñjīna I) نام بجای پدر بحکومت نشست. او زنی داشت واکپشتا (Vākpuṣṭā) نام، و راجه برهنمونی او آنچنان سلوک نیک با سپاهی و رعیت مینمود که بهتر از آن نتواند بود و در زمان او هنگامی که زراعتها سبز شده بنیاد پخته شدن کرده بود، ناگاه برف عظیم در غیر موسم بارید و سرمای مفرط شد و زراعت خراب و نابود مطلق گشت و از اینجهت قحطی عظیم در ملک افتاد. بمرتب‌ای که در کشمیر آدمی آدمی را میخورد و اگر احیاناً از جنس خوردنی بدست کسی می‌افتاد، پسر به پدر و پدر به پسر و مادر بفرزند نمیداد و اگر از قبیل [131] چیزی که از آن توان خورد، پیدا میشد، جمعی کثیر بر سر آن جنگ کرده کشته <ب10> میشدند. راجه تنجیر از جهت محنت خلاق پیوسته در غم و اندوه می‌بود و هرچه از جنس غله پخته و خام در سرکار او می‌بود، آهسته آهسته آنرا بخلق بخش میکرد. چون چیزی از آن نماند، زر و جواهر بمردم داد و خلق از بخشش راجه اندک طعامی را بمبلغ بسیار خریده میخوردند تا آنکه آنهم تمام شد. چون چیزی دیگر در سرکار راجه نماند، با همان زن خود گفت که در عهد ما اینچنین بلائی بر خلق نامزد کشته است و خلق چنین خواهند گفت که از جهت ظلم و شومی بدی راجه است که در زمان او این بلا بخلق رسیده و آنچه از دست من آمد، در امداد خلق تقصیر نکردم. حالا چیزی دیگر در سرکار من نمانده که بخلق مددی توانم رسانید و

بعد ازین مردم از تنگی معیشت هلاک خواهند شد و من تاب دیدن هلاک ایشان ندارم. از طالع بد درین ایام برف بسیار باریده‌است. در اینها چنان گرفته شده که مردم بهیچ طرفی بدر نمیتوانند رفت. هرچند با عاقلان و دانایان [ب13] درین باب مشورت میکنم. هیچکس سخنی نمیگوید که راه بجائی ببرد و من قرار داده‌ام که خود را بآتش بسوزم که تاب دیدن این محنت ندارم. راجه این سخنان گفت و گریه بسیار کرد. زنتش گفت که حالا وقت هلاک تو نیست. ترا می‌باید که مردانگی پیش گیری و فکری بکنی که خلائق ازین محنت خلاص شوند و تو عادلی بدرگاه خالق بی نیاز دست <11> بدعاء و نیاز بردار تا باشد که بجهة حسن نیت تو بر خلائق رحم فرماید. پس راجه و زنتش هر دو دست بدعاء برداشته خلاص خلائق از آن بلا از درگاه بیچون کارساز بنده نواز خواهش نمودند و تمام شب بدعاء و زاری گذراندند. چون صبح شد، پیش هر آدمی یک جفت کبوتر حاضر دیدند. خلق آن کبوترها را پخته خوردند و هر روز اینچنان یک جفت کبوتر بهر کس میرسید و خداوند تعالی از صدق آن راجه در رزق بر خلق بگشاد و راجه که میخواست خود را در آتش بسوزد، از آن داعیه باز ایستاد و روزبروز روزی بر خلائق فراختر گشت. چون هنگام رسیدن غله شد، برکتی تمام در زراعت پیدا گشت و غله بسیار حاصل شد و خلق از آن محنت و تنگی خلاص^{۳۲} یافتند. از راجه هیچ فرزندی نمانده بود و^{۳۳} مدت سی و شش سال بحکومت گذراند و بگذشت.

راجه ریجئی (Vijaya) نام شخصی را از بزرگان آن ولایت بعد از ان بحکومت بر داشتند. و مدت هشت سال

حکومت راند و بگذشت.

راجه چَندِرَ (Jayendra)^{۳۴} نام شخصی که پسرش بود، بعد از آن بجای پدر نشست. او وزیری داشت، سندمت

(Samdhimati) نام که مدار مهمات راجه بود و دشمنان او چندان غیبت ازو پیش راجه کردند که راجه او را بگیرانید

۳۲ پ: خلاصی

۳۳ پ: او

۳۴ پ: چتیدر؛ اصلاح: جیندر (ک: ۸۳)

و از اموالی و اسباب هرچه داشت، همه از او گرفت و مدّت ده سال <ب11> در بند بود. بعد از آن براجه رسانیدند که در زمان مردم چنین افتاده است که سِنَدَمَت راجه خواهد شد. راجه در غضب آمد و فرمود تا او را بر سیخ زدند. بعد از آن زحمتی عظیم و تشویشی مهلک بر راجه مستولی شد. بعد از چند روز بهمان زحمت در گذشت و مدّت حکومت او سی و هفت سال بود و از او هم فرزندی نماند.

و حکایت غریب دور از کار که مورخان کشمیر در باب سندمت وزیر در کتب خود نوشته‌اند و عقل در [ب14] قبول آن مترد داشت. بهر حال نوشته میشود و عهده بر او ایست. آورده‌اند که چون راجه چَیْدِر^{۳۵} سندمت را بر سیخ زد، این سندمت مرید برهمنی بود که اِسَان رِینَا (Īsāna) نام داشت. آن برهمن بعد از آن بجائی که سندمت را بر سیخ زده بودند^{۳۶}، آمد تا بدن او را بسوزند. دید که جانوران گوشت بدن او را اکثری خورده‌اند و استخوانهای او مانده‌اند. برهمن جثه او را آنچه مانده بود، از آن چوب فرود آورد. ناگاه نظر او بر خطوط پیشانی وزیر افتاد. دید که سر نوشت وی چنین رفته که این شخص بفقیر و سختی مبتلا کرد و تا ده سال در زندان بماند. آخر کار او را برادر کشیده بکشند. بعد از آن همه بسلطنت رسد. برهمن را ازین خط نوشته تعجب عظیم و حیرت تمام دست داد و با خود گفت آنهمه که در باب این نوشته‌اند، خود راست بر آمد. <12> اما اینکه او بسلطنت رسد، چگونه باشد و با آنکه این شخص را مدّتیست که کشته‌اند و گوشت بدنش را جانوران خورده‌اند و بعد ازین بسلطنت چون خواهد رسید، پس آن برهمن بدن او را نسوخت [15] و همچنان در جائی نگاهداشت و با خود گفت که خداوند عزّ و جلّ قادر است که مرده را زنده سازد چنانچه در همه ملتها حکایات مشهور است. امید هست که این شخص را نیز حضرت حق تعالی حیات نو کرامت فرماید. پس استخوانهای وزیر را نزد خود نگاهداشت تا آنکه شبی که بغایت تاریک بود و هیچکس در آنجا نبود، ناگاه روشنائی دید که پیدا شد و تمام آن جا را روشن گردانید. بعد از آن بوی خوش ظاهر شد که جمیع آن نواحی معطر گشت. پس

۳۵ پ: چتیدر؛ اصلاح: چیندر (ک: ۸۳)

۳۶ پ: بود

جماعه‌ای که ایشانرا بهندی جوگی گویند، دید که بآنجا آمدند و یکی از آنها آمده استخوانهای وزیر را برداشت و همه جوگیان دست رسانیده یکیک عضو او را درست گردانید و جوگنی که بزرگتر از همه بود، دست بدعاء برداشته از درگاه الهی خواهش نمود که آن مرده را زنده گرداند. بعد از لحظه آن مرده بحرکت در آمد و آهسته آهسته جان بتمام بدنش رسید و زنده شد و بر خواست. آن برهمن چون این حال دید، حیرت او بیشتر افزود و شمشیر کشیده بجانب آن جوگیان دوید. ناگاه [ب15] تمام آنجماعه از نظر او غایب شدند و آوازی از ایشان شنید که این <ب12> شخص راجه بزرگ خواهد شد. تو چرا شمشیر بر ما کشیدی و کسی که او را جان بخشیده ازو بزودی نمیگیرد و نام این راجه حالا آریه است. آن وزیر که زنده شده بود، چون برهمن پر خود را دید، آمده در پای او افتاد. برهمن او را در بغل گرفت و هر دو از دیدن یکدیگر خوشحال شدند. چون صباح شد، برهمن قصه زنده شدن آن شخص و کیفیت آوازی که شنیده بود که این شخص راجه خواهد شد، تمام بمردمان گفت. خلاق که این سخن شنیدند، بیک مرتبه هجوم کرده بدیدن او می آمدند و او را شناختند که بهمان صورتی که پیشتر دیده بودند، بعینه بهمان صورت بود. پس همه پیش او آمده التماس کردند که چون راجه این ولایت از جهان گذشته و فرزندی و خویشی که لایق سلطنت باشد، ندارد. ترا می باید که حکومت را قبول کنی. او قبول نمیکرد و میگفت که من در ملازمت استاد خود بعبادت مشغولم. پس مردمان استاد او التماس نمودند که او را [ب16] بفرماید که تا سلطنت قبول نماید. برهمن با او گفت که چون چندین خلاق از تو اینهمه التماس میکنند. بجهة خاطر من حکومت را قبول بکن. پس او بفرموده استاد خود حکومت اختیار نمود و خلاق بخوشحالی تمام او را تختگاه بردند و در هر خانه‌ای سرود میگفتند و نقاره و دهل و سرنا و نفیر مینواختند و همه <ب13> اعیان و ارکان جمع گشته او را غسل دادند و تاج سلطنت بر سرش نهادند و او را بسلطنت برداشتند. این حکایت که از عادت بغایت دور و نظر بر قدرت حق سبحانه و تعالی که آدمی را از هیچ چیزی ساخته است، بغایت نزدیک است. بطریق نقل نوشته شده. والله اعلم بصحّته.

راجه آریه مذکور بعد از آن بحکومت نشست و عدل و داد بنیاد کرده پیوسته بعبادت مشغول می‌بود. گویا در عمر دو باره بتجربه معلوم نموده بود که عمری که در غیر بندگی و طاعت حق سبحانه عزّ شانه میگذرد، موجب پشیمانی و پریشانی است و خلاق در زمان او خوشحال و آسوده و فارغ‌البال می‌بودند. چون او از اوّل بحکومت راضی نبوده [ب16] مزه طاعت و عبادت یافته بود. اکثر اوقاتش صرف ریاضت میشد و بلوازم سلطنت و مصالح ملکی نمی‌پرداخت، مردم از وضع او بتنگ آمدند و او نیز اینمعنی را دانست که اهل عالم از کم^{۳۷} اختلاطی او بمردم و اشتغال او بپرسش و بندگی دل گیرند. اعیان و اکابر دولت خود را طلبید و گفت تا امروز بالتماس شما مهمّات حکومت این خلاق را سر براه میکردم. حالا که من ازین داوری و مردم از سلوک من ملول گشته‌اند. ترک حکومت میکنم. هرکس را که بعد ازین لایق دانید، بسطنت بردارید. پس او لباسی از پوست آهو پوشید و از میان مردم بدر رفت و دیگری چیزی و اثری از او معلوم نشد و پنجاه و هفت سال <ب13> حکومت کرد و بگذشت.

و مدّت سلطنت این شش راجه که اوّل ایشان پرتاپاد و آخر راجه آریه باشد، یکصد و نود و دو سال بود.

چون آریه رفت، کلی از نبیره‌های راجه انده جدشتر مذکور را که میگواهن^{۳۸} (Meghavāhana) نام داشت، بحکومت بر داشتند. راجه میگواهن بعد از آن بسطنت منصوب گشت و نسب او بسط [171] واسطه براجه انده جدشتر که او را از سلطنت کشمیر معزول ساخته بودند، میرسد. چون او را بسطنت بر داشتند، در عدل و داد کوشید و هیچ جانبداری را آزاری نمیرسانید و حکم کرد که هیچ جانوری را نکشند و بجهت صیادان و قصابان که اوقات ایشان از کشتن جانوران میگذشت، وظیفه اوقات گذر تعیین کرد و بسیاری از قصابان و مواضع آبادان ساخت و شبها بجهت تفحص^{۳۹} خلق چنانکه

۳۷ پ: کم و بیش

۳۸ پ: میگه‌واهن

۳۹ پ: تفحص احوال

کسی او را نشناسد، تغییر لباس کرده بر کرد، شهر میگردید و بقفرا و مساکین زر و لباس پنهانی میداد و اگر بر کسی ظلمی میرفت، تلافی آن میکرد و چون استقلال تمام پیدا کرد، بعزم جهانگیری بجانب هندوستان روان گشت و بهر ولایتی که میرسید، اگر حکام آنجا اطاعت او قبول میکردند، دیگر با ایشان آزاری نمیرسانید و اگر نه جنگ میکرد و آن ملک را میگرفت و بعدل و احسان ساکنان آن ملک را خوشحال میگردانید و همچنین بسیاری را از ولایت مسخر ساخته تا بکنار دریای شور <14> رسید. بعد از آن بقصد تسخیر [ب17] جزایر دریا روان گشت و اول قصد لنکا کرد و میرفت تا بر کوهی که بر لنکا مشرف بود، رسید و بدان بر آمده در سایه درختی بزرگ با جمعیت خود قرار گرفت. میگویند که بهیکهن (Vibhīṣaṇa) برادر راون ده سر که حاکم لنکا بوده قصه او بتمام در راماین^{۴۰} مترجم نوشته شده است، کسی نزد او فرستاده تفحص کرد که این شخص کیست که اینجا آمده است. چون معلوم کرد که راجه میگواهن^{۴۱} است، از تحفه‌های لنکا بسیاری بر داشته بدیدن راجه آمد. راجه باو گفت که اگر دوستی با من میکنی، میخوام که تا زمانی که من در حیات باشم، دیوان خود را فرمائی تا گوشت نخورد. مورخان نوشته‌اند که هرچه او گفت، بهیکهن قبول کرد و اموال بسیار براجه داد. باز گشت. راجه بعد از آن بدیگر جزایر رفت و مسخر گرداند. آنگاه بکشمیر که تختگاهش بود، معاودت نمود و مدت سی و چهار سال بعدل و داد سلطنت راند و در گذشت.

راجه شرشتسین^{۴۲} (Śreṣṭhasena) نام پسرش بعد از آن بجای پدر بحکومت نشست و ملکی که پدرش گرفته بود، همه را نیکو ضبط نمود و به نیکنامی سی سال حکومت راند [181] و در گذشت.

و ازو دو پسر ماند یکی هرن (Hiraṇya) دیگری تورنان^{۴۳} (Toramāṇa) نام داشت. راجه هرن بعد از آن

۴۰ پ: در این

۴۱ پ: میگه‌واهن

۴۲ پ: شرشتسین

۴۳ اصلاح: تورمان (ک: ۸۴). بعد از اینجا رونویسی اسم او در نسخ‌ها سازگار نیست.

بحکومت رسید و توامان^{۴۴} وزیر گشت و مدتی باتفاق و دوستی حکومت میکردند. پس از چندگاه توانان^{۴۵} فرمود تا در <14> زرها سکه بنام او زدند. این هرن^{۴۶} این خبر بشنید، بغایت آفشته گشت و توانان^{۴۷} را گرفته در بند کرد و زن توانان^{۴۸} آنجنا (Añjanā) نام که از اولاد راجه اچهاک (Ikṣvāku) بود، گریخته بخانه کلالی پنهان شد و در آنجا پسری زائید و پرورسین (Pravarasena) نام او نهاد و زن آن کلال آن پسر را نگاه داشت مینمود. آن پسر چون گلان شد، همه کس گمان میبردند که او فرزند کالاست. اما او اصلاً کار کلالان نمیکرد و پیوسته تیر و کمانی گرفته به تیر اندازی و شکار مشغول می‌بود و در میان دیگر طفلان که باو بازی میکردند، آثار اصالت و بزرگی از چهره او ظاهر بود و روزی اطفال را جمع کرد و ایشان او را ببازی بسطنت بر داشتند. او هر یکی را از آن اطفال منصبی داد. هر روز آن خوردان پیش او مثل نوکران خدمت میکردند [ب18] و هر منصبی که بنام هر کس مقرر ساخته بود، بهمان عهده قیام داشت تا روزی برادر انجنا جینیدر (Jayendra) نام که احوال داماد و خواهر خود شنیده بود، پنهانی چنانچه کسی او را نداند، بجهت تفحص خواهر بکشمیر آمد. چون نزدیک شهر رسید، دید که کودکی در سن دوازده سالگی در غایت خوبی نشسته و فر بزرگی از بشرة او می‌تابد و دیگر کودکان در خدمت او ایستاده هرچه او میفرماید، همان میکنند. جینیدر^{۴۹} را بعد از آنکه چشم پرو افتاد، مهر و شفقت <15> طبیعی دردلش پیدا شد چنانچه از آنجا نتوانست گذشت، همانجا بایستاد و بر روی او نگاه میکرد و چون شب نزدیک شد و کودکان هر یک بخانه‌های خویش رفتند، جینیدر^{۵۰} همراه خواهرزاده بخانه آن کلال آمد. انجنا خود پیش از آن بدیدن پسر از خانه برون آمده بود. برادرش او را شناخت و پیش

۴۴ اصلاح: تورمان (ک: ۸۴)

۴۵ اصلاح: تورمان (ک: ۸۴)

۴۶ پ، اصلاح: چون هرن

۴۷ پ: توامان؛ اصلاح: تورمان

۴۸ پ: توامان؛ اصلاح: تورمان

۴۹ پ: جینیدر؛ اصلاح: جیندر (ک: ۸۴)

۵۰ پ: جیندر؛ اصلاح: جیندر

آمده^{۵۱} خواهر را در بغل گرفت و یکدیگر را در یافته گریه خوشحالی کردند. آن پسر را دایه خود پرسید که این شخص چه کس است که پیش مادر من آمده است و چرا گریه میکنند. او گفت: این خالوی تست [19] و احوال پدرش و در بند بودن او تمام با پرورسین گفت. اتفاقاً در همان ایام راجه هرن برادر خود را بشفاعت بعضی مردم از بند خلاص کرده باز باو التفات نموده بود و زن و پسرش و بدرادر زنش نزد توامان^{۵۲} آمدند. چون اندک زمانی از آن بگذشت، توامان^{۵۳} بیمار شده از جهان در گذشت و زنش اراده نمود که همراه شوهر بسوزد. پسر و برادرش زاری کرده او را نگاهداشتند و پسرش با خالو بزیارت معابد بهندوستان رفت و باقی احوال او بعد ازین بجای خود نوشته خواهد شد انشاء الله تعالی. و راجه هرن مدّت سی سال و دو ماه حکومت کرد و در گذشت و از پسری نمانده بود.

راجه ماترگپت (Mātrgupta) بعد از آن بحکومت نشست <ب15> مجمل احوال او اینست که چون پرورسین پسر تورمان همراه خالو جانب هندوستان رفت و عموی او راجه هرن در گذشت، در آن ایام در تمام هندوستان راجه بکرمدات (Vikramāditya)^{۵۴} سلطنت داشت و شهر اُجین (Ujjayn) از مالوه پای تخت او بود. چون در کشمیر کسی که قابلیت سلطنت داشته باشد، [ب19] حاضر نبود. اعیان کشمیر نزد راجه بکرمدات بجهت طلب حاکم رفتند. راجه یکی را بحکومت آن ولایت تعیین کرد و از امرای آنجا بعضی را در خدمت خود نگاهداشت. بعضی را باز گردانیده بکشمیر فرستاده جایگیرهای ایشان مقرر گردانید و بعد از مدّتی برهمنی ماترگپت نام از کشمیر بخدمت راجه بکرمدات در اُجین رفت و مدّتها ملازمت او کرد و شب و روز در خدمت حاضر بود تا آنکه راجه روزی برو مهربان گشته فرمان حکومت کشمیر را بنام او نوشته و سر بمهر کرده باو داد چنانچه او از حقیقت آن مضمون واقف نبود و گفت که ای برهن می‌خواهم که این

۵۱ پ: آمد

۵۲ اصلاح: تورمان

۵۳ اصلاح: تورمان

۵۴ اسم او انواع درست نویسی بین "بکرمدات" و "بکرماجیت" دارد.

فرمان مرا برده بامرا و اعیان برسانی. بعد از آن هرچه مدعی تو خواهد بود، بتو عنایت خواهم کرد. آن برهمن بنومیدی تمام نشان راجه را گرفته بجانب کشمیر روانه گردید و در غایت اندوه و غم آن راه را طی میکرد و با خود میگفت هیچ کسی چون من از پیش راجه بکرمدت نا امید <16> نرفته باشد. همانا طالع من بد خواهد بود که راجه مرا باین محرومی از نزدیک [20] خود دور کرده است والا او را چه گناه بهر حال چون آن برهمن بکشمیر رسید، با خود قرار داد که نامه راجه را بامرای کشمیر داده در حال بر کرد دو بجائی آواره شود و شرم میداشت که تهی دست بچانه نزد اهل و عیال و خویشان خود رود و چون فرمان راجه باکابر کشمیر داد، ایشان مضمون آنرا خوانده فی الحال بر خاسته تعظیم او کردند و باو گفتند که راجه بحکومت و سرداری ما را بتو تفویض نموده است. آن برهمن از کمال خوشحالی نزدیک بود که قالب تهی کند. پیس بزرگان کشمیر لباس حکومت او را پوشانیده پیش او زمین ادب بوسیدند. چون بفرمان راجه بکرمدت حکومت کشمیر بر راجه ماترگیت مقرر شد. روز اول فرمود تا از خزانه زر و اموال بسیار آوردند و همه امراء و بزرگان را اول خلعتهای فاخر داد. مبلغهء فراوان بخشید. بعد از آن بدیگر طوایف انعامات وافر ارزانی داشت. آنگاه فقراء و مساکین را طلبیده بهمه قبا و زر داد و هر کدام را از خویشان خویش بمناصب بلند ارجمند [ب20] ساخت و دلهای خواص و عوام را مسرور گردانید. پس از آن از نفایسی که در ملک کشمیر بود، بسیاری را جمع کرده پیشکس راجه بکرمدت فرستاد و چنان بعدل <ب16> و داد نیکی سلوک با رعیت و سپاهی نمود که همه از حکومت او بغایت خوشنود گشتند و تا زمانی که راجه بکرمدت در حیات بود، ماترگیت پیوسته بفراغت و رفاهیت اوقات میگذرانید و از هیچ طرف دغدغه نداشت. ناگاه خبر شنید که پرورسین که حکومت این ملک از روی وراثت باو میرسد، خروج کرده نگرکوت و آن نواحی را بتصرف در آورده مقارن این حال خبر فوت راجه بکرمدت نیز باو رسید. ماترگیت گفت: من پس از راجه بکرمدت حکومت بلکه زندگی هم نمیخواهم. و ترک حکومت کرده لباس غریبانه در انداخته متوجه بنارس

(Benares) گشت. چون این خبر^{۵۵} پرورسین که غلبه تمام یافته بود، رسید، خود به پیش ماترگپت آمد و گفت: تو چرا حکومت کشمیر را ترک کردی. من قصد حکومت کشمیر و بر انداختن تو نداشتم و اگر باور [211] نداری، چنین و چنین سوگند است. حالا هم باز گرد و در کشمیر بحکومت مشغول^{۵۶} باش. ماترگپت گفت: بعد از راجه بکرمدات من حیات خود نمیخواهم تا بحکومت چه رسد. مرا بگذار تا بدرویشی خود مشغول باشم و عمر باقی مانده را بطاعت و عبادت بگذرانم. هرچند راجه پرورسین مبالغه کرد، و برهن قبول نمود و در بنارس رفت و بکار خویش اشتغال داشت تا آنکه در گذشت و مدت حکومت او چهار سال و نه ماه بود.

راجه پرورسین <17> بن تورمان بن شرشتسین بن میگه‌واهن (Pravarasena II) بعد از آنکه راجه بکرماجیت^{۵۷} در گذشت و ماترگپت برهن ترک حکومت کشمیر نمود، سلطنت بااستقلال یافت و تفصیل احوال او آنکه هنوز راجه هرن که عموی او باشد، زنده بود که او بهمراهی خالوی خود که جیندر نام داشت، بزیارت معابد بهندوستان رفت، چنانچه بالا گذشت اوّل رفته در آب گنگ غسل کرده بعد از آن بدیگر جاها سیر میکرد و هر جا عابدی را می‌شنید البته بدیدن او میرفت و همچنین بفراغ [ب 21] خاطر تماشای بلاد مینمود تا آنکه در کوهی که در ولایت دکن سری پربت (Śrīparvata) نام داشت، بخدمت عابدی رفت و چند روزی بملازمت او بسجد تمام کرد. عابد گفت: مژده باد. ترا که خدای عزّ و جلّ دولت و سلطنت عظیم بتو عنایت خواهد فرمود. او گفت: مرا سلطنت از کجا میسر خواهد شد که هیچکس همراه من نیست و اموال و اسبابی که بطمع آن مردم بر من جمع شوند، نمانده و آن سلطنتی که آباء و اجداد من داشتند، آن همه از خانواده ما رفته حالا شنیده‌ام که عم من فوت کرده و راجه بکرماجیت ولایت موروثی ما را به برهن داده است. آن عابد گفت: ترا باینها چه کار سلطنت عظیم نصیبه تو شده است و تو بر اکثر ولایات خواهی شد و من از درگاه

۵۵ پ: خبر در پرورسین

۵۶ پ: "مشغول" ندارد

۵۷ اصلاح: بکرمدات (ک: ۸۴)

پاک خداوندی عزّ شانه خواسته‌ام که ملک بسیار بتو عنایت فرماید و دعای من بر نمی‌گردد. پس پرورسین ازین مژده خوشحال گشته از عابد رخصت خواسته <ب17> متوجّه ولایت خود شد. چون نزدیک بولایت کشمیر رسید، مردمی که در خدمت پدر و عم او بودند، از آمدن او خبر یافتند و فوج فوج بملازمت او می‌آمدند و لشکر بسیار برو جمع [22ا] گشتند. پس او باتفاق خالوش جیندر نام اوّل بقصد تسخیر نگرکوت متوجّه شد و با راجه آنجا جنگ کرده غالب آمد و آن ملک را بتصرف در آورد. بعد از آن بیشتر آمده بسیاری را از ولایت پنجاب گرفت و لشکر فراوان از هر طرف برو جمع آمد و اراده نمود که بجنگ راجه بکرماجت بجانب اجین رود، درین هنگام خبر فوت راجه^{۵۸} بکرمدات باو رسید چنانچه شمه‌ای ازین حالات بالا مذکور شد. پس راجه پرورسین حکام از جانب خود در ولایت پنجاب و دیگر ولایات که مسخر ساخته بود، نصب نمود و خود باز گشته بکشمیر آمد و عدل و داد و سخاوت پیش گرفت و اهل کشمیر از آمدن او بغایت شادمان گشتند و ملک در عهد او بغایت معمور بود. بعد از دو سه سال که از استقلال او گذشت، بقصد جهانگیری متوجّه گشت و اکثر هندوستانرا تسخیر کرده بقصد اجین که دارالملک راجه بکرمدات بود، روانه گردید. در آن زمان پسر بکرمدات^{۵۹} را که سیلادت نام داشت، دشمنان مغلوب داشته ولایت پدر او را متصرف گشته بودند و او گریخته در قلعه متحصن شده بود. راجه پرورسین با مخالفان [ب22] جنگ کرده غالب آمد و اکثر ایشانرا بقتل رسانید و جمعی کثیر را اسیر ساخت و کسی بطلب پسر راجه <ب18> بکرمدات فرستاده او را بیاورد و ولایت اجین و مالوه را تمام باو داد و دیگر ولایات را مسخر ساخت و بشوکت تمام بکشمیر باز گشت. چون مدّتی در آنجا مقام کرد، بخاطر رسانید که شهری بجهت تختگاه خود بسازد. باین عزیمت اطلاق ولایت کشمیر را سیر میکرد و هیچ جا خاطرش آرام نمی‌گرفت تا آنکه باشارت جنی که قصه آن بتفصیل در کتاب اصل مذکور است و نوشتن آن درینجا خالی از تکلفی نبود، نزدیک بکوه ماران رفت و آنجا بر گرد زمینی خطی کشیده یافت. بمقدار مسافت چهار گروه راه پس راجه معمار آنرا

۵۸ پ: "راجه" ندارد

۵۹ پ: از "بود" تا "بکرمدات" ندارد

طلبیده فرمود تا بنیاد شهر بر همان خط نهادند و شهری در غایت عظمت بساخت و امرا و ارکان دولت او و دیگر مردم آنجا^{۶۰} بی نهایت آمده عمارتها کردند و شهر پر شد که بوسعت آن در آن زمان کم جایی نشان میدادند و گویند که سی و شش لک خانه در آنجا ساخته شده بود و آنرا [23ا] سری نگر (Śrīnagar) نام نهاد. همان شهرست که تا حال در ملک کشمیر معمور و حاکم نشین است و آب بهت (Vitastā) در آن می‌رود و راجه پرورسین مدت شصت سال بسلطنت و کامرانی گذرانید و در گذشت.

راجه جدشتر (Yudhiṣṭhira) پسرش بعد از آن بحکومت نشست و سی و نه سال و سه ماه حکومت بعدل و نیکی راند و در گذشت.

راجه لچمن (Lakṣhaṇa) پسرش بعد از آن بحکومت نشست و سه سال حکومت کرد و در گذشت.

راجه زیادت^{۶۱} (Raṇāditya) برادرش بعد از آن بجای برادر نشست و حکومت راند و او را <ب> 18 تنجیر

(Tuñjīna II) هم میگفتند و بغایت شجاع بود و با مخالفان جنگها بسیار کرد و او زنی داشت که رنا رنبا

نام (Raṇārambhā) نام که کمال مهربانی بر خلق داشت و بغایت نیکو کار بود و پدر او راجه رت سین (Ratisena) نام

حاکم دکن، روزی بسیر دریا رفته بود و تماشا میکرد. ناگاه در میان موج دریا دختری صاحب جمال بنظرش در آمد که

گاهی در آب فرو میرفت و گاهی بر می آمد. راجه ملّاحان را فرمود تا او را بر آوردند و او را دختر خوانده در خانه

نگهداشت. چون بزرگ شد، راجه های بسیار از هر طرف [ب] 23] بخواستگاری او آمدند و راجه او را بهیچ کس نداد. بعد

از آن مدّتی راجه زیادت^{۶۲} بخواستن او رفت. راجه رک سین آن دختر را برنادت عقد بسته داد و عمری با هم گذرانیدند و

۶۰ پ: "آنجا" ندارد

۶۱ اصلاح: رنادت (ک: ۹۹)

۶۲ اصلاح: رنادت (ک: ۹۹)

راجه رنات^{۶۳} دار الشفائی ساخته بود که فقراء و غریبان بیمار را در آنجا^{۶۴} علاج میکردند و خوردنی و شربت و داروهای گوناگون میدادند و میگویند که راجه رنات سیصد سال عمر یافته بود و درین باب قصه دور و دراز در کتاب اصل مذکور است. اگر خواهند، آنجا ببینند و بعد از حکومت ممتد راجه باتفاق زنش در غاری رفتند و دیگر اثری از ایشان پیدا نشد.

راجه بکرمادت (Vikramāditya) بعد از آن بجای پدر بسلطنت نشست و مدّت چهل و دو سال سلطنت بعدل و داد کرد. در گذشت.

راجه بالادت (Bālāditya) نام برادرش بعد از آن بحکومت نشست. او بقصد ملکگیری بجانب هندوستان رفت و خیلی جاها را <19> از آن^{۶۵} ولایت مسخر گردانید. بشهری سری نگر که پای تخت کشمیر است، باز گشته آمد و مدّت سی و شش سال حکومت راند و در گذشت و مدّت حکومت این ده راجه که از میگه واهن تا بالادت باشند، پانصد و [241] پنجاه و سه سال و یک روز بود^{۶۶}. بعد از ان سلطنت بخانواده دیگر انتقال یافت.

راجه درلب و ردهن (Durlabhavardhana) که داماد^{۶۷} راجه بالادت بود، بسعی کنک (Khankha) وزیر راجه بجای پدر زن بحکومت نشست و مورخان کشمیر در باب تولد او حکایتی نوشته بودند. از عرف و عادت دور اینجا بنا بر آن ترک داده^{۶۸} شد. اگر خواهند، در نسخه اصل ببینند و این راجه چون بسلطنت رسید، آنچنان با خلق سلوک نیک نمود

۶۳ پ: زیادت

۶۴ پ: "در آنجا" ندارد

۶۵ پ: "آن" ندارد

۶۶ پ: "بود" ندارد

۶۷ پ: داد

۶۸ پ: داد

که همه بدل و جان بحکومت او راضی شدند و مدت سی و شش سال سلطنت راند و در گذشت.

راجه پرتاپ آدت (Pratāpāditya) نام نبیره در لب وردهن که از جانب دختر ویست، بعد از آن بجای جد خود بسطنت

نشست و او شهری تاپر (Pratāpapura) نام بجهت نشستن خود در طرف کمراج آبادان کرد و او و ارکان دولت

عمارات عالی در آنجا ساختند. گویند که نوبتی سوداگری لون (Nona) نام از دکن بولایت کشمیر آمده بود و تحفه‌های

نادر بجهت راجه آورد. راجه را صحبت او خوش آمد و مدتی او را در خدمت خود نگاه داشت. شبی راجه پاتران خاصه

خود را طلبیده بازی فرمود و آن سوداگر را هم بمجلس طلب داشت [ب24] و آنشب را تمام بصحبت گذرانید. روزی

دیگر راجه آن سوداگر را <ب19> باز برای نظاره بازی طلبید. او گفت: سر من از دود چراغ مجلس شما درد میکند.

راجه تعجب کرد و گفت: آیا روشنی بغیر از چراغ هم در شب میتواند بود؟ آن سوداگر بعد از چند روز شبی صحبت در

مجلس خود ترتیب داد و راجه را بمهمانی خواند. راجه چون بمنزل او رفت، دید که بجای چراغ گوهرهای شب تاب در

اطراف مجلس نهاده‌اند و مجلس چنان روشنست که شب را از روز کم فرق توان کرد. راجه حیران گشت و آن سوداگر

باز تحفه‌های عجیب و غریب که اهل آن ملک ندیده بودند، پیشکش راجه کرد و تمام اموال و اسباب و کنیزان و غلامان

خود را بدو نمود و راجه از آنجمله بر کنیزی از و بسیار فریفته و بیقرار شد. اما آنجا اظهار نکرد و بیرون آمد و از

عشق آن زن چنان بی آرام گشت که بر بستر ناتوانی افتاد. سوداگر از عشق راجه خبر یافت. در حال بخدمت راجه آمد و

گفت که هزار جان ما فدای یک موی راجه باد. کنیزک خود چه خواهد بود؟ التماس دارم که راجه بفرماید تا او را بحرم

سرا ببرند. راجه گفت: [25] این هرگز نخواهد بود که من زن ترا که با من چه قدر نیکی کرده بگیرم. هرچند سوداگر

مبالغه کرد، راجه قبول نمود. بعد از چند روز عشق او چنان بر راجه زور آورد که بسرحد هلاک رسید. سوداگر دید که

راجه آن زن را آنچنین قبول نمیکند و از عشق او بی تابست. آن حرم خود را بدیهره که منسوب بمهادیو است، برده

بخدمتکاری آنجا گذاشت و براجه گفت: حالا او از <20> من نیست. بفرما تا او را از آن دیهره (Tirtha) بخانه شما

آوردند. راجه چون این جوانمردی او را دید، ازو بسیار شرمنده شد و آن زن را از آنجا بخانه آورد. بسیار شیفته و فریفته او گشت و او را از آن زن^{۶۹} چهار پسر متولد شد و پسر بزرگ را که چندراپید (Candrāpīda) نام داشت، جانشین خود ساخت و مدت پنجاه سال سلطنت در غایت عدل و داد و سخاوت راند و در گذشت.

راجه چندراپید بعد از آن بوصیت پدر حاکم شد و بغایت عادل و سخی و بر خلق مهربان بود و اهل مملکت در زمان حکومت بر فاهیت و فراغت اوقات میگذرانیدند و ازو در عدل و داد حکایات بسیار نوشته‌اند. از آنجمله آنست که نوبتی برهن زنی پیش راجه آمده [ب25] دادخواهی نمود و گفت: شوهر مرا کشته‌اند و تا کشته‌اند او پیدا نشود. من هیچ چیزی نمیخورم تا هلاک شوم. راجه گفت: بهیچ کسی گمان داری که شوهر ترا او کشته باشد. زن گفت: شوهر من آنچنان کسی نبود که با کسی بدی کرده باشد تا برو گمان بدی ببرم اما یک کسی هست که همراه شوهر من یکجا چیزی خوانده بود و گاهی بر سر خواندن با هم اندک درشت سخن میگفتند. برو اندک گمان میبرم و بغیر ازو بهیچکس دیگر بد گمان نیستم. راجه فرمود تا آن شخص را طلبیدند و ازو قضیه پرسیدند. او انکار عظیم کرد. راجه گفت: این شخص را بفرمائید تا در آب غوطه داده مدتی نگاه دارند تا اگر گناهکار باشد، هلاک خواهد شد. آن عورت گفت: این شخص <ب20> آنچنان افسونها میداند که اگر ده روز در آب باشند، هیچ آسیبی باو نمیرسد. راجه گفت: پس روغن را گرم و جوشان کنند و دست او را در روغن نگاهدارند تا اگر گناهکار خواهد بود، دستش خواهد سوخت. عورت گفت: از تاثیر افسون باین مرد هیچ گزندی از آتش و غیر آن نخواهد رسید. پس راجه گفت: ای عورت دیگر من درین داوری عاجز شدم. [26] تو

خود بگو تا چه باید کرد. آن زن سه روز پیش خانه راجه نشست بهیچ نخورد و راجه هم بآن جهت چیزی نمیخورد چنانچه بغایت ضعیف و ناتوان گشت. راجه بعد از آن شبی در خواب دید که کسی با او گفت: تو در فلان دیهره که خود ساخته

در شب برو و بفرما که بر اطلاق آن دیهره آردی از برنج بریزند و بهرکس^{۷۰} که گمان باشد که آن برهن را او کشته است، یکان یکان را بفرما تا بران آرد، راه رود و در وقت گذشتن، آنکس اگر اثر قدم دوکس بر آن آرد، ظاهر شود. بفرما تا او را بگیرند که کشته آن مظلوم همانست. صباح آتشب راجه بآن دیهره رفت و آن شخص را که گمان برو می‌بردند، با دیگر مردمان در آنجا برد و بفرمود تا آرد برنج بر گردن^{۷۱} آن دیهره ریختند. چون شب شد، بفرمود تا اوّل دیگران بر آن آرد رفتند و هیچ اثر قدم دیگری با او ظاهر نشد. چون آن شخص که برو گمان داشتند، بر آن آرد گذشت، فی الحال اثر قدم دو کس بروی ظاهر گشت. راجه فرمود تا او را بسزایش رسانیدند. او خود هم قایل شد و همچنان دیگر کارها در عدل ازو [ب26] منقول است و مدّت <21> هشت سال و هشت ماه حکومت کرد و در گذشت.

راجه تاراپید (Tārāpīḍa) نام برادرش بعد از آن بجای برادر نشست و او بسیار ستمکار و بیدادگر بود و بسیاری از ولایات در زمان او خراب شد و رعایا دست بدعاء بر داشته دایم هلاک و زوال او را میخواستند. چون مدّت سه سال و نیم از حکومت او گذشت، بیماری صعب بر بدنش مستولی گشت و اطباء هرچند معالجه نمودند، فایده نداد و بهمان مرض در گذشت.

راجه لئادات (Lalitāditya) نام برادر دیگر بعد از آن بجای برادر تخت سلطنت نشست و عدالت بنیاد کرد و سپاهی و رعیت که از ظلم برادرش بجان رسیده بودند، در زمان او همه آسوده گشتند و جمعی که جلای وطن شده بودند، بوطنهای خود باز آمدند. چون او از مهمّات ملک خود بپرداخت، قصد جهانگیری نمود و لشکر بسیار جمع کرده بجانب هندوستان متوجّه شد و ولایت پنجاب را گرفته بقنوج رفت و با راجه آنجا که یشوورما (Yaśovarman) نام داشت، جنگ عظیم داد و خلق بسیار از طرفین کشته گشتند. آخر راجه لئادات غالب آمده راجه قنوج [271] بدست او گرفتار شد و اکثر ولایات هندوستان بتصرفش در آمد و بعد از مدّتی راجه قنوج را بخشیده باز ملک او را باو داد و خراج برو

۷۰ پ: کسی

۷۱ پ: گرد

مقرر فرمود. بعد از آن بقصد تسخیر بهار و بنگاله روانه گشت. چون نزدیک بآن دیار رسید، حاکم بهار آمده او را بدید و راجه ولایتش را مسلم داشت. پس با لشکرهای خود در کشتیها نشست از راه آب گنگ متوجه بنگاله <21> شد. چون قریب بآن ولایت رسید، حاکم بنگاله هم با لشکر بسیار بر کشتیها سوار بجنگ او آمد و در کشتی میان ایشان جنگ عظیم واقع شد. آخر حاکم بنگاله بگریخت و تمام ولایت بنگ بتصرف راجه للنادت در آمد و اموال و اسباب و فیلان بسیار بدست او افتاد و از آنجا تا بکنار دریای شور رفت و شور در آن ملک انداخت و حنکناته^{۷۲} (Jagannātha) را دیده زر و اموال بسیار به برهمنان آنجا داد. بعد از آن از راه جهازکهند^{۷۳} (Jhārkhanda) متوجه دکهن گردید و تمام چهارکهند^{۷۴} را گرفت و راجه‌های آن اطراف آمده او را دیدند. چون بدکن رسید، آنجا رتا (Ratā) نام زنی که بر بعضی از آن بلاد حاکم بود، با لشکر [ب27] و فیل بسیار بجنگ راجه آمد و آنچنان جنگ مردانه کرد که همه بر دست و بازوی او آفرین کردند و بعد از کارزار بسیار لشکر رتا رو بگریز آوردند و آن زن بخدمت راجه آمده او را دید و راجه او را دل‌سائی بسیار نموده بدیگر ولایات دکهن در آمده و آنرا هم تسخیر کرده تا بکنار دریای شور رفت و هم لشکرش در آنجا شراب نارگیل که هرگز ندیده بودند، نوشیدند. آنگاه راجه لشکرها به بندی^{۷۵} (Vindhya) که در کنار دریای شور بود، فرستاده اکثری را مسخر گردانید. بعد از آن بجانب مالوه آمده آن ملک را فتح کرد و از آنجا بگجرات رفته بگرفت. پس بولایت اندپت (Indraprastha) که حالا بدهلی مشهورست، متوجه شد و در راه راجه‌های که بودند، اکثری اطاعت او کرده او را دیدند و بعضی که تمرد نمودند، ولایات ایشان را خراب ساخت و قلعه‌هایی که در راه بود، تمام را <22> بدست آورد و باندپت رسید و آنرا گرفته از آنجا به پنجاب آمد و از آنجا قصد تسخیر کابل

۷۲ اصلاح: جگنناته

۷۳ اصلاح: چهارکهند

۷۴ اصلاح: چهارکهند

۷۵ پ: بند

کرد و بعد از آن جنگ بسیار بر آن حدود نیز فیروزی یافت و اسپ بسیار از آن ملک بدست راجه و لشکرش افتاد. بعد از آن [28] بدیگر ولایات رفت. چون بولایات تخا^{۷۶} (Tukhāra) رسید، مومن (Mummuni) نام حاکم آنجا چهار مرتبه با راجه جنگ کرد. دیگر طاقتش نماند و از راجه امان طلبید. راجه او را امان داد. مومن بعد از آن آمده راجه را دید. بعد از آن راجه دیگر ولایات را نیز مسخر گردانیده تا کاشغر و ختن برفت و حکام تمام ولایت ماوراء النهر و ترکستان با طاعت او در آمدند. بعد از آن متوجه خطا شد و بعضی از آن ملک را بعد از جنگهای قوی بگرفت و از نفائس آن ملک آنچه توانست برداشت، گرفته بولایت خود بازگشت نمود و از راه تبت آمد و ولایاتی را که در راه بود، نیز بگرفت و همچنین می آمد تا آنکه بکشمیر رسید و عمارات عالی در آنجا ساخت و معابد بسیار بنا نمود و یک دیهه بزرگی در پرسپور (Parihāsapura) ساخته است و مناره به بلندی پنجاه و چهار گز از یک پاره سنگ در آنجا نصب کرده بود و هنوز آثار آن باقی مانده است و دیگر عمارات عالی ساخته است که در هر یک از آن مقدار یک لک تولچه طلا خرج شده و هر ولایتی را که راجه میگذراد، مردم نیک آن [ب28] ولایت را از دانایان و پیشه وران نادر و دیگر اهل هنر را همراه خود میگرفت و وجه اخراجات ایشان را زیاده از آنچه خرج میشد، مقرر میکرد <ب22> و در وقت گرفتن بعضی از ولایات مردی چکن (Cañkuṇa) نام را یافت که در کیمیاگری بی نظیر و در عقل و تدبیر قرین خود نداشت و دیگر علوم غریبه بسیار میدانست، راجه او را همراه گرفته بملک خویش آورد و چون عقل و دانش او را بکمال دانست، وزارت خود باو سپرد و آنمقدار طلا که راجه را میبایست، آنشخص راست میکرد و هر جا راجه را مشکلی پیش آمد، او بعقل خویش دفع آنرا علاج مینمود و طلسمی می ساخت که آن مشکل آسان میشد چنانچه وقتی در جایی که یخ آب یکجا بهم میرسند، راجه را با جمعی از مخالفان اتفاق ملاقات افتاد و دشمنان در غایت بسیاری بودند و لشکر راجه تاب مقاومت ایشان نداشتند و بهیچ وجه با اعداء اصلاح جنگ نبود و در عقب خویش آب پنجاب داشتند که

گذشتن بی کشتی از آنجا محال مینمود و از کشتی هیچ جا نشانی نمی یافتند. [29] راجه للتادت بغایت مضطرب گشت. درینوقت چنکن وزیر پیش آمده براجه عرض کرد که هیچ دغدغه بخاطر خود راه ندهید که من چنان تدبیری میکنم که شما با لشکر بفرافت ازین آب بگذرید. راجه از شنیدن این سخن بسیار خوشحال شد. پس چنکن دو جوهر از لعل بیرون آورد و یکی را در آب انداخت. در حال میان آب راهی پیدا شد و آبی که از بالا می آمد، همانجا بایستاد. پس راجه با لشکر انبوه از آن آب گذشت. بعد از آن چنکن جوهر دیگر <23> را نمود. آن جوهر اول از آب بر آمده بدست او باز آمد و آب بدستور سابق روان گشت و مخالفان در آن طرف آب ماندند. راجه بسیار خوشحال شد و او را نوازش بسیار فرمود و منصب او را از آنچه داشت، بیفزود. پس آن دو جوهر را راجه از وزیر طلبید. وزیر آنها را پیشکش راجه کرد و راجه للتادت دو عیب داشت: یکی آنکه در مستی حکمای در غیر موقع میکرد و چون هشیار میشد، از آن پشیمان میگشت. دیگر آنکه از عهد و قول خود گاه گاهی میگردید [ب29] چنانچه نوبتی راجه گور و بنگاله را که بعهد و قول پیش او آورده بودند و سوگند خورده بود که باو هیچ ضرر جانی نرساند. بعد از آن او را بکشمیر آورد و از عهد بر گشته بقتل رسانید. چون خبر قتل او بگور رسید، جمعی از نوکران آن راجه مقتول نزدیک راجه للتادت بقصد انتقام صاحب خود بکشمیر آمدند و خود را بلباس غریبان و درویشان بر آورده بودند. در زمانی که بشهر رسیدند، شبی متفق شده شمشیرها کشیده کس بسیار را از ملازمان و نزدیکان راجه للتادت بقتل آوردند و آتش در شهر زدند و بسیاری از شهر را با مردم سوختند و دیهرة را که راجه زر بسیار در عمارات آن خرج کرده بود، خراب ساختند و آنمقدار فساد و خرابی که توانستند، بجای آوردند. چون صبح شد، لشکریان راجه از اطراف ایشان در آمده <ب23> همه را بقتل آوردند و از مردم راجه هم در آن روز کس بسیار کشته شدند و در آخرهای سلطنت خویش راجه للتادت لشکر بسیار جمع کرده بطرف شمال روانه گردید و بسیاری را از آن [30] ولایت مسخر گردانید و آن ولایت راجه را بسیار خوش آمده خبر بکشمیر فرستاد و فرمود که ازین دو پسر من هر کدام را که خواهید، در سری نگر بجای من بسطنت بر دارید

که من ازین ملک دیگر بآنجا نخواهم آمد. اهل کشمیر از دو پسر او که بزرگ کولیابید (Kupalayāpīḍa) و خرد بجرّادت (Vajrāditya) نام داشت، پسر بزرگ را بحکومت بر داشتند و بعضی میگویند که راجه لتادت در ولایت شمال در میان دو کوه با لشکرش زیر برف مانده هم هلاک گشتند و بعضی میگویند که او اراده کاری مشکل کرده بود. هرچند سعی نمود، آن مهم را سرانجام نتوانست داد. آخر از غایت اعراض و شرمندگی که داشت، آتش بلند بر افراخت و خود را از غصه در آن بسوخت و از آن لشکر بیکران که همراه او رفته بودند، بغیر از آنکسی که راجه او را بکشمیر فرستاده بود تا یکی را از پسران او بجای پدر سلطنت بنشانند، دیگر کسی باز نگشت و همه در آن سفر هلاک گشتند. مدّت ملک راجه لتادت سی و شش سال و هفت ماه بود تا آنکه از جهان در گذشت.

راجه لتاپید (Lalitāpīḍa) پسرش جانشین پدر شد و اکثر [ب30] اوقات با زنان مطربه و خنده و بازی مشغول بود و با تمام خزاین را که <24> راجه جیابید (Jayāpīḍa) در آخر عمر جمع کرده بود، او در کارهای بیهوده صرف میکرد. بسپاهیان و دانایان و دیگر محتاجان چیزی نمیداد و همچنانکه در زمان پدرش رواج دانش بود، در عهد او مسخرگی و لولی‌گری و دیگر هنرهای سفلیگانه رونق گرفت و همیشه بواسطه ملک ستانی پدر خود و دیگر راجه‌های صاحب داعیه را عیب میکرد و هر کس را که در مجلس او تقلید دانایان و مردم بزرگ مینمود، انعام بسیار میداد و هر مقرّبی را که نوازش بسیار میکرد، لباسی را که نشان‌های لولی زنان^{۷۷} بر آن نقش میبود، می‌بخشید و ایشان از ترس او آن خلعت را بمباهات پوشیدند و از هر کسی که ازین طور چیزها او را منع میفرمود، بجان می‌رنجید و دیگر در صحبت او راه نداشت و این حال مدّت دوازده سال حکومت راند و در گذشت.

راجه سنگراماپید بن جیابید (Saṅgrāmāpīḍa) برادرش بعد از آن بسلطنت نشست و هفت سال حکومت کرد و در گذشت.

راجه [311] برهسپت بن للتاپید (Brhaspati) که نام دیگرش جیت حیاپید^{۷۸} (Cippatajayāpīḍa) است، نیره راجه جیایید بعد از عمو بحکومت نشست و او خرد سال بود و تغایبان او که از قوام شراب فروشان بودند، تصرف تمام در امور ملکی پیدا کردند و راجه‌های اطراف را مسخر ساخته خزاین بسیار را جمع نمودند و چون راجه برهسپت ببلوغ رسید و آثار فراغت از بظهار آمد، تغایبان از او متوهم شده او را بجادوگری کشتند. مدّت حکومت او دوازده سال بود.

بعد از آن <ب24> راجه اجیایید^{۷۹} بن پرهبویایید^{۸۰} بن بنی پید (Ajitāpīḍa, son of Tribhuvanāpīḍa, son of Bappiyaka) of Bappiyaka) باسلطنت نشست و در زمان او خمّاران صاحب اختیار مطلق بودند و از راجه جیایید غیر از نام چیزی دیگر نبود و مدّت بیست و چهار سال حکومت راند و گذشت.

راجه اننگاپید^{۸۱} بن سنگراماپید بن جیایید (Ananḡāpīḍa) باتفاق کلانان جلوس بر سریر نمود و در میان سرداران [و] خمّار جنگ بسیار شد و راجه را معزول ساختند و مدّت سه سال حکومت کرد و در گذشت.

راجه ابتلایید^{۸۲} بن اجیایید (Utpalāpīḍa) بعد از آن باسلطنت رسید و او آخر راجه‌های کارکوتی (Kārkoṭa) است و مدّت حکومت او دو سال بود.

و مجموع ایام [ب31] حکومت کارکوتیان که هفده تن بودند، از اوّل تا آخر دویست و شصت سال و پنج ماه و بیست روز بود.

بعد از آن حکومت بخمّاران انتقال یافت. راجه اونت ورما بن سکهورما بن اتپل (Avantivarman, son of)

۷۸ اصلاح: چیت جیایید (ک: ۱۴۴)

۷۹ پ: جیایید؛ اصلاح: اجتاپید (ک: ۱۴۵)

۸۰ پ: یهویایید؛ اصلاح: ترهبونایید (ک: ۱۴۵)

۸۱ پ: تنکاپید

۸۲ اصلاح: اتپلایید (ک: ۱۴۶)

سُور (Sūra) وزیر بر (Sukhavarman, son of Utpala) خمار بعد از جنگ و جدل بسیار با قبیله خویش بسعی شور (Śūra) وزیر بر سریر حکومت نشست و اعدای خود را از خویش و بیگانه از پا انداخت و با هر کسی فراخور حال و سلوک نموده بر همه غالب آمد و کوزه‌های طلا و نقره را که از راجه‌های سابق مانده فرمود تا بشکنند و ریزه ریزه ساخته آنها را بمحتاجان میداد و کرامت میداشت که در آن ظرفها بخورد یا بیاشامد، و از اسباب سلطنت با خود غیر از چتر و قطاس چیزی دیگر نداشت و بعد از آنکه حکومت برو قرار گرفت، شورورما نام برادر <25> خرد را ولی عهدی داد و مدت بیست و هشت سال و سه ماه و سه روز حکومت راند و در گذشت.

سنکروورما بن اونت ورما (Śaṅkaravarman) باتفاق رتن‌وردن وزیر (Ratnavardhana) بر سریر نشست و پسر عم خود را که سکهورما بن سورو نام داشت، ولی عهد ساخت و در میان راجه [321] و او مخالفت پدید آمد و جنگهای عظیم کردند و سرداران نامی از جانبین کشته شدند. عاقبت راجه غالب آمد. بعد از آن عزم تسخیر هند نمود و عرض لشکر خود گرفته با صد هزار سوار و نه لک پیاده و سیصد فیل براه دنتور رفته ولایت دیبل را متصرف شد و پرتھی چند (Prthivīcandra) نام راجه نگرکوت پسر خود را بخدمت او فرستاد و راجه آن دیار را فتح کرده گجرات و دکن را نیز متصرف گشت و بکشمیر آمد و تعمیر مواضع و عمارات مشغول بود و در آخر حال کاری چند که موجب بد نامی و باعث خرابی ملک باشد، ازو سر بر زد و در جنگی ناگهان تیری باو رسید و بهمان زخم در گذشت و مدت حکومت او هژده سال و هفت ماه و نوزده روز بود.

راجه گوپال‌ورما بن سنکروورما (Gopālarman) بعد از آن جانشین پدر شد و سخی و راست‌گو بود و مدار مهمات ملک بر پریهادکردیو^{۸۳} (Prabhākaradeva) نام وزیر گذشت و آن وزیر تمام خزانه راجه را که بظلم جمع

کرده بود، متصرف گشته در قصبه ادبانپور (Udabhāṇḍapura) که آبادان کرده او بود، فرستاد و کملله^{۸۴}

(Kamaluka) نام خویش خود را شاه راج خطاب داده حاکم آن قصبه گردانید و [ب32] بعد از چند گاه شاه راج با وزیر مخالفت نمود، وزیر او را <ب25> بر انداخته تسلط تمام پیدا کرد و راجه چون بسن عقل و فراست رسید و خیانت وزیر را معلوم نمود، قصد کشتن او کرد و در یمین فرصت راجه را بیماری صفاوی عارض شد و مدت دو سال حکومت کرد و در گذشت.

راجه سنکت (Saṃkaṭa) را که شهرت برادری راجه گوپال دارد و در حقیقت برادر او نیست، بعد از آن بسطنت بر داشتند و ده روز حکومت راند و در گذشت.

راجه سگندها (Sugandhā) مادر راجه گوپال بعد از آن بسطنت رسید و در عهد او سرداران ملک بایکدیگر نزاع نموده جنگها کردند و بسطنت رانی رضا نداشتند و رانی چون دانست که کار از پیش نمیرود، خود را معزول ساخت و مدت حکومت او دو سال بود.

راجه پارتیه بن نرجتورما بن سکهو ورما (Pārtha, son of Nirjitavarman) بعد از آن بحکومت نشست و جماعه را بر سر رانی سگندها که در ولایت ماکرد رفته باتفاق جمعی باز دغدغه سلطنت نموده بود، فرستاد تا رانی را گرفته آوردند و او را در بند نگاه داشت و فرستاد که طعام و آب را ازو باز داشتند تا آنکه در بند نمیر[و]د. بعد از آن [331] نرجت پدر راجه در مهمات ملکی دخل نموده غالب آمد و جماعه‌ای از امراء و وزرای نامدار باو اتفاق نموده راجه را معزول ساختند و مدت حکومت او پانزده سال و ده ماه بود.

راجه نرجتورما بعد از پسر بسطنت رسید و یکسال حکومت کرد و در گذشت.

راجه چکروورما بن نرجت بر حکم وصیت پدر سلطنت <26> یافت و طایفه‌ای از امرای پدرش باز برادر او راجه

پارته بن نرجت را بسلطنت بر داشتند و میان این دو برادر جنگها شد و گاهی راجه غالب می‌آمد و گاهی پارته و سرداران بسیار از جانبین کشته شدند. آخر حال امراء چنان مصلحت دیدند که راجه را معزول سازند و مدّت حکومت او ده سال و دو ماه بود.

راجه سورورما بن نرجت‌ورما را بعد از آن بسلطنت بر داشتند. او چون در آغاز حکومت رشوت بسیار برای ارباب دخل قبول نموده بود و آخر از ادای آن عاجز شد. امراء از او برگشتند و در سر هرچندگاهی دیگری را بجای او نصب میکردند و اوّل راجه پارته بن نرجت [ب33] را بجهت رشوت بحکومت بر داشتند و بعد از زمانی او را عزل نموده راجه چکروورما بن نرجت را که یک مرتبه معزول شده بود، منصوب ساختند و مدّت حکومت راجه سورورما از اوّل تا آخر دو سال و دو ماه بود.

راجه سنکرووردهن بن میرووردهن بعد از آن بسلطنت رسید و راجه چکروورما از پیش او گریخته نزد سنگرام نام دانکری (Dāmara) که سردار معتبر بود، رفت و سنگرام با جمعیت تمام بمدد او آمد و با راجه سنکرووردهن جنگ خوب کرد و زخم‌کاری در آن معرکه براجه سنکرووردهن رسید و بهمان زخم در گذشت.

باز راجه چکروورما باتفاق دانکریان بسلطنت رسید و ملک را از مخالفان پرداخت و سرداران نامی را بقتل رسانید.
 <ب26> چون خاطرش از جانب ملک جمع شد، بکارهای بیهوده مشغول گشت و از مهمات سلطنت باز ماند و خویشان لولی زنی را که برو فریفته شده بود^{۸۵}، مدار امور ملکی ساخته منصبهای عالی بایشان داد و سنگرام دانکری که باعث سلطنت او [341] بود، بتهمتی بکشت و این اسباب موجب نفرت عامه خلایق گشت و خویشان سنگرام شبی اتفاق نموده در محل راجه چکروورما رفتند و شمشیرها کشیده بیکار برو حمله آوردند تا آنکه او نیز در گذشت و مدّت حکومت راجه سنکرووردهن سه سال بود.

راجہ انمّت بن راجہ پارته (Ummattāvanti) باتفاق سروت (Śarvaṭa) وزیر سلطنت نشست. او کمال تعقلی داشت و انواع ظلم نموده برادران و خویشان خویش را بتمام بکشت و با مردم رذل هم‌نشین شد تا او را دلالت بر گرفتن و بند کردن راجہ پارته و بر انداختن خان و مان او کردند و هرکس را که ازین امور ناشایسته مانع او می‌آمد، در زندان خانه میفرستاد و رهنمونان بد را خلعت‌های فاخر^{۸۶} میداد و ظلم او درین مرتبه بود که جمعی بیگناهان را برای آزمودن شمشیر خود بناحق میکُشت و هیچ باکی نداشت و از برای آنکه تا علم تشریح و کیفیت قرار گرفتن طفل در رحم بداند، خیل خیل زنان آبتن را میفرمود تا زهدان ایشانرا میکشافتند و او مدّت [ب34] ده سال و یکماه حکومت راند و بعلت دق در گذشت.

راجہ سورورما بار دیگر بعد از آن بحکومت نشست و نسب او چنانچه گذشت <27> مشخص عیب او هرچند خرد سال بود و لیکن مردانگی تمام داشت و لشکر بر سر کمل وردهن (Kamalavardhana) نام راجة مراج کشید و با هزار کس با او جنگ خوب کرد و عاقبت شکست یافت و کمل وردهن تعاقب نموده خانه‌های راجہ را محاصره کرد و راجہ را مادرش بجانبی گریخته برد و کمل وردن بعد از فتح سلطنت کشمیر را قبول نمود و برهمنان نیز سلطنت او را قبول نکردند و او را از کشمیر اخراج کردند. راجہ کردیو نام مقرّبی را از مقرّبان مادر راجہ سورورما که بجهت سلطنت پسر خود بطریق وکالت نزد برهمنان فرستاده بود و صورت و سیرت و فراست و تقریر پاکیزه داشت، بسلطنت بر داشتند و مدّت حکومت راجہ سورورما درین مرتبه یکماه بود و او آخرین ملوک خمار است و مدّت حکومت آن طایفه که یازده نفرند، هشتاد و سه سال و چهار ماه بود. [351] بعد از ایشان سلطنت بخاندان دیگر انتقال نمود.

راجہ جسس کردیو بن پرہاکردیو بن کامدیو بن بیسردیو (Yaśaskaradeva, son of Prabhākaradeva, son)

of Kāmadeva) که یکی از رعایای راجه میرودهن بود، بعد از آن باتفاق برهمنان بسطنت رسید. او چون بر تخت نشست، اول حکمی که کرد، این بود که برهمنان را نا طلبیده بر در خانه او راه ندهند و دزدی و راهزنی در عهد او بطریقی بر طرف شد که شبها دکانهای بازار و خانها را نمی بستند و در قلم و او غریبان و مسافران در راه <ب27> هر جا که شب می افتاد، همانجا خواب میکردند و آنچنان ضابطها در ملک نهاد که راجه های سابق نداشتند و در تشخیص معاملات و قضایا چنان زیرکی داشت که عقلای روزگار در آن حیران بودند و در عدل و داد و فراست او حکایات مشهور است، از آنجمله آنیکه شخصی بدست بقالی حویلی را که چاهی داشت، فروخت و چاه در آن بیع داخل نبود و قباله برین مضمون نوشتند که در فلان تاریخ این حویلی را بی چاره فروخته شد و فروشنده بعد از گاه بجانبی مسافر شد و خریدار [ب35] بحک و اصطلاح در آن سجل تصرف نموده بجای لفظ بی چاره با چاه نویسانید و این دعوی را چون نزد راجه جسس کر بردند و حاضران از قطع و فصل آن عاجز آمدند، راجه نشانه را ببهانه در خانه مشتری فرستاد و کاغذ خرج روز مره را از زن او طلبید. آنجا نوشته بودند که در فلانروز این قدر مبلغ برای اصلاح قباله بکاتب خرج شد و بقال نیز اقرار بلباس خود کرد و راجه ازو جرمانه گرفته او را بسزا رسانید و دانایان ازین فراست راجه حیران ماندند و چون مدتی از سلطنت راجه گذشت، روزی از اعمال و احوال نا شایسته خود اندیشیده ترک حکومت کرد و اسباب تجمل و اشیا نفیس را که لازمه اهل دولت می باشد، در عماراتی بلند وسیع گذاشت و برهمنی دانا را بر آن تعیین^{۸۷} نموده پیش او خواندن بنیاد <28> کرد و در آنجا بسر میبرد و ولی عهدی را به ورتندیو بن کامدیو^{۸۸} (Varnaṭa, son of Rāmadeva).^{۸۹} ورت دیو نه در زمان تند رستی و نه بیماری از هیچ خبر نگرفت. راجه ازو رنجیده بعد از آنکه از حکومت او یکشب و روز [36] گذشته بود، فرمود تا او را مقید ساخته از منصبش معزول گردانید. در این هنگام راجه

۸۷ پ: تعین

۸۸ اصلاح: رامدیو (ک: ۱۸۱)

۸۹ اصلاح: ورت دیو بن رام دیو داد.

بیمار گذشت و پروگفتا (Parvagupta) نام وزیری در آن عمارت آمد و زر نقد و جنس راجه را هرچه یافت، متصرف گشت و چیزی در کاسه راجه کرد و او را بکشت و مدّت حکومت او نه سال بود.

راجه سنگرام دیو بن جسس کر^{۹۰} (Samgrāmadeva) در خرد سالی بموجب وصیت پدر باتفاق پروگفت وزیر سلطنت یافت و حل و عقد بر دست آن وزیر بود. او اوّل معاندان خود را بتمام بکشت. بعد از آن در شبی که برف و باران بسیار بود، در خانه راجه سنگرام در آمد و بسپاهیان خود فرمود تا رامدیو وزیر راجه را که باو اخلاص تمام داشت، با پسرش بکشند. آنگاه راجه را نیز بقتل رسانید و مدّت حکومت او شش ماه و هفت روز بود.

راجه پروگفت بن سنگرامگفت (Parvagupta, son of Samgrāmagupta) که پدرش از جمله رعایای موضع آدون بود، بعد از آن بحکومت نشست و اعدا را بتمام مطیع ساخت و نویسنده‌ها که معزول [ب36] شده بودند، در عهد او دست تعدی گشاده ازار بعامه رعایا میرسانیدند. راجه تعریف حسن و جمال رانی گوری نام زن راجه جسس کر <ب28> بسیار شنیده برو فریفته گشت و پیغام وصل باو داد. رانی جواب فرستاد که تا دیهرة راجه جسس کر که در فلان موضع است، تمام نمیشود، من با تو نمیرسم. راجه بامید این وعده زر بسیار خرج نموده آن عمارت را در اندک فرصت تمام ساخت و طلب وفای عهد از او نمود. رانی گفت که بعد از اتمام بنا هوم که نزد اهل هند عبادت‌یست مشهور شرط است، راجه مصالح بسیار طیار نموده آتش بلند افروخت و رانی زر و زیور بیشمار پوشیده بلباسهای قیمتی خود را آراسته در آن مجمع پروانه وار سوخت و از مردم هر طرف غلغل آفرین بر رانی خاست و راجه نفرین گفتند و در اندک مدّت راجه ازین غصّه بیمار شد و یکسال و چار^{۹۱} ماه حکومت کرده در گذشت.

راجه کهیمگفت بن پروگفت (Kṣemagupta) بعد از آن بجای پدر [371] نشست و همیشه بشراب و بازی مشغول

۹۰ پ: بن جسس

۹۱ پ: چهار

بود^{۹۲} و تمامی خزانه را در وجه قمار و دیگر کارهای بیهوده صرف میکرد و انواع زیور می پوشید و مصاحبان خود را نیز مانند خود نگاه میداشت و در مجلس او همیشه دانایان و بزرگانرا تقلید میکردند و انواع تهمت بر مردم بسته از ایشان جزمانه میگرفت و بیحرمتی باهل و عیال مردم میرسانید و باین حال عمر بسر میبرد و روزی بشکار رفته بود. از دهن شغالی^{۹۳} دید که شعله آتش ظاهر شد. ازین واقعه ترسید و بر بدن او دانه‌های صفاوی پدید آمد و <29> در باره موله در گذشت.

راجه ابهمن بن کهیم (Abhimanyu) بعد از آن جانشین پدر گشت و مادرش دورانی^{۹۴} (Diddā Rānī) در مقام تربیت او بود و کردم راج (Kardamarāja) نام برادر دیگر او که از غیر رانی بود و با راجه در ملک شرکت داشت، استخوان پدر را گرفت تا در آب گنگ اندازد و بهندوستان برد و خاطر رانی و پسرش از جانب او جمع شده بتعمیر ملک و رفع و دفع اعداء مشغول بودند. بعد از چندگاه در میان [ب37] سرداران و اعیان مملکت جنگهای عظیم افتاد و از هر طرف فتنه‌ها بر خاست و همک (Himmaka) نام ترکی و ارمت (Eramantaka) نام سرداری بزرگ از پرسپور با لشکر گران آمده با رانی جنگ کردند و رانی تاب مقاومت ایشان نیاورده در قلعه شرمه در آمد و زر بشمار داده سپاهیان را از مخالفان جدا ساخت و مردم بطمع زر از اطراف باو رجوع آوردند و راجه ابهمن که بفرموده رانی در شهر لته‌پور بود، با خزانه فراوان و جمعیت تمام بمدد او رسید و در همان روزی که اعداء با رانی جنگ داشتند، در معرکه حاضر گشت و نقاره و سُرنا نواخت و رانی از قلعه بر آمده پسر را در کنار گرفت و همک و ارمت ترده‌های خوب نموده در آن میدان کشته گشتند و دیگر امرا روی بفرار نهادند و رانی بعد از فتح مناصب عالی بنوکران داد و بر رعایا ظلم بنیاد نهاده ایشانرا خراب ساخت و راجه ابهمن مدّت چهار ده سال حکومت کرد و در گذشت.

۹۲ پ: بوده

۹۳ پ: شکالی

۹۴ پ، اصلاح: ددا رانی (ک: ۱۸۶)

راجه <ب> 29 پندگفت^{۹۵} بن ابهمن (Nandigupta) باستصواب دِدا رانی جانشین [38۱] پدر شد و دِدا رانی بعد از حادثه پدر بسیار اندوه‌گین گشته دست از امور سلطنت باز داشته مواضع بسیار آبادان ساخته معابد و دیهره‌های فراوان تعمیر نمود و آخر حال از جهه مصلحتی راجه پند را در خود سالی بنوعی بکشت که کس نداند و مدّت حکومت راجه یکسال و یکماه و نه روز بود.

راجه تربهون بن ابهمن (Tribhuvana) بعد از آن برادر باستصواب ددا رانی بسطنت نشست و او هم بدست رانی کشته گشت و مدّت حکومت او دو سال بود.

راجه بهیم بن ابهمن (Bhīmagupta) بعد از برادر بحکومت رسید و پهل‌گن (Phalguṇa) نام وزیر صاحب تدبیر که مدار مهمات برو بود، در آن ایام در گذشت و ددا رانی را بعد از آن از کسی ملاحظه‌ای نبود و هر چه میخواست میکرد و پس از چندگاه بنا بر ترسی که از راجه داشت، او را در زندان کرد و از میان برداشت و مدّت حکومت راجه چهار سال و سه ماه.

راجه دِدا بعد از آن بحکومت نشست و مدار مهمات خویش بر تنگ (Tuṅga) نام چوپانی که تربیت کرده بود، گذاشت و امراء [ب> 38] و وزراء از تنگ بگره راج (Vigraharāja) نام برادرزاده رانی را^{۹۶} بر داشته برای سلطنت آوردند و تنگ جائی پنهان شد و بگره راج او را تفخص بسیار نمود و نیافت. برهمنان که در میان بودند، زر بسیار برشوت ارزانی گرفتند و <30> بگره راج باز گشته بجای خود رفت و مهم او صورت نیافت و مردم بسیار از جانب او بدست تنگ هلاک شدند و تنگ بار دیگر صاحب اختیار و اعتبار گشت و هر زری را که رانی به برهمنان رشوت داده بود، بزجر تمام از ایشان بازیافت نمود و حاکم راجوری (Rājourī) در آن ایام با رانی یاغی شد و با افواج او جنگهای خوب کرد و تنگ رفت و بر راجه راجوری غالب آمد. بعد از آن رانی سنکراج بن ادی راج

۹۵ اصلاح: نندگفت (ک: ۱۹۳)

۹۶ پ: "را" ندارد

(Saṃgrāmarāja, son of Udayarāja) را که برادرزاده او بود، ولی عهد ساخت و بیست و سه سال و شش ماه حکومت کرد و در گذشت.

و از راجه جسس کر تا رانی ددا ده نفر در مدّت شصت و چار^{۹۷} سال و بیست روز حکومت کردند و گذشتند.

راجه سنکراج بن ادی راج بعد از آن بسطنت رسید. او بر خلائیق در کمال [39۱] مهربانی نمود و از سرداران ملک

چون کسی دیگر لیاقت وزارت نداشت، بضرورت تنگ را تربیت کرد و مهمات سلطنت تفویض نمود. در آن اثنا همیر

(Hammīra = Maḥmūd b. Sebūktegin) نام تُرکی در ولایت هینک آمده خلل انداخت و پرتوجن^{۹۸}

(Trilocanapāla) نام سردار آن دیار پناه براجه آورد و تنگ را بمدد خود برد. تنگ با لشکر فراوان با همیر جنگ کرد

و شکست یافت و تربوصف^{۹۹} نیز گریخت و ترکان غالب آمدند و اکثری را از ولایت کشمیر خراب ساختند و راجه چون

از تنگ رنجیده بود، روزی او را با پسر بزرگ او که صاحب داعیه بود، <ب30> در سر دیوان فرمود تا سر از تن

ایشان جدا ساخته بمدد نمودند تا سپاهیان دیگر عذر نتوانند نمود و با وجود این هم بهادران نامی تنگ قصد راجه کردند

و مردم بسیار از جانبین کشته شدند و راجه در آن خانه رفت و در را بست و درین میان لشکریان راجه رسیدند و هجوم

آورده مخالفان را شکست دادند. چون سلطنت بر راجه قرار یافت، سه پسر دیگر تنگ را بجای پدر نصب کرده بجنگ

ترکان فرستاد. ایشان [ب39] را نیز از میدان جنگ گریخته آمدند و کار ملک خلل گرفت و راجه را تا مدّت چند

بیماری فساد معده روی نمود و هرچه میخورد، هضم نمیشد و روز بروز رنج او قوت می یافت و مدّت بیست و چهار

سال و دو ماه حکومت راند و در گذشت.

۹۷ پ: چهار

۹۸ پ: ترتوجن؛ اصلاح: ترلوچن (ک: ۲۰۰)

۹۹ پ: پرتوجن؛ اصلاح: ترلوچن (ک: ۲۰۰)

راجه هر راج بن سنگراج (Harirāja) بعد از پدر بر تخت نشست و از مهربانی او مردم آسوده حال شدند و هیچکس را مجال مخالفت با او نماند و راجه‌های اطراف اطاعت او نمودند و مدت بیست و دو سال و چند روز حکومت کرد^{۱۰۰} و در گذشت.

واجه انتت بن هر راج (Ananta) بعد از پدر بسلطنت رسید و زمانی که راجه در لوه‌رکوت بود، عم او که بکره راج نام داشت، راجه را بجهت خرد سالی در نظر نیاورد و با لشکر بسیار بجنگ او رفت و لوه‌رکوت را متصرف شد و راجه در سری‌نگر آمد و مادر راجه لشکر بسیار بجنگ بکره راج <311> فرستاد و راه‌های بر آمدن او را از هر طرف مضبوط و مسدود ساخت و او را با تمام مردم آتش زده در لوه‌رکوت بسوختند چنانکه یک کس جان سلامت نبرد. چون [40] راجه بسن بلوغ رسید، سخاوت را پیشه خود ساخت و خزینه بمردم صرف نمود. در آن هنگام تربهون نام کهمتی باتفاق دانکریان لشکر عظیم بر سر راجه آورد و جنگ قوی با هم کردند و بهادران نامدار از هر دو طرف کشته گشتند^{۱۰۱} و راجه در آن معرکه ترده‌های خوب کرد و زخمهای کاری باو رسید و عاقبت فتح یافت و تربهون شکست خورد و راجه در آن روز بشکرانه فتح نود شش کرور زر کشمیری بمردم انعام داد و از بس که شمشیر زده بود، پنجه او با قبضة شمشیر مضبوط گشته از هم جدا نمیشد و انگشتان با هم چسبیده بودند. آخر حکماء شیر بسیار بر پنجه او ریختند تا قبضه از دست گشاده شد و راجه انتت تمام مهمات خود بر دلک (Dallaka) نام شخصی که از جانب راجه بهوج (Bhoja) نام حاکم مشهور مالوه برای راست ساختن عمارات و معابد در کشمیر آمده بود، گذاشت و او هر روز آب از چشمه معین که در ولایت کشمیر بود، برای غسل راجه بهوج بمالوه میرسانید. راجه انتت باغواي دلک مذکور [ب40] بر رعایا تعدی بنیاد کرد و بجهت آنکه پان بسیار در مجلس او خرج میشد و حاصل ولایات ببهای آن وفا نمیکرد، خط ده دوازده به تنبویان نوشته داد. چون قرض اداء نیافت، <ب31> دست اندازی باموال خلایق کرد. آخر سورج متی

۱۰۰ پ: "کرد" ندارد

۱۰۱ پ: شدند

(Sūryamatī) نام یکی از حرمله‌های او خزینه و زرینه خود را تمام بقرض خواهان راجه داده هم او را از قرض و هم رعایا را از ظلم خلاص داد و از آن تاریخ باز خرج راجه موافق دخلش بود و بعد از چندی ترک سلطنت نمود و عبادت و زهد مشغول گشت. حکومت به پسر خود کلس نام مفوض داشت و در گذشت و مدت حکومت او پنجاه^{۱۰۲} سه سال بود.

راجه کلس دیو ابن اننت (Kalaśadeva) بعد از پدر بسلطنت استقلال یافت و در اوّل حال ازو اعمال شایسته بواسطه صحبت اشراخ خیلی سر بر زد و مهمات ملکی را بمردم دون و زبون سپرد و بی ناموس باهل و عیال و رعایا میرسانید و مدار امور کلی و جزئی بر شخصی معیوب که جیسنگه (Jayasiṃha) نام داشت و بانواع فسق و فجور [41۱] راهنمونی راجه میکرد، گذاشت و هرس دیو (Harṣa) نام پسرش باغواي جماعه مفسدان و مفتنان ازو رو گردان شد و بقوت خزینه‌ای که از راجه اننت باو رسیده بود، لشکر بسیار گرفت و با پدر قصد مخالفت نمود و راجه کلس چون از اوّل عمر تا آخر مفلس بود و خزینه‌ای با خود نداشت، قرض کشیده مردم را آزر^{۱۰۳} میداد و تسلی می‌بخشید و جمعی را پنهانی نزد پسر فرستاده باو آشتی کرد و خزینه پدر را برو مقرر داشت و جاگیر بسیار در وجه علوفه او نامزد گردانید و او را با خود گرفته در شهر <32> آورد و از آنگاه باز با خلائق در مقام^{۱۰۴} احسان شد و در پی جمع خزینه می‌بود. در آن اثنا حوضی عمیق بمسافت یک و نیم کروه راه پر از زر سیاه در نواحی موضع از جیو نام زرداری معتبر پیدا شد و راجه فوجی بر سر جیو فرستاده او را بقتل رسانید و تمام زر او داخل خزینه راجه شد و صاحب سامان گشت و راجه‌های اطراف را مسخر ساخت و خلائق را آسوده نگاه میداشت و از اتفاقات آنکه جمعی از اهل نفاق که در میان او و پدرش [ب 41] نزاع انداخته بمناسب و مراتب رسیده بودند، در اندک اندک فرصت بیلائی و حادثه مبتلا گشته از آن طبقه اثری نماند و راجه بجای ایشان طایفه جد پدر را تربیت نموده برای تسخیر ملک روانه گردانید و از نگرکوت و سیالکوت تا

۱۰۲ پ: پنجاه و سه سال

۱۰۳ پ: اصلاح: آزار

۱۰۴ پ: "در مقام" ندارد

آب نیلاب و حناب (Chenab)^{۱۰۵} و دیگر ولایات بتصرف او در آمد و در عهد او سالی برودی آب بهت چنان یخ بست که لشکر بفرغت از آن بگذشت. مخفی نماند که درین سال که این تاریخ تحریر می‌یافت، میگویند که در کشمیر همین طور که مذکور شد، یخ بر روی آب بهت بسته بود. بعد از چندگاه جمعی از اهل خیانت هرس دیو را بدر راهی داده‌اند. از پدر منحرف ساختند و راجه چون او را بسیار دوست میداشت، اول نصایح بسیار کرد. سودی نداشت. آخر مصاحبانش را عقوبت نمود و بعضی را حکم اخراج نمودن <ب32>^{۱۰۶} کرد و در آن فرصت خوی راجه بکشت و پیوسته خون از بینی او روان بود چنانچه اطباء از علاج عاجز شدند و چون بیماری او امتداد یافت، اتکرس (Utkarṣa) نام پسر دیگر خود را از لوه‌رکوت [42] طلبید و او را باعیان ملک^{۱۰۷} سفارش نمود و خزانه راجه اننت را که بهرس تعلق داشت، بموجب وعده‌ای که کرده بود، بوی باز گذاشت و او را از کشمیر حکم اخراج کرد و^{۱۰۸} وزراء اینمعنی را تجویز نداشته اتکرس را بر محافظت او ترغیب نمودند و راجه تا نفس آخرین هم نام هرس زیر لب آهسته آهسته می‌گرفت تا آنکه در گذاشت و مدت حکومت او بیست و شش سال بود.

راجه اتکرس بن کلس بعد از پدر باستصواب ارباب دخل جانشین شد و مردم کشمیر چون چشم بر حکومت برادر او که هرس باشد، داشتند، از جلوس او اندوهگین شدند. او اینمعنی را دانسته مجلسها داشته ضیافتها کرد و انعامات داده دل مردم بدست آورد و در وقت جلوس از هرس رخصت گونه‌ای طلبید و او را وعده خلاص از زندان داد و یحی‌مل^{۱۰۹} (Vijayamalla) نام برادر خرد خود را از برای حکومت خود ولی عهد گردانید و بجی‌مل شب و روز در فکر خلاص هرس بود و راجه با ایشان ناخوش گشت و بجی‌مل بر آمده در ولایت لار رفت [ب42] و جمعیت بسیار بهم‌رسانیده در

۱۰۵ پ: جناب؛ اصلاح: چناب

۱۰۶ اصل: نمودن نمودن

۱۰۷ پ: "ملک" ندارد

۱۰۸ پ: "و" ندارد

۱۰۹ ک: بجمل (ک: ۲۳۹)

تاشوان <33> که پای تخت بود، بقصد جنگ راجه پیش آمد و آن شهر را بسوخت و جمعی را که در زندان خانه با هرس موافق بودند و محافظت او مینمودند، با خود یگانه ساخت و با راجه مصاف داد و داد مردانگی داده بسیاری را از مردم راجه کشته جمعی را برای خلاص ساختن هرس بر سر زندان فرستاد. راجه چون این خبر شنید، از میان معرکه در عین جنگ دو انگشترین نشانه دار بمحافظان هرس فرستاد و گفت چون مخالفان زور آورند و شما بیچاره شوید، یکی ازین دو انگشترین را که علامت قتل اوست، میفرستیم تا کار هرس را تمام سازند و اگر غلبه ما را خواهد بود، آن انگشترین دوم را که نشان جابخشی اوست، میشود. آنگاه دست از تعرض او خواهید باز ماند تا ضایع نشود. اتفاقاً در جنگ کار بر راجه تنگ شد و بدست سور نام پسر خویش انگشترینی که علامت جابخشی هرس بود، بغلط فرستاد. سور محصولی کشتن او میکرد و ایشان نشانه مخالف مدعای او دیدند و از بس که هرس زبان شیرین [431] و وضع ملایم داشت و نگاهبانان از او احسان دیده بودند و سلطنت او میخواستند، بعوض هرس خواستند که سور را بکشند. چون کار بر عکس شد و این خبر براجه رسید، در ساعت زن هرس را که سگالا (Sugalā) نام داشت و در حرمخانه راجه بود، طلبید و زر و زیور بسیار او را پوشانیده از میان معرکه بجانب رنجی^{۱۱۰} [مل] روانه گردانید و گفته <33> فرستاد که هرس زنده است که زن او باین خوشحالی میکرد و بجی مل را زندگی هرس باور افتاد و راجه در همان لحظه معتمدی را فرستاد تا زنجیر از پای هرس کشید و او را زندان بر آورد تا در تعیین معرکه آمده راجه را دید و راجه عذر خواهی او پیش از تقریر و بیان نموده خلعت داده او را نزد بجی مل فرستاد تا آتش فتنه قدری تسکین یافت. در آن هنگام یکی از مقربان بجی مل بطریق سرگوشی باو گفت که در شکست راجه هیچ ترددی نمانده و هرس خود بدست شما گرفتار گشته تدبیر همین است که این را باید گشت تا سلطنت بی شریک و سهیم و بی دغدغه و بیم بر شما مقرر ماند. بجی مل ازین سخن [ب43] انکار آورد و سر تافت و هرس اینمعنی را بفرستاد در یافت و ببهانه اینکه کوفت زندان داشته و مدتی

۱۱۰ این رونویسی شاید از "بجی" انحراف ورزید.

گذشته که سواری نکرده بود، از روی شوق اسپ را پاشنه زد و آن هر دو برادر خرد را بجنگ گاه گذاشته در گوشه رفت و حکم بسپاهیان خود کرد تا سریر راجه اتکرس را برداشته نزد او آوردند و در عین کارزار در میان معرکه خود بگوشه تخت نشست و بروش قدیم راجه‌های سابق که معمول بود، سگلا هم زن خود را که ذکرش بالا گذشت، بر گوشه دیگر نشستن فرمود و مردم چون خواهان او بودند، جماعه جماعه را در طاعت او آمده انقیاد نمودند. راجه اتکرس چون دید که در یک لحظه کار دیگر گون شد و سلطنت بر هرس قرار یافت، از غلطی که در تدبیر <34> کرد، پشیمان گشت. ازو در خانه در آمده متحصن گشت و آخر حال بر حسب ضرورت رفته هرس را دید. هرس اول از روی ظاهر او را اعزاز و اکرام نمود و^{۱۱۱} آخر در زندان فرستاد. بجی مل نیز رفته هرس را دید. هرس او را نیز دل‌سائی بسیار داد [441] و بهمان حال و بهمان لباس از بندیخانه بر آمده بود. هرس آنروز را بشب آورده در انتظام امور سلطنت گذرانید و راجه اتکرس خود در همان شب بواسطه وهمی که برو غالب آمده بود، خود را بنوعی هلاک ساخت و در گذشت و مدّت حکومت او تمامی بیست و دو روز بود.

راجه هرس بن کلس بعد از آن سلطنت بااستقلال یافت و در همانروز که جلوس نمود، حکم کرد تا جماعه‌ای را که در زندان خانه بر سر او برای محافظت گماشته بودند و باوی اتفاق داشتند، هر کدام را بمراتب و مناصب بلند ممتاز گردانیدند و ایشانرا بانعامات مخصوص گردانیده وعده‌های نوازش بسیار داد و مقرّبان راجه اتکرس را که در نهایت مرتبه اعتبار بودند، بی اعتبار ساخته همه را بیک قلم در زندان فرستاد و هم در روز اول جلوس فرمود تا از هر چهار دروازه شهر از هر طرف جرس و زنجیر بزرگ تا محل راجه آویختند و منادی گردانیدند تا داد خواه هر وقتی [ب44] از هر دری که در آید، جرس و زنجیر را نواخته در حرکت آورده راجه را خبردار سازد و در اوایل حال عدالت او بمرتبه‌ای

بود <34> که هر قضیه کلی و جزئی را خود می‌پرسید^{۱۱۲} و بوکلاء و وزراء نمیگذاشت و مناصب عالی بمقربان پدر خود داد و مردم را فرمود تا بانواع زیب و زیور خود را آراسته در مجلس او میرفته باشند و شکر گزاری و حق گزاری برادر خرد خود را که بجی‌مل نام داشت و بسعی او بمرتبه سلطنت رسیده بود، بسیار اظهار میکرد. و در مجالس نهایت اعزاز^{۱۱۳} و اکرام او را مرعی می‌داشت. آخر حال بجهت خبثت ارباب غرض ازو آزوده گشته با وی نفاق پیدا کرد و بجی‌مل با وی از نزد او بر آمده جنگهای خوب کرده داد. مرادانگیاها^{۱۱۴} داده شکست یافت و پناه بریادهرشاه نام سردار ولایت دردان برد و بعد از گذشتن موسم زمستان باتفاق طایفه دانگریان بقصد تسخیر ملک و جنگ با راجه بجانب پای تخت روان شد. ناگاه در میان راه پاره یخ از کوه جدا گشت [451] و بر خیمه او افتاد و بجی‌مل زیر بار آن کوه جان داد و راجه هرس را بعد از آن منازعی نماند و راجه‌های سرحدی مطیع او گشتند و او حکم کرد تا مردم بر خلاف زمان راجه‌های سابق سر را تراشند و حلقه در گوش نهند و دستار بر سر گذارند و پیش از عهد او این رسوم در میان نبود و سامان او بمرتبه‌ای بود که هر شب در دیوانخانه او هزار مشعل و فانوس می‌افروختند و بعدد ایام سال سیصد و شصت زن در عقد خود آورد تا هر روز با یکی صحبت داشته باشد و با اینهمه حال خالی <35> از حماقتی نبود. از جمله بی عقلیهای او اینکه شخصی در زمان پیدا شده میگفت که من تارها از برک نیلوفر بر آورده جامه‌ای می‌بافم. در نهایت نازکی و هرچه در خواب دیده باشند، میتوانم گفت که هرچه^{۱۱۵} دیده اند و بر روی هوا خطی میتوانم نوشت و دروازه را از یخ میتوانم بست. راجه این سخنانرا ازو باور داشت و معتقد او گشته او را زر بسیار داد چندانکه خزینه او خالی گشت. آنزمان فرمود تا چترهای طلا را که راجه‌های پیشین بر دیوهرها بر پا کرده بودند، شکسته صرف حوایج میساخت و

۱۱۲ پ: رسید

۱۱۳ پ: اغرار

۱۱۴ پ، اصلاح: مردانگیاها

۱۱۵ پ: "هر" ندارد

کار بجای رسید که محصلانرا در ولایت گماشت تا سرگین اسپان و مواشی جمع ساخته و فروخته زر بخرینه او واصل میگرددانیدند و شخصی صورت زن راجه دکهن را که چندنا^{۱۱۶} (Candalā) نام داشت، بر صفحه تصویر کشیده در کشمیر نزد راجه آورد و تعریف جمال و مال آن زن او شرح افزون نمود. راجه غایبانه برو عاشق شد و زرهای فراوان و چند فیل بآن مصور داد و مدتی دراز شیفته آن شکل گشته پریشان خاطر میبود و بمقربان خود مشورت کرد که لشکر بر سر دکن باید کشید و آن عورت را بدست باید آورد. همه تحسین این مشورت نمودند و از جهت خوش آمد او قرار بر رفتن دادند. درین هنگام مدن (Madana) نام خیره^{۱۱۷} آن صفحه را بوسایل بسیار از راجه التماس نموده گرفت و بعرض رسانید که دکن باندک حرکت شما البته فتح میشود و آن رانی پشک بدست <ب35> می آید و یقین او گشت که او خزینه فراوان داشته خواهد بود، من از امروز باز صورت او را در خیال خود معبود ساخته نوکر او شدم و محافظت او بجان [46ا] می نمایم. حکم فرماید تا ازین پس خزانچی او بوده باشم تا داد و ستد بر دست من بوده از عهده خواب بدر آیم. راجه ازینمعنی خوشحالی گشته حکم بنوکری او فرمود و گفت که هر غرضی که داشته باشی، آن شخص بعد از چند روزی آمده بعرض راجه رسانید که اینصورت صورت حرم شماس است. او را لباسهای فاخر و زیورهای قسمتی خود می باید تا بحرم تمام او را نگاه داشته باشم. راجه جامه های نفیس و زینهای مرصع برای او فرمود. همین طور در سرهر چندگاهی از راجه التماس مینمود که حرم شما را فلان چیز می باید. راجه سامان نموده آنرا مهبیا می ساخت، از آنجمله اینکه یکی از مقربان او شیبی پرزالی در مقابله راجه آورده نمود و گفت که این مادر شماس است که فلان نام دارد و ما حيله ها نموده و وسیله ها انگیخته او را بجهت ملاقات شما از بهشت آورده ایم. راجه معتقد گشته بتعظیم تمام بر خاسته بوسه بر پای او داد و زر بسیار بآنکس که نموده بود، بخشید. همین طور بعد از هر چندگاهی داهی چند را آراسته و زیب و [ب46] زینت داده لباسهای خوب پوشانیده در نظر راجه آورده و میگفت که اینها حوران بهشتی اند که بدین

۱۱۶ اصلاح چندلا (ک: ۲۵۹، پاورقی ۱۰)

۱۱۷ پ: چیره

شما آمده اند، راجه انگشت بر پیشانی خود ماند و تعظیم ایشان نمود و اظهار خوشحال بسیار کرد <36> و آن داهان آموختگی براجه گفتند که زر بیشمار نزد ما بیار و هر آرزویی که داری، از ما بخواه تا ترا بدهیم. راجه مبلغهای کلی بایشان داد و التماس نموده گفت که من زندگانی دراز میخوام. آنها زرها را گرفته دعاها کردند و گفتند که عمر تو بسیار خواهد بود و سلطنت تو تا زمانی دراز خواهد ماند و شخصی مجهول پیدا شد که من خضابی میدانم که بآن پر از سر جوان میشود. راجه این سخن را ازو تصدیق نموده او را مصاحب خود ساخت و بتقریب ساختن ادویه هر چه میخواست، باو میداد. روزی نظر او بر درختان میوه‌دار بلند افتاد که نزدیک معمارات او بود، در خشم شد و گفت که چون اینها در بلندی از دیوارهای قصر من هم گذشته اند. سزای اینها به تبر مناسب ترست و همه آن درختانرا بریدن فرمود. او با این حال [471] دوازده سال حکومت راند و در گذشت.

راجه اُچل بن گُنگمل (Uccala, son of Malla, son of Guṅga) بعد از آن باتفاق برادر خود که سُسَل (Sussala) نام داشت، و باستصواب طایفه دانگریان بسطنت نشست. او به پنج واسطه هم جد راجه هرس است و صاحب همت و شجاعت و در تدبیر بی نظیر بود و از بس که مردانگی و فرزاندگی داشت، با جمعی اندک از دانگریان در راجوری خروج نمود و بحکومت رسید و با آنکه سامان و یراق هیچ نداشت، کار او روز بروز بالائی گرفت و از برادر خود که سسل نام باشد، توهمی پیدا کرد و او را بحکومت لوهرکوٹ (Laharakoṭṭa)^{۱۱۸} فرستاد <36> و جماعه دانگریان را که مردم دون و زیون و همیشه دزد پیشه بودند، بلطایفه حیل آورده ساخت و باین تدبیرات استقلال در سلطنت پیدا کرد و بعدل و داد نام نیک بر آورد و او شبها لباس غریبان پوشیده در کوچه و بازار سیر مینمود و جاسوسی احوال و

اقوال مردم می‌گرفت و اگر ذکر نیکی خود^{۱۱۹} می‌شنید، خوشحال میشد و از شنیدن بدی خویش اندوهگین میگشت و هیچ بد نمیبرد و در پی اصلاح احوال خود می‌بود و [ب47] سپاهی و رعیت از او آسوده بودند و از جهت حسن سلوک وی کسی از وی شکایت نداشت و مقید بود که خدمت هر کسی مجرا شود و بر رعایا نهایت مهربانی داشت و در زمان او هرگز قحط نیفتاد و شهر بشهر و دیه بدیه جاسوسان گماشته بود تا از خوشحالی و بدحالی رعایا و دیگر وقایع باو هر روز خبر میرسانیدند و دزدان را اول بند میکرد تا از شیوة خود باز آیند و اگر متنبه نمیشدند، برای ایشان در زندان خانه وظیفه‌ای تعیین میکرد، با زنجیر در پا انداخته در عمارات سنگ کشی میفرمود و بکشتن گناهکاران تا ضرورت نمی‌بود، رضا نمیداد و سیاستهایی او بقدر جرم بود. اگر کسی چیزی از او میخواست، او را بسیار خوش می‌آمد و از آنچه می‌طلبیدند، بیشتر می‌بخشید و منت بر خود می‌نهاد و اخراجات زیادی از رعایا بر داشت و خود غور رسی مظلومان مینمود و معاملات را بفیصل میرسانید و اگر نا نقصانی بزراعت <37> رعایا میرسید، غله‌های خود را بهای ارزان میفروخت تا فقراء و غرباء از گرانی ایذا نگشت و چند جا در ولایت خود دار الشفاء [48] ساخته اطعمه و اشربه و ادویة گوناگون برای بیماران در آنجا مهیا بود و با اینهمه اوصاف بتماشای بازی بسیار هایل^{۱۲۰} بود چنانکه در هر عید و نوروز و دیگر مواسم سپاهیانرا با یکدیگر جنگ میفرمود و جمعی کشته و جمعی دیگر مسلوخ و معیوب میگشتند و او ازین حالت مسرور و محفوظ می‌بود و چون سلطنت بر وی قرار یافت، سسل از وی باغی شد و راجه مردم بسیار برو نامزد ساخت. این جماعه با او جنگ کرده و شکست داده با غنیمت بیشمار نزد راجه آمدند و خیلی از سپاهیان نامدار نیز از جانب سسل کشته شده بودند و اهل و عیال سسل در آن زمان در لوه‌رکوت بود. راجه بعد از فتح آن قلعه تعرضی باموال و اشیاء برادر نرسانید. در آن اثنا بکهیاچر ابن راجه هرس (Bikṣācara) که خرد سال مانده بود، در لوه‌رکوت بدست راجه اسیر گشت و راجه اول قصد کشتن او نمود، آخر چون بیگناهی او دید، بیکی از حرمهای خود سپرد تا پرورش کند

۱۱۹ پ: خود نیکی

۱۲۰ پ، اصلاح: مایل

و بعد از چندگاه شخصی را فرمود تا از میان حرم سرا بر آورده بقتل رسانید. حرمی که تربیت بکهاچر نموده بود، از روی مهربانی [ب48] شبیه بکهاچر^{۱۲۱} بجلاذ سپرد تا کشته گشت و بکهاچر را پنهانی بدست برهمنی در <ب37> ولایت مراج فرستاد و سرم نام راجه آن دیار چون دانست که او وارث ملکست، در مقام تربیت او شده تیراندازی و دیگر فنون سپاهگری او را تعلیم داد و بعد از آنکه بسن بلوغ و سرحد عقل رسید، مردم نزد بکهاچر از اطراف جمع آمدند و راجه اچل از شنیدن خبر اندیشه ناک شد و در پی دفع و رفع او بود. ناگاه رد (Radḍa) نام پسر نویسنده که بدروغ خود را از نسل راجه جسس کر میگرفت و بدولت راجه اچل از نویسندگی بمرتبه وزارت رسیده بود، جمعی را از مفتسدان و حرام خوران^{۱۲۲} بخود^{۱۲۳} متفق ساخت و شبی راجه را غافل ساخته از هم گذرانید و مدت حکومت راجه ده سال و چار ماه و دو روز بود.

رد^{۱۲۴} بن سد بعد از آن باتفاق برادر خود که چهد (Chuḍḍa) نام داشت، جانشین راجه اچل گشت و شباشب مردم باو بیعت نمودند و سرنا و تقاره‌ها نواختن فرمود و بهمان جامه‌های خون آلود که راجه را کشته بود، بر تخت نشست و کار و بار [49] را چنان از پیش گرفت که گویا همه عمر در امور سلطنت گذرانده بود و امرای راجه اچل را بهمانه طلبیده در آن شب بتمام بکشت و مردم خود را دلآسا داده وعده‌های نوازش و امیدواریهای زیادتی مناصب^{۱۲۵} میفرمود و یکپاس از آن شب باقی مانده بود که کلچند (Gargacandra?) نام سرداری معتبر از امرای راجه اچل بعد از شنیدن این <38> واقعه از لار با یلغار رسید و از پل گذشته بسری نگر آمد و دیگر دولتخواهان راجه اچل که بقیه السیف بودند، از جهت

۱۲۱ پ: بکهاچرا

۱۲۲ پ: خواران

۱۲۳ پ: بخو

۱۲۴ پ: راجه رد

۱۲۵ پ: "مناصب" ندارد

نمک حالی^{۱۲۶} صاحب خویش با کلچند موافق گشتند و جمعیت او زیاده میشد و راجه رد با برادران خویشان بر آمده با او جنگ عظیم کرد و خود تردد بسیار نموده داد شجاعت داد و سرداران و بهادران نامی از جانبین کشته شدند و نزدیک بود که راجه غالب آمد و صف مخالفان را بر دارد و مردم را در فتح او هیچ شکی نمانده بود. ناگاه پلّه دیگر گون گشت و کلچند غیرت ورزیده کوشش بلیغ نمود و راجه رد از جراحت بسیار سُست گشته بر زمین افتاد و او را دستگیر ساخته کلچند حکم فرمود تا گوش و بینی او را [ب49] بریده بانواع عقوبت بکشند و طناب در گردنش انداخته در جایهای ناخوش میکشیدند و سپاهیان او هر طرفی که میرفتند، ببلاهای بد گرفتار میشدند و مدّت حکومت او یکشب و روز بود.

سلّهن^{۱۲۷} بن کلمل (Salhana, son of Malla, son of Guṅga) که برادر خرد راجه اچل از مادر دیگر بود، بعد از آن باستصواب کلچند بر تخت سلطنت نشست و از غرایب آنکه در مدّت یک شبانروز سه راجه ظاهر بودند، راجه اچل و راجه رد که بقتل رسیدند و راجه سلهن که بحکومت رسید و بعد از کشته شدن راجه رد هرچند مردم تکلیف سلطنت به کلچند نمودند و گفتند که سلهن قابل حکومت نیست، او قبول نمود و پیش از آنکه راجه سلهن را بر دارند، <ب38>

کلچند سسل برادر حقیقی راجه اچل را برای سلطنت اختیار نموده او را از لوهروکوت طلبیده بود و زمانی که سسل بموجب طلب او با یلغار نزدیک بسری نگر رسید، خبر حکومت راجه سلهن یافت و نوشته کلچند باو رسید که حالیا امر سلطنت بر راجه سلهن قرار یافت. آمدن تو فایده ندارد. باز گشته بجای خود رو. سسل این سخن را قبول [501] نکرد و لشکر بسیار جمع نموده با استعداد جنگ پیش آمد و کلچند راجه را بجهت محافظت بر داشته در نواحی باره موئه برد. در آن اثنا راجه سلهن بموجب خرد سالی و سفاهتی که داشت، اکثری از مقرّبان خود را بی جهت کشت و کلچند را آزرده در اندیشه^{۱۲۸} کشین او بود و صلاح کار خود نمیدانست و کارهای زیاده از اندازه بمردم میفرمود که مناسبت بحال ایشان

۱۲۶ پ: نمک بحاللی

۱۲۷ پ: راجه سلهن

۱۲۸ پ: "اندیشه" ندارد

نداشت و ازین رهگذر خلل در ولایت افتاد و امن و امان رخت بر بست و لوتن^{۱۲۹} (Loṭhana) نام برادر خرد خود را که یک مادری بود، بر سر کلچند نامزد ساخت تا مخالفان کلچند را بخود موافق گردانیده باو جنگ عظیم کرد و کلچند در آن معرکه شمشیرهای نمایان زد و دلاوران و سرداران خوب راجه را کشته از صبح تا وقت غروب آتش جدال در اشتغال بود. بعد از آن جلو گردانیده راه لار پیش گرفت و با همه وجود آنهمه آزارها که از راجه دیده بود، نزد سسل نرفت و بعزل راجه راضی نشد و راجه نیز بعد از آن <39> واقه حق گذاریهای او را بخاطر رسانیده از اداهای خویش منفعل گشت [ب50] و پیغام وصلت به کلچند فرستا و او از بس که بوضع راجه بی اعتماد بود، مدعای او را قبول نکرد.^{۱۳۰}

راجه جمعی انبوه را باز بر سر او بقصد جنگ فرستاد و ایشان کاری نساخته باز گشتند و راجه فرمود تا در اندام هر کدام آن سرداران سوزنها خلائنده بانواع عقوبت بکشتند و کلچند درین مرتبه بضرورت بر رجم راجه رفته سسل را دید و وصلت کرد و او را برداشته با جمعیت تمام در سری نگر آورد. سسل نزدیک بدیوانخانه راجه ایستاده بود که ناگاه یکی از هواخواهان راجه از بالای غرفه بقصد هلاک سسل خود را بالای او انداخت و خطا کرد و هیچ آزاری به سسل نرسید و مردم راجه از هر طرف جمع شده جنگ انداختند و بهادران نامی معتبر از فریقین کشته گشتند. عاقبت سسل فتح نمود و راجه سلهن و برادرش لوتهن باضطرار و اضطراب آمده دریای سسل افتادند. او بظاهر ایشانرا دلایا و امیدواری بسیار داده گفت که چون حالیا کوفت تردد و جنگ دارید، مناسب آنست که در فلان خانه رفته ساعتی بیاسائید و باین بهانه هر دو [51] برادر را در زندان کرد و مدّت حکومت راجه سلهن سه ماه و بیست و هفت روز بود.

راجه سسل بن ککمل بعد از آن بر تخت سلطنت باستقلال نشست <ب39> و از ترس غدیری که مردم با راجه اجل کرده بودند، همیشه مسلح میگشت و شمشیر را در همه حال از خود جدا نمیکرد و جماعه‌ای را که با راجه اجل حرام نمکی کرده بودند، از پا انداخته بودند. خانمان ایشانرا خراب ساخت و اصلاً اعتماد بر کشمیریان نداشت و لطف و غضب او در

۱۲۹ اصلاح: لوتهن (ک: ۳۰۶)

۱۳۰ پ: کرد

محل بود و بی موجب کسی را بسیاست نمیرساند و صلابت و مهابت تمام داشت و از بیم مکر و غدر کورنش عام نمیداد و بغیر از اهل اعتبار و اعتماد کسی را در مجلس او راه نمی‌بود و بعد از استقرار و استقلال ککچند را از کشمیر اخراج فرمود. او یکی از پسران راجه اچل که کمنام بود، از جایی بدست آورده بسلطنت بر داشت. در نواحی آدون با فواج راجه سُسل مضاف داد و مردم بسیار از قبل راجه بقتل رسیدند و خیلی از امراء و وزرای معتبر او در آن معرکه لقمه نهنگ فناء گشتند و جمعی که از [ب 51] تیغ بیدریغ سلامت ماندند، اسیر شدند و راجه سسل بعد از آن حادثه خود در حدود بیجراره رفته با مخالفان جنگ عظیم کرد و انتقام کشیده بر ایشان غالب آمد و کلچند گریخته در قلعه پرس پور رفت و راجه تعاقب نموده آن قلعه را خراب ساخت و کلچند مضطر گشته پسر راجه اچل را گرفته آمد و راجه را دید. راجه او را نواخت و دشمنان او را از برای خاطر او از پا افکند و باز گشته بشهر آمد و پس از چندگاهی <40> بلوهرکوت رفت و راجه سلهن و لوتن را در آنجا مقید گردانید و جماعه‌ای از دنکریان اتفاق نموده روزی راجه را در اثنای شکار غافل ساخته شمشیری چند برو زدند. او از نهایت جلدی که داشت، خود را بر اسب گرفت و در آن حالت اسب او را پی کردند و زخمی نیز بر پشت او رسید و بصد حيله از آن مهلکه جان بسلامت برد و لشکریان راجه درین هنگام زور آوردند. آن مفسدان را علف تیغ ساختند. در آن ایام بکهاچر بن راجه هرس که ذکر او مجماً بالا گذشت، پناه بر راجه‌های کوهی برده بود و بمدد [521] نرس (Naravarman?) نام راجه جماعه کُھس او را بسلطنت بر داشتند و جمعی کثیر که راجه‌های سابق ایشانرا از کشمیر اخراج نموده بودند، فوج فوج بملازمت رفتند و روز بروز کار او قوت میگرفت تا از میان کوهستان بر آمده در نواحی آب چناب رسید و با زمینداری که دنگ‌پال (Dengapāla) نام داشت و صاحب جمعیت و اموال و اشیای بسیار بود، قرابت کرد و بتقریب او سامان خوب بهم رسانیده قصد ملک داشت. در همان ایام راجه سسل ککچند را با هرسه پسر او که صاحب قوت و جمعیت و شوکت بودند، فرمود تا خفه کرده بکشتند و ازین رهگذر امرای راجه سسل رمیدند و فتنه‌ها پدید آمد و راجه لشکر بر سر راجوری کشید و سوم‌پال (Somapāla) نام راجه آنجا

بکهاچر را از بالاپور بر داشته بلاها (Halāha?) بر سر راجه سسل آورد و تا هفت ماه در آنجا راجه <ب40> معطل بود و خزینه‌ای که داشت، بتقریب نگاهداشتن سپاهیان جدید سوار و پیاده تمام شد و بکهاچر بر لشکر راجه در جمیع جنگها غالب می‌آمد. پس راجه فرزندان و اهل و عیال خود را [ب52] بلوهرکوت فرستاد و شهر سری‌نگر خالی ماند و دانکریان دست دراز کرده غارت انداختند و محللهای راجه را بسوختند و در هر جنگی که مردم راجه میرفتند. روزی هزار هزار کس کم و بیش کشته میشدند و تا چند سال در ملک جنگ و فتنه و فساد بود و غلبه گاهی از جانب راجه و اکثری از قبل بکهاچر می‌بود. چون کار بر راجه تنگ شد و مردمش در فرمان او نبودند، مقدار پنجهزار کس را همراه گرفته روزی ببهانه سیر در موضعی که تاپر نام داشت، رفت و جمعی از اهل حرم با وی بودند و تلک سیه (Tilakasimha) نام سرداری بزرگ که از راجه رنجیده خود را از مهمات ملکی معزول ساخته در آن منزل آمده راجه را دید و بتقریب مهمانی او را نگاه داشت و بظاهر با وی اتفاق نموده کنگاش نمود که در ولایت کمراج رفته لشکر بسیار بهم میرسانیم و اعداء را شکست میدهیم و شب پنهانی کسی را نزد کلیان (Kalyāna) نام سرداری مشهور از امرای بکهاچر فرستاد که راجه مغلوبست و با جماعه معدود [531] درین حدود آمده است. تو چه نشسته او شباشب رانده حمله بر راجه آورد و راجه گریخته در راه باقطاع الطریق دو چار شد <41> و جنگهای خوب با ایشان کرده بصد حيله خلاص یافت و حشم و خدم که همراه داشت، همه بیاد رفت و در لوهرکوت از شرمندگی تنها در خانه‌ای در آمد و بکهاچر با کر و فر در سری‌نگر رفت و از مدت حکومت راجه سسل مدت هفت سال و دو ماه گذشته بود.

راجه بکهاچر بن راجه هرس بعد از آن بر تخت سلطنت نشست و در اندک فرصت دشمنانرا مغلوب ساخت و هیبت او در دلها جا کرد و خزینه را که از راجه سسل باقی مانده بود، بر سپاهیان تعلیم^{۱۳۱} نمود و بنب (Bimba) نام شخصی را

که حقوق خدمات سابقه داشت، مدار مهمات ملک گردانید و بعد از چندگاه بصحبت احمقان و لوندان گرفتار^{۱۳۲} و او بهرزهکاری صرف مینمود^{۱۳۳} و افعال شنیعه و حرکات قبیحه ازو خیلی بظهور می آمد و مردم نیک از صحبت او اجتناب میکردند و سخن او حکم [ب53] رقم بر آب داشت و خشتی در مرتبه اعلی پیدا کرد و امرای او این اوضاع و اطوار را دیده سر از اطاعت او کشیدند و با یکدیگر مخالفت ورزید و بازار^{۱۳۴} ظلم رواج گرفت و راجه آن فتنه را نتوانست تسکین داد و هم در آن اثنا بنب را بجانب لوهرکوت برای استیصال راجه سسل نامزد ساخت و در مدت غیبت او حرم او را در تحت تصرف خود آورد و فریفته او گشته بمهمات ملکی اصلاً نمی پرداخت. بنب بعد از شنیدن این خبر ناخوش و دلتنگ شد و کاری نتوانست کرد و جمعی از امرای نامدار دیگر نیز از پیش راجه گریخت. عرایض براجه <ب41> سسل نوشته او را طلبیدند. راجه سسل از لوهرکوت فرود آمده بقصد جنگ بنب روانه گردید و بنب با آن حال سوم پال راجه راجوری و جماعه بیشمار از افواج ترکان و طوایف مختلف را از هندوان گرفته در حدود پنجه^{۱۳۵} (= Parṇotsa Pūnč) بمقابله راجه سسل آمد و جنگ عظیم میان این دو لشکر واقع شد و راجه سسل با اندک مردمی که داشت، آنچنان [54] تردد کرد که بشرح راست نیاید و تنها بر آن صفها تاخته ایشانرا از هم جدا ساخت و مهیب (?)^{۱۳۶} نام خال سوم پال که سردار بزرگ بود، بدست راجه مقتول گشت و ترکانی که در فنون جنگ شهرت داشتند، در کمند بازی راجه سسل حیران ماندند. چون اکثر مردم بنب کشته شدند و بقیه گریختند، بنب و سایر سپاهیان او آمده سهل^{۱۳۷} را دیدند و او را بر داشته بسوی سری نگر آوردند و راجه بکهاچر مردم بر سر راهها تعیین نمود تا راجه سسل را از آمدن مانع باشند و

۱۳۲ پ: گرفتار شد
 ۱۳۳ پ: بهرزهکاری عمر صرف مینمود
 ۱۳۴ پ: باز ار
 ۱۳۵ اصلاح: پنجهه. 'ک' از اسم این شهر انواع درستنویسی بین "پنجه" و "پونج" و "پنوجه" دارد (ک: ۱۱۷، ۱۲۶، ۱۸۸، ۱۹۴، ۲۲۲، ۳۰۹، ۲۲۳).

136 KRT 8.920 does not refer to the name of Somapāla's maternal uncle.

۱۳۷ اصلاح: سسل (ک: ۳۰۹)

هر کسی را که نامزد میساخت، او از همان راه نزد راجه سسل میرفت. آنزمان راجه بکهاچر خود بچنگ او رفت. درین هنگام مردم شهر ازو یاغی شده خلل انگیختند. راجه بکهاچر بضرورت باز گشته بشهر آمد و هر سرداری را که بچنگ سسل میفرستاد، گریخته میرفت و راجه سهل^{۱۳۸} از راه لار بسری نگر رسید و مردم شهر پیشواز او رفتند و نقاره و سرنا نواختند و بعد از آنکه [ب54] از حکومت راجه بکهاچر مدت شش ماه گذشته بود.

<42> راجه سسل بار دیگر بسلطنت رسید و بکهاچر گریخته بچانب راجوری رفت و افواج راجه سسل تعاقب او نمودند و سوم پال راجه راجوری با پیشکش بسیار آمده بکهاچر را دید و راجه سسل خود بقصد جنگ بکهاچر رفت و شکست یافت و مردم او اکثری بقتل رسیدند و بکهاچر باز قوت گرفت و راجه سسل زر بسیار بطایفه لون و دیگر سرکشان میداد تا باو موافق^{۱۳۹} شدند. آنجماعه زرها را گرفته از جهة بی اعتمادی راجه گریخته بجاها میرفتند و تا سالها بسیار در میان این هر دو راجه جنگهای عظیم بود و هیچکدام را غلبه نبود و گاهی لشکر این فتح می یافت و گاهی سپاه او، و از اینجهت ملک کشمیر روزگاری دراز خلل پذیر بود و مقارن احوال و اعمال راجه^{۱۴۰} سسل بگشت و مردم خود را بیجهت میرنجانید و میکشت و مردم بضرورت ازو ترسیده و رمسیده نزد بکهاچر میرفتند و چون آنجا هم روی نداشتند، باز نزد راجه [ب55] می آمدند و کار ایشان همیشه بیدلی و بیحاصل^{۱۴۱} بود و راجه سسل از نفاق مردم کشمیر بسیار دلگیر شد و از سلطنت خویش به تنگ آمد و بضرورت پسر خود را که جی سنگه نام داشت و راجه اچل در زمان باغیگری راجه سسل آن پسر را در محل بیکی از حرملهای خاصه خود سپرده پرورش داده بود، از لوه رکوت براه باره موله طلبید. او چون صاحب رشد و صاحب داعیه و نو جوان و نو دولت بود، مردم را از آمدن او خوشحالی تمام روی نمود و

۱۳۸ اصلاح: سسل (ک: ۳۰۹)

۱۳۹ پ: با موافق

۱۴۰ اصل: احوال و اعمال و راجه

۱۴۱ پ: بیحاصلی

همه باو <ب42> رجوع آوردند و مخالفان از آمدن او پریشان شدند و بعد از آنکه از مجموع مدّت حکومت سنبل ۱۴۲ ده سال و یکماه گذشته بود که جیسنگه را جانشین خود ساخت، مخفی نماند که راجه سسل و پسرش راجه جیسنگه که ترجمه شده، حشویات و لاطایلات بسیار بود. برابر آن درین انتخاب اختصار افتاد. اگر کسی خواهد آنرا [بداند]، از کتاب منقول عنه بخواند. راجه جیسنگه بن راجه سسل بعد از آن ابستصواب پدر بر تخت سلطنت نشست و راجه سسل پخدمت [ب55] وی قیام نموده چندگاهی بطریق و کالت مهمات ملک میراند و در ولایت امن و امان شد و بعد از مدّتی بکهاچر باز خلل انداخت و تا سالهای بسیار با راجه سسل جنگهای عظیم و کوششهای بلیغ نموده گاهی غالب و گاهی مغلوب می‌بود و این دو راجه معزول بایکدیگر بکارزار مشغول بودند. راجه جیسنگه چون بسرحد عقل و دانش رسید. بعضی از اهل نفاق در میان او و راجه سسل صحبت انگیختند و راجه جیسنگه از پدر متوهم گشته با راجه راجوری یگانه شد و با بکهاچر پنهانی پیغام آشتی فرستاد و اهل نام نوکری از نوکریان راجه سسل که برو اعتماد تمام داشت، باغواى تک نام وزیر بکهاچر راجه سسل را بقتل آورد و گریخته براه هیره‌پور جانی میرفت. ناگاه بدست یکی از امرای راجه جیسنگه گرفتار گشت و سر او را نزد راجه آوردند و باعث خوشحالی راجه شد و بعد از مدّتی مدید بکهاچر نیز جنگه‌اء بسیار <43> با مردم راجه [56] کرده شکستی تمام بحال او راه یافت و بضرورت در قلعه بانهال متحصن گشته و راجه جیسنگه در بجراره رفته ادی نام سرداری با لشکر فراوان بر سر بکهاچر نامزد ساخت و میان فریقین کارزاری قوی روی نمود و بکهاچر داد مردانگی داد. آخر حال جماعه کهسان که بکهاچر پناه بایشان برده بود، بافواج راجه یگانه شدند و اینمعنی باعث خرابی حال بکهاچر و موجب شکست او گشت. درین اثنا جنگ انداختند و تیری بر بکهاچر رسید و بآن زخم از جهان در گذشت.

بعد از آن راجه جیسنگه را در ملک منازعی نماند و سلطنت بااستقلال میراند و طریق عدل و داد پیش گرفت و دانایان

در عهد او رواج یافتند

و کلهن (Kalhana) نام برهمنی دانا تاریخ راجه‌های کشمیر را که بزبان هندی راج ترنگی (Rājatarāṅgiṅī) نام نهاده و در عهد دولت حضرت خاقانی سلیمان نشانی ظلّ الهی اکبر شاهی - خلد ملکه ابداً - بفارسی ترجمه نموده شده، بنام او تصنیف کرده و بعد از آنکه از دوره کلجگه^{۱۴۳} که قرن بیست [ب56] مشهور نزد اهل هند از چهار قرن مقرر شد و پنجاه و سه سال گذشته و راجه آد گند نام راجه مذکور که طایفه پاندوان هم عصر بود، در کشمیر بر سریر سلطنت نشسته آغاز تاریخ مذکور از راجه مسطور گرفته و انجام بر راجه جیسنگه رسانده و احوال راجه‌های کشمیر که در مدت سه هزار و پانصد و نود و شش سال گذشته اند، نوشته و پاره احوال راجه جیسنگه <ب43> را تا زمان سلطان زین العابدین که ذکرش در ذیل پادشاهان اهل اسلام بعد ازین انشاء الله العزیز نوشته میشود.

جولی^{۱۴۴} (Jonarāja) نام برهمنی تاریخی دیگر جمع نموده و راجه جیسنگ بیست و دو سال بود که بحکومت رسید، و مدت بیست و هفت سال حکومت کرد و در گذشت.

راجه پرماتک^{۱۴۵} بن راجه جیسنگ (Paramāṅka) بعد از پدر بحکومت نشست و بسیار سیفه و بیعقل بود و آزار بسیار بخلاقی میرسانید و بسپاهیان چیزی نمیداد و همیشه در مقام جمع مال می‌بود و از ظلم و تعدی خزاین جمع کرد و در وجه معیشت خود نیز چیزی صرف نمینمود و محروم بود و دو کس از اشرار مصاحب او شدند و چون او را در غایت بیعقلی یافتند، چیزهای غریب و صورتهای مهیب او را مینمودند [571] و سخنان وحشت انگیز گفته او را می‌ترسانیدند و زرها که بظلم اندوخته بود، ببهانه خیرات و صدقات ازو میگرفتند و اکثر خزانه او را باین نوع خرج میکردند و او مدت

۱۴۳ پ: کلیجگه

۱۴۴ اصلاح: جونی (ل: ۲۰۱)

۱۴۵ اصلاح: پرماتک (ل: ۲۰)

نه سال و شش ماه و ده روز حکومت کرد و در گذشت.

راجہ وتی دیو بن راجہ پرماتک (Vantideva) جانشین پدر شد و مدّت حکومت او هفت سال و دو روز بود.

بتی^{۱۴۶} دیو^{۱۴۷} بن وتی دیو (Bopadeva) بعد از پدرش هرچند تفحص کردند که کسی را که قابل سلطنت باشد،

بحکومت بردارند، پیدا نشد، بالضرورة او را که لیاقت سلطنت نداشت، بحکومت برداشتند و او بغایت احمق بود چنانچه

روزی بکشتی سوار شده بود. چون عکس خود را در آب <44> دید، بخنیدید. بعد از آنکه خنده از عکس او ظاهر شد،

در غضب رفت و طبانچه بر عکس زد چنانکه انگشتری او در آب افتاد. چون از کشتی بدر آمد، یکی از نزدیکان ازو

پرسید که انگشتری شما چه شد؟ گفت: در آب افتاد و من در آنجا خطی بانگشت در آب کشیده‌ام تا علامتی باشد که

انگشتری را بآن پیدا کنم. باین حماقت مدّت نه سال و [ب57] چهار ماه و هفده روز حکومت کرد و در گذشت.

راجہ جسدیو (Jassaka) برادر خورد او باستصواب وزراء باسلطنت نشست. هرچند او باسلطنت نشست، راضی

نبود.^{۱۴۸} اما طایفه لون که صاحب قبایل بسیار بودند، خواهی نخواهی او را بر سر سلطنت آوردند و در ایام سلطنت او دو

برهن مفسد که با هم برادران بودند، ملازم شده نسبت تقرب تمام بر اراجہ پیدا کردند و چنان مستقل شدند که کارها از

پیش خود گرفتند و اکثر اوقات سخن او را پاس نمیداشتند و چنان اعمال قبیحه از ایشان سر بر زد که راجہ بسیار آزردہ

خاطر کشت و در مقام دفع ایشان بود و این برهمنان بیکدیگر مشورت نمودند که چون اسباب تجمل و جمعیت و جاه و

خویشان با بسیارند، راجہ را بر مضرت ما دست رسی نیست و قرار دادند که در منزل هیچ یکی نروند و کسی را در

منزلت و مرتبت قرین خود نمیدانستند و دغدغه فاسد در سر متمکن ساختند و قصد سلطنت مینمودند و لیکن چون جماعة

لون نیکخواه راجہ بودند، کار آن برهمنان انتظام نگرفت و چون <ب44> برهمنان اکثر کدامی باشند و کم است که

۱۴۶ پ: راجہ بیی

۱۴۷ این رونویسی شاید از "بیی دیو" انحراف ورزید.

۱۴۸ پ: "هرچند او باسلطنت نشست" ندارد

[581] سلطنت بایشان رسد، روز بروز از درجه اعتبار می‌افتادند و مهم ایشان بر هم زد و بعد از آن راجه حاکم مستقل شد و مدت سلطنت او هژده سال و سیزده روز بود.

راجه جگدیو (Jagadeva) پسر جسدیو جانشین پدر شد و عامه رعایا از سلطنت او خوشحال شدند و رسمهای ظلم را که از قدیم مانده بود، بر طرف ساخت و سپاهی‌ترا که با یکدیگر جنگ میکردند، تادیب بلیغ نموده مانع آمد و بعد از چندگاه امرآ و وزراء بواسطه طمع فاسد در ملک او را از سلطنت عزل کردند و از کشمیر اخراج نمودند و یکی از وزراء که عقل و کفایت و تدبیر تمام داشت، با او اتفاق نموده چون پاره مسافت قطع نمودند، وزیر بلطایف حیل راجه را بر مراجعت باعث شد و با آنکه حشم و خدم چندان و قوت مقاومت با مخالفان نداشت، بجنگ ایشان آمد و مردم از پریشان و بی سر و سامانی او حیران بودند. ناگاه باو فتح از جانب او ورزید و مخالفان پریشان شدند و رو بگریز نهادند و او باز بدستور سابق بر سریر سلطنت کشمیر نشست [ب58] و حکومت بعدل و داد میراند و اگرچه او اسم سلطنت داشت، اما مدبر و متصرف در جمیع امور آن وزیر بود، تا آنکه پدم (Padma) نام خویشی بدگوهر را از خویشان خود را استیلاء داد و بر سر جای حاکم ساخت و او از نمک حرامی چیزی در کاسه راجه کرد و او را بکشت <45> و مدت سلطنت او چارده سال و دو ماه بود.

راجه دیو پسر او (Rājadeva) از بیم پدم در قلعه سلهن رفته متحسّن شد و پدم آنرا محاصره کرد و از طرفین تا مدتی جنگ عظیم میشد تا روزی اهل حرفه کفشهای^{۱۴۹} افزاری پر نقش و نگار برسم هدیه نزد پدم برد و او غافل شده بتماشای آن مشغول گشت. ناگاه پیاده‌ای از عقب آمده^{۱۵۰} او را بقتل رسانید و مردم قلعه نقره شادپانه نواختند و راجه دیو را بسلطنت برداشتند و موافق و مخالف از امرآ و وزراء نزد او جمع شدند و او هر کدام را دلآسا داده امیدوار میساخت و طایفه لَوَن که بانواع فساد اشتغال داشتند، چنان مستخر و منقاد شدند که غله‌های زراعت را بر سر خود

۱۴۹ پ: کفش پای

۱۵۰ پ: آمد

برداشته در [59] سری نگر می آوردند. درین اثنا بلآدچند بن مل چند راجه نگرکوت (Balāḍhyacandra) که بجهت حوادث روزگار در کشیمر پناه آورده بود و پرگنه لار در وجه جاگیر او مقرر بود، داعیه خروج نمود و نصف سری نگر را متصرف شد و برهمنان بهت چون بی التفاتی و بیحرمتی تمام از جانب راجه در باره خود دیدند، با یکدیگر مشورت کردند که درین زمان که کار و بار راجه زبونی پیدا کرده و مخالفش از اطراف غالب آمده اند، اگر دیگری را بجای او نصب سازیم، هر ائینه بهتر خواهد بود. راجه بعد از اطلاع برینمعنی حکم فرمود تا طایفه بهت را بتمام تاراج نمایند. چون سپاهیان بغارت مشغول گشتند، اکثری از آن <ب45> طایفه از نسب خود انکار نموده خویشان را از طوایف دیگر میشمردند و در زمان حکومت راجه مَجَلَاچارج (Vimalācārya)^{۱۵۱} نام منجمی پیدا شد که در بیان حساب کبیسه کتابی تصنیف نمود و آنرا اده ماس بچار (Adhimāsavicāra?) نام نهاد و راجه در زمان حکومت خود و جارا از پرگنه دیوسر آبادان ساخت یکی راجوری دوم [ب59] راجو نام، و سعی اهتمام بسیار در آبادانی آن مواضع نمود و مدت حکومت او بیست و سه سال و سه ماه و بیست و هفت روز بود.

راجه سنگرام دیو بن راجدیو (Saṅgrāmadeva) بعد از پدر حاکم شد و نسبت بر اوجهای سابق تسلط و استیلائی تمام پیدا کرد و جمعیتش زیاده از دیگران بود و مخالفان از ترس او جا بجا گریختند و سورج (Sūrya) نام برادر خرد خود را از شفقتی که داشت، معتبر ساخت چنانچه در شوکت و حشمت نظیر راجه شد. چون جمعیت سورج ازدیاد یافت، قصد غدر با راجه نمود و بعد از آنکه دانست که راجه بر مکر او اطلاع یافته، گریخته در پرگنه لار بجماعت بلاد چند رفت و راجه بر سر سورج و چند لشکر کشید و ایشان تاب مقاومت او نیاورده منهزم شدند و تلک^{۱۵۲} (Tuṅga) سردار شمال سورج را مدد کرده او را پیش خویش نگهداشت و اکرام و احترام او بسیار مینمود و راجه بعد از اطلاع برین حال با لشکری گران بر آمده ولایت تنگ را خراب ساخت و سورج مضطر شده در تنگهای کوه در آمد و دو شب <ب46>

151 Confused with Muñjālācārya?

۱۵۲ اصلاح: تنگ (ل: ب ۲۳)

یکجا قرار نمیگرفت و چون مردم [60] از همراهی او جدا شدند و تنها ماند، او را گرفته نزد راجه آوردند و فرمود تا اعضای او را از هم جدا ساخته بقتل رسانیدند. بعد از چندگاه پسران خویش راجه سر بر آورده اکثر ولایات تاراج کردند و راجه از اینمعنی آزار کلی یافته از کشمیر بر آمد و نزد راجه راجوری که با او یگانگی تمام داشت و عاقلترین زمان خویش بود، رفت تا باتفاق او تدارک آن فتنه تواند نمود. بعد از بر آمدن راجه طایفه دانگریان غلبه نمودند و در نواحی ولایت کشمیر انواع ظلم و فساد بنیاد نهادند و مردم انتظار باز گشت. راجه میبردند. بعد از اندک فرصت راجه از راجوری آمده با پسران کلهن جنگ کرد و ایشانرا دستگیر ساخت و با وجود کمال قدرت بقتل ایشان راضی نشد و از مهربانی هر کدام را از ایشان رعایت نمود و شاعران و دانایان در زمان او تربیت کلی یافتند و مدّت حکومت او شانزده سال و ده روز بود.

راجه رامدیو (Rāmadeva) بعد از پدر بسطنت نشست و مخالفان پدر را بقتل آورد. پرتھی راج (Prthvirāja) [ب60] نام یکی از مهربان خود را صاحب اختیار و اعتبار مطلق گردانید و در موضع سلر (Sallara) بر کنار آب ندر قلعہ ای بنام خود بنا کرد که حالا بنام او مشهور است و چون راجه هیچ فرزندی نداشت، لچمی (Lakṣma) نام برهنم پسری را بفرزندی برداشت و او را ولی عهد خویش گردانید و در گذشت و مدّت حکومت او بیست و $<6>$ یکسال و یکماه و سیزده روز بود.

راجه لچمی دیو جانشین رامدیو شد و او چون برهنم زاده بود، بار سلطنت را نتوانست برداشت و در ایام او کچل^{۱۵۳} (Kajjala) نام شخصی که بسحر و شعبده و طلسم و نیرنج اموال مردم^{۱۵۴} میگرفت و خود گریه میکرد و دیگرانرا بگریه می آورد، برسم سیر در کشمیر آمد و با آنکه هیچ لشکری نداشت، تسخیر شهر نمود و مدّت حکومت راجه سیزده سال و سه ماه و دوازده روز بود.

۱۵۳ اصلاح: کچل (ل: ب ۲۴)

۱۵۴ پ: "مردم" ندارد

راجہ سیمہ دیو (Simhadeva) کہ سردار دچهن پاره (Dachunpor) بود، بعد از لجمی دیو بحکومت نشست و سنگرام چند (Saṃgrāmacandra) از لار بر سر او آمده در سری نگر جنگ کرد و ازو شکست یافت و بقتل رسید و شیمه دیو^{۱۵۵} بعد ازین فتح حاکم مستقل شد و دکان [61] کجل^{۱۵۶} را بر هم زد و او را از شهر اخراج کرد و سنکراچارچ^{۱۵۷} (Śaṅkarācārya) که سرآمد دانایان روزگار بود، استاد و پیشوای خود ساخت و از سخن او تخلف نینمود^{۱۵۸} و زن سنکراچارچ گوری (Gaurī) نام دختری پرح^{۱۵۹} (Prajja) برهنم حوضی عظیم در موضع^{۱۶۰} مرو (Maḍava) کند تا آینده و رونده از بی آبی^{۱۶۱} آزار نکشند و او زر و زیور هرچه داشت، صرف آن حوض نمود و در کشمیر از زمان سابق رسمی قدیم مانده بود که اگر از زنی فجور بظهور می آمد، حاکمان پدر او را محبوس گردانیده زر بسیار بطریق جرمانه ازو میگرفتند. روزی راجه سیمه دیو از مطریة اداگلی (Idāgalī) نام سرود می شنید و از تاثیر آواز دلفریب او بغایت خوشوقت گشت و با وی <47> گفت که از ما هرچه ترا خوش آید، بخواه تا بدهیم. او التماس نمود که درین دیار طرفه بدعتی زشت است که پدر را بگناه دختر میگیرند. بفرمائید تا این را بر طرف سازند. راجه آن بدعت را بر انداخت و راجه بعد از چندگاه بصحبت اشرار گرفتار شد و از طور خویش منحرف شده اعمال نا شایسته ازو خیلی بوجود می آمد [ب 61] و امراء و وزراء ازو متنفر شدند و بیشتر از همه کاسیه (Kāmasūha) نام سرداری جهد نموده دریا (Darya) نام مقرّبی را بر قتل راجه اغواء نمود و دریا او را بکشت و مدّت حکومت او چارده سال و پنج ماه و بیست و هفت روز بوده.

۱۵۵ اصلاح: سمهه دیو (ل: ب ۲۴)

۱۵۶ پ: کچل

۱۵۷ این رونویسی شاید از "سنکراچارچ" انحراف ورزید.

۱۵۸ پ: مینمود

۱۵۹ پ: برج: اصلاح: پرح (ل: ب ۲۴)

۱۶۰ پ: "موضع" ندارد

۱۶۱ پ: پی آبی

راجه سیه دیو (Sūhadeva) بعد از برادر حاکم شد. هرچند قابل سلطنت نبود، اما بسعی کامسیه که باو اخلاص بی نهایت داشت و مقصودش از کشتن سیمه دیو حکومت او بود، شده استقلال پیدا کرد و مردم بسیار را از اطراف ولایات بکشمیر آمده نوکر او شدند و شمس الدین ابن طاهر آل ابن کُرث^{۱۶۲} ابن نیک روز که بزعم مورخان کشمیر نسب او بارجن (Arjuna) پاندو میرسد و احوال سلطنت او انشاء الله العزیز بر جای خویش بتفصیل مذکور خواهد شد، بموجب خوابی که دیده بود، سیر کنان از صحرا بکشمیر آمد و راجه سیه دیو را با مردم خود دید و راجه شرایط تعظیم و تکریم او بتقدیم رسانیده گفت که درین ولایت شما را اقامت باید نمود و جاگیر بسیار در وجه او مقرر فرمود و او را از حد گذر دوست میداشت و مقارن این حال دلچو (Dulaca) نام میربخشی [62ا] حاکم قندهار شنید که شصت هزار <ب47> موضع تعلق بکشمیر دارد و بخیال اینکه هر موضع او را بیکی از سپاهیان خود بدهد، با شصت هزار سوار بقصد تسخیر آن دیار روانه کردند و راجه سیه دیو از جهت پیشکش او زر بر سر رعایا و محترفه توجیه کرد و ازین مصادره خلائق پریشان شده برهمنان خود را هلاک قرار دادند و کردم اکثری گریخته بولایتهای دور رفتند. هم درین اثنا تفرقة کلی در میان مردم تبت افتاد و طائفة کال سامانی غدر اندیشه حاکم خود را با جمیع قوم و قبیلۀ او بکشتند و از غیر یک پسری رنچن (Rinchen) نام که هم شمشیر داشت و هم تدبیر باقی نماند و رنچن از آن حادثه بنوعی خلاصی یافته بعد از چندگاه طائفه را بخود موافق ساخت و در ریگستانی پهن فروخ فرود آمد و اسلحه را زیر ریگ پنهان ساخته نامه‌ای بقاتلان پدر نوشت که من لیاقت سلطنت ندارم و خدمت شما قبول نموده‌ام. وعده اجتماع من و شما در فلان مکانست و جایی معین مقرر ساخت و گفت که [ب62] چون من بی سلاحم، شما نیز بی سلاح بایید و مرا بگیریاد و ببرید. ایشان اینمعنی را غنیمت شمرده بمیعادگاه رسیدند و رنچن اسلحه پوشیده سبقت نموده دمار از مخالفان در آورد و باوجود

این فتح چون اعداء بیشمار بودند، نتوانست در آن دیار بود و از ترس^{۱۶۳} متوجه کشمیر شد و در موضع نیلاه (Nīlāśa) از پرگنه لار رسید و رامچند نگر کوتی (Rāmacandra) حاکم آنجا با او مقاومت نتوانست <48> نمود و روی بفرار آورد و در همین ایام اتفاقاً دلجو از جانب مغرب آمده قتل عام در کشمیر کرد و رنچن از طرف شمال رسیده بقیه السیف را از اهل کشمیر اسیر ساخته زر بسیار را از بهای ایشان بهم رسانید و رفت و کشمیریان را حالی صعب پیش آمد چنانکه بالا گذشت و قحط عام افتاد و از زراعت بغیر از کاه سبز در نظر نمی آمد و خلائق بسیار در هر طرف از گرسنگی تلف میشدند و چون سردی هوا افراط پیدا کرد، دلجو تاب نیاورد و براه تربل^{۱۶۴} (Tārabala) بجانب ولایت خود باز گشت و بعد از شنیدن خبر رنچن باز گشت و بعزم تسخیر کشمیر باز در پرگنه لار رسید و رامچند در [63] قلعه لار متحصن گشت و بغدر و مکر با مردم دلجو جنگ میکرد و دلجو حيلة کرد و شال و درمه بسیار که نوعیست، از لباس اهل تبت بدست مردم خود ببهانه سوداگری درون قلعه فرستاد و رامچند بقصد خرید و فروخت نزد فرستاده‌های رنچن آمد. ایشان بیکبار شمشیرها کشیده و او را غافل یافته حمله بردند و او را بقتل آوردند و رنچن آن دیار را متصرف شد و کوتا دیوی (Koṭā Devī) زن رامچند را بعقد خویش آورد. استیلای تمام یافت و راجه سیه دیو بعد از استماع این اخبار از شهر فرار نمود و در کوهستانی پنهان شد و خبر اثر او منقطع گشت و همانجا در گذشت و مدّت حکومت او نوزده سال و سه ماه و بیست و شش روز بود.

راجه رنچن چون بر سریر حکومت <ب48> نشست، از بدیها باز آمد و با وجود آنکه کشمیری نبود، بر اهل کشمیر نهایت مهربانی نمود و در مقام رفاهیت رعیت شد و بنیاد ظلم و ظالمان را بر انداخت و مفسدان از ترس سیاست او دست از افعال ناشایسته [ب63] باز داشتند و خود تشخص^{۱۶۵} قضایا میکرد و حمایت کسی منظور نمیداشت و عدالتش

۱۶۳ پ: ترش

۱۶۴ پ: تربل

۱۶۵ پ: تشخیص

بمرتبه‌ای بود که روزی زن شیر فروشی تیم (Timi) نام برادر وزیر او در راهی تشنه شد و بتعدی شیر از زن شیرفروشی کشید و بیاشامید و بعد از آنکه نزد راجه بدادخواهی رفت، راجه برادر وزیر خود را طلبیده حقیقت حال از او پرسید. او منکر شد. راجه بآن زن گفت اگر شکم او را پاره کنند و شیر از او ظاهر نشود، ترا چه باید کرد. او گفت اگر چنین نباشد، فرماید تا عوض او مرا و پسر مرا نیز بکشند. پس راجه فرمود تا شکم وزیر را پاره ساختند و شیری که تازه خورده بود، از شکمش بر آمد و مردم ازین انصاف خوشحال شدند و بر عدل راجه آفرین گفتند و از جمله قضایا که راجه بفرست خود تشخیص نموده اینست که روزی دو کس بر سر کرة اسپه در کوهستانی^{۱۶۶} که شیر دو مادبان خورده بود، بحضور راجه دعوی کردند و هر کدام میگفتند که این کره زاده مادبان منست. راجه یکی از نوکران خود را فرمود تا [64] بنوبت بر یکی از آن دو مادبان سوار شود. کره دنبال هر مادبانی <49> که رود، از خواند آن مادبان اتفاقاً آن کره چون از شیر هر دو مادبان پرورش یافته بود، از عقب آن هر دو میرفت. چون عقلاء از تحقیق این قضیه عاجز شدند، راجه کشتی را طلبید و هر دو مادبانرا با کره در آن کشتی انداخت و روانه گردانید. چون بقعر دریا رسید، فرمود تا کره را در آب انداخت و مادبانی که در حقیقه کره نتیجه او بود، بیطاقت شده جسته خود را عقب آن کره در آب انداخت و مادبان دیگر بحال خود ماند. آنگاه راجه کره را بصاحب مادبانی که در آب جسته بود، بدهانید و حاضران ازین قضیه حیران ماندند و امثال این حکایات از راجه بسیار مشهور است و بعد از آنکه راجه مستقل در سلطنت شد، دو سردار بزرگ را از طائفه بت که یکی تک (Takka) و دوم ویال (Vyāla) نام داشت و در جنگ تبتیان با راجه موافقت نموده آثار مردانگی از ایشان بسیار بظهور آمده و اعداء را از شمار افزون [ب64] بیاد فناء داده بودند، وزیر خود ساخت و در آخر حال راجه از تک وزیر بی اعتماد شد و مدار مهمات بر ویال نهاد و هر مهمی که او میساخت، قابل تغییر و تبدیل نبود و راجه سیه دیو پیش از آنکه دلچو بکشیمر بیامد، اموال و اشیاء بسیار جمع کرده و برسم هدیه بر دست یکی از اقربای

خویش اُدن دیو (Udyānadeva) نام نزد دلچو نام^{۱۶۷} فرستاده بود و اُدن چندگاه در قندهار اقامت نمود و با دلچو او را ملاقات واقع نشد و خزانه راجه همانطور نزد <ب49> او ماند و خواست که بقوت آن مال جمعیت نگاهدیشته کشمیر را تسخیر نماید، قاصدی نزد تُک مذکور که از وزارت معزول شده بود، فرستاد و نامه ای باو نوشت. باین مضمون که خدمت و اخلاص ویال و شما نسبت براجه برابر بود، حالا ویال بمرتبه اعلی وزارت رسید و شما محنت میکشید. چه با شما در نهایت دشمنیست، چنانکه تم برادر شما را ببهانه شیرفروشی بقتل رسانید. مناسب اینست که ما و شما اجتماع نموده کار و بار سلطنت را دیگر گون سازیم. تک بعد از اطلاع بر مضمون [651] نامه اُدن از راه رفت و جمعیت بهم رسانیده در محله از محلات سری نگر نشست و سر از اطاعت راجه بدر آورد^{۱۶۸} و باو جنگ کرده ویال را که صاحب اختیار مطلق در مملکت بود، بقتل آورد و بعد از فتح بقصد سلطنت در شهر در آمد و از نهایت بیعقلی ندانست که با وجود حیات راجه این خیال خام او چگونه صورت خواهد بست و راجه چون معرکه را خالی دید. تُک را تعاقب نمود و درین حال اکثر مردم تک بتاراج شهر مشغول شده بقیه‌ای که مانده بودند، بایکدیگر نزاع داشتند و هر جا هر جا کشته میگشتند و تک با اندک مردمی که داشت، بر قصر راجه برآمد و راجه با سپاه خود آنجا رسید و اکثری را از مخالفان فرمود تا هیچ طفلی را از نسل ایشان زنده نگذاشت و در آن جنگ سنگی بر سر راجه رسیده بود چنانچه بیهوش شده افتاد، باز بحال آمد و بهمان درد روزگار میگذرانید و بامور سلطنت بهمان <50> حال قیام میداشت و شمس الدین را که ذکرش بالا گذشت، معتمد علیه ساخت و چید^{۱۶۹} (Haidara) نام طفل خود را که از کوتا دیوی متولد شده بود، [ب65] باو سپرد و در همان ایام رنچن پور نام شهری بنا فرمود و در موسمی که هوا در نهایت سردی بود، جراحت

۱۶۷ پ: "نزد دلچو نام" ندارد

۱۶۸ پ: آورده

۱۶۹ اصلاح: حیدر (ل: ۲۸۱)

سرش بسیار بدرد^{۱۷۰} آورد و صداع ببقار گشت و بهمان زخم از عالم رفت و مدّت حکومتش [...] در گذشت.

بعد از آن راجه اَدَن دیو بحکومت نشست و مجمل این قضیه آنکه چون دولت راجه رنچن بآخر رسید و ازو پسری خرد^{۱۷۱} ماند که آنرا در کنار شمس الدین نهاده کوتا دیوی جهد بسیار ازین رهگذر در تربیت آن پسر مینمود و دلجوئی شمس الدین بیش از پیش میکرد و اسبان خوب و چیزهای نفیس بشمس الدین میداد و سپاهیان را جدا جدا رعایت میکرد و بعد از قضیه راجه رنچن شمس الدین بخود اندیشید که چید^{۱۷۲} پسر راجه خورد سال است و لیاقت سلطنت ندارد و مخالفان از هر طرف بیشمارند و طائفه لَوَن که قابل حکومت بودند، راجه رنچن ایشانرا از پا انداخته اینها با خاندان او در نهایت عداوت اند و نیز انتقال سلطنت بسلسله این جماعه معقول نیست. بنابراین^{۱۷۳} قاصدی بطلب اَدَن دیو فرستاد و او از قندهار آمد [66] و کوتا دیوی را بعقد خویش در آورد و باتفاق شمس الدین بر سریر سلطنت کشمیر نشست و پسران شمس الدین^{۱۷۴} را که یکی از جمشید و دوم^{۱۷۵} علی شیر نام داشت، اعتبار تمام نمود و پرگنه کمراج و غیر آن بجایگزین ایشان مقرر ساخت و مدار مهمّات او بر کوتا دیوی بود و طائفه لَوَن که <ب>50 مغلوب و منکوب بودند، سر بر آورده طریقی بغی و فساد چندگاه پیش گرفتند، باز بتدبیر کوتادیوی همه ایشان مطیع و منقاد راجه شدند و در تمامی ولایت امن و امان روی نمود و دزد و راهزن نماند و راجه اَدَن اگرچه اسم سلطنت داشت، اما متصرف در جمیع امور کوتادیوی بود و راجه بفرغ خاطر بزهده و عبادت مشغولی داشت و مهربانی او بمرتبه‌ای بود که هرچه در خزینه داشت، صرف محتاجان کرد و بچشید. غیر از تاج و جرس طلا که بر گردن اسپ می‌بست، تا جانداران وقت سواری از آواز آن

۱۷۰ پ: درد

۱۷۱ پ: خورد

۱۷۲ اصلاح: حیدر (ل: ۲۸۱)

۱۷۳ پ: بنا بر آن

۱۷۴ پ: "الدین" ندارد

۱۷۵ پ: دویم

بر مند و آزار نیابند، از اسباب تجمل با خود هیچ نداشت. در آن ایام اچل (Acala) نام شخصی بمدد راجه مگدپور با لشکر بسیار قصد کشمیر کرد. چنانچه دلچو بزور آمده بود، او نیز غالباً در آمد. و راجه [ب66] اذن دیو تاب مقاومت باو نیاورد و بجانب تبت فرار نمود و کوتادیوی بمکر و حيله باچل نوشت که راجه اذن گریخته و ملک خالی مانده. شما چون از نسل راجه‌های سابق و بسطنت کشمیر لایقید، بفراغ خاطر بآئید و سلطنت بر آئید و لشکر بیگانه را که بمدد خود آورده‌اید، رخصت بدهید که مبادا خللی و فسادى در ملک پدید آید و اچل را چون اجل نزدیک رسیده بود، باین سخنان فریفته گشت. کومکیانرا رخصت داد و خود با جمعی معدود ماند و متوجه کشمیر شد و کوتادیوی حکم کرد که در هر شهر و موضع که اچل برسد، مردم او را ضیافت کند و طعامهای <51> لذیذ و لباسهای فاخر و تحفه‌های غریب برای او میفرستاد و بواسطه این ضیافت رسیدن او بشهر دیرتر شد و هر جا توقّف^{۱۷۶} مینمود و اچل بعد از آنکه با رانی ملاقات نمود، از^{۱۷۷} در خواست تا او را بسطنت بردارند. رانی گفت که مرا حوادث روزگار بسیار مشوش ساخته و شوهر من در گذشته و پسری خرد که داشتم، نیز نمانده و حالا ماتم آنها میدارم. بعد از فراغ هرچه مصلحت خواهد بود، بعمل می‌آرم. این سخن بگفت [671] و گریه بلند آغاز نهاد و برسمی که در آن دیار معهود بود، سوگوار نشست و گوشه اختیار کرده بعبادت مشغول شد و پنهانی خطی بشوهر نوشت که خود را زودتر برساند و در ایام غیبت راجه اتفاقاً رانی کوتا دیوی کهیرنچن (Kherinchen) نام مردی را از اهل تبت و کیل مطلق در مهمات ملکی ساخته و پنهانی با او سر راست شده پسری ازو بهم رسانیده بود. زت (Jatṭa) نام و آن پسر را بوزیری لکهن (Bhikṣaṇa)^{۱۷۸} نام برای تربیت سپرده و راجه از حقیقت این حال مطلع شده افشای آن روا نمیداشت و بعد از آنکه از تبت راجه بکشمیر آمد، رانی کهیرنچن مذکور را سفارش براجه نمود و گفت که اگر این شخص نمی‌بود، تمامی مهمات من بر هم خورده بود و راجه

۱۷۶ پ: متوقف

۱۷۷ پ: از " و اچل " تا " نمود، ازو " ندارد

ازینمعنی تغافل ورزید و اچل را گرفته در زندان داشت. ازین حالت شمس الدین در مقام تربیت چند بن راجه رنچن شده مهمات ملکی میراند و هر چند کوتادیوی نسبت به چند و زت مهربانی یکسان داشت، اما <51> شمس الدین اززت اصلاً اعتبار نمیگرفت و راجه اَدَن دیو از شمس الدین راضی گشته او را در جمیع امور ملکی معتمد ساخته [ب67] از صوابدید او تخلف نمی نمود و استقلال شمس الدین بمرتبه‌ای بود که هرچه میخواست، میکرد و اگر راجه دم میزد، باو میگفت که شما همانید که از ترس اچل گریخته در تبت رفتید. اگر می‌باشی، باش. و اگر نه، همین زمان چند را بسلطنت بر میدارم. در آن ولا علی شیر بن شمس الدین که جوانی نو رسیده بود، مردم خود را روز بروز تربیت میکرد و انعامات میداد و مردم راجه را بهانه گناهکار میساخت و عقوبت میکرد و صاحب داعیه بود و شمس الدین را دو پسر بود. از والده دیگر که یکی سراسامک (Śiraśśāṭaka) و دیگری هندال نام داشت و این هر دو برادر آن نیز بخلاق کشمیر منافع بسیار میرسانیدند و راجه اَدَن دیو از شمس الدین و پسرانش متوهم شده پدربانان فرمود که ایشانرا بدیوانخانه در آمدن نگذارند و شمس الدین در آن ایام ترک آمد و رفت در خانه راجه نمود و سرداران ملک و زمینداران آن دیار را از خود ساخته با بعضی وصلت نمود و جمعی را بکشت و طائفه را بوعدها تسلّی داد و گروهی را بخیل و قومی را بانعام بقید آورد [681] و در زندان انداخت و ولایات ایشانرا متصرف شد و لکهنم وزیر راجه دختر خود را بعلی شیر داد و علی شیر بسبب نسبت بسیار صاحب اعتبار گشت و عامه خلاق ازین رهگذر که شمس الدین <52> از حد زیاده عاقل و شجاع و صاحب داعیه بود و پسر راجه رنچن در دست او بود. مطیع و منقاد او شدند و طائفه کون که در نهایت اعتبار بودند، شمس الدین از روی مکر بقرایب خویش مخصوص گردانید و ایشان نداشتند که او در مقام بر انداختن آن جماعه است و جمعیت شمس الدین روز بروز زیاده میشد، بمرتبه‌ای که بغیر از سری‌نگر در تصرف راجه نبود و تمامی ولایت کشمیر مسخر شمس الدین شد تا آنکه راجه از عالم در گذشت و حکومت او پانزده سال و دو ماه و دو روز بود.

رانی کوتادیوی تا چهار روز از ترس شمس الدین مرگ راجه را پنهان داشت و پیغام باو فرستاد تا چندر^{۱۷۹} بن راجه رنجن را بسلطنت بردارد و خود وزیر شود. آخر الامر طائفه لَوْن باعث شدند تا رانی را بحکومت برداشتند و او از نقصان عقل بر [ب68] سریر سلطنت نشست و برهمنان دانا و عامه رعایا را جمع کرده قالب راجه را بسوخت^{۱۸۰} و شمس الدین بعد از اطلاع برینمعنی مروّت و عهد قدیم را بکار برد و با آنکه قدرت تمام بر دفع و رفع رانی داشت، امراء و وزراء را موافق ساخته بسلطنت او راضی شد و در مقام اکرام و احترام او می‌بود و در مهمات ملکی مدد کار او گشت و با وجود اینهمه نیکها که شمس الدین با رانی بجا آورد، او از شمس الدین بدگمان بود و بر زعم او دو کس را از طائفه بهت که یکی بکهن (Bhikṣaṇa) و دویم اوتار (Avatāra) نام داشت، وزیر خود ساخت و شمس الدین را <ب52> اینمعنی را بغایت دشوار نمود. اما از تحمل و تدبیر و حوصله‌ای که داشت، ظاهر نمیساخت و چندگاه بتکلف خود را بیمار گردانیده ترک رفتن بدر خانه کرد و رانی آن هر دو وزیر را بیعتاد او فرستاد. او از بستر بر خاسته با ایشان لحظه‌ای بحرف و حکایت مشغول شد و بعد از آن غافل ساخته و تنها یافته اشارت بکسان خود کرد تا حنجرها کشیده آن هر دو را بقتل رسانیدند و کوتادیوی در مقام تسلیه شمس الدین شده باو گفته فرستاد [69] که من ایشانرا بجهت خبر شما فرستاده بودم. ظاهر از ایشان بدی دیده باشید و واجب القتل بودند که حکم بکشتن ایشان فرمودید، هرچه^{۱۸۱} واقع شد، عین مصلحت بود. هیچ بخاطر مرسانید. بظاهر این میگفت. اما در دل کینه نگهداشته میخواست. شمس الدین را بنوعی گرفته در زندان اندازد و مسیر^{۱۸۲} نمیشد و وزراء این رای او را صواب نمیدیدند و رانی مردم کشمیر را رعایت نموده در مقام ازدیاد جمعیت شد و منتظر فرصت می‌بود تا آنکه در باب امور ملکی روزی حکم کرده بود. شمس الدین آنرا بعمل

۱۷۹ اصلاح: حیدر (ل: ب ۲۹)

۱۸۰ پ: سوخت

۱۸۱ پ: هر

۱۸۲ پ: میسرش

نیارود و رانی در خشم شده^{۱۸۳} لشکر را جمع ساخت و آماده جنگ گشت. شمس الدین تیز دستی نموده او را دستگیر ساخت و در زندان فرستاد و مدتی در حبس بود و کمار بهت (Kumārabaḥṭṭa) نام وزیری که بسیار بزرگ و صاحب تدبیر بود، حيلة اندیشه و رانی را از بند خلاص داد <53> و او بعد از آنکه از زندان بر آمد، باز در طرفی رفته جمعیت بهم رسانید و کمار بهت را که در خلاصی او کوشیده بود. اصلاً بآفرینی هم خرسند نساخت و مهابت شمس الدین در دل او چندان کارگر شده بود که بجنگ او [ب69] دلیری نمی توانست کرد و غفلت نموده چندان در چنگ اهمال کرد که دولت از دست او رفت و شمس الدین استیلاء یافته در مقام گرفتن رانی بود و میخواست که او را باز بنوعی بدست آورده بکشد و رانی از سری نگر بر آمده در اندرکوت رفت و شمس الدین بشهر در آمد^{۱۸۴} و باو پیغام فرستاد که اگر دولت خود و پسر خود میخواهی، مرا بشوهری قبول بکن تا ما و تو باتفاق سلطنت برانیم و دولت دنیا بطریق مناصفه میان ما و تو بوده باشد. بعد از آن هرچه تو گوئی، قبول دارم و اصلاً آزاری از من بتو نخواهد رسید. رانی فریفته این سخنان شده شمس الدین بشوهری قبول کرد و شبی از صحبت یکدیگر بهره ای یافتند. چون صبح شد، شمس الدین رانی را در زندان کرد و مدت حکومت رانی چهار و نیم ماه بود.

سلطان شمس الدین بن طاهر آل بعد از آن بر تخت حکومت نشست و پیش از سلطنت نام او شاه میر بود و بعد از سلطنت خطاب سلطانی بنام خود مقرر فرمود و از ملاحظه اینکه مبادا مردم هجوم نمایند و یکی از دو پسر [70] رانی بدست آورده بحکومت بر دارند، آن هر دو برادر را بزندان فرستاد و نگاهبانان معتبر را <ب53> بر ایشان گماشت تا باحتیاط پاس آنها دارند و آوازه نیکنامی و شجاعت او در اطراف شهرت یافت و از دشمنان خاطر بکلی جمع کرد و بغیر از جماعه کون که از ایشان فی الجمله اندیشه مند بود و رسوم جور و ظلم که از راجه های سابق مانده بود، همه را بر

۱۸۳ پ: شد

۱۸۴ پ: آمده

طرف ساخت و تمامی ولایت کشمیر که از قتل و غارت دلچو خراب شده بود، در زمان او از سر نو آبادان شد و بسوگندهای غلیظ تمسکات برعایا نوشته داد تا بیشتر از ششم حصه کسی از ایشان خراج نستاند و تا روزگارهای دراز این طریقه معمول حکام و عمال کشمیر بود و هر قضیه که دانایان روزگار از حل آن عاجز میماندند، او برای صواب خود آترا تشخیص میکرد و چون کار مملکت برو قرار گرفت و دشمنان مغلوب شدند، مردم دانا را آورده و عهد و پیمان گرفته رانی و پسران او را از زندان خلاص داد و جاگیرهای خوب برای ایشان مقرر فرمود و جمعی از سرداران [ب70] لُون که از ترس او گریخته در ولایت کشتوار رفته بودند، ساکنان آن دیار ایشانرا از بیم صلابت سلطان بر آوردند و بعضی را که قابل سیاست بودند، سیاست رسانید^{۱۸۵} و از جمعی که جرمانه بایستی گرفت، برایشان مصادره نهاد و فراخور حال بهریکی سلوک مینمود و مهمات ملکی چنان از پیش خود گرفت که گویا از قدیم الایام باز سلطنت بعهدة خانواده او بود و جمیع امور مملکت را <54> بعهدة جمشید و علیشیر پسران گذاشته بعیش و عشرت مشغول گشت و در گذشت [و مدّت حکومت او سه سال.

سلطان جمشید بن شمس الدین]^{۱۸۶} بعد از پدر باتفاق اعیان دولت بر تخت سلطنت نشست. خرد^{۱۸۷} او علی شیر چون در جمیع امور مملکت با جمشید شرکت میجست و مدبر و شجاع بود و در نشست و خاست و داد و ستد تقلید برادر میکرد، جمشید ازو متوهم^{۱۸۸} که میادا مردم هجوم نموده او را بسطنت بر داشتند^{۱۸۹} و هر کدام ازین دو برادر در مقام دفع یکدیگر بودند تا آنکه بعضی از سپاهیان جمشید مخالفت او نمودند و بر علی شیر جمع گشتند و جمشید ایشانرا ازو [71] طلب داشت، او قبول نکرد و از شهر بر آمده در ونٹی پور (Avantipura) که از عهد قدیم باز شهری مشهور

۱۸۵ پ: رسانیده

۱۸۶ اصل: سلطان جمشید بن شمس الدین و مدّت حکومت او سه سال سلطان جمشید...

۱۸۷ پ: برادر خرد او

۱۸۸ پ: متوهم شد

۱۸۹ پ: بردارند

بود، نشست و جمشید با جمعیت بسیار تعاقب او کرد. چون بکاکپور (Kākāpura) رسید، نامه صلح آمیز بجانب علی شیر نوشت. باین مضمون که جمعی از منافقان در میان من و تو در آمده این صحبت انگیخته‌اند و الا کدام امر ناشایسته از من بوقوع آمده بود که باعث نفرت تو شده و پدر ما هر دو را وصیت فرموده بود که باتفاق باشیم و از یکدیگر جدا نشویم. حالا سبب چیست که نصیحت پدر را منظور نموداری و از اینکه اهل عالم بر تو و بر ما نمیخندیده باشند. ملاحظه نمیکنی و بکام دل اعداء از ما انحراف میورزی. و همدین اثنا چون بسمع جمشید رسید که یکی از سرداران کهنی در ولایت دیوسر خروج نموده است، پسر خود را با فوجی عظیم بر سر او تعیین^{۱۹۰} فرمود <ب54> تا سر او را بکفایت رساند و علی شیر از شنیدن این خیر گمان برد که آن فوج مگر بر سر او می‌آید و از وتی پور بهانه شکار بدر رفت و قاصد جمشید را که نامه آورده بود، در زندان کرد و سبقت نموده بقصد کشتن پسر جمشید روان شد و لکهن نام وزیر جمشید اینمعنی را بفرست [ب71] در یافته نزد جمشید رفت و گفت که بخاطر من اینچنین میرسد که چون پسر شما بقصد سردار کهنی رفته ظاهراً غدری بخاطر علی شیر رسیده باشد. همانا او بچنگ مردم شما رفته است و قاصد نامه بر را بهانه‌ای نگاهداشته که چندین تاخیر در آمدن آن قاصد شده است. اگر اجازت باشد، اینزمان در وتی پور که خالیست، برویم. و مردم علی شیر را که هر آئینه اندکی خواهند بود، بقتل آریم و اموال و اشیاء او را بغارت بریم و از آنجا تعاقب نموده علی شیر را نیز بدست آریم. جمشید رای او را صواب شمرده متوجه وتی پور گشت و سپاهیان علی شیر بعد از شنیدن این خیر جنگ عظیم بجمشید کرده بودند و از شمار افزون کشته شدند. درین اثنا علی شیر پسر جمشید را شکست داده مراجعت نموده بود. چون جمشید از آمدن او اطلاع یافت، فرار نمود و بعد از آنکه دو ماه گذشت، علی شیر اکثر سپاهیان خود را رخصت داد و خود با اندک مردم براه چهارات (Kṣīrī) در شهر اَچَهَه (Ikṣikā) رسید و اقامت نموده جمشید سیراج (Sayyarāja) نام وزیر خود را بمحافظت شهر <55> سری‌نگر گذاشت و خود با لشکر در کمراچ رفت

و سُدُو (?) گازر که از اعیان بود، و سیراج را [72ا] ترسانیده گفت که چون سلطان جمشید در کمراج رفته و شما تنهاید و از علی شیر خط عظیم متوقع است، مناسب اینست که با علی شیر متفق باشید، سیراج باغواي سُدُو سري نگر را بعلی شیر داد و جمشید بعد ازین واقعه همیشه در فکر و اندوه بود و یکسال و دو ماه حکومت راند.

سلطان علاء الدین بن شمس الدین که علی شیر نام داشت، بعد از آن سلطنت یافت و خود را سلطان علاء الدین خطاب کرد و از خوف اعداء و غدر ایشان سرستاسپ^{۱۹۱} نام برادر خرد خود را حاجب ساخت و جمشید باهتتام تمام در بلده سوپه پور (Suuyapura) بر روی آب بهت بقصد اینکه بشهر در آمده علی شیر را بکشد، پل بست و آن از روی او میسر نشد و علاء الدین سلطنت میراند و بعدل و داد حکومت میگرد و اهل کشمیر در زمان او از تاریکی ظلم خلاصی یافته بروشنائی عدالت رسیدند و ارزانی و فراوانی تمام در مملکت او بود و در کشمیر رسمی قدیم بود که زنی که شوهرش میمرد، با آنکه بدکاره می بود، میراث از شوهر می گرفت و در زمان سلطنت علاء الدین آن رسم بر طرف شد و زن بدکاره از میراث شوهر محروم مانده بود و در آن ایام طائفه [ب72] زستری از کشمیر بر آمده در کشتوار رفتند و همیشه با سلطان در مقام غدر و مکر بودند. سلطان بحسن تدبیر ایشانرا از کشتوار بر آورده <ب55> در زندان انداخت و هر کسی را که داعیه خروج و بغی نموده، مستاصل گردانید و در اندرکوت (Ārdrotakoṭa = Jayāpīḍapura) عمارت عالی بنا کرد و نزدیک برنچن پور شهری بنام خویش آبادان ساخت. در آخر عهد او قحط عظیم در ولایت افتاد و خلائق بیحد و نهایت تلف شدند و حکومت او دوازده سال و هشت ماه و سیزده روز بود.

سلطان شهاب الدین بن شمس الدین که شرشاتک نام داشت، بعد از برادر بزرگ بحکومت نشست و سلطان شهاب الدین لقب یافت. صاحب اخلاق پسندیده بود و هیچ جای نماند که در تصرف او نیامد و مردم در عهد او از بس که امن و رفاهیت بود. حکایات راجه های سابق که ضرب المثل بودند، فراموش ساختند و روزی که فتحنامه ای از جانبی نمی آمد،

غمگین می‌بود و آن روز را داخل عمر خود نمیشمرد و با سپاهیان میل تمام داشت و خود بمهمات ایشان می‌پرداخت و هر ولایتی را که میگشاد، بر مالکان قدیم آن [731] ملک مقرر میداشت و بعضی ولایات دیگر را که در تصرف راجه‌های سابق نیامده بود، بقره و غلبه فتح کرد و بسیاری را از اعداء بقتل رسانید و سه سردار نامی را که لودار و چندار و شودار نام داشتند، تربیت نمود و هر جا که غنیم غالب می‌بود، ایشانرا بر سر او نامزد میکرد و این هر سه کس باعث اطاعت و انقیاد مردم شدند. بعد از چند گاه سلطان بقصد تسخیر ملک بر <56> کنار آب سند رسید و در نواحی شهر آدبان‌پور گویند خان (Govind Hān) حاکم آنجا با سلطان مصافع عظیم داد و ۱۹۲ عاقبت شکست یافت و سلطان تعاقب نمود و سلطان ۱۹۳ مظفر شده دختر حسن خان پسر خود را برسم پیشکش نزد سلطان فرستاد. گویند که بعد از آن سلطان ولایت گاندهار که قندهار بوده باشد، متصرف گشت و مخالفان را تاب مقاومت با او نماند و در غزنین که از عهد قدیم پای تخت سلاطین بزرگ نامدار بود، آوازه شوکت و حشمت سلطان در گرفت که ارباب آن ملک بیدل و هر اسان شده بی جنگ فرار نمودند و سپاه سلطان در ولایت تره آمده جنگهای عظیم کرده مخانفانرا [ب73] بقتل میرسانیدند و از آنجا سلطان بولایت آشت نگر (Aṣṭanagara) رفت و آنرا بتاراج داد و آن شهر بعد از آن تاریخ به پشاور مشهور گشت و از آنجا در کُتل هندوکش در آمد و از عقبات صعب بگذشت و آزرین رهگذر محنت و صعوبت تمام بسپاهیان رسید.

بالضروه از آنجا مراجعت نموده کنار آب ستلج را قرارگاه ساخت و بعیش و فراغت مشغول بود و مردم آن محنتها را فراموش ساختند و در آن هنگام راجه نگرکوت سِشِرْم (Suśarman) نام که بعزم تسخیر ملک دهلی روان شده و غنیمت بی‌شمار بدست آورده بود، چون خبر آمدن سلطان شنید، از خوف آمده سلطان را دید. هرچیز نفیس که از آن ملک بدست داشت، همه را پیشکش سلطان ساخته در مقام اظهار عجز و نیاز بود و خدمت <ب56> او میکرد و بعد از چندگاه ولایت کیدار و غیر آن اضافه مملکت سلطان شد و لشکر بسیار بر سر تبت نامزد فرمود و حاکم تبت انواع تحفه و هدیه

۱۹۲ پ: "و" ندارد

۱۹۳ پ: خان

بیشمار گرفته بپای بوس سلطان رسید و اطاعت قبول نمود و سلطان بموجب الحاح و عجز او افواج را از [74۱] در آمدن در تبت مانع شد. بعد از آن بقصد مملکت ستانی همیشه در سیر و سفر بود و ولایت دور دست را بحسن تدبیر بی جنگ تسخیر کرد و بعد از چندگاه بکشمیر مراجعت نمود و مردم شهر از آمدن او شادمانها کردند و سلطان هندار^{۱۹۴} نام برادر خرد^{۱۹۵} خود را ولی عهد خویش ساخت و در آن سال بارانهای بسیار بارید و از کثرت سیلاب اکثر عمارات و زراعات در ته آب ماند و خانه‌های سری‌نگر بتمام خراب شد و ارتفاع سیل بمرتب‌ای بود که بغیر از کوههای بلند مردم را گریزگاهی نماند و غیر از آب چیزی دیگر بنظر نمی‌آمد. سلطان نیز در آن حالت وحشت انگیز بالای کوه بر آمد و ترسی قوی از آن حال در پیش راه یافت. چون سیل بر طرف شد، از بیم آنکه مبادا بار دیگر این واقعه روی نماید، شهری متصل دامن کوه ماران آبادان ساخت و لچم نگر (Lakṣmīnagarī) نام آن نهاد و جای که آب سند و بهت یکجا شده است، شهری دیگر شهاب الدین پور نام بنام خود معمور گردانید و هم در عهد سلطان لول دار که یکی از امرای نامدار بود، در ولایت [ب74] بانگل شهر لولپور (Lolapura) بنا نهاد و رباطهای بسیار و گنبدهای عالی ساحت و سلطان دو زن <57> در عقد خود داشت. یکی بزرگ که لچمی (Lakṣmī) نام او بود و ازو سلطانرا چند پسر متولد شده دوم خرد^{۱۹۶} لاسا (Lāsā) نام که باو محبتی و میلی تمام داشت و لاسا از جهة رشکی همیشه از انباغ خویش و پسران او شکایت بسطان میکرد و ایشانرا در نظرش بد مینموند و ادائی چند نیز از لچمی سر زده بود که باعث تنفر خاطر سلطان ازو شد و از کمال مهربانی که بلاسا داشت، او را دل‌اسا میداد و اعتماد بر سخنانش نموده پسران لچمی را دشمن دولت خود پنداشت و از پیش خود راند و پسران سلطان چون در نهایت مرتبه شجاعت و تدبیر و دانش بودند، از غیرت در کشمیر نتوانستند بود و در دار الملک دهلی که هندو خان نام داشت، در مقام تربیت سلطانزاده‌ها شد و جاگیر نیک برای ایشان از پادشاه

۱۹۴ اصلاح: هندال (ل: ۳۴۱)

۱۹۵ پ: خورد

۱۹۶ پ: خورد

گرفت و در آن ایام سکندر نو مسلمان خروج نموده بود. پادشاه دهلی بسطغان زاده‌ها فرمود تا نزد سکندر رفته او را بمکر و حيله بکشند و در آنجا رشدی و اعتباری تمام پیدا کردند و سلطان [75] در آن ایام اکثر اوقات مشغول می‌بود.^{۱۹۷}

روزی از پل نیلاب گذشته با مردم اندک جانب کرجهاگ نگری (Khaḍganagarī) بشکار رفته بود که ناگاه شیری بر آمد و سلطان از لشکر جدا مانده برو تنها تاخت و غیر از مدن لاوی (Madanalāvika) نام نوکری از پرگنّه دیوسر هیچ یکی از سرداران لشکر همراه نبود. بعد از آن که شیر در مقابله آمد، سلطان پیاده شد و متوجّه بآنجانب گردید و حمله کرد و سلطانرا در زیر خود گرفت. <ب57> درین هنگام مدن لاوی از اسپ فرود آمد و تیز دستی نموده شیر را بحربه‌ای بکشت و سلطان را از آن مهلکه خلاص داد و سلطان هرچند پیش از آن بواسطه بد گمانی از مدن لاوی رنجیده و در مقام سیاست او بوده، اما از آن روز که اینچنین خدمت کرد، از داعیه ضرر و خطر او پشیمان شده روز بروز در پی الثفات و تربیت او شد و بیایه وزارتش رسانید و مردمی را که ازو بطریق حسد سخنان غیر واقع پسلطان نقل کرده بودند، سرزنش بسیار نمود و چون دیگر امراء و وزراء از حد گذرا برو زشک میبردند، سلطان بحسب ضرورت مدن لاوی زر [ب75] بسیار داده بهانه اینکه دختری اصیل برای سلطان عقد بسته از ولایات بیارد و در ناگپور که یکی از شهرهای هندست، فرستاد و سفارش او براجّه ناگپور نوشت و راجّه ناگپور نیز باو جواب پرداخت و دو چندان زری که راجه بمدن لاوی داده بود، داد و عرضه داشت کرد. هرچند مدن لاوی التماس بازگشت از ناگپور مینمود، در جواب او میگفت که بودن تو چند روزی دیگر هم در آن دیار عین مصلحت است و وقتی که امراء و وزرای من با تو سینه صاف خواهد شد، ترا خود خواهم طلبید. درین فرصت عمر و دولت سلطان شهاب الدین بآخر رسیده و فرصت از دست رفته بود که سلطان تعبیر آنرا برحلت خود نموده اموال <ب58> و اشیای خود را تمام بفقرا و مساکین داد و چون دانست که از عمر او

اندکی مانده است، پسران خود را بسرعت تمام از دهلی طلبید و پیش از آنکه ایشان برسند، او بعد از صد^{۱۹۸} روز درست از دیدن آن خواب بعالمی دیگر رسید و مدت حکومت او [76] بیست سال بود.

[سلطان] قطب الدین بن شمس الدین که اوّل هندال^{۱۹۹} نام داشت، بعد از برادر بسلطنت نشست و حکمی نافذ داشت و در راستی و پاکیزگی و شجاعت و سخاوت یگانه بود و در جمیع اخلاق و طریق اعتدال را مسلوک میداشت و راجه‌های اطراف ممالک مسخرّ او شدند و در عدل و داد بی نظیر زمانه بود و بعد از استقرار بر تخت مملکت بعضی از امراء را که سلطان شهاب الدین در لوه‌ر کوت گذاشته و استقلال تمام کرده بودند، درجه اعتبار انداخت و زمین‌داران لوه‌ر کوت غالب شدند و سلطان قطب الدین لودار (Lora) نام یکی از امرای خود را در آن حدود نامزد فرمود و زمین‌داران در قلعه در آمدند. لودار آنرا محاصره کرد و اهل قلعه ایلچیان نزد او فرستاده گفتند که ما بی جنگ قلعه را می‌سپاریم. حاجت اینهمه شدت نیست. او ایلچیان را جاسوس خیال کرده بکشت و این حال برو سازگار نیامد و مردم قلعه بعد ازین قضیه از حیات نومید شده باتفاق بر آمده لودار و مردم او را زیر تیر و سنگ گرفتند و او نیز دلیرانه و غالبانه جنگ میکرد تا آنکه بسنگ بکشته گشت [ب76] و پیش <ب58> ازین گذشت که سلطان شهاب الدین بجهت خوابی که مقرب او داده بود، از وفات خویش آگاه گشته پسران خود را از دهلی طلبید و پیش از آمدن ایشان در گذشت، درین هنگام که سلطان قطب الدین جانشین شد، حسن نام پسر بزرگ شهاب الدین بعد از خواندن خط^{۲۰۰} پدر از دهلی نزدیک به چنپور (Jammu)^{۲۰۱} رسیده بود که خبر حادثه پدر شنید و رسم تغریب بجای آورده خواست که هم از راه باز بجانب دهلی رود. درین حین نامه سلطان قطب الدین باو رسید. باین مضمون که سلطان شهاب الدین از عالم گذشت و حسن بعد از

۱۹۸ پ: چند

۱۹۹ پ: هندار

۲۰۰ پ: خطبه

۲۰۱ اصلاح: جمو (ل: ب ۳۷)

اطلاع بر مضمون کتابت از جمو متوجه کشمیر شد و سلطانرا دید و غرض گویان بسمع سلطان رسانیدند که حسن صاحب شمشیر و وارث ملک است. او را طلبیدن او^{۲۰۲} مناسب نبود و حالا که آمد از و ایمن نباید بود. چندان امثال این مقدمات گفتند که سلطان بر حبس حسن راضی شد و پیش از آنکه حکم به بند او فرماید، اودی راول (Udayaśrī) که یکی از وزرای سلطان شهاب الدین بود و بحسن اخلاصی تمام داشت، حسن را ازینمعنی آگاه ساخت و گریزند و خود بجای حسن دریند افتاد و اودی راول در زندان هم طریقه نیکخواهی حسن مسلوک میداشت و بارسال نامه‌ها بوی راهها مینمود و هرچند مقربان سلطان بدیها از ادی راول خاطر نشان او ساختند، اما سلطانرا حقیقت اودی راول که با حسن میورزید، <59> خوش آمده بود و از روی مهربانی خیلی^{۲۰۳} که داشت، کشتن او را حیف میدانست و بشفاعت سوره رانی که منکوحه سلطان بود، سلطان از گناه ادی راول در گذشت و او از بند رها کرد و او همیشه در فکر ترقی حسن می‌بود و حسن بعد از آنکه از کشمیر گریخت، از جماعه کهان که در بدیل بودند، دختری گرفته بقلعه لوه‌رکوت رفت و ساکنان آن قلعه که بعد از کشتن لودار سر از فرمان سلطان پیچیده بودند، قوت یافتند و حسن جمعیتی بهمرسانیده فتنه‌ای بر انگیخت. درین اثنا ادی^{۲۰۴} راول از کشمیر بعزم لوه‌رکوت بر آمد و راه راست را گذاشته براه مرو رفت و با حاکم مرو گنگراج (Gaṅgarāja) نام که اودی راول را پدر زن بود، راز خود در میان نهاد و حقیقت خود را بتمام گفته [ب77] از گنگراج مددی طلبید و بدرقه‌ای خواست که او را بلوه‌رکوت رسانید. گنگراج از سلطان ملاحظه نموده ادی^{۲۰۵} راول را گرفته نزد سلطان فرستاد و سلطان چون ازو دلی برداشت، درینمرتبہ شفاعت هیچ کس را قبول نکرد و ادی^{۲۰۶} راول را

۲۰۲ پ: "او" ندارد

۲۰۳ پ: حیلی

۲۰۴ پ: اودی

۲۰۵ پ: اودی

۲۰۶ پ: اودی

بسیاست رسانید و بعد از کشتن ادی^{۲۰۷} راول کار و بار حسن برهم زد و سلطان انعامات بسیار بساکنان لوهراکوت فرستاد تا ایشان حسن را گرفته بسطان سپردند و سلطان او را در زندان انداخت و یک رویه شده عزم تسخیر ملک نمود و در اثنای سیر بر کنار آب بهت شهری بنام خود معمور ساخت که بقطب الدین پور^{۲۰۸} مشهور است <ب 59> و در آخر عهد قحط عام و گرانی تمام در ولایتش افتاد و سلطان خیرات و انعامات بسیار میکرد و در مقام نوازش فقراء و ترفیة حال رعایا می بود و چون سلطانرا ایام پیری در یافته ازو فرزندی متولد نمیشد. شب و روز از آرزوی فرزند بیقرار گشته رباطهای عالی به نیت حصول فرزند بنا کرد و در آن ایام برمه ناته (Brahmanātha) جوگی در کشمیر پیدا شد که در زهد و عبادت نظیر نداشت. سلطان [781] بدو متوجه نمود و گفت که من تا میتوانم نفع بخلائق میرسانم و قصد بدی با هیچکس ندارم و رعایا در سایة حمایت و رعایت من آسوده حالند. نمیدانم که بشومی کدام گناه مرا فرزندی نصیبه نمیشود. جوگی گفت که آنانکه صاحب طالعد و اقبال دارند، هر آرزویی که میکنند، ایشانرا میسر است. خاطر خود جمع دارید. و این حب^{۲۰۹} دارو را که من بدست خویش راست کرده ام، بهر کدام از اهل حرم^{۲۱۰} که باو محبت دارید، بخوردن دهید. و در وقت معین باو صحبت بکنید که بفرزندی رشید آبتن خواهد شد. سلطان بر سخن جوگی عمل نمود و بعد از چند گاه پسری در نهایت حسن ازو متولد شد که چشم سلطان از دیدن او روشن گشت و سنگار (Śrīngāra) نام آن پسر نهاد و زن ادی پاوکی را بدایگی او مقرر فرمود. اتفاقاً از همان حرم پسر دیگر نیز بوجود آمد و سلطان نام او را هیبت خان نهاد و بهمان دایه او را برای پرورش داد و این هر دو پسر را خرد^{۲۱۱} گذاشته <60> سلطان در گذشت و مدّت حکومت او پانزده سال و پنجماه و دو روز بود.

۲۰۷ پ: اودی

۲۰۸ پ: "پور" ندارد

۲۰۹ پ: حب

۲۱۰ پ: "حرم" ندارد

۲۱۱ پ: خورد

سلطان سکندر بت شکن، چون سلطان [ب78] قطب الدین از عالم رفت، پسر بزرگ سلطانرا که سنگار نام داشت، بسطنت بر داشتند و سلطان سکندر خطاب او کردند و سلطان سکندر چون استیلاء یافت، دختر سوبها رانی را بعقد خویش در آورد و ازو پسری بوجود آمد محمد نام، و باندک زمانی آن پسر وفات یافت و سوبها رانی باستصواب اُدی پادری مرگ او را از مردم پنهان داشت و پسر دیگر را محمد اعتبار کرده خود تربیت مینمود و سلطان بعد از واقعه برادرش ادی را از درجه اعتبار انداخت و بجای او دیگر اقران او را بمناصب عالی مخصوص گردانید و او را بموجب التماس که از سلطان نموده بود، نامزد^{۲۱۲} تبت ساخت و لشکری از خود همراه او کرد و سپاهیان قدیم او را جدا کرده در خدمت خود نگاهداشت و ادی بعد از مدتی تبت را فتح نموده سلطان ملحق شد و در خدمت او می‌بود و با نتهو (Nimmaka) نام یکی از مخالفان سلطان موافقت نمود و نتهو روزی خسر بورة سلطانرا بناحق کشت و از اتحاد ادی و نتهو قصد خروج ایشان بر سلطان محقق شد و ادی یک کس خود را برای [79۱] جاسوسی بدر خانه سلطان گذاشته و جمعیت کرده در پرگنه اکر رفت تا در آنجا منتظر احوال شد <ب60> و سلطان هرچند نامه‌های استمالت آمیز نوشتت ادی را طلبید، او نیامد و خود را بجنگ قرار داده در میدانی که بسه کروهی پیشتر بود، فرود آمد و سلطان لید راج (Laddarāja) نام سرادری را بامرای دیگر بمقابله او فرستاد و خود نیز از عقب ایشان رسید. روزی در آن میدان مواشی رعایا میچرید. لشکریان اُدی آنها را سواران سلطان خیال کرده بی جنگ رو بگریز نهادند و بخودی خود ویران شدند و تا دیوسر هیچ جا قرار نگرفتند و سلطان ایشانرا تعاقب نموده اکثری را بقتل رسانید و بعد از فتح بسری‌نگر رسید و مردم شهر از آمدن او خوشحال شده نقاره‌های شادبانه نواختند. بعد از چندگاه طایفه یال سرار انقیاد پیچیدند و با سلطان جنگ عظیم کردند و ادی نیز با ایشان بود و سلطان ایشانرا شکست داد و جمعی کثیر را بکشت و ادی از آنجا فرار نموده در پرگنه بانهاال رفت و حاکم آنجا او را گرفته نزد سلطان فرستاد و باوجود آنهمه نا دولتخواهی که ازو بظهور آمده بود،

سلطان جانبخش^{۲۱۳} او فرموده او را [ب79] در زندان نگاهداشت. آخر او تاب محنت بندیخانه نتوانست آورد و خود را بکار دزد و بمرّد و خاطر سلطان از اعداء جمع شد و راجه‌های اطراف را مسخر ساخت و لشکر بسیار جمع کرد و در ایامی که صاحبقرانی میر تیمور عزم تسخیر هندوستان نمودند، دو فیل برای سلطان فرستاده <61> بودند. او ازینمعنی بسیار افتخار و مباهات میکرد و عرضه‌داشت بملازمت صاحبقرانی فرستاد و اظهار بندگی و کمال اخلاص نمود و نوشته بود که در هر جا که شود، بملازمت رسم.^{۲۱۴} و ایلچیان صاحبقرانی را رعایت بسیار کرده رخصت داد و چون ایشان بملازمت صاحب قرانی رسیدند، آنچه از سلطان سکندر شنیده بودند،^{۲۱۵} بعرض اشرف رسانیدند. آن حضرت باو عنایت فرموده بجهت او خلعت زردوزی و اسپ با زین مرصع فرستادند و حکم فرمودند که چون رعایات اجلال بدولت و اقبال از دهلی بجانب پنجاب مراجعت نماید، باید که در آنجا بملازمت مشرف گردد و چون این حکم بسلطان سکندر رسید، استعداد رفتن کرد و چون شنید که صاحبقرانی از راه کوه سواک بجانب پنجاب مراجعت نموده‌اند، سلطان [80] سکندر پیشکش بسیار همراه گرفته متوجّه ملازمت صاحبقرانی شد. در اثنای راه شنید که بعضی از امراء و وزرای صاحبقرانی گفته‌اند که سلطان سکندر می‌باید که سه هزار اسپ پیشکش بیاورد. ازین خبر بغایت پریشان خاطر شد و از راه پنجاب بوطن باز گشت و عرضه‌داشتی بملازمت صاحبقرانی نوشته فرستاد که چون پیشکش که لایق بندگان آنحضرت باشد، بهم نمیرسید، از آنجهت چند روز توقّف نمود تا پیشکش لایق بهم‌رسانیده متوجّه بندگی شود. چون آنحضرت بر مضمون عرضه‌داشت او <ب61> مطلع شدند و شنیدند که بعضی وزراء گفته که اسکندر سه هزار اسپ پیشکش بیاورد، بر آنجماعه اعزاز فرمودند و ایلچیان سکندر را نوازش فرموده گفتند که وزرا نا معقول گفته‌اند. باید که سلطان سکندر خاطر جمع داشته بی دغدغه متوجّه ملازمت کرد و چون کسان سکندر بکشیم رسیدند، آنچه از صاحبقران شنیده بودند،

۲۱۳ پ: جانبخشی

۲۱۴ پ: برسم

۲۱۵ اصل: شنیده بودند و بعرض اشرف رسانیدند

باو گفتند. او بسیار خوشحال شد و استعداد رفتن بملازمت آنحضرت کرده از کشمیر بدر آمد. چون از باره موله بگذشت، شنید که [ب80] صاحبقرانی از آب سند گذشته بتعجیل متوجه سمرقند گشتند. دانست که بآنحضرت نمیتواند رسید. ایلچیانرا با پیشکش بسیار بملازمت آنحضرت فرستاد و خود بکشمیر مراجعت نمود. و سلطان سکندر بمرتبه‌ای جواد بود که از شنیدن آوازه جواد او دانشمندان عراق و خراسان و ماوراءالنهر نزد او آمدند و سرآمد ایشان میر محمد نام عالمی بود که در ایام جوانی کسب جمیع فضایل و کمالات نموده بود و سلطانرا روز بروز نسبت^{۲۱۶} اعتقاد باو زیاده میشد. بمرتبه‌ای که پیش از^{۲۱۷} سجده تحیت میکرد و اراده باو آورده آداب عبادت و قواعد دین ازو می‌آموخت و رسوم جاهلیت و بت پرستی را از برکت صحبت او از ولایت کشمیر مطلقاً بر انداخت و باین تقریب مسلمانان بسیار او اطراف آمده در کشمیر جمع گشتند و دین اسلام <62> و احکام شریعت در آن ملک رواج یافت و علوم شرعی شایع شد و در آن ایام فیروز نام حاکم ادباندپور مخالفت^{۲۱۸} ورزیده از پیش افواج سلطان شکست یافت. آخر میرا نام دختر خود را که در حسن و جمال نظیر نداشت، برسم پیشکش نزد سلطان [81] فرستاده^{۲۱۹} سلطان آنرا بعقد در آورده و ازو پسری شایسته برگزیده بوجود آمد. شاهی خان نام که خطاب بدوشاه نام یافته بود و در عدل و داد ثانی نداشت و همدر آن هنگام مهادیو نام کیمیاگری در کشمیر پیدا شد که پاره اکسیر با خود همراه داشت و میگوید که اگر یکمقال از آن بر هزار مقال مس طرح میکردند، طلا میشد و بحضور سلطان طلا ساخت. چون اکسیر او تمام شد، خواست تا پرده از روی کار او نیفتد و قصد بر آمدن از کشمیر کرد. غایتش خوبی آب و هوای آن دیار پای بند او گشت و از برای گرمی بازار و روائی دکان خویش حيله انگيخته ادويه تيز دودانگيز را با طلا در بوتهاي مي‌انداخت و کاری چند می‌کرد که مردم بر

۲۱۶ پ: "نسبت" ندارد

۲۱۷ پ: "از" ندارد

۲۱۸ پ: "مخالفت" ندارد

۲۱۹ پ: فرستاد و

قلبی او وقوف نیابند، آنگاه طلای خالص را از بوتہ بر می آورد و بحاضران مینمود و میگفت که این عمل منست. روزی سلطان برینمعنی مطلع شد و قلابی او را شهرت داده ایذاهای ظریفانه میکرد و آن خاین خود را از خجالت و انفعال بکشت و همدار آن ولاء سلطان خیال بهت^{۲۲۰} (Nāla Bhaṭṭa) [ب 81] را که از جمله عاقلان روزگار بود، مقرب ساخت و لید راج^{۲۲۱} (Laddarāja) و شنکر طیب (Śankara) و سیه بهت (Sūha Bhaṭṭa) را سردار ساخت > ب 62 < لشکر بقصد تسخیر ملک چنیو^{۲۲۲} روانه ساخت و راجه آنجا پله دیو^{۲۲۳} (Billadeva) نام و دختر خود را برسم تحفه بهمراهی شنکر طیب نزد سلطان فرستاد و شنکر در تعریف راجه بحضور سلطان مبالغه نموده راجه را بوی دوستی تمام پیدا شد و سیه بهت از روی حسد سخنان از راجه بسطان رسانید و شکستی عظیم در کار راجه افکند و مملکتش را خراب ساخت و مجمل این قضیه آنکه چون صاحبقرانی در ولایت چنیو^{۲۲۴} تشریف اجلال ارزانی داشته بغارت^{۲۲۵} و تاراج آن ولایت فرمودند و اکثر مردم آن دیار را اسیر ساختند، جسرت کهوکر (Jasrath) که سردار قبیلۀ خود بود، نیز در بند افتاد و در رکاب ظفر انتساب صاحبقرانی بوده تا سمرقند رفت و بعد از حادثه وفات صاحبقرانی او از آنجا بر آمده به پنجاب رسید و سیه بهت نامه از کشمیر بدو فرستاد که در آنجا چه میکنی. آمده سلطان سکندر را ملازمت نمای. جسرت بعد از رفتن [821] بکشمیر رعایت و تربیت بسیار از سلطان یافت و سلطان لشکر عظیم را همراه سیه بهت نامزد فرموده بمدد جسرت برای تسخیر ملک چنیو^{۲۲۶} فرستاد و بنیهر (Nandana?) و غیر آنرا تا جائی که تواند گرفت، در وجه علوفه او مقرر ساخت و رخصت داد و سیه بهت از جهة عداوتی که با راجه بله (Billa) داشت، باتفاق جسرت ملک او

۲۲۰ اصلاح: نال نهت (ل: ۴۲۱)

۲۲۱ پ: اصلاح: لید راج (ل: ۴۱۱)

۲۲۲ پ: چنیو؛ اصلاح: جمو (ل: ۴۲۱)

۲۲۳ پ: اصلاح: بله دیو (ل: ۴۲۱)

۲۲۴ پ: چنیو؛ اصلاح: جمو (ب ۴۲)

۲۲۵ پ: حکم بغارت

۲۲۶ پ: چنیو؛ اصلاح: جمو (ل: ۴۳۱)

را ویران کرد و راجه را از پا انداخت و شهرت سلطان از جهة این اکرامی که در حق جسرت فرمود، در عالم بیشتر از پیشتر شد <63> و سلطانرا از میرا رانی سه پسر متولد شد. یکی میر خان دوم شاهی خان سوم^{۲۲۷} محمد خان، و از شوبها رانی (Śobhā) هیچ فرزندی نمیشد و او پسر آن مردم را اولاد خود خوانده پرورش میداد و در میان خلق مشهور ساخت که پسران حقیقی او اند و سلطان از قیافه خود چون در ایشان اثری نیافت، همه را اخراج نمود و غیر از فیروز خان نام طفلی که فی الجمله مشابیهتی بسطان داشت، نگاهداشت و او را مانند سایر اولاد خویش تربیت میکرد و شوبها که بر زعم اتباع خویش این اداء کرده بود، ازینمعنی بسیار^{۲۲۸} اندوهگین بود [ب82] که ازو پسری متولد نشد و در آخر حال دو دختر ازو پیدا شد و سلطان یکی را از آنها بعقد حاکم سند و دیگری را بعقد حاکم ادباندپور در آورد و میر سید محمد دانشمند را در آن ایام اموال و اشیاء نفیس بیشمار داده بتعظیم و احترام تمام جانب وطن اصلی او رخصت فرمود و فیروز خان پسر خوانده خود را بدرقه او ساخت تا بولایت برساند و خود نیز در ملازمت میر باشد و بعد از چندگاه نصیر الدین حاکم سند که یزته سلطان بود، سر از اطاعت پیچند و سلطان لشکری بر سر او فرستاد تا گرفته آوردند و او را در زندان انداخت و ولایت او را بفخر الدین نام خویش خود مسلم داشت و در عهد خود شهری در دامن کوه ماران سکندرپور نام که حالا بنوهته (Nowhatta) مشهور است و داخل سری نگر است، آبادان ساخت <ب63> و سلطان در آن ایام خزینة خود را در وجوه خیرات صرف میکرد و مغولانی که از ولایت می آمدند، نوکر میشدند و تربیت و انعام بسیار از سلطان نوازش می یافتند و در عهد او از بس که مسلمانان و [83] مغولان آمدند، در کشمیر کیش برهمنان و علوم ایشان کساد تمام پیدا کرد و سلطان حکم کرد که هر جا که بتخانه بیابند، بشکنند و از آن باز بت شکن خطاب یافت و سیه بهت امرای معتبر خود مسلمان شد و با برهمنان بد بود. باعث پر خرابی بتکدها گشت و تمامی همت صرف شکستن اصنام

۲۲۷ پ: سیوم

۲۲۸ پ: "بسیار" ندارد

مینمود. از آنجمله [که] بتکده عالی بود،^{۲۲۹} در بجراره که آنرا منسوب بمهادیو میداشتند، سلطان فرمود تا آنرا از بنیاد بر اندازند و هرچند ته او را کافتند و آب رسانیدند، نهایت پیدا نشد^{۲۳۰} و معبدی را که در چکدر (Cakradhara) بود، شکستند و شعله‌های آتش عظیم پیدا شد چنانچه سلطان آنرا دید. از آن تاریخ اگر کسی صنمخانه یا درختی را که معبد هندوان می‌بود، می‌شکستند. از عجایب امور اینکه در عهد سابق راجه لَلتَادِت نام که معبدی بلند ساخته بود در پرس‌پور (Parihāsapura) که آنرا منسوب بعطارد میداشتند و بعد از اتمام آن عمارت عالی راجه از منجمان پرسید که بقای این بنا تا کی خواهد بود و خراب کننده و شکننده آن کیست؟ ایشان [ب 83] جواب دادند که حیفت که^{۲۳۱} فال بد بر زبان راجه گذشت. بعد از تمامی آینچنین عمارت مناسب نبود <64> که نام شکستن و خراب ساختن آن گرفتند، راجه مبالغه بسیار نمود و منجمان نظر در احکام نجوم انداخته گفتند که چون بعد ازین تاریخ یکهزار و یکصد سال خواهد گذشت، سکندر نام پادشاهی این معبد را خراب خواهد کرد و صورت عطارد را که در آن ساخته‌اند، خواهد شکست و این مضمون را بر ورقی از مس کنده در صندوقی انداخته در بیخ دیوار^{۲۳۲} آن عمارت دفن کرده بودند و در زمان شکستن آن عمارت آن صندوق بر آمد. سلطان گفت که کاشکی این صحیفه را بالای دیوار عمارت می‌گذاشتند تا بعد از اطلاع بر آن حکم بویرائی آن نمی‌کردم و هیچ شهری و دهی نماند که صورتهای آنرا باهتمام سیه بهت زیر و زبر نکردند و سلطان چشمه سنده براری را بحال گذاشت و آن چشمه ایست بجانب جنوبی کشمیر که از دامن کوهی بسوی شمال در پرگنه برنگ می‌جوشد و در هنگام سیر آفتاب در جوزا تا دو ماه در [84] هر روز در باز می‌جوشد و باز فرو می‌نشیند و بعد از مدت مذکور منقطع میشود و در باقی شهر سال پرگنه آن خشک و خالی می‌باشد. بنا بر غرابت آنرا خراب نکردند و تا

۲۲۹ پ: بود و

۲۳۰ پ: نشده

۲۳۱ پ: "حیفت که" ندارد

۲۳۲ پ: "دیوار" ندارد

الحال همچنان معبد کفار است. بعد از آن حکم کرد که شراب را از جمیع مملکتش بر اندازد و سیه بهت خاطر نشان سلطان کرد که در کتب اسلامی نوشته‌اند که بهیچ وجه آشنائی با هندوان و اعتماد بر ایشان خوب نیست و مسایلی که در باب <ب64> منع ایشان بود، فهمانید و مزاج او را بتمام ازین طائفه منحرف ساخت و سلطان و بعضی هندوان را بعد از آن کره‌ا مسلمان ساخت و بر بعضی دیگر که مسلمانی قبول نمی‌کردند، جزیه نهاد و بسیاری از هندوان مرگ خود را اختیار کرده مسلمان نشدند و طائفه‌ای که اسلام می‌آوردند، از سلطان تربیت و انعام می‌یافتند و خویشان خود را نیز بر قبول این دین باعث میشدند تا کار سجدی انجامید که اکثری بطوع خود از جزیه‌گریزان شده مسلمان میشدند و زکات و تمغا [ب84] از سوداگران در تمام قلمرو کشمیر بر طرف نشست. چون در آخر عمر سلطان را تب محرق گرفت میر خان پسر بزرگ خود را طلبید و خطاب علیشاه داده سلطنت را باو مفوض ساخت و در گذشت و مدت سلطنت او بیست و دو سال و نه ماه و شش روز بود.

[سلطان علیشاه] بن سلطان سکندر بعد از پدر بر تخت سلطنت جانشین شد. هرچند او خرد سال بود، اما چون راجه‌های اطراف را صلابت و مهابت سلطان سکندر فرا گرفته بود، از همان ترس در اطاعت سلطان علی شاه در آمدند و سلطان در جمیع امور مهمات سیه بهت و لدی ماگری را وزیر مطلق ساخت و ایشان شمشیر بآب شسته آن آب را بیاشامیدند و هیچ سوگندی بالاتر نزد ایشان از آن نبود و با همدیگر عهد کردند که در مقام غدر نباشند و امور مملکت را باتفاق <65> انتظام دهند و سیه بت^{۲۳۳} استقلالی^{۲۳۴} تمام پیدا کرد و در پی گرفتن و بر انداختن لدی ماگری بود و لدی چون شمشیر و [85] تدبیر شهرت داشت و پسران او همه جوانان صاحب داعیه بودند، خصوصاً محمد پسر بزرگ لدی که در ولایت بانگل استیلای تمام یافته بود، از اینجهت سیه بهت^{۲۳۵} را بر لدی و اولادش دست رس نبود و فرصت میجست که هر وقتی

۲۳۳ اصلاح: سیه بهت (ل: ب ۴۴)

۲۳۴ پ: استقلال

۲۳۵ اصلاح: سیه بهت (ل: ب ۴۴)

که لدی و محمد بشهر در آیند، هر دو را بیک مرتبه مقید سازد. برین قصد گاه گاهی پسران دیگر لدی را که تاجی ماگری بزرگتر ایشان بود، در سر دیوان میطلبید و مهمات بمشورت ایشان میساخت و از روی نفاق دلداریها میداد. روزی محمد ماگری را بمکر برای گرفتن در دیوانخانه طلبید. او اطلاع بر اینمعنی یافته با سیصد سوار از کشمیر بدر رفت و از جهة مردانگی که داشت، کسی او را تعاقب نتوانست نمود. چون محمد ماگری از دست رفت، سیه بت جمعی را بخانه لدی ماگری فرستاد و او بیماری داشت. سپاهیان سیه بت ببهانه عیادت آمدند و غافل ساخته لدی را با شنکر طبیب مقید ساخته بردند. سیه بت این هر دو سردار را با دیگر اولاد لدی که غیر محمد بود، [ب85] در زندانخانه فرستاد و مردم از سیه بهت بجهة این نقص که با لدی نمود، بسیار رمیدند و محمد ماگری بعد از آنکه گریخت، نزد راجه گویند (Govinda) که نواحی ادباندپور^{۲۳۶} حکومت داشت، رفت و چون در زمان سلطان سکندر میان لدی ماگری و راجه گویند محبت بود و آن ولایت را لدی <ب65> باعث شده برای راجه گویند از سلطان گرفته بود. محمد خیال کرد که مگر راجه گویند عهد قدیم را پاس داشته^{۲۳۷} او را در جوار خویش جا خواهد داد، او خود بواسطه کینه سابق که روزی از جهة ترک تعظیم محمد در دل داشت، با او در مقام انتقام شد و سیه بهت نوشت که من او را بتو گرفته میدهم. سیه بهت ابریشم و زعفران و دیگر آشیای نفیس کشمیر را تحفة او فرستاد و او محمد را بکسان سیه بهت سپرد و سیه^{۲۳۸} بهت یک دست او را برید. آنگاه او را در قلعه بروه^{۲۳۹} (Bahrūpa) که بسیار بلندی داشت و آمد و رفت مردم در آن نبود، محبوس ساخت و کوکهای محمد ببهانه در آن قلعه رفتند و با نگاهبانان یکی شده محمد را از قلعه با زنجیر بر آوردند و [86] سیه بهت از شنیدن این خیر متوهم شد و لدی ماگری را با آنکه پیر معمر بود، کشتن فرمود و هیچ ملاحظه از آن

۲۳۶ پ: اومانپور

۲۳۷ پ: نداشته

۲۳۸ پ: "سیه" نداند

۲۳۹ پ: برده

سوگندها که خورده بود، بخاطر نیاورد و بعد از واقعه لدی سیه بهت را از ترس محمد نه شب خواب و نه روز آرام بود.

درین حین فیروز خان پسر سلطان سکندر که بحکم پدر بهمراهی میر سید محمد دانشمند در ولایت رفته بود چنانچه

ذکرش بالا گذشت، بجانب کشمیر معاودت نمود و محمد سبقت نموده او را دید و فیروز خان جمعیت بسیار بهم رسانیده

بقصد تسخیر کشمیر روان شد. سیه بهت لدو لون و گوری بت را سردار ساخته با لشکر بسیار بجنگ فیروز خان فرستاد

و فیروز خان پیش ایشان شکست یافت و سیه بهت ولایت <66> کمراج را بعد ازین فتح بگوری بهت داد و لدو^{۲۴۰} را

میر بخشی ساخت و ظلم و تعدی فراوان نسبت بحال رعایا راه یافت و برهمنان جلای وطن پیش گرفتند و سیه بهت

راهبانان از برای منع مردم و نگاهداشتن ایشان بر سر راهها و گذرها تعیین کرد و درها را مسدود ساخت و اکثری از

رعایا خصوصاً برهمنان [ب86] از عقوبت گماشتهای او بیچاره شده بانواع عقوبتها خود را هلاک میساختند و بعضی زهر

میخوردند و بعضی در آب غرق میشدند و بعضی از کوههای بلند می افتادند و بعضی طناب در گلو انداخته میمردند و

بعضی گریخته در کهستان رفتند و از سلطان علیشاه نامی بیش نبود اما در حقیقت سلطنت از سیه بهت بود و در آن ایام

سیه بهت سید محمد دانشمند را از کشمیر اخراج کرد با آنکه هیچ گناهی نداشت و ملا نور الدین را که استاد جمیع علماء

بود، بی موجب با جمیع توابع و لواحق از جهة توهمی که ازو داشت، در زندان مقید کرده فرستاد. درین اثنا شاهی خان بن

سلطان سکندر که در عقل و شجاعت یگانه زمان بود، سپاهی بسیار جمع ساخت و سیه بهت را میخواست که بنوعی رفع

و دفع کند. اما سیه بهت چون از ترس بسیار داشت، با احتیاط می بود و شاهی خان هرچند قصد او کرد، مجال نیافت و

او^{۲۴۱} نیز در مدت چهار سال که استیلاء و غلبه تمام پیدا کرده بود، همیشه در فکر بر انداختن شاهی خان و جمیع سپاهیان

و علمای اسلامیة بوده [87] مکرها ظاهر ساخت <ب66> و کارگر نیاید.^{۲۴۲} درین هنگام سیه بهت بعلت زحمت دق

۲۴۰ پ: او

۲۴۱ پ: ا

۲۴۲ پ، اصلاح: نیامد

گرفتار شد و اطباء هرچند علاج نمودند، سود نداشت و بهمان بیماری از عالم رفت. و پیش از رسیدن اجل برادر خود را که همسی (Haṃsa) نام داشت، و گوری بهت را قایم مقام خود ساخته مهمات سلطنت بعهدۀ ایشان گذاشته بود و لدو لون از ایشان متوهم شده در دیوسر رفت و سلطان علیشاه او را تسلی داده او را^{۲۴۳} در شهر آورد و همسی و گوری باو دوستی نفاق آمیز پیدا کرده او را در زندان بردند و بعد از چندگاه با یکدیگر دشمن شدند و همسی بنا بر مصلحت وقت لدی^{۲۴۴} لون را از زندان بر آورد و با وی یگانه شد. گوری بهت بیچاره گشت و این خبر بسطان علیشاه رسید. سلطان درین باب مشورت میکردند که بناگاه همسی با لشکر بسیار دیوانخانۀ سلطان را محاصره کرد و سلطان هراسان شده بدر رفت و گوری بهت با برادر خود بجنگ همسی بر آمد و لدو لون هر دو را بقتل آورد و بعد ازین قضیه دولت همسی روی در زیادتی نهاد و کار او بالائی گرفت و شاهی خان از شوکت او ملاحظه کرده در [ب87] فکر بر انداختن او بود. اما چون خرد سال بود، مهم او را چند روزی دیگر هم موقوف داشت و همسی نیز با شاهی خان در مقام مکر و نفاق بوده همیشه فرصت میجست و وقت نمی یافت و شاهی خان بعد از اطلاع بر مکر او با جماعه تکران اتفاق نمود و روز <67> عید قربان همسی را در عیدگاه بقتل رسانید و سپاهیان شاهی خان از لدو لون ملاحظه نموده پیش از آنکه غوغا افتد و لدو را خبر شود و بجنگ ایشان بیاید، سبقت کرده بر سر او رفتند و همانروز او را بقتل آوردند و جهان را از شر آن مفسدان پاک ساختند و اهل کشمیر ازین واقعه خوشحال شده بر شاهی خان آفرینها گفتند و شاهی خان چون لیاقت بر سلطنت داشت، مردم انتظار دولت او میبردند و سلطان علی شاه نیز تمام امور مملکت را بعهدۀ او گذاشت و او بشمشیر و تدبیر کارها را از پیش خود گرفت و همه وزراء و امراء از خود راضی ساخت و روز بروز ترقی مینمود و غیر از میر قیصر مغول که از ولایت آمده بود، سرداری دیگر با سلطان علیشاه نماند و [881] میر قیصر از شاهی خان سخنان بسطان میرسانید و صحبت می انگیخت و میگفت که او حکم شما را اصلاً قبول ندارد و سلطان بنا بر مصلحت ضروری بعد از

۲۴۳ پ: "او را" نداند

۲۴۴ اصلاح: لدو (ل: ۴۶۱)

گذشتن که ایامی چند بر عزم سفر و زیارت و معابد^{۲۴۵} قرار داد و شاه‌ی خان و محمد خان برادران را طلبیده گفت که دنیا سهل‌جانیست و بقائی ندارد و دولت اگر در کار خدای عزّ و جلّ^{۲۴۶} صرف نشود، چه کارمی‌آید و عمری که بیاد حق سبحانه نگذرد، عبث محض است و دل اگر در فکر و محبت آفریدگار خویش نباشد، ازو چه گشاید و اعضاء و جوارح اگر بر رفتن بمعابد قوت ندهند، مستدرکست و زندگانی مانند برف است و هر دم در معرض تلف است <ب67> و بنابراین می‌خواهم که این زندگی را در کار آخرت صرف نمائیم^{۲۴۷} و زیارت معابد بروم چون مدار مهمات من بر شما بود، سلطنت را در عهده شما می‌کنم چنان معاش بکنید که در میان برادران نزاعی نشود و خلاق آسوده بمانند. شاه‌ی خان گفت که سفر کردن و بمعبدها رفتن کار درویشان نیست^{۲۴۸} که از جمیع مهمات دنیوی فارغ‌اند، و شما را که [ب88] چندین بار سلطنت بر سر دارید، هیچ عبادتی بهتر ازین نیست که عباد و بلاد که امانت حق سبحانه عزّ شأنه‌اند، در سایه عدل و او^{۲۴۹} شما مرفه الحال و فارغ‌البال بوده باشند و اوقات بفرغت و عبادت و طاعت بگذرانند و شما در همه آن افعال و اعمال حسنه با ایشان شریک باشید و شما را کسی بسلطنت بر نداشته که خود وارث و والی ملک باسحق‌آقید و ما همه برادران خدمتکار شمایم. غایتش بعضی از منافقان از ما چیزها گفته دل شما را بد ساخته‌اند. نمی‌باید که ما را بیکس و بیچاره گذاشته آواره شوید. سلطان تبسم نموده گفت که اگرچه آسوده داشتن خلاق عبادتست، اما نه اینست که از عبادتهای دیگر کسی را بی نیاز می‌سازد و چون شما هر دو مرا بمنزله دو بازوئی قوی آید، دل من بهمه وجوه جمعست و ظاهر است که اگر برادر خرد^{۲۵۰} از روی خرد^{۲۵۱} سالی کاری یا ادائی ناپسندیده بکنند، برادر بزرگ از وی خواهد

۲۴۵ پ. اصلاح: زیارت معابد (ل: ب ۴۷)

۲۴۶ پ: خدا تعالی

۲۴۷ پ: نمائیم

۲۴۸ پ. اصلاح: درویشانست (ل: ۴۸۱)

۲۴۹ پ. اصلاح: عدل و داد

۲۵۰ پ: خورد

۲۵۱ پ: خورد

گذرانید. بعد از آن سلطان علی شاه شاهی خان را جانشین خود ساخته خواهی نخواهی خطاب سلطان زین <68>

العابدین باو داد و محمد خانرا گفت که قطع طمع از [89] سلطنت نموده در حکم او باشی و زین العابدین جواهر نفیس و اموال و اشیای قیمتی بسططان علی شاه خراج راه داد و سه چار منزل بمشایعت او رفت و سواری چند همراه او ساخته^{۲۵۲}

خود مراجعت نمود و سلطان علیشاه چون منزلی چند راه^{۲۵۳} رفت، بعضی از مردم او را از آن سفر پشیمان ساختند و هر زمان خوی و پاکیزگی آب و هوای کشمیر بیاد او می‌دادند و در عزم او فتوری رفت و رای او بجهت رنج راه و مشقت گرسنگی و تشنگی و محنت سفر منقلب شد و با همراهان مشوره^{۲۵۴} نمود و گفت که باین جمعیت اندک در کشمیر بکدام روی باز توان رفت. پس از آنجا بقصد طلب مدد جانب جمو متوجه گشت و وقتی که بآب چناب رسید، راجه جمو که دخترش را سلطان علیشاه داشت، باستقبال او بر آمد و وعده گرفتن کشمیر بسططان داد و چون ایام بشکال بود، آن موسم را علیشاه در جمو گذرانید و در آغاز زمستان علیشاه و راجه جمو با لشکر بسیار بعزم گرفتن کشمیر براجوری آمدند و راجه راجوری نیز بمدد ایشان [ب89] روان شد و سلطان زین العابدین حق برادری و بزرگی علیشاه را رعایت نموده جنگ باو مناسب ندید و سلطنت را که نزد او بامانت بود، بعلی شاه گذاشته کشمیر را خالی کرد و باتفاق جماعه تهرکران در کهستان رفت و سپاهیان کومکی علیشاه در شهر دست درازی بنیاد نموده <ب68> غارت کردند و عامه رعایا آزار بسیار یافتند و سلطان علیشاه باز بر سریر سلطنت نشست و خزانه را بر لشکر قسمت نمود و میر قیصر و خواجه قاضی که از امرای سلطان بودند، راه فساد و بیداد پیش گرفته بمال و اهل و اعیال مردم متعرض میشدند و سلطان را قدرت بر منع نمود و هیچ زاهدی و عابدی در کشمیر نماند که آواره نشد و درین مرتبه عادت و خوی سلطان علیشاه گشت و با

۲۵۲ پ: ساخت و

۲۵۳ پ: راه راه

۲۵۴ پ: مشورت

مغولانی که بکومک او آمده بودند، سلوک بد میکرد چنانچه از اسپان^{۲۵۵} خوب و جواهر قیمتی و اشیای نفیس هرچه از ایشان می‌یافت، کشیده می‌گرفت و هر راهی که باو ارباب ظلم و فساد مینمودند، آنرا مسلوک میداشت و خود سبک رای بود. [90] درین اثنا شاهی خان خبر یافت که جسرت کهوکر که بنده صاحبقرانی بود، از بند بر آمده ولایت سیالکوت و غیره را متصرف شده است. شاهی خان از کوهستان براه جنگل گریخته نزد جسرت آمد. سلطان علیشاه بعد از شنیدن این خبر نامه بجسرت نوشت که مناسب نبود که دشمن ما را در پناه گرفتی. او را گرفته فرست و لشکر عظیم بر سر جسرت تعیین نمود و با وزراء و امراء مشورت نموده و لشکری بسیار از پیاده و سوار گرفته بجنگ جسرت رفت و به هر راهی که سلطان می‌رفت، خرابی تمام در آن نواحی راه می‌یافت و سپاهیان بر رعیت چنان ظلم میکردند که هیچ لشکر بیگانه آنچنان ظلم نکند و در هر شهر و موضع که <69> میرسیدند، آتش میزدند و سلطان علیشاه چون در ولایت مکل پال (Mudgalavyāla) رسید، نوشته از راجه جمو باین مضمون که اگرچه لشکر سلطان بسیار است، اما کهوکهران بروشی جنگ میکنند که مردم شما آنرا نمیدانند و من نظر جنگ ایشان آشنایم. می‌باید که سلطان تا آمدن من همانجا که رسیده شد، توقف فرمائید. خواجه قاضی خاطر نشان [ب90] سلطان ساخت که او اگر می‌آید، فتح بنام او خواهد شد. سلطان علی شاه بر سخن او عمل نموده در مقابله جسرت و جنگ عظیم پیوست و چندان کس از جانبین کشته شدند که شمار آنرا خدای عزّ و جلّ داند، و پس و نزد هندوان مقرر شده که در معرکه‌ای که ده هزار کس بقتل میرسند. یک قالب بی سر بحرکت می‌آید و آنرا بزبان هندی کنبد میگویند و میگویند که در آن جنگ چند قالب آنچنین بر خاسته بود و الغیب عند الله آخر الامر سلطان علیشاه تاب نتوانست آورد و رو بگریز نهاد و سلطان زین العابدین تعاقب نمود و بکشمیر در آمد و مردم شهر از آمدن وی خوشحال شدند و نقارة شادی نواختند و مدّت حکومت سلطان علیشاه شش سال و نه ماه بود.

سلطان زین العابدین بن سلطان سکندر بعد از هزیمت برادر بسلطنت نشست و قاعده عدل و داد پیش گرفت و رسم

جور و ظلم بر انداخت و بعد از استقرار لشکر بسیار بمدد جسرت داده او را جانب دهلی رخصت نمود و جسرت اگرچه با پادشاه دهلی مقاومت <ب69> نتوانست [91] آورد، اما بقوت سلطان تمام پنجاب را متصرف شد و سلطان لشکر بر سر تبت کشید و مسخر ساخت و ولایتی را که بر کنار آب سند بود، خراب ساخته از سکنه آن دیار اکثری را بقتل آورد و محمد خان برادر خرد^{۲۵۶} خود را صاحب مشورت ساخته در کلیات و جزئیات مهمات رجوع باو مینمود و خود تشخیص قضایا میکرد و با جمیع طوائف مردم صحبت میداشت و کسب علوم و فنون کرده بود و همیشه مجلس او پر از دانایان هندو و مسلمان می‌بود و علم موسیقی را نیک ورزیده و اکثر اوقات او مصروف تعمیر ولایات و تکثیر زراعات و بردن آبها بجاهای دور میگشت و حکم عام کرده بود که در تمام ولایت سلطان هرچه از کسی دزدیده شود، رئیسان ده تاوان دهند و باین تقریب دزدی بتمام از قلم روداد بر افتاد و رسوم جور و ظلم را که از سیه بهت مانده بود، بر انداخت و نرخ نویسی در زمان او شد و پیش و در عهد سلطان سابق نمود و بر ورقهای مس کنده نوشته در هر شهری و دهی گذاشت [ب91] که رسوم ظلم از ولایت کشمیر بر انداخته شد، هر کسی که بعد از ما بیاید و برین دستور کار نکند، او داند و خدا. و بجهة طبابت شیری بت (Śīrya Bhaṭṭa) را که طبیبی حاذق بود، تربیت فرمود و بالتماس او برهمنانی را که در زمان سلطان سکندر بسعی سیه بهت رفته بودند، از ولایات دور دست <70> طلبید و املاک برای ایشان مقرر ساخت و از معابد مقرر هندو اوقاف تعیین نمود و جزیه را مانع گشت و گاو کشتن بر طرف ساخت و برهمنان دانا و سایر هندوانرا طلبید و از ایشان عهد گرفت که اصلاً دروغ نگویند و آنچه در کتب هندوی نوشته‌اند، از آن تخلف نمایند و جمیع رسوم و عادات هندوان که در عهد سلطان سکندر بر طرف شده بود، مثل قشقه^{۲۵۷} کشیدن و سوختن زنان همراه شوهر و غیر آن سلطان زین العابدین همه را از سر احیاء کرد و پیشکش و جرمانه و دیگر صادرات را که شقداران از رعایا میگرفتند، بر انداخت و حکم عام کرد که سوداگران هر متاعی را که از ولایات بیارند، در خانه

خویش پنهان نسازند و بهر بهائی که در هر جا خریده‌اند، [92] باندک سودی با زیادتی خرج راه میفروخته باشند و غبن فاحش در سودا نمایند و سلطان هم زندانیانرا که از عهد سلاطین سابق مقید بودند، بیک قلم آزاد ساخت و یکی از ضوابط او این بود که هر ولایتی را که فتح میکرد، خزانه آنرا بغارت داده قسمت مینمود و بدستور پای تخت خویش خراج رعایای آن دیار مقرر میساخت و سرکشان آنجا و متکبران را گوشمال خوب میداد و از مرتبهٔ ادنی بدرجهٔ ادنی میرساند و فقیران و ضعیفان را نوازش نموده اعتبار داده بپایهٔ اوسط نگاه میداشت تا نه از توانگری^{۲۵۸} مفرط بغی ورزند و نه از افلاس گذرابی پاشوند و پارسائی او بحدی بود که عورات بیگانه را بجای <ب70> خواهر و مادر تصور مینمود و چه صورت داشت که در روی نا محرم یا در مال غیر بنظر خیانت نکرد و طمع کند، از مهربانی که بر رعایا داشت، که جریب را از آنچه معهود بود، زیاده ساخت و وجه خرج خاصیهٔ سلطان از حاصل زری بود که از کان مس پیدا شده [ب92] و مزدوران همیشه در آن کار میکردند و چون در عهد سلطان بتان زر و نقره غیره شکسته سکه زده بودند، آن زرکسادی پیدا کرده بود، سلطان حکم فرمود تا بر مس خالص که از آن کان جاصل شده، سکه بزنند و رایج سازند و سلطان بر هر که غضب میکرد، لازم نبود که او را بسزا و عقوبت رساند بلکه در حق او هرچه میگفت، از قفال بد همان میشد و از کسی که نا خوش می‌بود، او را بطوری از ولایت خود اخراج میکرد که او نمیدانست که سلطان پرو خشناک است بلکه راضی میرفت و مهم سازی او نیز در همان ضمن میشد و مردم در زمان او بهر ملت و مذهبی که میخواستند، می‌بودند و هیچکس از روی تعصب متعرض دیگری نمیشد و برهمنان و دیگر هندوان که باهتمام سیه بهت در عهد سلطان سکندر مسلمان شده بودند، در زمان سلطان زین العابدین میشدند و کسی را از علمای اسلام بر ایشان از ممر ارتداد مجاز^{۲۵۹} گرفت و گیر نبود و سلطان نزدیک بکوه ماران جوئی آورده شهری نو بنا کرد [93] که آبادانی آن تا پنج گروه راه بود و برین قیاس شهرها معمور ساخته و در <71> کاکپور و غیر آن آنها از دور آورد

۲۵۸ پ: توانگر

۲۵۹ پ: مجال

و جویها کند و پلها بست و زراعتهای بسیار فرمود و در موضعی که خود آباد کرده بود، علماء و فضلاء و فقراء و غرباء را از طوائف مختلف متوطن ساخت و ایشان در سایه حمایت و رعایت او اوقات و بفرات میگذرانیدند چندان اسباب و سامان بهم رسانیدند که از امر او هیچ کمی نداشتند و حاصلات آن مواضع را بتمام صرف رباطها و طبخها ساخت تا هر آینده و رونده طعام میخورده باشد هرچه محتاجانرا در بایست بوده باشد، از نقد و جنس از آن وجوه بر اموال صرف نمایند و در مملکت کشمیر هیچ زمینی بی آب و بی زراعت نماند مگر جائی که فکر سلطان بآن نرسید و علاجی نداشت و گذشتگی و آراستگی او از دنیا بمرتبه‌ای بود که با آنهمه علوشان و حشمت و شوکت اصلاً تعلق باسباب سلطنت و اصلاً در مقام جمع خزاین نمی‌بود و در عهد سلطان ملا محمد نام شاعری دانشمند پیدا شد که در یک زمان در یک مجلس بهر [ب93] بحری و قافیه‌ای که میخواستند، در بدیبه شعر میگفت و در همان وقت هر مسئله مشکل را که میسریدند، جواب میداد و سلطان هم تعظیم علمای اسلام میکرد و میگفت که اینقوم مرشدان قبیله ما اند که از ضلالت بر آورده بهدایت رسانیده‌اند و هم احترام جوگیان مینمود که اینها مرتاض و غریب اند و نظر بعیب هیچ طائفة نمیکرد بلکه همیشه هنر منظور او بود و فراست و زیرکی بمنزله‌ای <ب71> که هر نوع قضیه مشکل را که عاقلان از حل آن عاجز میشدند، سلطان در بدیبه بفیصل میرسانید، از آنجمله اینکه زنی در عهد او از روی ستیزه که با انباغ خود داشت، شبی پسر صغیر خود را بکشت و در خانه انباغ انداخت و صباح برو تهمت خون کرده بدادخواهی نزد سلطان رفت. سلطان این قضیه را بدانایان حواله نمود. چون از تشخیص آن عاجز شدند، سلطان اول انباغ آن زن را که متهم بود، تنها در خلوت پرسید که تو اگر فی الواقع این طفل را کشته بمن راست بگو تا از تو عفو بکنم و الا چندان عقوبت [94] میفرمایم ترا که کشته شوی. او جواب داد که هرچه خواهید، بمن فرمائید من از کشتن این کودک خبر ندارم. سلطان فرمود که اگر از تو این فعل واقع نشده است، بیا برهنه شود و بحضور مردم بخانه خود رو تا بدانند که تو از تهمت این خون پاکی آن زن سر فرود افکند. و گفت اگر مرا بکشند، هزار مرتبه بهتر ازین بی شرمیست همین

تهمت خون بر من بس نیست که باین امر زشت هم قیام نمایم آنگاه سلطان دست ازو باز داشته آن زن را که تهمت میکرد، طلبید و تنها ازو نیز پرسید که راست بگو این طفل را که کشته است، او بمبالغه میگفت که اگر انباغ من کشنده این پسر نباشد، مرا بجای او باید گشت. سلطان گفت اگر تو درین دعوی راستکاری بحضور اهل مجلس برهنه شو. آن زن فی الحال این سخن را قبول نمود و خواست که جامه‌ها از تن خود بکشد. سلطان <72> مانع آمد و بحاضران فرمود که حزم این کار اوست که خود کشته و تهمت بر انباغ نهاده و تازیانه چند بر آن زن زدند تا اقرار بر فعل زشت خود نمود [ب94] و سلطان او را سیاست فرمود و از جمله عاداتهای سلطان این بود که حکم بکشتن دزد نمیفرمود بلکه هر جا که دزد می‌یافتند، فرمان میداد تا زنجیر در پایش انداخته هر روزی در عمارت سنگ و گل می‌کشیده باشد و طعام باو میداده باشند و از مهربانی که داشت، حکم بمنع شکار کرد تا جانوران کشته نشود و در ماه رمضان مبارک گوشت اصلاً نمیخورد و آوازه جود او چون انتشار یافت، سازنده‌ها و خواننده‌ها در علم موسیقی بی نظیر زمانه بودند. از اطراف وی^{۲۶۰} بکشمیر نهادند چنانچه کشمیر از کثرت هنرمندان این فن رشک ولایت عراق و خراسان شد و ملا عودی نام عودنوازی که شاگرد بی واسطه خواجه عبدالقادر صاحب تصانیف مشهور است، از خراسان نزد سلطان آمد و عود را چنان نواخت که سلطان را بسیار خوش آمد و نوازش فرموده انعام بسیار باو داد و ملا حمیل^{۲۶۱} نام حافظی که هم در شعر و هم در خوشخوانی ثانی نداشت، خوانندگیهای خوب در مجلس سلطان میکرد و سلطان را [95] رقتی تمام دست میداد و اوقات او بغایت خوش میشد و چندان زر بملا حمیل داد که از شمار افزون بود و نقشهای ملا حمیل چون ذکر حمیل سلطان تا این زمان در کشمیر مشهور است^{۲۶۲} <ب72> و در عهد سلطان حبیب نام آتشبازی پیدا شد که چشم روزگار پیش از آن نظیر او ندیده و او در فن آتشبازی اختراعه کرده که مردم حیران ماندند و تفک در کشمیر

۲۶۰، پ، اصلاح: روی

۲۶۱، پ، اصلاح: ملا حمیل (ل: ب ۷۸)

۲۶۲، پ: "است" ندارد

او پیدا ساخت و در حضور سلطان داروها پدید آورد و هنرها نمود که همه غیر مکرر بود و مردم را تعلیم داد و او غیر از آتشبازی در سایر علوم نیز فایق بود و سلطان کتاب سوال و جواب باتفاق او تصنیف کرد و خلائی از مطالعه آن فواید بردند و همیشه مجلس سلطان از اهل نغمه و ارباب طرب که در حُسن صوت و خوشی آواز یگانه آفاق و در حرکات و سکنات و رقص و خرام در جهان طاق بودند، رشک بهشت بودند و رقاصان و طناب بازان در زمان او پیدا شدند. از جنس مرد و زن که هر کس ایشان را [ب95] تماشا میکرد و فریفته میگشت و بعضی خواننده‌ها از آن قبیل بودند که یک نقش را دوازده مقام اداء مینمودند و هر وقتی که سلطان خوش می‌بود، میفرمود تا سازهای اهل طرب را از عود و رباب و بین و غیر آن بزر می‌گرفتند و بجواهر مرصع میساختند و سوم (Soma) نام دانائی که بزبان کشمیر شعر میگفت و از علوم هندی مثل نداشت، زین چرت (Zaynacarita) نام کتابی تصنیف کرده در بیان حالات و واقعات سلطان و آنرا شرحی و بسطی تمام داده و یودی بهت (Yodha Bhaṭṭa) نام دانای دیگر که شاهنامه <73> بتمام یاد داشت، زین ناتک (Zaynanāṭaka) نام^{۲۶۳} کتاب در علوم^{۲۶۴} موسیقی بنام سلطان پرداخته بحضور سلطان خواند [و] نوازشهای کلی یافت و سلطان در جمیع زبانها از فارسی و هندی و تبتی و غیر آن بر وجه کمال مهارت داشت و بهمة آنها حرف میزد و فرمود تا اکثری را از کُتب عربی و فارسی ترجمه کردند و کتابهای نجوم و طب و هندی^{۲۶۵} را بفارسی نقل بردند و در بیان گشتن سیماب و ساختن اکسیر و غیر آن خود ترجمه کرده از هندی بفارسی [96] آورد و کتاب مهابارت را که از کتب مشهور هندیست، فرمود تا ترجمه کردند و کتاب راج ترنگی را که عبارت از تاریخ پادشاهان کشمیر است و درین زمان بفرمان حضرت خاقانی سلیمان نشانی ظل الهی جلال الدین اکبر شاهی که

^{۲۶۳} پ: "ناتک" ندارد

^{۲۶۴} پ: علم

^{۲۶۵} اصلاح: طب هندی (ل: ب ۸۱)

سریر سلطنت و خلافت بوجود باجود^{۲۶۶} آنحضرت عالی منقبت و اولاد و اخفاد^{۲۶۷} امجادش تا قیام قیامت آراسته و پیراسته باد، بحرمت الاقطاب و الاوتاد^{۲۶۸} در عهد سلطان زین العابدین نیز فارسی ساخته بودند.

و سلاطین اسلامیه که معاصر سلطان بودند، بشنیدن آوازه سلطان اظهار اشتیاق ملاقات او مینمودند. خصوصاً خاقان^{۲۶۹} غفران پناه ابو سعید سلطان از خراسان اسپان تازی بادپا و شتران قوی هیکل بادیه پیمای برای او هدیه فرستاد و سلطان از اینمعنی خوشحال شد و در برابر آن خروارهای زعفران و قطاس و مشک و شال و کاسه‌های بلورین <ب73> و دیگر غریب کشمیر در ملازمت خاقان سعید روانه گردانید و سلطان بهلول لودی پادشاه دهلی نفایس بسیار از ملک هند و سلطان محمود گجراتی قطیفه [ب96] صوف و سقرلاط و دیگر اشیای قیمتی زر یا بار را دایم نزد سلطان ارسال نموده رابطه و داد و اتحاد را مجد و موکد میساختند و بر همین قیاس حاکم مکه مبارکه و مصر و گیلان و دیگر بلاد هر کدام تحفه‌ها میفرستادند و پادشاه مندو که از خلجیان بود، اسپان و اشیای خوب مصحوب ایلچیان و قصیده‌عزاء در مدح سلطان روانه داشت و سلطان از آن قصیده چندان محظوظ شد که از ههایای دیگر آن قدر خوشحالی نمود و از شادی در پوست نمی‌گنجید و دگر سیه (Dugarasiṃha Tomara) نام راجه گوالیار چون شنید که سلطان را بعلم موسیقی و سنگت میل تمام است، دو سه کتاب معتبر این فن را ارسال نمود و بعد از آن راجه کرت سیه (Kīrtisiṃha Tomara) چون^{۲۷۰} بجای پدر بنشست، سلطانرا بجای پدر تصور نموده سلسله اخلاص موروثی را دایم بر پا میداشت و راجه تبت از مان شرور نام که حوضی است مشهور و آب آن اصلاً تغییر پداد نیست، دو جانور کم یاب را که راج هنس نام داشتند و بغایت خوش صورت بودند، فرستاد و سلطان را از دیدن آن جانوران خوشحالی تمام روی [ب97] نمود و خاصیت آن

۲۶۶ پ، اصلاح: با وجود

۲۶۷ اصلاح: اخفاد

۲۶۸ پ: الاتاد

۲۶۹ پ: "خاقان" ندارد

۲۷۰ پ: "چون" ندارد

جانوران این بود که چون شیر را بآب مخلوط ساخته پیش آنها می‌نهادند، <74> اجزای آب را از شیر بمنقار جدا گردانیده می‌خوردند تا آنکه شیر خالص میماند و سلطان اینمعنی را تماشا نموده یقین دانست که آنچه از خاصیت آنها می‌شنید، راست بود.

و^{۲۷۱} سلطان در ابتدای سلطنت خویش چنانچه بالا گذشت، محمد خان برادر خرد خود را وکیل و ولی عهد مستقل ساخته بود، چون محمد خان وفات یافت، حیدر خان نام پسرش را جانشین پدر ساخت و مهمات ملکی باو باز گذاشت و مسعود و شیر نام دو کوکه خود را اعتبار بسیار نمود و ایشان با یکدیگر خصومت نمودند و شیر مسعود را که برادر بزرگ بود، بکشت و سلطان در قصاص او شیر را نیز بقتل رسانید و سلطان سه پسر داشت. آدمخان که بزرگتر از همه بود، دایم در نظر پدر خوار مینمود و حاجی خان پسر میانگی را بسیار دوست میداشت و او و بهرام پسر خرد^{۲۷۲} را جاگیر بسیار داده بود و ملا دریا نام شخصی را از پیادگی بر آورده بخطاب دریا خانی سرفراز ساخت و تمامی کار و بار [97] مملکت را باو سپرده سلطان از ملک خاطر را جمع نمود و بعیش و فراغت مشغول گشت و روزی که وزیر او شیری بهت (Śiryabhaṭṭa) از عالم گذشت، سلطان یک کرور زر کشمیری را که چار صد اشرفی باشد، از جهة او با طفال تقسیم فرمود و در آن ایام که سلطان در علم جوگیان وقوف و علوم بی نهایت پیدا کرده بود، روزی در حجره در آمد و خلع بدن که آن را سیمیا گویند، نمود و روح جوگی در بدن انتقال کرد و <ب74> ارباب بصیرت اینمعنی را از سلطان دیدند و الغیب عند الله گویا عدم تقید سلطان بیک ملت و مذهب از اینجهت بود و بعد از چند گاه سلطان زاده‌ها با یکدیگر نزاع پیدا کردند و آدمخان پسر بزرگ سلطان از کشمیر بموجب حکم پدر بر آمد و جمعیت تمام از سوار و پیاده و بندوقچی و تیرانداز بهم رسانیده ولایت بهتند را باسانی فتح نمود و غنایم بیشمار نزد سلطان آورد و سلطان خوشحال شده او را نورزش بسیار فرمود و حاجی خانرا بحانب لوهرکوت نامزد ساخت و آدمخانرا بجهت ناسازگاری حاجی خان نزد

۲۷۱ پ: "و" ندارد

۲۷۲ پ: خورد

خود نگاهداشت و بعضی از [98] فتنه انگیزان واقعه طلب بد راهی داده حاجی خانرا بی حکم سلطان باعث شدند تا از لوهرکوت بجانب شهر کشمیر روانه گردید و سلطان اول نصایح گفته فرستاد و او را از آمدن مانع شد. او چون متاثر نشد، عاقبت سلطان^{۲۷۳} با لشکر عظیم بر آمده در میدان یکهل بعزم جنگ فرود آمد و اگرچه^{۲۷۴} حاجی خان از فعل زشت خویش آخر الامر پشیمان گشته خواست که در ملازمت سلطان بیاید، اما سپاهیان او را بحال او نگذاشتند تا آنکه صف بسته بمیدان جنگ آمد و سرداران نامی از جانبین کشته شدند و آدمخان در آن معرکه داد و مردانگی داده از شجاعتی که داشت، اصلاً بیجا نشد و از صباح تا غروب آفتاب جنگ قایم بود. عاقبت حاجی خان مقاومت <75> نتوانست نمود^{۲۷۵} و افواج او چون مغلوب گشتند، جلو گردانیده جانب هیرپور فرار نموده آدم خان تعاقب نموده اکثری را از گریختگان بقتل رسانید و خواست که تا زمانی که حاجی خان بدست او نیاید، هیچ جا قرار نگیرد. سلطان او را از تعاقب باز داشت و حاجی خان بقیه السیف را همراه گرفته [ب98] از هیرپور در تدبیر رفت و بعراج زخمیان مشغول شد و سلطان بعد ازین بشهر کشمیر در آمد و از سرهای مخالفان مناری بلند فرمود و حکم بقتل اسیران لشکر حاجی خان نمود و سپاهیان کمراج را همراه آدمخان نامزد گردانید و آدمخان تحقیق حال جماعه‌ای که باعث بر اغوای حاجی خان بودند، مینمودند و آزار بسیار باهل و عیال ایشان رسانیده مبلغهای کلی میگرفت و باین تقریب اکثری از سپاهیان از حاجی خان جدا شدند و نزد آدمخان آمدند و سلطان بعد ازین واقعه آدمخان را ولی عهد ساخت و آدمخان تا شش سال دولتی باستقلال راند و ملک معمور بود و مقارن اینحال آنچنان قحطی در ولایت کشمیر افتاد که مردم جان در عوض نان میدادند و دزدان طلا و نقره را گذاشته دزدی غله را غنیمت میشمردند و فقراء و غربای بیشمار از خوردن میوه‌های خام در هر طرف میمردند و بعضی گرسنگان بر پوست شالی قناعت نموده بودند و آنرا هم نمی‌یافتند و ازین واقعه سلطان

۲۷۳ پ: "سلطان" ندارد

۲۷۴ پ: اگر

۲۷۵ پ: نمود نتوانست

<75> دایم ملول و اندوهگین و حیران بود [99] و غله‌های خزاین را بتمام بر رعایا قسمت فرمود تا آنکه بالای قحط بر طرف گشت و سلطان بر بعضی جایها چار یک و بر بعضی هفت یک حصه^{۲۷۶} خراج نوشته داد و آدمخان چون بر ولایت کمرج دست تاراج یافت، انواع ظلم و فساد در آن حدود بنیاد نهاد و هرچه از مردم می‌یافت، کشیده می‌گرفت و دادخواهان بسیار را از دست او نزد سلطان آمدند و هر حکمی که سلطان باو می‌فرستاد، قبول نداشت و لشکر بسیار جمع نموده قصد سلطان نمود و در قطب الدین پور طرح اقامت انداخت و سلطان ازو متوهم شده بلطائف حيله او را تسلّی داده آورد. باز بجانب کمرج فرستاد و از برای دفع شر او بحسب ضرورت باستمالت تمام فرمانی بنام حاجی خان نوشت، او را بسرعت بطلبید. اتفاقاً در همان ایام خان از کمرج بر آمده بر سر سويه پور رفته بود و حاکم آن شهر که از جانب سلطان معین بود، بجمعیت تمام بر آمده بآدمخان جنگ کرد و کشته شد و سويه پور را غارت کرده بخاک سیاه هموار ساختند و سلطان بعد از شنیدن این خبر [ب99] افواج قاهره بر سر آدمخان فرستاد و طرفین آنچنان جنگ عظیم نمودند که هیچ کمی از جنگ سلطان و حاجی خان نداشت و بهادران نامی آدمخان کشته گشتند و در حین فرار پل سویپور که بر روی دریا بهت است، شکست و سبید کس از دلاوران خوب آدمخان غرق شدند و سلطان در آن زمان از <76> شهر بر آمده بجانب سویپور روانشد و رعایا را دلاسا میداد و اینطرف آب بهت [نزدیک] سلطان و انصراف^{۲۷۷} آدمخان فرود آمده بودند. درین هنگام حاجی خان بموجب طلب سلطان از راه پخه نام موضعی نزدیک باره‌موله رسید و سلطان پسر خرد^{۲۷۸} خود را که بهرام خان نام داشت، باستقبال حاجی خان فرستاد و این دو برادر با یکدیگر خصوصیت بسیار اظهار نمودند و آدمخان از آمدن حاجی خان دل‌تنگ شد و هراس بروی غلبه کرد و از راه شاه تنگ گریخته به نیلاب رفت و سلطان حاجی خان را گرفته بشهر مراجعت نمود و انتقاب بسیار نسبت باو پیدا کرده ولی عهدی را بنام او مقرر ساخت و

۲۷۶ پ: بجهت

۲۷۷ اصلاح: آنطرف

۲۷۸ پ: خورد

او نیز شب و روز [100] کمر خدمت بسته دقیقه‌ای از دقایق اخلاص و ادب نا مرعی نمیگذاشت و تلافی تقصیرات سابق بر وجه احسن نمود. چنان در دل سلطان جا کرد که سلطان یکزمان بی او نبود و حاجی خان جمعی از نوکران خود را که در سفر هندوستان همراه رفته بودند، سفارش نمود و سلطان هر کدام از ایشان را رعایت نموده مناصب مناسب داد و جاگیرها مقرر فرمود و کمر شمشیر طلا مرصع بجواهر بحاجی خان بخشید و ازو خوش می‌بود و بعد از چندگاه سلطان از حاجی خان بواسطه شرب مدام و قبول نکردن او نصیحت پدر را برنجید. چون حاجی خان اسهال دموی پیدا کرده مزاج سلطان ازو متغیر گشته مهمات سلطنت معطل مانده بود، امرای پنهانی از سلطان بیرخصت <ب76> او آدمخانرا طلبیدند. آدمخان آمد و سلطان را دید و نزد سلطان آمد و نیامدن او مساوی بود و اصلاً التفات باو نکرد و از پسران و امرای بغیات بد برد و بجان رنجید و این هر دو برادران هم عهد شدند و تعظیم آدمخان [ب100] مینمودند و باو اتفاق داشتند و نیکخواهان سلطان بعرض رسانیدند که ملک خراب میشود، از پسران خود بهر^{۲۷۹} کدام که لایق میدانید، امر سلطنت تفویض فرمائید. سلطان قبول نمود و کار بتقدیر الهی جل شأنه گذاشت و اهل نفاق در میان برادران صحبت بهمرسانیدند و بهرامخان مکر آمیز با دو برادر بزرگ گفته ایشانرا با همدیگر دشمن ساخت. تا نقص عهد کردند و آدمخان رخصت گونه از سلطان گرفت. از ترس برادران در قطب الدین پور رفت و در آن ایام ضعف پیری سلطان را در یافته بیماری نیز برو غالب گشته طعام را گذاشته بود و امراء و وزراء از ترس قیام فتنه پسران سلطانرا نمیگذاشتند تا عیادت سلطان روند و گاه گاهی از برای تسلی خلائق سلطانرا بجای بلند برداشته بتکلف مینمودند و نقاره‌هایی شادبانه مینواختند و ملک را باین نوع بر پا میداشتند و حاجی خان و بهرام خان مسلح شده در مقام دفع و رفع آدمخان بوده هر روز بجنگ او میرفتند [101] و بیماری سلطان از شنیدن این خبرها روز بروز افزون میشد و حواس او تعطیل یافت و اطباء از علاج عاجز شدند. چون یکشب <77> و روز از بیهوشی سلطان گذشت، آدمخان تنها از قطب الدین پور بدیدن سلطان آمد و لشکر

را در اطراف شهر برای محافظت گذاشت و آنشب در دیوانخانه سلطان گذرانید و حسن کچهی که یکی از امرای نامدار بود، همانشب از امراء و وزراء بیعت برای حاجی خان گرفت و روز دیگر آدمخانرا امراء بفریب از کشمیر بر آوردند و حاجی خانرا بسرعت طلبیدند. حاجی خان در دیوانخانه در آمد و اسپان طویله خاصه سلطان را گرفته بتمام متصرف شد و لشکر بسیار جمع نموده بیرون قلعه قرار گرفت و خواست که سلطان را ببندد. اما از غدر مخالفان اندیشید و نتوانست در محل رفت و آدم خان بعد از شنیدن خبر حاجی خان و غالب شدن او از کشمیر تارهیل قصد هندوستان نمود و درین اثنا نوکران او بیدل شده ازو جدا گشتند و آیین پدر که یکی از امرای معتبر حاجی خان [ب101] بود، با جمعی دیگر تعاقب او کرد و آدمخان جنگهای خوب کرده برادر و خویشان این را بقتل رسانید و بدر رفت. درینولا حسن خان ابن حاجی خان که در پنوچهه (Pūnč) بود، آمده باو ملحق شد و حاجی خان از آمدن او قوت تمام یافت و کار او هر روز بالائی میگرفت و در پی زیادتی جمعیت بود و سلطان در شصت و نه سالگی از عالم در گذاشت و مدت حکومت او پنجاه و دو سال بود.

بقاء بقای خداست و ملک ملک خدا^{۲۸۰}

سلطان سکندر ثانی که حاجی خان باشد، بعد از پدر بسه روز بر تخت سلطنت جلوس نمود <ب77> و لقب سلطانی یافت و همین خطاب را نقش نگین ساخت و در آن روز خیر بسیار کرد و علماء و فضلاء و دانایانرا ضیافت نمود و طبلهای شادی نواختند و تختی از طلا در سکندرپور که الحال بنوهته مشهور است، برای او نصب نمودند تا بر آن جلوس فرمود و برادرش بهرامخان و پسرش حسن خان بخدمت او قیام نموده تاج سلطانی بر سرش نهادند و ولایت کمراج را بجاگیر [102] حسن خان و ناگام را بنام بهرامخان مقرر ساخت و حسن خان امیر الامراء داده ولی عهد گردانید و راجه‌های اطراف را که برای تعزیت و تهنیت آمده بودند، اسپ و خلعت داده رخصت نمودند و بهر کدام از ارباب مناصب

کمر شمشیر مرصع داد و او اگرچه در سخاوت نظیر نداشت، اما خطابش نبود و از هر کس باندک گناهی در مقام انتقام میشد. برابری اکثری از امراء از ترس او بجاهای دور رفتند و سلطان از احوال ملک بی پروا بود و وزرای او هر ظلمی که میخواستند، بر رعایا میکردند و پونی نام حجامی مقبول طبع سلطان شده بدرجه کمال تقرب رسید و از مردم رشوت میگرفت و از کسی که با او ناخوش می‌بود، در خلوت با سلطان بدهیهای او میگفت و سلطان بر سخنش اعتماد نموده فی الحال حکم بزدن و کشتن تاراج آنکس میفرمود و چندان بشریب مایل شد که در ولایت کشمیر قند سیاه که عبارت از کر^{۲۸۱} باشد، <78> برای کشیدن عرق سلطان پیدا نمیشد، بخلاف قند سفید و نبات و شکر خالص [ب102] که در نهایت ارزانی و فراوانی بود و در آن نزدیکی سلطان حسن کچهی که بیشتر از همه و پیشتر سعی در بیعت سلطان نموده بود، بدگمان شد و او را با هفت نفر دیگر از امرای معتبر پدر در خلوت طلبید و بسعی پونی سر تراش و غیر آن آزار اذل بقتل رسانید. خان و مان^{۲۸۲} ایشانرا بیاد داد و اینمعنی سبب تنفر امراء شد و پیش ازین واقعه آدمخان لشکر بسیار از جمو همراه گرفته بود. بقصد جنگ سلطان در ولایت پنجه رسیده بود و سلطان باعث آمدن بو را طلب امرائی که مذکور شدند، دانسته ایشانرا سیاست فرمود. آدمخان از شنیدن این خبر باز گشته بجمو رسید و با مانک دیو راجه جمو اتفاق نموده بچنگ مغولانی که در آن ولایت آمده بودند، رفت و تیری بر دهن او رسید و بهمان زخم از عالم در گذاشت و بعد از تحقیق این خبر سلطان از وفات برادر بسیار اندوهگین شد و قالب او را از جنگگاه طلبید و در جوار مقبره پدر دفن کرد و چند روز ماتم داشت و بهرامخان در آن ایام از [103] سلطان توهم بسیار نموده التماس خدمات شایسته و پسندیده نمود و خود را باحیاط نگاه میداشت و مردم بر سلطنت او پنهانی اتفاق نموده بودند. درین اثنا حسن خان که سلطان او را با لشکر بسیار برای <ب78> تسخیر ولایات فرستاده بود و از جنگهای عظیم در هند کرده غنایم و اموال فراوان بدست آورده بفتح قلاع و بقاع مشغول بود، خبر یافت که سلطان از کثرت شراب خوری بیماری صعب پیدا کرده در ملک خلل

۲۸۱ اصلاح: شکر

۲۸۲ پ: خانمان

رفته با بهرامخان یکی شده اند. بنابراین بایلغار با لشکر جرّار در کشمیر رسید و سلطان از آمدن او که بی حکم بود، بواسطه سخنان اهل نفاق آزرده شد و خدمات حسن خان مقبول نیفتاد و او را کورنش نداد. روزی سلطان با جماعه‌ای از خاصیان مقرب بر ایوان کج کرده ملسا^{۲۸۳} بر آمد و بشرب مشغول شد و در حالت مستی پایش بلغزید و افتاد و سر و رویش مجروح گشت و بهمان زخم در گذشت و مدّت حکومتش یکسال و [ب103] دو ماه بود.

[سلطان حسن شاه]

سلطان محمد شاه سلطان حسن خان در هشت سالگی بر سریر سلطنت باستصواب سید حسن بنشست و در وقت جلوس جمیع اشیاء را از طلا و نقره و اسلحه و قمشه و اطعمه و غیر آن پیش او گذاشتند. او از چندین چیزها بهیچکدام ملتفت نشد و کمان را بدست برداشت و گرفت. حاضران ازین اداء^{۲۸۴} استدلال بر زیرکی او نموده گفتند که میل او همیشه بسپاهیگری و سپاهیان خواهد بود و جنگ بسیار در عهد او خواهد شد و سادات در عهد او چنان استقلال یافتند که هیچ یکی را ازراء^{۲۸۵} و امرای پدر سلطان نمیگذاشتند تا نزد سلطان <79> بروند. کشمیریان از اینمعنی تنگدل گشتند. شبی باتفاق پرسرام (Paraśrāma) نام راجه چنیو^{۲۸۶} که از ترس تاتار خان پناه بکشمیر برده بود، در مقام انتقام سادات شدند و سید حسن را با سی نفر از اعیان سادات در باغ نوشهر بغدر و مکر کشتند و غوغای عظیم در شهر افتاد و ارباب غدر از آب بهت گذشته آنطرف جمعیت کرده نشستند و سید محمد بن سید حسن [104] خالوی سلطان با مردم بسیار برای محافظت بدیوانخانه سلطان آمد و در آنشب که آینچنین کشاکشی روی نمود، عیدی رینا (Īdī Rayna) نام شخصی یوسفخان ابن بهرامخان را از بند بر آورده خواست که بدر برد. دید که از عقب آتش^{۲۸۷} و از پیش مخالفان

۲۸۳ اصلاح: مجلس

۲۷۴ پ: اذا

۲۸۵ پ، اصلاح: از وزراء (ط: ۴۵۱)

۲۸۶ اصلاح: جمو (ط: ۴۵۱)

۲۸۷ پ: "آتش" ندارد

اند، حیران ماند. ناگاه سید علی خان یکی از امرای سادات ازین حال مطلع شد و یوسف خانرا بقتل رسانید و تازی بهت را که بر قتل یوسفخان در آن حاله دریغ^{۲۸۸} میخورد، نیز بکشت و شبان دیوی نام مادر یوسفخان که از آنگاه باز که بیوه شده بود، دایم روزه میداشت و از سه لقمه نان جوین غذا میساخت، نعش پسر را تا سه روز در خانه نگاهداشت و خرج میکرد و بعد از آنکه او را دفن کردند. حجره‌ای در جوار مقبره پسر ساخت و همانخانه جان بداد و سید علیخان چون شنید که دشمنان از آب بهت گذشته قصد جمعیت دارند، بعزم جنگ خواست که از آب بگذرد. ایشان پل را شکستند و سادات خیمه‌ها زده اینطرف آب نشستند و چندان زر و اسب بسپاهیان <ب79> میدادند که اهل حرفه و دکانداران [ب104] کسب گذاشته هوس سپاهیگری نمودند و مردم کشمیر از پرگنات و مواضع فوج آمده مخالفان جمع گشتند و از جانبین جنگ تیر بنیاد شد و مردم بسیار هر روز کشته میشدند و دزدان و راهزنان علانیه در شهر آمده تاراج مینمودند و سادات خندقی در گرد شهر کردند تا از دزدی امن پدید آمد و خانه‌های^{۲۸۹} مخالفان را که در شهر و مواضع بود، بپاک یکسان ساختند و اموال و مواشی ایشانرا هر چه بدست می‌آمد، در راهها می‌نهادند تا هرکه هر چه^{۲۹۰} میخواست، بر میداشت و خود از غضب و تکبر نظر بسوی آن اموال نمی‌انداحتند و متصرف نمیشدند. درین اثنا مخالفان خطی نوشته جهانگیر ماگری را از لوه‌رکوت طلبیدند. جهانگیر ایلغار کرده بسه روز در شهر قطب‌الدین پور که نزدیک بمخالفان بود، رسید و سادات باو پیغام صلح فرستادند. او قبول نمود. روزی جهانگیر و^{۲۹۱} سیفی دانکر (Malik Sayfdār) که سردار معتبر بود، از پل گذشته بسادات جنگ عظیم کردند و داؤد پسر جهانگیر کشته گشت و اکثری از مخالفان بقتل رسیدند و سادات خوشحالی نمود نقاره‌ها نواختند و از سرهای اعداء مناری [1051] بلند ساختند و اگر

۲۸۸ پ: دریغ

۲۸۹ پ: "خانهای" ندارد

۲۹۰ اصلاح: هرچه

۲۹۱ پ: "جهانگیر و" ندارد

تعاقب کرده از آب میگذشتند، همانروز طاهر ادمار از مخالفان بر می آوردند. چون تقدیر موافق تدبیر نبود، این تدبیر بخاطر ایشان نرسید و روز دیگر خواستند که از روی غلبه <80> از پل بگذرند. مخالفان از آنطرف هجوم آوردند و در میان پل جنگی عظیم واقع شد و پل شکست و خلقی بسیار از طرفین بآب فرو رفتند و سادات خطی بجانب تاتار خان حاکم پنجاب نوشته او را بمدد خویش طلبیدند. تاتار خان لشکر بسیار بجانب کشمیر فرستاد و چون لشکر به بنبر رسیده بود، هن (Bhoḍana) نام راجه آنجا با ایشان جنگ کرد و بهادران نامی آن سپاه را بقتل رسانید و از شنیدن این خبر مخالفان خوشحال شدند و در میان سادات و مخالفان تا دو ماه پیوسته جنگ بود. غلبه گاهی اینجماعه را بود و گاهی اعداء را. عاقبت کشمیریان سه فوج شده از آب گذشتند و اطراف کوهستانرا فرو گرفتند و سادات در مقابله ایشان بمقاتله قیام نمودند و داد مردانگی و کوشش بلیغ دادند و کارزاری کردند که کس نشان ندهد، تا یک شب و روز ما بین فریقین آتش قتال و جدال بر افروخته [ب105] و خلقی بر آن پروانه وار سوخته میشدند و مخالفان چون باعتبار جمعیت و یراق پیشرو] بودند، غالب آمدند و بزرگان سادات اکثری بشهادت رسیدند و بقیه‌ای که ماندند، روی بفرار نهادند و کشمیریان تعاقب نموده بشهر در آمدند و قتل و غارت میکردند و در هر محلی و موضعی که میرسیدند، آتش میزدند و از آن آتش خانقاه قطب ربانی محقق صمدانی سید علی همدانی - قدس سره - بسوخت و بآنجا منتهی شد و شمار کشتگان در آن روز بدو هزار <80> کس رسیده بود و این واقعه در سنة هشتمصد و نود و دو هجری روی نمود. بعد ازین واقعه سید علیخان و سید محمد بن سید حسن در خانه گدائی^{۲۹۲} نام شخصی از طائفه راوٹ در آمده متحصن شدند و مخالفان جمع آمده در دیوانخانه بکورش سلطان محمد خان رفتند و او را از خود ساختند و سید علیخانرا با دیگر سادات از کشمیر اخراج نمودند و پرسرام مذکور را با مردم چنپو^{۲۹۳} زر بسیار داده بجانب ریاراو (?) رخصت دادند و هر کدام از کشمیریان دعوی سرداری داشتند و میان ایشان مخالفتها پدید آمد و سلطان بتمام از انتظام افتاد. [106] درین

۲۹۲ گنائی؟

۲۹۳ اصلاح: جمو

هنگام فتح خان ابن آدمخان بموجب نوشته جهانگیر ماگری از جالندهر (Jalandhar) بعد از وقایع تاتار خان حاکم پنجاب بقصد مملکت موروث^{۲۹۴} برآجوری رسیده مدتی مدید در آنجا اقامت نموده بود. چون او نبیره بی واسطه سلطان زین العابدین بود، مردم واقعه طلب از امراء و عامه رعایا فوج فوج نزد او میرفتند و او بهر کدام از ایشان انعام و اکرام میکرد و امیدواری تمام میداد و چشم میداشت که مگر جهانگیر ماگری پیش از همه آمده او را خواهد دید، جهانگیر از جهة اینکه مدعیان او رفته فتح خانرا دیدند، متوهم شد و فتح خانرا از قصد تسخیر کشمیر مانع آمد. آنگاه سلطان محمد خان بترغیب جهانگیر از کشمیر بر آمده در میان کوسو نام موضعی با لشکری عظیم فرود آمد و فتح خان نیز از راه هیر پور <81> گذشته بنواحی آدون رسیده چشمه آبی را در میان داده با سلطان مقابل گشت و صفها بسته میان هر دو سپاه جنگی عظیم واقع شد. اول افواج فتح خان غالب آمده لشکر سلطانرا پریشان ساختند. ثانی الحال جهانگیر ماگری پای ثبات محکم داشته [ب106] مقدار پنجاه نفر از سپاهیان نامدار فتح خان را بقتل آورد و بیکبار قضیه بر عکس شد و هیچ نمانده بود که فتح خان دستگیر شود. ناگاه یکی از منافقان آوازه دروغ انداخت که سلطان بدست مخالفان مقید شد. چون این خبر را جهانگیر شنید، از تعاقب باز ماند و بسیار پریشان خاطر گشته نزد سلطان آمد و ملک تازی بهت را برای تراج موضعی که فتح خان را جا داده بودند، نامزد گردانید و سلطان بعد ازین فتح بکشمیر آمد و فتح خان مدتی غایب بوده رفته در نواحی بیرم کله سر کشید و بار دیگر جماعه‌ای را همراه گرفته بجانب کشمیر بعزم تسخیر روانه گشت و جهانگیر با لشکر فراوان بمقابله او رفته در سواد موضع کوسو از پرگنه ناگام فرود آمد و زیرک نام خدمتکاری^{۲۹۵} فتح خان فرصت یافته بشهر تاخت و جمعی را از امراء که در بند سلطان بودند، بر آورد و از آنجمله سیفی دانگری^{۲۹۶} بود و فتح خان سیفی را وزیر مطلق ساخته سردار لشکر خود گردانید و جهانگیر از خلاص یافتن سیفی بسیار اندوهگین شده در

۲۹۴ پ: موروثی

۲۹۵ پ: خدمتکار

۲۹۶ پ: دانگر

مقام استیصال [107] او میبود و اراده صلح با فتح خان کرد و پیغام با راجه راجوری <ب 81> که فتح خان بمدد او آمده بود، فرستاد تا تفرقه‌ای در لشکر فتح خان اندازد. راجه راجوری ازو جدا شده و دیگر امراء نیز از پیش او رفته بجاگیر در آمدند. فتح خان بضرورت جنگ نا کرده راه گریز پیش گرفت و جهانگیر تا هیرپور تعاقب او نمود و فتح خان از آن معرکه باز بملک چنیو^{۲۹۷} رفت و آنرا مسخر ساخت و لشکر بسیار همراه گرفته باز بکشمیر رفت و جهانگیر سادات را که اخراج کرده بود، باز طلبید و رعایت نمود. آنگاه سلطان و جهانگیر صفها بسته بفتح خان جنگ کردند و سیفی دانگر از جانب فتح خان چندان کارزار نمود که هیچکس از امرای سلطان در مقابله او نتوانست ایستاد. آخر سادات پای تهور^{۲۹۸} افشرده جنگهای خوب کردند و اکثری بشهادت رسیدند و بقیه مجروح گشتند و جمعی در خندق افتادند و جان دادند و سلطان جهانگیر را بر ایشان بیشتر از پیشتر اعتماد و اعتقاد روی نمود و فتح خان باز از کشمیر بر آمد و جمعیت بیحد و بیشمار بهم رسانیده [ب 107] مرتبه سیوم جنگهای عظیم با سلطان کرد و درین مرتبه چشم و خدم با سلطان هیچ نمانده جهانگیر زخمی شده بگوشه فرار نمود و سید محمد ابن سید حسن بفتح خان و خزینه سلطان تمام رفته بود و بعد از آنکه ده سال و هفت ماه^{۲۹۹} سلطان محمد شاه گذشته بود، زمینداران سلطان را که گرفته بفتح خان سپردند <ب 82> و فتح خان او را با برادران خود در دیوانخانه نگاهداشت و از اطعمه و اشربه و از سایر ضروریات و هرچه در بایست بود، فرمود تا برای سلطان محمد مهیا دارند و سیفی دانگری نیز تعظیم او نموده دایم بخدمت قیام داشت و مردم فتح خان شهر را تاراج نموده بخاک یکسان ساختند و هیچکس مانع نبود.

و در سنه هشتصد و نود و چهار فتح خان بر سریر سلطنت جلوس نمود. سلطان فتحشاه خطاب یافت و تفرقه ملک بامن و آسایش میدل گشت و حل و عقد امور مملکت بملک سیفی دانگر تفویض نمود و در عهد سلطان فتح شاه میر

۲۹۷ اصلاح: جمو (ط: ۴۵۵)

۲۹۸ پ: تهود

۲۹۹ پ: هفت ماه از سلطنت سلطان...

شمس الدین که یکی از مریدان رشید شاه قاسم فیض بخش قدس سره بود، از عراق بکشمیر آمد و [108] امراء و وزرای سلطان قتح شاه نسبت اعتقاد و تمام باو پیدا کرده اوقاف و املاک معابد و بتخانه‌های هود^{۳۰۰} را که بجهت او خراب شده بود، بمریدان میر شمس مقرر ساخت و صوفیان او درختان بلند را که معبد هندوان بود، بریدند و سوختند و کسی از سنود^{۳۰۱} مانع نتوانست شد و هر کس بهر وضعی از مسلمانان که میخواست، می‌بود و در میان امراء و سرداران نزاع و فساد عظیم پیدا شدند چنانکه هجوم نموده یکدیگر را بر سر دیوانخانه کشتند، پس ملک اچھی و سنکر رینا که از امرای معتبر فتحشاه بودند، سلطان محمد خان را بغدر^{۳۰۲} از زندان بر آورده در باره موله آمدند و چون آثار جرأت ازو ندیدند، <ب82> از حرکت خود پشیمان شده خواستند که محمد خان را گرفته باز بفتح شاه بدهند. محمد خان با سه چهار کس از ایشان گریخته بجانبی بدر رفت که کس نشان او نداد و سلطان فتحشاه ولایت کشمیر را سه حصه ساخته در میان خود و ملک اچھی و سنکر قسمت مساوی نمود و ملک اچھی را وزیر مطلق ساخت و سنکر را دیوان کل نمود و این ملک اچھی [ب108] در تشخیص معاملات آنچنان فراست عظیم داشت که دیگری در قرینة او نبود. از آنجمله اینکه دو کس از اهل حرفه بر سر بیجک باریک از پشم دعوی نموده اسناد ملکیت، آن هر کدام بخود میکردند و در میان وزن و رنگ و غیر آن متفق بودند. ملک اچھی از ایشان پرسید که آیا این بیجک را بر انگشت یا بر لته پیچیده اید؟ ملک گفت که بر انگشت و متغلب گفت که بر لته پیچیده ام. بعد از آنکه بیجک را وا کردند، لته ظاهر نگشت. معلوم شد که او دروغی بود. او را زجر فرمودند و جرمانه ازو گرفتند و بعد از چندگاه ابراهیم ابن جهانگیر ماگری که روزی چند از فتحشاه منصب پدر خود یافته بود، از عقب محمد شاه رفته او را از هندوستان در ولایت کشمیر آورد و در میان فتحشاه و محمد شاه در نواحی کویه هامون نام موضی جنگ عظیم پیوست و اوّل جنگ تیر کردند. بعد از آن نوبت

۳۰۰ اصلاح: هنود

۳۰۱ اصلاح: هنود

۳۰۲ پ: بعدر

بشمشیر و کارد رسید و سرداران خوب از جانب فتحشاه کشته شدند و فتحشاه فرار نموده از راه هیره پور بهندوستان

<83> رفت و مدّت نه سال از حکومت [109] فتحشاه گذشته بود.

[سلطان محمد شاه] بار دوم بر تخت سلطنت نشست و ابراهیم ماگری را وزیر و وکیل مطلق ساخت و اسکندر خانرا

که از اولاد سلطان^{۳۰۳} شهاب الدین بود، باستصواب ابراهیم ولی عهد گردانید و پسران ابراهیم ملک اچھی را که یزّنه او

بود، در زندان خانه رفته بقتل رسانیدند و فتح شاه باز جمعیت بسیار بهم رسانیده از هندوستان متوجّه کشمیر شد و سلطان

محمد شاه تاب مقاومت باو نداشته بی جنگ روی بگریز نهاد و مدّت حکومت او درین مرتبه نه ماه و نه روز بود.

سلطان فتحشاه بار دویم متصرف ولایت کشمیر باستقلال شد و جهانگیر را که از طائفه پدر (Padar) بود، وزیر کل و

سنکر رینا را دیوان کل ساخت و حکومت بعدل و داد میکرد و محمد شاه بعد از آنکه از کشمیر بدر آمد، در هندوستان

نزد اسکندر گکهر رفت و اسکندر لشکر بسیار بمدد او فرستاد و جهانگیر پدر نیز بجهت بعضی او امور آمده محمد شاه

ملحق شد و او را بر داشته براه راجوری در ملک کشمیر آورد. سلطان فتحشاه جهانگیر ماگری را هراول ساخته بچنگ

محمد شاه و جهانگیر پدر نامزد گردانید. جهانگیر ماگری جنگ عظیم کرده در آن معرکه [ب109] با پسر از دست

جهانگیر پدر کشته شد. سلطان فتح شاه چون دید که مردم خوب خوب او کشته شدند و بقیه که مانده بودند مثل عالی

میر شاه بنگی و غیر او از امرای معتبر بمحمد شاه <ب83> در آمدند، بضرورت گریخته عنان هزیمت بجانب هندوستان

و همانجا وفات یافت.

و محمد شاه^{۳۰۴} مرتبه سیوم بعد از آنکه از حکومت فتح شاه یکسال و یکماه گذشته بود، بر سریر کشمیر نشست و

نقّاره شادیانه نواخت و سنکر رینا [را] که از امرای نامدار فتح شاه بود، گرفته در زندان انداخت و با استصواب علی

ملک که اوّل میر علی نام داشت، کاجی چک (Kāñcana Cakra) را که عاقلترین زمانه و در شجاعت و تدبیر یگانه

۳۰۳ پ: "سلطان" ندارد

۳۰۴ پ: سلطان محمد شاه

و صاحب قبیله بسیار بود، بمنصب وزارت مخصوص گردانید و کاچی چک در قطع معاملات دستگاهی قوی و فراستی عظیم داشت. از آنجمله اینکه نویسنده‌ای زنی را بخواست و بعد از چندگاه آن زن بحای^{۳۰۵} دور رفته شوهر دیگر کرد و مادر و پدر خوانده از برای خود بهم رسانید و شوهر اوّل مرافعه نزد کاچی برد. چون از آن متغلب که زن در تصرف او بود، پرسیدند، او گفت که مادر و پدر حقیقی این زن [110] که حاضر اند، او را در عقد می آورده‌اند. حاضران از تشخیص آن قضیه عاجز شدند. ملک کاچی گفت که این نویسنده مردی راست گو است. همانا که حق بجانب او خواهد بود. آنگاه ملک آن زن را طلبید و گفت که این کاتب دعوی دروغ میکند. من نوشته‌ای بتو میدهم تا بعد ازین او را با تو کاری نباشد. بیا قدری آب درین دوات بریز. آن زن رفت و یک دو قطره آب در دوات ریخت. ملک دو سه بار دیگر گفت که بیشتر بریز. <84> او همانقدر آب میریخت که ضرور بود. چون مبالغه کردند که چرا آب بیشتر نمیریزی، زن در جواب گفت که اگر بیشتر میریزم، سیاه^{۳۰۶} ضایع میشود. بعد از آن بحاضران گفت که اگر این زن نوشیده نمی‌بود، آب بقدر ضرورت چگونه میریخت. بعد از آن بگواهی ثقات هم معلوم شد که در حقیقت در عیال^{۳۰۷} آن نویسنده بود، ملک فرمود تا او را بشوهر اوّل دادند و شوهر ثانی دروغی را با گواهان تادیب و زجر بلیغ نموده زندان فرستادند و مصادره گرفتند و چون سلطان محمد شاه درین مرتبه سلطنت با استقلال یافت، بعد از چندگاهی [ب110] نوکران فتح شاه نعش فتحشاه را از هندوستان بکشمیر آوردند و سلطان محمد شاه باستقبال نعش عمو رفته شرایط تعزیت بجای آورد و او را در جوار مزار^{۳۰۸} سلطان زین العابدین دفن فرمود^{۳۰۹} و اکثری را از امرای فتحشاه مثل سیفی دانکر و غیر آنرا بسیاست رسانید و سنکر رینا نیز باجل خود در گذشت و این وقایع در سنه نهصد و بیست و سه روی نمود و سلطان سکندر لودی

۳۰۵ اصلاح: بجای

۳۰۶ پ: سیاهی

۳۰۷ اصلاح: زن و عیاله

۳۰۸ پ: مرزا

۳۰۹ پ: کردند

پادشاه دهلی در همین سال در گذشته پسر او ابراهیم لودی بجای پدر نشسته بود. درین اثنا ملک کاجی ابراهیم ماگری را با جماعه‌ای در زندان انداخت و ملک ابدال پسر ابراهیم ماگری با جمعی^{۳۱۰} از مردم هند اتفاق نموده اسکندر خان ابن سلطان فتحشاه را بسطنت بر داشته بکشمیر آورد و سلطان محمد شاه با ملک کاجی در میدان لول پور (Laulapura) از یرگنه بانگل بقصد جنگ <ب84> مخالفان رفت و سکندر خان تاب جنگ سلطان نیاورده در قلعه ناگام بناگام^{۳۱۱} در آمد و ملک کاجی آن قلعه را محاصره نمود و چندگاه در میان فریقین جنگ نیز بود و جمعی از [111] امرای سلطان که بمدد سکندر خان رفته قصد بغی داشتند، باو نرسیده در لار جمع شدند و ملک کاجی پسر خود ملک^{۳۱۲} مسعود نام را بمقاتله ایشان فرستاد و او جنگ خوب با ایشان کرده کشته گشت. عاقبت فتح از جانب مردم ملک مسعود روی نمود و سکندر خان از قلعه ناگام گریخته در اطراف میگشت و ملک کاجی بر آن قلعه بر آمد و ماگریان پریشان گشته از پی سکندر خان رفتند و سلطان محمد شاه بخوشحالی بعد ازین فتح بکشمیر آمد و در آن ایام حضرت فردوس مکانی ظهیر الدین محمد بابر پادشاه - انار الله برهانه - از کابل آمده سلطان ابراهیم لودی^{۳۱۳} را در میدان پانی پت بقتل رسانید[ند] و فتح و ظفر یافته بودند و این واقعه در سنة نهصد و سی و یک روی نمود. درین اثنا بعضی از مقربان بسططان محمد شاه سخنان از ملک کاجی گفته مزاج سلطانرا ازو منحرف ساختند و او مضطر گشته براجوری رفت و از آنجا راجه‌های اطراف را از هندوستان و غیر آن در هم^{۳۱۴} ساخت و اکثری را [ب111] مطیع گردانید و مقارن این احوال^{۳۱۵} اسکندر خان که از پیش سلطان گریخته بود، باتفاق بعضی از مغولان نوکر میرزا کامران در لوه‌رکوت آمده آنرا تصرف نمود و

۳۱۰ پ: ...با جمعی در زندان انداخت و ملک از مردم...

۳۱۱ اصلاح: در قلعه ناگام در آمد (ط: ۴۵۹)

۳۱۲ پ: "خود ملک" ندارد

۳۱۳ پ: ابراهیم کودی

۳۱۴ پ: در هم و برهم

۳۱۵ پ: حال

<85> تازی چک برادر ملک کاچی رفته در جنگ سکندر خان را بدست آورد و نزد سلطان فرستاد و سلطان از ملک کاچی بغایت خشنود شد و باز عهده وزارت را باو مفوض داشت و فرمود تا در دیده سکندر خان میل کشیدند. درین هنگام ابراهیم نام پسر سلطان محمد شاه که پیش ازین واقعه بچند سال همراه پدر بهندوستان رفته خدمت ابراهیم ابن سکندر لودی میکرد و ابراهیم لودی لشکر بسیار بسطون محمد شاه همراه ساخته ابراهیم خان را نزد خود نگاهداشته بود، از هندوستان بعد از حادثه ابراهیم لودی بکشمیر رسید و ملک کاچی چک چون بواسطه گور ساختن سکندر خان از سلطان محمد شاه آزار بسیار یافته بود، اولاً مقربان سلطانرا ببهانه در زندان آورد. بعد از آن سلطان را بند فرمود و ابراهیم خان [112] ابن محمد شاه را بسطونت بر داشت و مدت حکومت محمد شاه درینمرتبه یازده سال و یازده ماه و یازده روز بود و این از اتفاقاتست.

سلطان ابراهیم شاه بن سلطان محمد چون بر سریر سلطنت نشست، ملک کاچی بدستور سابق امور ملکی باستقلال میراند و در آن ایام ابدال ماگری ابن جهانگیر ماگری که از ملک کاچی تعدی بسیار دیده بود، بهندوستان برای طلب مدد در ملازمت حضرت فردوس مکانی [رفت]. بعد از اطلاع بر حسن صورت و سیرت و فضیلت و فراست او تعجب نموده فرمودند که <ب85> در جنگل هم آنچنین مردم پیدا میشده‌اند. ابدال ماگری بعرض رسانید که از جهة غلبه دشمنان پناه باین درگاه آسمان اشتباه آورده‌ام. اگر لشکری همراه من عنایت شود، کشمیر را برای بندگان حضرت تسخیر مینمایم. فردوس مکانی او را نوازش فرموده اسپان خوب و خلعتهای فاخر داده لشکر بسیار بکومک او تعیین [ب112] نمودند و شیخ علی بیگ و محمد خان و محمود خان مغول سرداران سپاه بودند و ابدال ماگری چون دید که مردم کشمیر از مغولان متنفر اند،^{۳۱۶} برای مصلحت نازک خان ابن سلطان فتحشاه را بسطونت بر داشت تا ازو نامی باشد و بس و ملک کاچی ابراهیم شاه را بر داشته در نواحی موضع نیلاخ از پرگنّه بانگل خیمه‌ها زده در برابر یکدیگر نشستند و ملک

کاجی^{۳۱۷} مردم بسیار را فرستاد^{۳۱۸} تا راهها را بگیرند و ابدال ماگری بعد از شماره پیغام بملک کاجی^{۳۱۹} فرستاد که من در خدمت خاقان عهد و سلیمان زمان بابر پادشاه - انار الله برهانه - رفتم و خاقان عهد آنچنان پادشاهی صاحب شوکت و صلاحیتست^{۳۲۰} که ابراهیم لودی پادشاه دهلی را که پانصد هزار سوار جمعیت داشت، در چشم زدنی معدوم مطلق ساخت و من مدد از آن حضرت آورده‌ام. اگر خیریت می‌خواهی، در سلک بندگان آندرگاه داخل شود. اگر ازین سعادت محروم مانی زودتر بر آی و با این فوج جنگ بکن و تا غایت لاف [113] از <86> مردانگی و بهادری می‌زدی.^{۳۲۱} حالا چه شد که حیل می‌آوری. ملک کاجی سید ابراهیم خان و سیرنگ چک و ملک تازی چک را سردار سه فوج گران ساخته بچنگ بر آمد و از جانبین چندان کشتن^{۳۲۲} و کوشش نمودند که عقل در آن داوری حیران ماند و مغولان مخالفان را به تیر گرفتند و تازی چک و سیرنگ و دیگر چکان سردار و امرای نامدار از جانب ابراهیم شاه کشته گشتند. چون ملک کاجی دید که در اطراف او کسی نمانده است و نزدیک است که گرفتار خواهد شد، بجانب شهر بگریخت. و آنجا هم اقامت نتوانست نمود. و در ولایت کوهستان رفت و احوال ابراهیم شاه معلوم نشد که کجا رفت و مدّت حکومت ابراهیم شاه هشت ماه و بیست و پنج روز بود.

سلطان نازک شاه ابن فتحشاه بعد از فتح بشهر در آمد و جلوس نمود و مردم کشمیر را که از مغولان می‌ترسیدند، دلاسا میداد و میگفت که ازین لشکر مترسید که من بمدد ایشان این ولایت را گرفته‌ام. و کشمیریان از جلوس او خوشحال شدند و سلطان [ب113] از سری‌نگر بدر آمده نوشهر که از قدیم باز تختگاه سلاطین بود، فرود آمد. و ابدال

۳۱۷. پ. اصلاح: کاجی

۳۱۸. پ: فرستاده

۳۱۹. پ. اصلاح: کاجی

۳۲۰. پ: صلاحیتست

۳۲۱. پ: میزدنی

۳۲۲. پ: کشتن

ماگری بمنصب وزارت و وکالت منصوب شده سلطان را بقصد تعاقب ملک کاجی در سواد حل نگری^{۳۲۳}

(Jamalamāruḡa) بود. چون خبر^{۳۲۴} که ملک کاجی در ولایت کهستان رفته و یافتن او دشواری تمام دارد، فسخ آن

عزیمت نموده شروع در تقسیم ولایات کرد. همگی آن دیار را بعد از جدا ساختن خالصه سلطان چهار حصه ساخت.

<ب86> یک حصه را بخود و یک حصه را بمیر علی و دیگری را بلوهر ماگری و باقی به ریگی چک تقسیم کرد و

نوکران فردوس مکانی را مصلحت ندید که در کشمیر باشند و تحفه و هدایای بسیار داد [و] ایشانرا بجانب هند رخصت

نمود و پیغام عتاب آمیز بملک کاجی فرستاده سلطان محمد را نزد خود طلبید و میر علی باستصواب ملک ابدال رفته

محمد شاه را از قلعه لوهر کوت بر آورده باتفاق بکشمیر آمدند و ملک کاجی را نگذاشتند که همراه محمد شاه بیاید. بعد

از آنکه یکسال از حکومت نازک شاه گذشته بود، از سلطنت معزول.^{۳۲۵} [114]

سلطان محمد شاه بعد از آن مرتبه چهارم باتفاق وزراء و امراء بسلطنت نشست و نازکشاه را ولی عهد ساخت و

این قضیه در ایامی بود که فردوس مکانی - انار الله برهانه - از عالم فانی بسرای جاودانی انتقال نمودند و حضرت جنت

آشیانی غفران پناهی همایون پادشاه طاب ثراه و جعل الجنة مثواه در سنة نهصد و سی و هفت بر سریر سلطنت هندوستان

جلوس فرمودند و یکی از فضلاء این قطعه را در آن حین گفته که:

محمد همایون شه نیکبخت^{۳۲۶}

که خیر الملوکست اندر سلوک

چو بر مسند پادشاهی نشست

۳۲۳ اصلاح: جمل مارگ

۳۲۴ پ، اصلاح: خبر یافت

۳۲۵ پ: معزول گشت

۳۲۶ بحر متقارب

شده سال تاریخ خیر الملوک ۳۲۷

و چون یکسال ازین واقعه گذشت، در زمانی که میرزا کامران در ولایت پنجاب تسلط و تصرف تمام داشتند، ملک کاجی چک لشکر بسیار <87> از ولایت کهستان آورده در نواحی بیجراره آمد و ملک ابدال ماگری بجنگ او رفته فتح نموده و ملک کاجی گریخته بهندوستان رفت و شیخ علی بیگ و محمد خان و محمود خان^{۳۲۸} مغول که بحکم فردوس [ب114] مکانی بمدد ملک ابدال ماگری رفته فتح کشمیر کرده بودند، مراجعت نموده^{۳۲۹} خاطر نشان میرزا کامران ساختند که راههای کشمیر را دیدیم و بر تمامی ماهیت آن ولایت مطلع شدیم. و جماعه چک را که دلاورترین آن مردم اند، از آن دیار بر آوردیم. اگر متوجه میشوید، باندک توجه فتح آن ملک میسر است. میرزا کامران محرم بیگ را با لشکر بسیار سردار ساخته بهمراهی آن امراء بجانب کشمیر نامزد گردانید و کشمیریان از ترس گریخته جانب کوهها رفتند و اموال و اسباب خود را همانطور در خانهها گذاشته زندگانی را غنیمت شمردند و افواج میرزائی رفته شهر را سوختند و تاراج کردند و بعضی کشمیریان که بدعوی بهادری از کوهها بر آمدند و در جنگ کشته، و پیش از در آمدن مغولان ابدال ماگری خیال کرده بود که مگر ملک کاجی چک با ایشان خواهد بود،^{۳۳۰} چون یقین او شد که ملک کاجی داخل آن فوج نیست، عهد و سوگند در میان آورده ملک کاجی را با پسران [1151] و برادران طلبید و طرح یگانگی با او انداخت و بینمعی سبب دلیری اهل کشمیر بر جنگ شد و چون دیدند که مغولان قتل عام بنیاد نهاده هیچ یکی <ب87> را که بدست ایشان می افتد، زنده نمیگذارند، اتفاق نموده جنگ عظیم با مغولان کردند. مغولان مصلحت وقت را رعایت نموده آن دیار را خانی ساخته بملک خویش آمدند و بعد ازین واقعه ملک ابدال تکبیر پیدا کرد و آشنائی که

۳۲۷ خیر الملوک = ۶۰۰+۱۰+۲۰۰+۱+۳۰+۴۰+۳۰+۶+۲۰=۹۳۷

۳۲۸ پ: "خان" ندارد

۳۲۹ پ: نمودند

۳۳۰ پ: "بود" ندارد

سابقاً بملک کاجی میگرد، در آن فتور رفت و ملک کاجی در سنهٔ نهصد و سی و نه از کشمیر بر آمده باز بجانب هندوستان روانه گردید و در آن سال اسکندر خان ابن سعید خان پادشاه کاشغر [و] میرزا خیدر کاشغری بحکم سعید خان با دوازده هزار کس از راه تبت و لار در ملک کشمیر در آمدند و صلابت و مهابت این لشکر چنان فرو گرفت که کشمیریان بغیر از فرار بهیچ چیز مقید نشدند و ملک را خالی ساختند و از فوج میرزا کامران آتمقدار نرسیده^{۳۳۱} بودند که ازین لشکر و عامهٔ سپاهیان و رعایای آن ولایت از اطراف پناه [ب115] بکوهستان و جاهای مستحکم بردند و کاشغریان عمارات و منازل سلاطین سابق و لاحق را که زره‌های بیشمار در آن خرج شده بود، یکسر بسوختند چنانچه در شهرها و دیبها از خانه معنی^{۳۳۲} هیچ چیز بنظر در نمی‌آمد و دیوانخانه‌های بلند را که در قطب الدین پور و در سکندرپور^{۳۳۳} بود و مثل آن صد هزار دیگر که حاصلات ولایت خرج آن میشد، با زمین هموار ساختند و <88> چندان گنجها از زیر زمین مدفون بر آمد که محاسب و هم از شمار آن عاجز آید و خییج جا خزینه و دفینه بر کاشغریان مخفی نماند و لشکریان از اموال سیر شدند و هر جا که میشنیدند که اهل کشمیر رفته پنهان شده‌اند، بر ایشان تاخته قتل و بند میکردند و ازین ترس مردم آن دیار در میان جزیره‌ها مخفی^{۳۳۴} شده بودند و کاشغریان آنجا هم بر ایشان استیلاء داشتند و برینگونه تا سه ماه میان هر دو طائفه جنگ و جدل بود و فتنه قایم شده بود که در هیچ زمان سابق مثل آن در کشمیر نشان نمیدادند و ملک کاجی و ابدال ماگری و دیگر سرداران [1161] و سپاهیان اوّل به چکده‌ر پناه بردند و چون در آنجا اقامت نتوانستند نمود، بحد و کهاورپارو رفته از آنجا براه مارتاند از کوه فرود آمده بقصد جنگ روانه گردیدند و سلطانزاده اسکندر خان و میرزا حیدر با لشکر بسیار بر سر ایشان رفتند و سرداران نامی کشمیر مثل ملک علی و میر حسن و شیخ میر علی و

۳۳۱ پ: نترسیده

۳۳۲ پ: معین

۳۳۳ پ: "در" ندارد

۳۳۴ پ: مخفی

میر کمال و امثال ایشان بقتل رسیدند و از کاشغریان نیز مردم بسیار کشته شدند و کشمیریان از کشتن امرآ ترسان گشتند خصوصاً از قتل میر علی که بهادری مشهور بود، بسیار اندوهگین شده دل بیاد دادند.^{۳۳۵} و میخواستند که راه فرار پیش گیرند. درین هنگام ملک کاجی و ابدال ماگری ترغیب نموده <ب88> ایشان را بر جنگ دلیر ساختند و گفتند که اگر همه میورزید، هر کدام شما میر علی آید. کشمیریان بغیرت در آمده چندان کوشش در کارزار نمودند که بالا تر از آن باشد و از جانبین آنقدر مردم کشته گشتند که از شمار افزون بود و چنین میگویند که از کثرت کشته پیشه گشته بر زمین افتاده بود و چند قالب بی سر بحرکت در آمده و حقیقت حرکت قالب [ب116] بی سر پیش ازین باصطلاح اهل هند نوشته شده و در آن روز از بامداد تا شام جنگ میان فریقین قایم بود و هیچکدام غلبه نداشتند و هر دو طائفه از غنیم خود در مردانگی و بهادری ازهم حساب بر گرفتند. چون شب آمد، سرداران هر دو سپاه با یکدیگر مشورت نموده گفتند که در کارزار تقصیری ازهیچ جایی نرفته و عاقبت کار مبهم است. مناسب اینست که از جانبین صلح شود. بنابراین مقدمات کاشغریان ازهر جنس قماش مثل صوف و سقرلاط و غیر آن با هدایا و تحف دیگر نزد سلطان محمدشاه بقصد آشتی فرستادند و از آن طرف سلطان محمد شاه باستصواب ملک کاجی و ابدال ماگری عهدنامه صلح آمیز نوشته بمهر خودش مصحوب میر حسن نزد کاشغریان با اصناف غرایب ملک کشمیرروانه ساخت و قرار یافت که دختر سلطان محمد شاه بعقد سلطانزاده <89> سکندر خان در آید و اهل و عیال کشمیریان که در بند مغولانست، خلاص دهند. سلطان زاده برین صلح رضا داد و انعام بسیار بایلچیان داده جانب کاشغر [1171] متوجه گشت و آن خلل و پریشانی ملک کشمیر بامن و امان مبدل شد و در آن سال دو ستاره دم دار که آنرا ذوات الاذتاب^{۳۳۶} گویند، طالع شده بود. از تاثیر قحط عام و گرانی تمام در آن ملک ظاهر گشت چنانچه یک خرور شالی بسه و نیم روپیه اکبر شاهی یافته نمیشد و مردم بسیار از

۳۳۵ پ: دل بداد

۳۳۶ پ: ذوات الاذتاب

هر طرف تلف می‌گشتند و چندان^{۳۳۷} پریشانی بحال عامه^{۳۳۸} رعایا راه یافت که خویشان از همدیگر بیگانه بودند و هیچکسی از بسیاری گرفتاری از حال دیگری پروا نداشت و توانگران را آنطور گرسنگی دست داد که اگر روزی چهار پنج مرتبه طعام می‌خورد، اصلاً سیر نمیشد و فقراء و مساکین و غرباء هزاران هزار در هر گوشه نان میگفتند و جان میدادند و آنانکه اموال بسیار داشتند، آرزوی تره و سبزی هلاک بودند و نمی‌یافتند و در آن ایام چندان برف باریده بود که غله زراعت خراب گشت و از آسمان شعله‌های آتش میریخت و کار بر اغنیاء و ضعفاء تنگ بود و تنگدستان اکثری جلای وطن اختیار کردند و ملک کاجی و ملک ابدال ماگری و دیگر نامداران <ب89> هر روز [ب117] صد صد من غله را طعام پخته بدرویشان و محتاجان بخش میکردند و در آن قحط طلا و نقره نسبت بغله ارزان شده بود و عامه مردم از در آمدن مغل پیش از آن بکشتن و اسیر ساختن هلاک شده بودند. بقیه‌ای که ماندند، بیلای گرسنگی از عالم گذشتند و در آن سال حکایت دلچو که سابقاً باعث خرابی کشمیر گشته قتل عام نموده بود، از دل‌های مردم فراموش شد و زمان تفرقه کجل که ذکرش بالا گذشت، نسبت بآن ایام زمان عیش و عشرت تصور میکردند و محنت قحط و وبا تا ده ماه در کشمیر بود. بعد از آن روی بتحقیق نهاد و چون آفتاب بجوزاء رسید، گندم و جو و عدس و دیگری غله پخت و میوه‌ها نیزگی (?)^{۳۳۹} هم رسیده مدد دفع جوع کرد و آنان که در آن شدت زنده ماندند، حیات را غنیمت شمردند و نقاره‌ها نواختند و یکدیگر را ضیافت میکردند. بعد ازین واقعه مردم منافق در میان ملک کاجی و ابدال ماگری صحبت انگیختند و ملک کاجی از شهر بر آمده در شهر زینپور اقامت نمود و ملک ابدال بدستور سابق قیام بوزارت سلطان [1181] محمد شاه داشت و حکام و عمال در زمان وزارت ملک ابدال اموال از رعایا بظلم می‌گرفتند و سلطان غور رسی مظلومان^{۳۴۰}

۳۳۷ پ: چندان

۳۳۸ پ: "عامه" ندارد

۳۳۹ پ: نیری

۳۴۰ پ: "مظلومان" ندارد

نمی‌نمود و <90> بیداد و فساد در ملک رواج گرفت و چراغ عدل از تندباد ظلم فرو مرد^{۳۴۱} و بدعتهای زشت در قلمرو آشکارا گشت و تغییری فاحش در اوضاع رفت و بعد از چند گاه سلطانرا تب محرق گرفت و هر زری که در خزانه داشت، بمحتاجان بخشید و بهمان بیماری در گذشت و مدّت حکومت او از اوّل تا آخر پنجاه سال بود.

سلطان شمس الدین ابن محمد شاه که شمس خان نام او بود، بعد از پدر بسلطنت نشست و مردم از جلوس او خوشحال شدند و ولایت^{۳۴۲} بر امراء تقسیم کرد و در میان ملک کاجی چک و ابدال ماگری نزاعی قوی پیدا شد و ملک کاجی سلطان را بقصد جنگ ابدال در میدان کوسو آورد و ابدال نیز با جمعیت تمام باستعداد کارزار بر آمد و عاقبت کار بصلح انجامید و ابدال در کمراج که جاگیر او بود، رفت و سلطان و ملک کاجی در شهر سری‌نگر باز گشته آمدند. چون روزی چند برین گذشت، ابدال [ب118] بترغیب بعضی از فتنه انگیزان نقض عهد نمود و در ولایت کمراج خلل انداخت. باز آن فتنه باسانی فرو نشست و امن روی نمود.

مخفی نماند که بعد از احوال سلطان شمس خان احوال سلاطین دیگر را بحکم حضرت^{۳۴۳} خاقانی سلیمان نشانی ظلّ الهی اکبر شاهی - خلدّ الله ملکه - بعضی از فضلالی عصر نوشته‌اند و تا سنه نهصد و نود و نه که اولیای دولت قاهره کشمیر را گرفته <ب90> داخل ممالک محروسه هندوستان ساختند و سال بسال مذکور گردیده و آنرا حکم انتخاب نبود. بنابر آن ختم نموده شد.

۳۴۱ اصلاح: فرو ماند

۳۴۲ پ: ولایات

۳۴۳ پ: ضرورت